RİSALE-İ NUR'DA ZAN

MÜZAKERELİ DERS NOTLARI

2020

www.nurdersi.com

ÖNSÖZ

"Evet Risale-i Nur size mükemmel bir mehaz olabilir. Ve ondan erkân-ı imaniyenin her birisine, meselâ Kur'an Kelamullah olduğuna ve i'cazî nüktelerine dair ***müteferrik risalelerdeki parçalar toplansa*** *veya haşre dair ayrı ayrı bürhanlar* ***cem edilse*** *ve hâkeza...* ***mükemmel bir izah ve bir haşiye ve bir şerh olabilir****. Zannederim ki, hakaik-i âliye-i imaniyeyi tamamıyla Risale-i Nur ihata etmiş, başka yerlerde aramaya lüzum yok. Yalnız bazen izah ve tafsile muhtaç kalmış. Onun için vazifem bitmiş gibi bana geliyor. Sizin vazifeniz devam ediyor. Ve inşâallah* ***vazifeniz şerh ve izahla ve tekmil ve tahşiye ile ve neşir ve talim ile****, belki Yirmi beşinci ve Otuz ikinci Mektupları telif ile ve Dokuzuncu Şua'ın Dokuz Makamını tekmil ile ve Risale-i Nur'u* ***tanzim ve tertib ve tefsir ve tashih ile*** *devam edecek. Risale-i Nur'un samimî, hâlis şakirdlerinin* ***heyet-i mecmuasının*** *kuvvet-i ihlasından ve tesanüdünden süzülen ve tezahür eden bir* ***şahs-ı manevî****, size bâki ve muktedir bir kuvvet-i zahrdır, bir rehberdir."* (Kastamonu Lahikası 56)

Risale-i Nur Külliyatından "Zan" ile ilgili geçen yerler Hasan Akar abimiz tarafından tamamı okunarak geçen yerler deftere tanzim ve tasnif edilerek yazılmış altına istifadeleri yazılmıştır. Bu toplamaların hülasası üzerinden Zeytinburnu medresesinde dersler yapılmıştır. Bu derslerin video görüntülerine www.nurdersi.com sitesi üzerinden erişilebilir.

Bu videolarda geçen konulara merak edenlerin içeriklere daha kolay erişmesini sağlamak amacıyla videolar bir kardeşimiz tarafından tek tek dinlenerek metne dönüştürülmüş, bir kardeşimizde gerekli kontrol, tashih ve düzenlemeleri yaparak bu metni son haline getirmiştir.

Bu çalışmadaki amacımız Risale-i Nur Külliyatı yanında okunacak alternatif bir kaynak oluşturmak değildir. Video içinde geçen bazı mevzuları arayıp bulmak pek mümkün değilken, metin üzerinden kelime veya mevzu araması yaparak kısa sürede maksada erişmek mümkündür. Bu şekilde Risale-i Nur'un daha derin manalarına nüfuz edebilmeye yardımcı olmak amaç edinilmiştir. Zaten yaptığımız bir faaliyet Risale-i Nur ile meşguliyetimize engel oluyor ise hiçbir zaman bu iş doğru değildir. Yaptığımız çalışma bizim Risale-i Nur ile meşguliyetimizi, şevkimizi ve merakımızı artırırsa bir kıymeti vardır, değilse maksadımızdan bizi geri bırakmış demektir.

Hatalarımız ve eksikliklerimiz beşer olduğumuzdan vardır. Cenab-ı Hak cc niyetimize göre muamele etmesini, kusurlarımızın affını ve Tevfik-i İlahinin refik olmasını, Rahmeti İlahiyeden niyaz ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

ZAN-1 1

İlm-i Kelama göre vehim, şübhe, zan, zann-ı galib, bilgi 1
Dimağda Zan nerededir? 1
Zannın alt yapısı → vahid-i kıyasîdir (Emr-i Nisbî-Emr-i İtibarî). 2
Edille-i Nuriye 8
Zannın dört ayağı var: vehim, şüphe, cehalet, bilgi. (Emr-i Nisbi, Emr-i İtibari Vahid-i Kıyasi) (Şema) 10

ZAN-2 14

Lahikalar ahlakımızı kıblesine koyarak ruhu teali ediyor. 14
Zannın evveli, ahiri, zahiri, batını 18
Şübhenin ifrat, tefrit, vasatı 19
Hüsn-ü zannın ifrat ve tefriti de var 23

ZAN-3 26

Nefsin dört hastalıkları "ye'is, ucub, gurur, su-i zan" ve çareleri 26
Su-i zanna nefsi iten sebebler 26
Su-i zandan kurtulmanın çaresi 26
Nefsin kendini serbest, müstakil ve bizzat mevcud bilmesi, mana-yı ismî, harfî, zan 27
Su-i zan insanı ne yapar? 34

ZAN-4 37

Zan; kişiyi örten örtüsüdür. 37
Zannın zemini, sebebleri ve çareleri 38
Hodbîn, Hodgam, Hodendiş, Bedbîn 38
Önde olanlara (şeyhtir, ağabeydir, hocadır, abladır) hüsn-ü zannın ifrat mertebesiyle muamele edip ve bakmanın neticesi üç tanedir 46

ZAN-5 49

Zan şemasını çizelim 50
Cehaletin kaynağı 55
Hüsn-ü zan, Su-i zan 57
Sual: Enaniyetin su-i zan ile ilişkisi nedir? 59

ZAN-6 61

Zanları vasata getirenler 63
Hüsn-ü zannı vasatta tutan Edille-i Şer'iyye'den kaynaklanan muvazene ve muhakeme 65
Hüsn-ü zannı kıblesine koyan şeyler 67
Zan şemasının izahı zannın alt yapıları 68
Zan sisteminin şeması 72

ZAN-7 75

Zanlarımız → burağımızdır 75
Sual: Herkes kendi ilahını zannına göre mi biliyor? 76
Zannı Allah bize niye koydu? 82

ZAN-8 83

Sual: Su-i zannın en büyüğü o zaman Allah'a oluyor? 88
Su-i zannın ifrat, tefrit ve vasatı 88
Hüsn-ü zannın ifrat, tefrit ve vasatı: 90

ZAN-9 92

Su-i zannı Allah niye yarattı? 94
Kendini insan zanneden insan. İnsana giydirilenler 97
Sual: Şüphenin zanla ne ilgisi var, açıklayabilir misiniz? 101

ZAN-10 104

Kendini merkeze koymanın sebebi nedir? 105
Su-i zannın vasatı ile hüsn-ü zannın vasatı arasındaki fark nedir? 106
Dünya hayatının kendisi "zan" dır. Zanlarımızı kaldırırsak → ahiret olur. 106
Zan hakkında Âyet-i kerimeler 109
Zan hakkında Hadis-i Şerifler 111

ZAN-11 113

Zan şemasının ana kargası 113
İlm-i Kur'anî ve hikmet-i imanî: 125
Sual: Zan hangi esmaya bakıyor? 134

ZAN-12 140

Ahlak zannı nasıl etkiler? 140
Su-i ahlak ve güzel ahlakın zeminleri 146
Niyet, zannı nasıl etkiliyor? 154
Zannın evveli, ahiri, zahiri, batını 165

ZAN-13 168

Allah'ın cc ve diğer iman esaslarının üstlerindeki örtü → zanlarımızdır. 168
Şüphe nedir? 171
İşlediğimiz günahlar bizde vesvese ve şüphe olarak gözüküyor 172
Zan; Edille-i Şer'iyye ve Risale-i Nur'un lahikalarıyla kontrol edilmezse 173

ZAN-14 180

Umumî dünya, hususi dünya 182
Zan olmasaydı, insanın fikirleri, düşünceleri, hisleri sabit olurdu 183

ZAN-15 188

Zan lügatı 188
Zannı vasata getiren; Şefkat, Muhabbet, Şevk, Sevk, Lezzet, Memnuniyet, İftihar 191

ZAN-1

Zan dersine 11.03.2016 tarihinde başladım.

Sözler 35: "Bir Hadîs-i kudsîde Cenab-ı Hak buyurmuş: "*Ene inde zanni abdibi*. Yani: *Kulum beni nasıl tanırsa, onunla öyle muamele ederim*." Yani ben kulumun zannına göreyim, zannı gibiyim, zannı üzereyim, zannına göre tecelli ediyorum diyor bilmana. Demek ki Allah'ın sana muamelesi → senin zannına göre oluyor. Bunu ehl-i dünya biraz anlamış veya dinlerden kapmışlar ki, diyorlar: Kainatta her şey her yerde var, bağlı. Sen düşünerek onu çözüyorsun. Ne düşünüyorsanız, o size geliyor. Yani Allah'ın Rububiyetini fark etmişler veya dinlerden almışlar. Neyi düşünüyorsan, celb ediyorsun. Fiilî dua gibi. Ağaç dikersen, rahmet gelir.

İlm-i Kelama göre vehim, şübhe, zan, zann-ı galib, bilgi;
Ben zanna başlamadan önce İlm-i Kelam alimlerin ihtimali şeylere ne demişler, onu anlatacağım. İlm-i Kelam alimlerin kitaplarına, Kur'an ve Hadis'e de çalıştım bu konu hakkında. Üstad diyor ki, vehmine ehemmiyet verme. Çünkü %1 ihtimal. Sandal meselesinde anlatıyor.

- % 1 → İhtimali olan şeye → Vehim (Aldatıcı olması)
- % 2-50 → İhtimali olan şeye → Şübhe
- % 50 → İhtimali olan şeye → Zan
- % 90 → İhtimale → Zann-ı Galib
- % 100 → Olan ihtimale → Bilgi denir.

(İlm-i Kelam alimlerine ait bilgidir.)

Dimağda Zan nerededir?
Dimağın meratibleri:

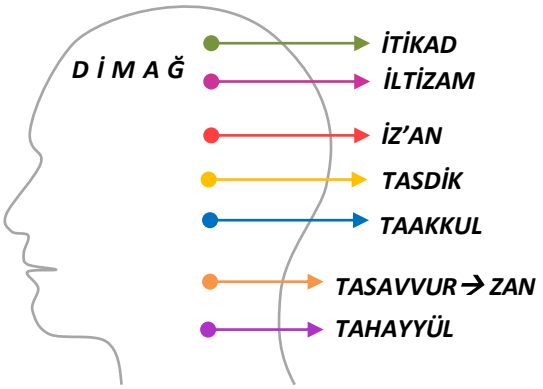

Dimağın yedi mertebesi var. **Zan → tasavvurdadır**.

Sual: Niçin tasavvurda oluyor? Tasavvurda çok ihtimaller olduğu için mi?
Elcevab: Emr-i itibari ve emr-i nisbîler tasavvurda olduğu için, çünkü bunlar zannın alt yapısı.

Zannın yapısı bu dört tane sistemin (*bak aşağıdaki şemaya*) ana bütünlüğüdür. Aynı zamanda kaderin zeminidir; zan. "*Kulumun zannına göreyim, zannı gibiyim, zannı üzereyim, zannına göre tecelli ediyorum*". Zan; tek bir hakikat değil.

Sual: Zannım istikametli mertebede olursa, sırat-ı müstakime mi seni sev keder, Allah'ın izniyle?
Elcevab: Evet. Her şeyin tefriti, vasatı, ifratı var. Hiçbir şey nıkmet değildir. Bir şey ne kadar nimetse, o kadar nıkmettir. Merak, şehvet, gadab, şöhret, muhabbet, aşk vs hepsinin üç tane modu var. Allah ne verdiyse nimettir ama eğitilmesi gerekiyor. **Eğitilmeyen her his, her duygu, her latife → vahşi bir köpek veya sırtlan gibi kendisini yiyor**. İnsan kendisini bitiriyor. Ama o kadar büyük bir nimet ki, seni öteye taşıyor. Taşıyamadığı bir şey seni çökertiyor. Her şeyde ifrat, tefrit gördüm. Zannın bir başka farkını daha gördüm. İlk defa gördüm ömrümde. Mesela aklın ifratı → cerbeze. Tefriti → gabavet. Vasatı → hikmet. Zanda başka bir şey daha var. Onun için çok garibime gitti. Zannın tefriti → su-i zan. Vasatı → zan. İfratı → hüsn-ü zan. **Hüsn-ü zannın içerisinde de ifrat, tefrit ve vasat mertebeleri var**.

	TEFRİT	VASAT	İFRAT
• Akıl →	Gabavet	Hikmet	Cerbeze
• Zan →	Su-i Zan	Zan	Hüsn-ü Zan

Sual: Nasıl tezahür ediyor?
Elcevab: Uygulayayım: Mesela şeyhine hüsn-ü zan ediyor. Hüsn-ü zannında ifrat ederse, İlah oluyor. Vahdet-ül Vücud da buradan batmış. Nasıl batmış? Bir güneş düşün, bir de ayna. Aynada o kadar şiddet-i zuhur etmiş ki güneş, ayna gözükmemiş. Vahdet-ül Vücud ile tabiatperestlerin farkını anlatacağım bu misalle: Ayna güneşten gözükmüyor, gözünü kamaştırıyor. Tabiatperestler diyor ki "*ne semadaki güneş, her şey budur*" diyor aynadaki güneşe. Aynayı görmedikleri için, aynadaki güneşi güneş zannetmişler. Niçin aynayı görmemişler? Güneş şiddet-i zuhurundan o aynayı gizlediğinden, ayna gözükmüyor. Eğer aynayı görselerdi, oradaki güneşin semadaki güneşten olduğunu anlayacaklardı. Aynayla güneşi aynı telakki etti. "*Heme osttur*" dedi. Ama Vahdet-ül Vücud da "*evet O'dur*" dedi. O da burada yanılmış. Ama bu, aynadaki güneşi semadaki güneş zannetti. Tabiatperestler ise, semadaki güneşi inkar etti, sırf budur dedi aynadaki güneş için. Vahdet-ül Vücud'çular "*bu güneş, bütün güneşler gibidir, Odur*" dediler. Ehl-i Sünnet vel Cemaat dedi ki: "*O gördüğünüz güneş şiddet-i zuhurundan aynayı göstermiyor ama burada ayna var.*" Onu isbat etmeye kalkınca otomatik güneş çıktı. Ezost oldu. Heme ezost=Herşey Ondandır. Buradaki aynayı isbat edebilirsen, semadaki güneş ortaya çıkar. Edemezsen, her şey bu (aynadaki güneş) olur.

Zannın ifratının da ifratı var, tefriti var, vasatı var. Tek tek söylüyor Üstad. En basit bir misal: şeyhini masdar telakki eder, diyor. Kaynak kabul eder, ilah olur. Ama hüsn-ü zan makbuldür. Hüsn-ü zannın ifratı ilah ettiği için şeytandandır.

Zannın alt yapısı → vahid-i kıyasîdir (Emr-i Nisbî-Emr-i İtibarî). Sistemi budur. Vahid-i kıyasî (külliyatta çok geçer) iki tane ana yapıyla işliyor: Emr-i nisbî ve emr-i itibarî. Bunlar **tasavvurdadır**. **Emr-i nisbî**; dış dünyadaki hakikat meratibleridir.

Mesela şu bina gecekonduya göre büyüktür. Aynı o büyük dediğin bina Levent'tekine göre küçüktür. Dış dünyadaki hakikat meratibleri, kişiyle alakası yok bunun. Dış dünyadaki esmanın farklılığı ve esmanın nihayetsiz meratibinden gözüken cilve, cemal, nakış, sanat bütünlüğü → emr-i nisbî, bizim dünyamızın dışında. O dış dünyayı, emr-i nisbîyi nasıl alacaksın? O dış dünyadaki esmanın hakikat meratibi olan olan cilve, cemal, nakış, sanatı içeriye alma tarafımıza emr-i nisbî denir.

Emr-i itibarî ise; dış dünyadan alınan malzemeler, artık doğru veya yanlış, bir sürü malzeme alıyorsun. Onlar artı bunları kesiyorsun, biçiyorsun, alttan alıyorsun, kaynak ediyorsun, beyaza boyuyorsun, kırmızıya boyuyorsun, musaddak görür, musaddık görmez ve iç alemde onu yöntemleme, değiştirme, şekillendirme, anlamlandırma, başka bir şeye vasıta ve vesile yapma tarafımıza → emr-i itibarî denilir.

Sual: Emr-i nisbî dışarıya bakan yönümüz diyorsunuz. Dış dünyadan alma özelliğimiz. Fakat Üstad meyelan-ı tasarrufun emr-i nisbî olduğunu söylüyor?
Elcevab: Evet, niçin emr-i nisbîdir? Dış dünya insana çok dayatıyor. Bundan isnada meyelan oluyor. Meyelan; evamir-i tekviniyedendir. **Evamir-i tekviniye**: ihtiyaç, iştiyak, incizab, meyil. Meyelan bunların dışardaki vuruşudur. Yukardan aşağıya iniyorum: **Evamir-i tekviniye → ihtiyaç → iştiyak → incizab → meyil**. O benim fıtratımdaki meyil nasıl şekillenecek? Hariçten etkilenecek. Haram bir şey görünce meylim değişmiyor mu? Dış dünya tarafımız bu. Etkilenme yönümüz. Bu dış dünyadan alınan o nisbî hakikatları kıyasla aldın. Mutlak alamıyorsun. İçerde onu beyaz yaparsın, siyah yaparsın, kesersin, değiştirirsin. Sözler 530 da "*duyguları hariçten hakikatları getirdikleri zaman içerde bir musaddık bulamadıkları için ya manasız olur ya da sönerler veya abesiyet-i mutlakaya inkılab ederler*" diyor. **İçerde onları evirip, devirip, çevirmek kullanma tarafımıza → emr-i itibarî denir.**

Sual: Emr-i nisbî daha mı sabit?
Elcevab: Dış dünya sabittir ama herkese göre de sabit değildir. Mesela adam dış dünyada ağaca bakıyor. Sen ağaca bakınca Allah'ı tefsir eden bir Alim gibi görüyorsun. Başka bir adam da kereste olarak görüyor.

Sual: Meyelan ve tasarruf meselesinde biri meyelana emr-i itibarî olarak bakmış, diğeri ise meyelandaki tasarrufa emr-i itibarî olarak bakmış. Emr-i nisbîyi de insana söylüyor?
Elcevab: Dış dünyanın kendisi emr-i nisbî değil. Esmanın cilvesi, cemali, nakşı, sanatı ve esmanın çeşitliliği ve her bir esmanın nihayetsiz mertebesinin tecellisi bu dış dünya. Bunu içeriye alacağız. İçeriye alırken bu sistemin yapısı, onu kendi sistemine göre alıyorsun. Arkaya göre, meyline göre alıyorsun. Sendeki ölçüye göre alıyorsun. İlim var, bilgi var, örf var, anane var, âdet var, başkası sana elbise giydirmiş. Bunlar hep etkileyen sebeplerdir, nisbî. Ondan sonra meyelan aktif oluyor sende, yani alınanlarla.

Sual: Bu saydıklarınız hakaik-i nisbiye olmuyor mu?
Elcevab: Bunlar dışarıdaki hakaik-i nisbiyeler. Ama emr-i nisbî senin dışarıdakini alma yöntemidir. Dışardan alırken senin örfün, bilgin, tecrüben, malumatın etkiliyor. Sendeki

bunlar hakaik-i nisbiyeleri değiştiriyor. Sana gelince, emr-i nisbî oluyor, yani sabit hakikat değil. Yani eşyayı nefs-ül emirde olduğu gibi göremezsin. Nisbî → hariç. Emr-i → de senin demek.

Sual: Zannına göre mi?
Elcevab: Zandır, meyildir, örftür, bilgidir, taassubundur, kinindir, nefretindir alamazsın o zaman. Taassubundan dolayı öfkesi olan âli hakikatten bile sıkılır, dinlemez.

Nokta-i Nazar: Hariçteki hakikatları sen kendi aynandaki ölçülere, renklere, şekillere göre alman; emr-i nisbî oluyor.

Yani şu: Emr-i nisbî dış dünyadaki hakikat değil. Onu nasıl alacaksın içeriye? Sığıra da göster bu çiçeği. Alır mı?

Sual: Kendine emr-i nisbî ile mi alıyorsun onu?
Elcevab: Evet. Aldıktan sonra bu bilgileri evirip devirip çevireceksin. Keseceksin, kaynak yapacaksın, boyayacaksın vs bu da ayrı bir sistem. O da emr-i itibarîdir. Bu ikisi cem olunca, yani aynı anda oluyor emr-i nisbetle emr-i itibarî. Bu sistemin bütünlüğü sana monta edilmiş → **vahid-i kıyasîdir**. Emr-i nisbî ve emr-i itibarînin bütünlüğüne **vahid-i kıyasî** deniliyor. Vahid-i kıyasî bir tanesi dışarı, bir tanesi içeri. İçerdekinde de bir sürü şey var, mesela mazin.

Sual: Hakaik-i nisbiye ile emr-i nisbî aynı mı?
Elcevab: Değil, farklı. Hakaik → dışarıdaki hakaik-i eşya-i sabitetun, Esma-i İlahiyeye dayanıyor, meratib-i Esma. Yani esmanın meratibi, eşyayı meratiblendirmiş. Çeşitli, farklı Esma eşyayı da nev'ilere değiştirmiş.

Sual: Hem derecelendiriyor, diyebiliriz değil mi?
Elcevab: Evet, büyük-küçük, soğuk-sıcak gibi.

Sual: İkisi bağlantılı ama değil mi?
Elcevab: Evet, elbette. Onun bizdeki karşılığıdır. Mesela elmayı yaptı ama yetmiyor. Elmadan lezzet alacak kabiliyet olması lazım.

Şimdi şu tabloya geçelim:

- % 1 → İhtimali olan şeye → Vehim (Aldatıcı olması)
- % 2-50 → İhtimali olan şeye → Şübhe
- % 50 → İhtimali olan şeye → Zan
- % 90 → İhtimale → Zann-ı Galib
- % 100 → Olan ihtimale → Bilgi denir.

(İlm-i Kelam alimlerine ait bilgidir.)

%1 ihtimali olan şey → vehimdir. **Vehmin yeri → tasavvur**. Makam itibariyle orda. Üstad "*%1 ihtimale ihtimal veren insan olmaz*" diyor.

Sual: Niye zan ve vehim tahayyülde değil de tasavvurda?
Elcevab: Vehmin alt yapısı şekil değil, düşünce çeşitliliğidir. Düşünce olduğu için, tasavvurdadır. Tahayyülde şekil vardır. Burada bilgi yoktur. Burada görsellik aleminin içe, bizdeki alma özelliği, yani sistemidir.

Sual: Tahayyülde tasarlama yok mu?
Elcevab: Yok. Şekiller tahayyüldür ama o tahayyülü, o şekli manalandıran tasavvurdur. Tasavvurda vehim var ama tahayyül ondan kurtulamaz. Çünkü nasıl ki üniversite diploması olanda ilkokul diploması da var. Bir şey tasavvurda ise, tahayyülü de aktif ediyor. Mesela iltizamda olan bir hakikat alt mertebeleri de komple etkiliyor. Üniversite diploması olana ille lise diplomanı getir derler mi? Üst tabaka otomatik olarak altı da aktif ediyor.

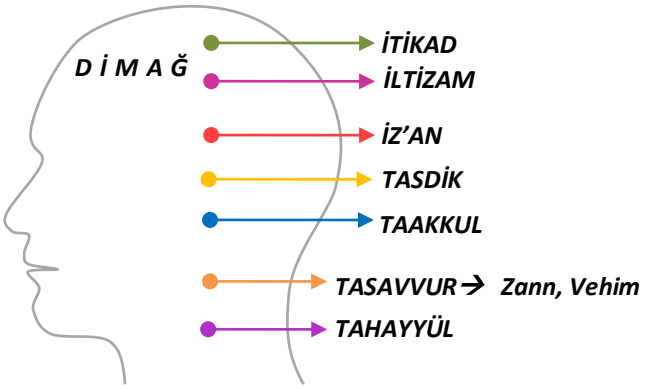

Sual: Tahayyül, şekl-i umumîsini alıp sonra tasavvur mu şekillendiriyor?
Elcevab: Tasavvur manalandırıyor. Tahayyül dışarıdan aldı ama tasavvur emr-i nisbîlerimize göre aldı. Bazılarını almadı, sildi. İçerde emr-i itibarî de manalandırıyor. İkisi de düşüncedir. Emr-i nisbî ile emr-i itibarîler de düşüncelerdir. Ama birisinin kaynağı hariçtir, hariçten alma özelliğimizdir. Şöyle diyeyim: herkes doktor olma istidadındadır ama herkes doktorluk yapabilecek kabiliyetinde değildir.

Sual: Üstad "*tahayyül, tasavvur, tevehhüm, tefekkür tasdik-i aklî, iz'an-ı kalbî değildir*" diyor. Bunlar hükme girmiyor, hükümsüzdür diyor.
Elcevab: Bunlar tasavvurdadır, taakkulde değiller demektir o.

Sual: İrade taalluk etmediğinden mi bunlar mesuliyet sahasına girmiyor?
Elcevab: İrade; mazi ve müstakbelde yaşattırır. İhtiyar ise; mazi ve müstakbelle alakası yok, halde yaşıyor.

Sual: İradenin yeri neresi?

Elcevab: İrade dimağda değil, vicdandadır. Vicdanda irade, zihin, his ve Latife-i Rabbaniye var.

- İradenin vazifesi → İbadetullah,
- Zihnin vazifesi → Marifetullah,
- Hissin vazifesi → Muhabbetullah,
- Latife-i Rabbaniyenin vazifesi → Müşahedetullah

} **Vicdan** (Hutbe-i Şamiye 136).

Sual: Bunlar vicdanın anasır-ı erbaası ve ruhun dört havassıdır deniliyor. Bu dört tane şey vicdanda anasır olurken, ruhda da havas olarak gözüküyor değil mi?
Elcevab: Evet. Çünkü ruh; cem-ül cemdir. Mesela dimağ ile vicdanı cem edersen kalbdedir. Dimağ; kalbin ma'kes-i efkârıdır, vicdan da kalbin mazhar-ı hissiyatıdır. Kalbdeki fikirlerin ortaya çıktığı yer dimağdır. Dimağı kalbden farklı zannediyorlar hep. Oysa kalbin iki ayağı var: bir dimağ, bir vicdan. İkisinin cem'i sırf kalb etmez. Kalbde Latife-i insaniye de var. Latife-i insaniye Latife-i Rabbaniyeden daha camidir, çünkü latife-i rabbaniye vicdandadır, latife-i insaniye kalbdedir.

Sual: Onu nasıl tefrik ediyorsunuz?
Elcevab: Aylarca Latife-i insaniye toplayarak okuyacaksın, o zaman ayırt edebiliyorsun. Barla Lahikası 263 de geçiyor.

Sual: Mektubat'ta geçen Sırr-ı insanî nerde?
Elcevab: O da yine kalbde. Şunu demek istedim: dimağ ile vicdanı cem edince, ikisi de kalbdedir ama kalb bu kadar değil, başka şeyler de var: Sırr-ı insanî, Sır, hafi, ahfa vs.

%1 ihtimali olan şey → vehimdir. Böyle bir serseri. Şeytan veya cinler veya ervah-ı habiseler %1 ihtimale ehemmiyet verdiriyor. Vehmin derecesi alimlere göre %1. Var'ı yok, yok'u var eden.

Sual: İnsanda bir latife var ki, neye sirayet ederse ebediyet veriyor diyor Üstad. O mu bu?
Elcevab: Bir ihtimal ile belki atmış sene yaşayacak. Onu nasıl bekaya dönüştürüyor? Baki gibi nasıl görüyor? Vehmediyor onu. %1 ihtimal.

Şimdi %1 den %2 ihtimale kadar alimlere göre vehim denilir. %2 ile %50 arasındaki ihtimale şüphe denir. Çünkü şüphe nısıftan geliyor. Yarılama. %50 böyle, %50 de böyle.

Sual: Vesvese kalbîdir, şüphe aklîdir diyorsunuz ya…
Elcevab: Şüphe aklîdir demedim, vehim aklîdir. Şüpheyi kalbe atar.

Sual: İşte şüpheyi kalbe atar, vesveseyi de akla atar diyor?
Elcevab: Öyle değil. Yok'u var eden, var'ı da yok eden → vehim. Bu dimağda. Dimağda vehim, kalbde vesvese. Vesvesenin sistemi nasıl çalışıyor? Vesvese aleti

olan lümme-i şeytaniyeyi şeytan çalıştırıyor, direk. Lümme-i şeytaniye kalbe yakın bir yerde. Bunun özelliği şu (çok önemli!): Var'ı, var olanı bozmaktır. Olmayanı da hatırlatmaz. Mesela abdestin yoksa sana abdestini hatırlatmaz. Senin abdestin yok ha demez. Gider abdest alırsın diye. İmanı olmayana imanın yok ha demez, gider iman eder diye. Ama eğer sana "*imanın yok ha*" diyorsa, imanın olduğuna delildir. Şeytanın özelliği yok'u var etmek değil, var'ı yok etmektir. İmansızlıktan sana vesvese geliyorsa, ne mutlu sana ki imanın var. Abdestim var mı yok mu diye şüpheleniyorsan, abdestin var demektir, çünkü abdestsize musallat olmaz vesvese.

Sual: "*Bazısına vesvese değil, şüphe dahi gelmez*" diyor. Şüphenin yeri nerede o zaman? Şüphe daha mı düşük oluyor?
Elcevab: İmanın şüphesiz ve vesvesesiz bir mertebesi var. O iman değil, şuur-u imandır. İman; kalbdedir. O şuur-ı iman → latife-i insaniyede.

Sual: Ters söylemişim: Bazısına şüphe değil, vesvese dahi gelmez deniliyormuş…
Elcevab: Gelmez, çünkü vesvese aşağıda zaten.

Sual: Sahabeler o imana nasıl varmış?
Elcevab: İlimle mi varmış? Sahabe vesvesesiz ve şüphesiz imana nasıl varmış? Terklerle. Ahmed bin Hanbel en alim ve sahabeden daha fazla bilgisi vardı. Mesela Ebu Hureyre 2700 küsur rivayet nakletmiş ama Ahmed bin Hanbel bir milyon hadisin râvisi. Buhari Hazretleri 500 bin hadisin râvisi. Daha bilgili. Gazalî mesela Hüccet-ül İslam'dır. 300 binden fazla hadisin metnini, ananesini, râvisini bilene Hüccet deniliyor. Hüccet, bizim lügatten bildiğimiz delil manasında değil. 300 bin ve ziyadesini hadis ve an'anesiyle ravisini bilene Hüccet-ül İslam deniliyor. Delil manasında değil. Birazdan onları işleyeceğiz: Delil-bürhan-hüccet; delil hariçtir, bürhan enfüsîdir, hüccet vicdan-ı umumîdir.

Ulema %2-50 arasındaki ihtimale şüphe demişler. %50 ihtimal olursa, zan olur. Bu zan, sistemin adı, vasat. Allah Kur'an'da bil-mana "*zannın küçüğü de büyüğü de, azı da çoğu da zararlıdır.*" Yani su-i zanna doğru olursa. Zan olmadan insan zengin olamıyor. İnsanı donukluktan çıkaran, ötelere taşıyan zandır. Zannı alırsanız, insan donar, biter, bir yere taşınamaz.

Sual: O zannın penceresiyle baktıktan sonra taakkula gelince, hakikatına mı ulaşıyor?
Elcevab: Bu sefer o zannını hüsn-ü zan veya su-i zan veya hüsn-ü zannın ifrat mertebesi, yani ondan sonra başka sistemler devreye giriyor. O da Edille-i Şer'iyye. Mesela şeyhime hüsn-ü zan ettim. Bu hüsn-ü zan içinde de ifrata varmamak, şeyhi putlaştırmamak, yani "*benim bir abim var ki, avucunun içerisine bakar ki, kainatı seyrediyor, benim her halime muttali olmuş*" vs. Bunu Edille-i Şer'iyeye vurursan çok tehlikeli. Çünkü o ancak Allah'tır. Her şeyimize muttali olan Allah'tır. Edille-i Şer'iyye içinde nurcuların da Edille-i Nuriyeleri var. Üstad çıkartmış.

Sual: Risale-i Nur şeriat mıdır?

Elcevab: Tabii ki. İçerisini anlatıyor. Mesela Kur'an'ı dinlemek sünnettir. Ama içeriğini bilmek farzdır. Kur'an'ı okumak sünnet ama içinde farzlar var: zina yapma, içki içme vs bunları nasıl bileceksin? Şeriat kitabı onun için lazım.

Edille-i Nuriye: (Muhakemat 49)

- "Lübbü bulmayan → kışır ile meşgul olur.
- Hakikatı tanımayan → hayalâta sapar.
- Sırat-ı müstakimi göremeyen → ifrat ve tefrite düşer.
- Muvazenesiz ve mizansız olan → çok aldanır, aldatır."

Muvazenesiz ve mizansız, yani elinde metre ve kantar olmayan. Mesela bu süt kaç metre geldi denilmez, kaç litredir denilir. Metre ile ölçülemez. Muvazenesiz ve mizansız. Adamın elinde hakikatlar var, Risale-i Nur var ama kafa dağılmış. Siyasetle berbat olmuş. Muvazenesi yok ama mizanı var. Mizan doğru. Veya adam çok zeki, dahi ama asrın eserini, müceddidi bilmiyor. Bunun da mizanı yok. Muvazenesi iyi ama mizanı yok. Yine olmadı. Muvazenesiz ve mizansız olanlar ne yapıyor? Çok aldanır, aldatır! Bu bilgiler yöntemdir! Karkas. Sadece bilgi diye kabul etmeyin. Yani bir sistem, sistemin yapısı, dört ayağı. Ne atarsan ona, çözülür orda.

%90 ihtimale zann-ı galib deniliyor. %100 olan ihtimale ilim denilmez. Senindir o bilgi.

Sual: Risale-i Nurda bilgi ifadesi…
Elcevab: Malumat yani. Henüz ilim yok. İlim; maluma tabi.

Sual: Oraya geldiği zaman nasıl ilme inkılab ediyor?
Elcevab: Bilgi yani malumat nasıl ilme dönüşüyor → eğer o bilgiye Edille-i Şer'iyye hükmederse, Allah onaylarsa, yani Kitap, Sünnet, İcma, Kıyas, yani Şeriat bunu onaylarsa, o bilgi, o malum → ilim olur.

Sual: Şeriatın dairesindeki ilim mi oluyor?
Elcevab: Şeriatın onayladığı bir ilim oluyor.

Zan; bir sistemdir, yöntemdir. Onun bize verilmesinin çok hikmetlerinden bir tanesi: **Zansız ilim sahibi ancak Allah'tır**. Mesela Sahabenin niçin vesvesesiz ve şüphesiz imanı var? Çünkü terkleri çok güçlüydü. İlim değil. Mesela amel, ibadet, zikir → kalbi işletir. Dimağı ise; Kur'an okumak, ilim yapmak değil, o aldıklarınla çalışacak ama terklerle çalışır. Terkler ne kadar olursa sende, (siyaseti terk, teferruatı terk, detayı terk, adaveti terk, gıybeti terk vs.) alınanlar marifetullaha çok çabuk geçiyor. **Sahabenin en büyük özelliği; terklerinin güçlü olmasıdır.** Vehimden kurtulmanın yolu; terklerin olacak. Videodan, televizyondan, cep telefonundan, heveslerden ne kadar terklerin varsa, dimağına o kadar hakimsin, vehmine de o kadar hakimsin. Ne kadar ibadet, ezkar, evrad, Risale-i Nur okusan da vehminden kurtulamazsın, terklerin olmadıkça. Onları okuduktan sonra televizyonun karşısına geçiyor. Üstad "*zehirli nefeslerden ders alıyorsunuz*" diyor. Adamın zehirli nefesi var, üfürüyor. O televizyondan sonra "bir

Risale okusana" diyorsun. Hadi derse gidelim… O televizyondan kalk, derse git ve dersi de anla! Sonra da "*bende niye sıkıntı gitmiyor*" diyor. Gitse zaten mucize olur. Terk edenler enayi mi? Sahabelerin en büyük vasfı → isâr hasleti. İsâr hasleti ne demek? Kardeşini tercih etmek. Kardeşini tercih edebilmesi için kendisini terk etmesi lazım.

Sual: Vücudunda adem, ademinde vücud var. Hakikî vücudu bulması için, kendi vücudunu terk etmesi mi lazım?
Elcevab: Evet. Terk etme nisbetinde onaylıyorsun onu. Mesela niye bazıları taassub yapıp cemaati, onu bunu şunu tenkid ediyor? Kendisini koymuş ortaya. Kendisini iddia ediyor. "*Biz*" derken grubunu kasd ediyor. Oysa "*biz"* derken komple Müslümanları kasd etmesi gerekir. İç alemine, enfüse geçmişse, ne kadar kendini terk etmişse, onu sever. Ne kadar içe geçmemiş, hala dış dünyayı ölçü yaparsa, sen-o-bu demeye başlar. Bir sürü tenkid, eleştiri, gıybet başlar.

Zannın altına bir baktım ki, ahlak da var. Başka malzemeler de var. Bu zan sistemi nasıl çalışıyor? Baktım ki zan bir sistemdir, bir vahid-i kıyasîdir. Vahid-i kıyasî geneldir, masdar, sistem. Baktım ki bu sistemin iki ayağı var: emr-i nisbî ve emr-i itibarî. Zan; dörde ayrılır. İçinde vehim, şüphe, cehalet ve insandaki delil-bürhan-hüccet var. Bunları karıştır → bütünsel hali, cem-ül cem, cami-ül ezdad zan'dır.

Sual: Zan nasıl düzelir?
Elcevab: Zannın dört tane ayağı var. Zannın düzelebilmesi için vehmine hakim olacaksın, şüphene hakim olacaksın, cehaletini bilerek haddini bileceksin. Sonra delil-bürhan-hüccet, yani delil haricîdir, dimağa bakıyor. Bürhan enfüse, içe bakıyor. Hüccet ise genellenmiş. Mesela ateş yakar → hüccettir. Zannına hakim olabilmek için, yani zannı hüsn-ü zanna çevirmek, su-i zandan kurtarmak…

Sual: Hiç su-i zan etmemek için, hariçten bana emr-i nisbîden gelen hakikatların istikametle bende şekil alması için, ne yapmam gerekiyor?
Elcevab: İçeriye gelen bir zannı (mesela Hasan şöyledir, böyledir) hüsn-ü zanna çevirmek için, yani yanlış diyebilmen için sen doğruyu bulman lazım. Doğruyu bulana kadar bu yanlış doğrudur. Doğruyu bulmadan "*bu yanlıştır"* denilmez. Bu inkardır, taassubdur. Ama gerekçe sunarak "*bu yanlıştır"* dersen, bu bilgi ve ilimdir ve harikadır. İmam-ı Ali ra: "*Çare sunulmadan yapılan tenkid tahribdir*." Çare sunmadan "*olmaz o*" diyor. Niye olmaz? "*Olmaz işte!*" Niye? Bu işte tahribdir. Çare sunulmayan tenkid tahribdir. Bu nedenle hep derim: Doğrusu bulunana kadar bu yanlışım doğrudur. Buna doğru diyebilmem için Allah hükmetmesi lazım, bana ilham gelmesi lazım, Edille-i Şer'iyeye vurmam lazım.

Şimdi mesela benim hakkımda bilgiler geldi, bir sürü başka şeyler de geliyor. Bu zannımı hüsn-ü zanna nasıl çevireceğim? Birincisi vehim etkiliyor senin zannını. Bu adam şöhret için, tanınmak için yapıyor vs bir sürü şeyler geliyor. O benim hakkımdaki zannını su-i zanna vesile olacak bir sürü malumatlar, bilgiler var ama bir sürü iyiler de

var. Bu ikisini kontrol edip hüsn-ü zanna bunu nasıl çevireceğim? 1) vehim devreye girecek. Vehmi vasata getireceksin. 2) Onun hakkındaki şüpheyi vasata getireceksin. 3) Onun hakkında pek fazla bilgin yok, yani tam olarak beni tanımıyorsun. Cehaletin var. Cehalet de su-i zanna vesile oluyor. Üstad Hazretleri cehalete "*cehl-i cehennem*" diyor. **Üç tane şey ademe çalışıyor: cehennem, cehalet, zan. Bunlar ademin örtüsüdür, ademe çalışıyor**. Bunlar taşoren şirkettir. Cehennem bir şey değil. Cehennem adem hesabına çalışıyor, taşoren şirket. Cehennem, cehalet, zan → ademin örtüsüdür, ademe çalışıyorlar. Cehennem malum → hakikattir. Bu dünyadaki bizdeki cehennem, yani sureti → vahşet, dehşet, ra'şet, kalak, yütm, yeis (Sözler 741). Her şeyin sureti dünyada, hakikatı ahirette. Cehennemin cehennemi ademdir.

Şeytan sistemi ayrı. Şeytanı bir adam zannediyoruz. Şeytan da bir mümessildir, temsilcidir, bir sistemin adıdır. Mesela Levh-i mahfuzun mümessili Cebrail'dir. Bela ve musibetlerin, dünyevî hadiselerin mümessili Mikail. Ruhu kabzetmek, mümessili Azrail. Şeytan; bir sistemin vitrinidir, adam. Alt tarafında yazılımı var. Sekiz tane sıfattan ibarettir: dalalet, gaflet, safsata, inad, mugalata, mukabere, görenek ve iğfal (Sözler 188). İğfal bozmak zannediyoruz. Diyor ki, vesvese ve şüphe; şeytanların ve cinlerin iğfal ettikleri ruhun gayr-i meşru veledleri, çocuklarıdır. **Vesvese ve vehim → şeytanların ve cinlerin → iğfal ettikleri ruhun gayr-i meşru bila-veled çocuklarıdır**. İğfal ediyor şeytan. Ruha günahları atıyor. Seyrettiğimiz her bir günah, kafamıza giren her bir şüphe, kalb ve ruhumuza yaralar açar. Neticesi: Zikirden, ibadetten nefretkarane uzaklaştırıyor. İşte bu ruhu iğfal etmiş. Döllemiş, aşılamış onu.

Mesela Mekke'den Kudüs'e bir ayda gidilirken, Peygamberimiz asm bir anda gittim diyor. Gidilir mi diye sordular Ebu Bekir'e ra. Gidilmez, dedi. Ama arkadaşın söylüyor, denildi. Hikmeti vardır, dedi. Bu sistem nasıl çalıştı? Birinin inkarına, diğerinin sıddıkiyetine niye sebebiyet verdi?

Zannın dört ayağı var: vehim, şüphe, cehalet, bilgi. (Emr-i Nisbi, Emr-i İtibari Vahid-i Kıyasi) (Şema).

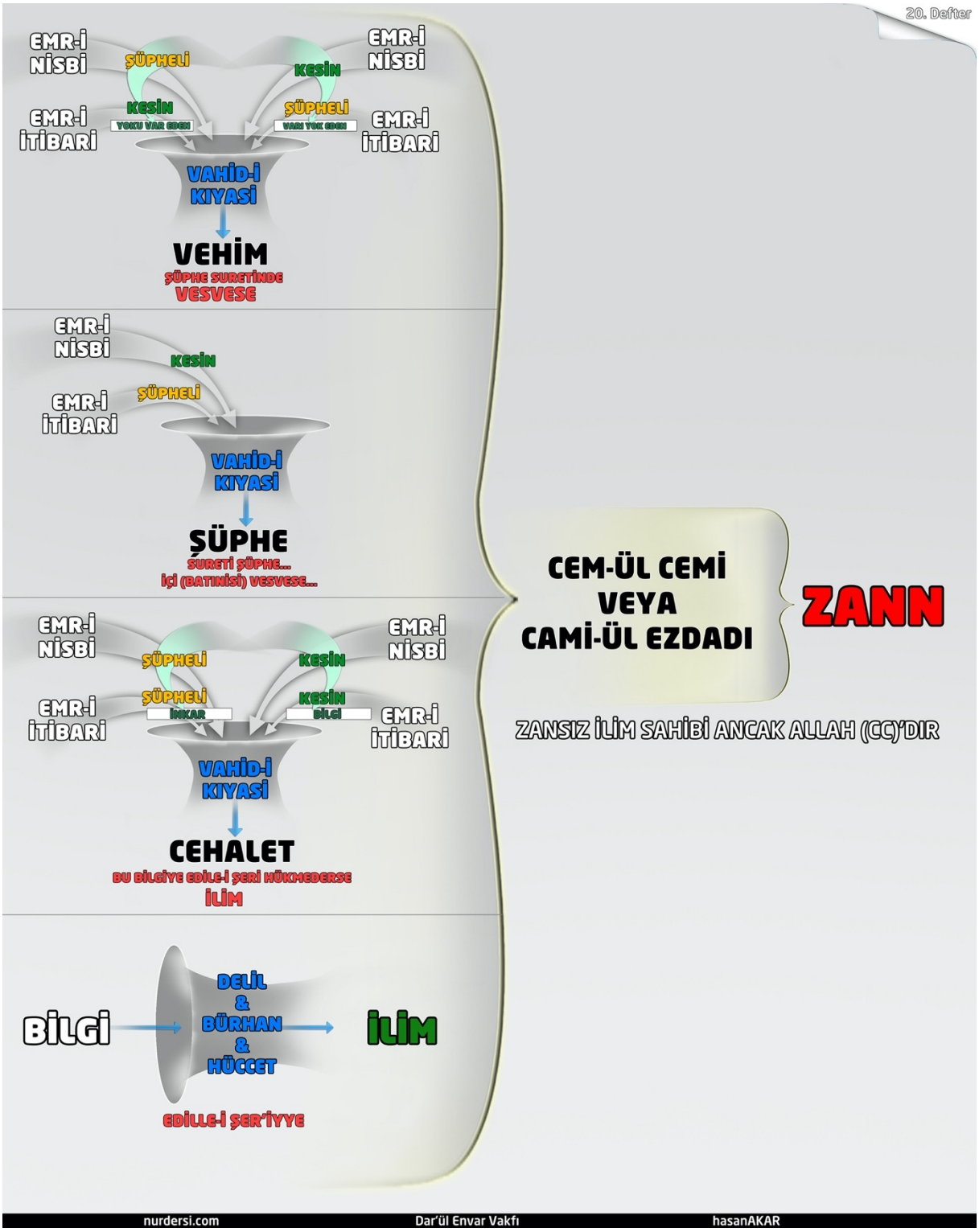

Dış dünya şüpheli olursa, yani gelen haberler, baktığın yer şüpheli? İç dünya kesin. Yok'u bak nasıl var ediyor. Dış dünyada öyle bir şey yok, şüpheli yani kesinlik yok. İç dünyada kendi kabullenişi var. Mesela Karadeniz pekmez olabilir. Dış dünyada böyle bir şey yok. İç dünyada ama kesin. Bunda yok'u var eden sistem ortaya çıkıyor. Vehmin iki özelliği var: yoku var eder, varı da yok eder. Düşünce boyutu. Vehim yoku nasıl var eder? Nisbî şüpheli, iç alem kesin olursa → yoku var eder. Bunun tersi olursa, yani: dış dünya kesin, iç dünya şüpheli. Mesela Peygamberin elinden su akması kesin.

Acaba sihir olmasın denildi, bu şüphe. Bununla da varı yok eder. Peygamber asm'ın mucizesi: parmaklarından su aktı. Gördü. Görmedim demedi ama iç aleminde "*sihirdir*" dedi. İç aleminde şüphe ettiği için kesini, varı, yok etti. Ebu Cehil'de dış dünya kesin, iç dünyada şüphe. Vehmin bu tarafına, ifratına düştü. Dış dünyada küfrün delili var mı? Allah'ın yokluğuna delil yok. Şüpheli. Ama iç dünyada karar vermiş. Olmaması lazım diyor. Bu da yoku var ediyor. **Varı yok eden, yoku da var eden sistemin adı → vehim.**

Sual: Varı yok eden kalbde şeytan mı yapıyor?
Elcevab: Vehimde amel yok, düşüncedir. Vesvese varı yok ediyor ama zikrin, imanın, evradın, yani eylemin belasıdır. Şeytan vesvese ile eylemin belasıdır. Kalb; eylemle çalışır. Vehim ise dimağa bakıyor, düşüncelerdir. Dimağ terklerle çalışır, eylem yok onda.

Emr-i nisbî ile emr-i itibarînin cem'ine → **vahid-i kıyasî** deniliyor. Emr-i nisbî kesin, emr-i itibarî şüpheli olunca → sureti şüphe ama iç aleminde vesvese olur. Sonuç şu: Surette şüphe olursa, iç aleminde, melekûtta vesvese olur. Dış ve iç dünya, ikisi de şüpheli olursa → inkar çıkar. İç ve dış dünya, ikisi de kesin olursa → bilgi olur. Ama bu bilgiye Edille-i Şer'iyye hükmederse → ilme dönüşür. Bilgi Edille-i Şer'iyye ile nasıl ilme dönüşür? 1) Delil 2) Bürhan 3) Hüccet ile. Risale-i Nur'da dikkat ederseniz delil kullandığı yerlerde haricî alametleri zikreder. Bürhan kullanınca, iç aleme bakıyor. Delil kullandığı zaman dış dünyada herkesin görebileceğidir. Ama bürhan ise, herkes göremiyor onu, o içeriye taşınıyor. Delil içeriye taşınırsa, bürhan olur. Fakat bu kişinin emr-i nisbîsi ve emr-i itibarîsi çalışırsa, genellenir → hüccet olur. Mesela ateş yakar, bir iddiadır. Ama elini sokarsan, bürhan olur. Herkes bunu kabul ederse, yani herkesin kanaati birleşirse, hüccet olur.

Nokta-i Nazar: Delil Sünnet, bürhan Kur'an, hüccet ise İcma ve Kıyas.

Aynen, mevzuyu anlayınca, böyle uygularsın.
Bu dört tane sistemi vasata getirirsek, yani vehmimizi, şüphemizi, cehaletimizi ve bilgimizi, malumatımızı ilme dönüştürürsek, ona şeriat, Edille-i Şer'iyye hükmederse veya Risale-i Nurda iddia ettiğin bir mevzuyu Risale-i Nur onaylamışsa, o ilme dönüşür. **O zaman vehmin, şüphen, cehaletin ve ilmin bütünsel hali→senin hüsn-ü zannını oluşturur**. Bir şeyin hüsn-ü zanna dönüşmesi çok zordur. Bütün bunların çalışması lazım.

Derdi olan Risale-i Nur'u anlar. **Kendini dert edinirsen, Risale-i Nur sana derman olur**. Kendini merak etmiyorsan, allame-i cihan olsan da fayda etmez. Senin kendini tanımak gibi bir derdin, bir davan yoksa, "*ben kimim, nerden geldim, nereye gidiyorum, neciyim*" bu soruları kendine sormayınca, Risale-i Nur'u yesen ne olur?

Zan; farklılıkların cem'i, yani cem-ül cemdir veya zıdların cem'idir. Bunları bütünsel vasata getirirsek, demek ki zannın içerisinde vehim var, şüphe var, cehalet

var, bir de sistemimiz var. **O sistemi kaynağa götürürsek, bu sefer o zan → hüsn-ü zanna dönüşür. Bunlarda yapacağımız hatalar nisbetinde zan → su-i zanna dönüşür**. Eğer bunları yaptığın halde, buna kanaat etmesen, hüsn-ü zan içerisinde ifrat edersin, o adamı putlaştırırsın veya kendini putlaştırırsın. Put olmasının sebebi (Firavun ve onun gibi olan kişiler); kendisine karşı hüsn-ü zannı ifrat moduna geçmiş, ilahlaşmış. Zanları, hüsn-ü zannın ifratına geçtiği için kendisi ilah olmuş.

Üstad bazen vehimdeki zannı anlatmış, bazen şüphedeki zannı anlatmış, bazen de delildeki, bürhandaki, hüccetteki zannı anlatmış, bazen de cehaletteki zannı anlatmış.

28.09.2016
Zeytinburnu/İstanbul

ZAN-2

Lahikalar ahlakımızı kıblesine koyarak ruhu teali ediyor. İmanî mevzular (Sözler, Mektubat, Lem'alar, Şualar) ruhumuzu kıblesine koyup hem terakki hem teali ettiriyor ve inkişaf ettiriyor. Bu zamanda, fitne zamanında lahikasız istikametli bir ahlak olmaz. Yani Cenab-ı Hak her yüz senede bir bir Müceddid-i din gönderiyor. Bunların en büyük vazifeleri insanların ahlakını kıblesine koymaktır. Ahlak; huylardır, hulukların cem'idir, huyların cem'idir. İfrat-tefritten azade olarak hadd-i müstakime koymaktır.

Müfritane → İrtibat
→ İhlas
→ Hüsn-ü Zan
} lazımdır. Onda terakki etmeliyiz. (Nihayetsiz hüsn-ü zan hadis-i şeriflerde geçiyor.)

Mesela Emirdağ 1-73 de "*müfritane irtibat ve ihlas*" deniliyor. "*Nihayetsiz hüsn-ü zan*" ise hadis-i şeriflerde geçiyor. Kişi, Allah hakkında, ahiret hakkında nihayetsiz hüsn-ü zan etmeden ölmesin. Külliyattan farklı olarak bir bunu gördüm. Peki bu nihayetsiz hüsn-ü zanna nasıl muvaffak olacağım, nasıl yapacağım? Lahikalarsız ahlak kıblesinde olamaz. Ahlak; fıtrattır, tabiattır, huyların cem'idir. Onu kıblesine koyan, ifrat-tefritten azade hadd-i istikamet veren "*Festakim kema umirte = Hud suresi beni ihtiyarlattı.*" "*Emr olunduğun gibi dosdoğru ol!*" **Ahlakı kıblesine koyup** terakki değil, **teali eden** -ifrat ve tefritten azade olunca ruh, âlî olur- **Lahikalardır**. Lahikalar ahlakı kıblesine koyar. İmanî mevzular ise ruhu kıblesine koyarak terakki, teali ve inkişaf eder.

Mesela piyasada uçurtma gibi hatıralar uçuruluyor. Lahikalar olmadan nasıl tefrik edeceksin? At izi ile it izi birbirine karışmış. Edille-i Şer'iyye nasıl ki şeriattaki bid'atları tesbit ediyor. Edille-i Nuriye de dairemizin ölçüleridir. Aramıza girmeye çalışan dairemizin bid'atları, uydurukları, safsataları, hurafeleri, kişiye has olan emirleri veya ona söylenen sözleri → genel, amm, umumî imiş gibi göstermekle, insanları bunlara davet etmekle meşguller. Bunların tek çaresi lahikalardır. Misal: Zübeyir abi berbere gidecekmiş. Gitmiş Bekir Bey abiye, yazıhanesine: "*Bana bir takım elbise ver*" demiş. O da: "*Hayırdır abi, mahkemeye mi gidiyorsun?*" diye sormuş. "*Hayır, tıraş olacağım.*" "*Tıraş olmak için niye takım elbise istiyorsun?*" "*Berber köylü mü beyefendi mi ona göre tıraş eder, yani benim elbiseme bakıp tıraş eder.*" demişmiş!!! Hutbe-i Şamiye 77 de "*kişinin fiili kalbin ve hissin temayülatından çıkar*". Yani süflî bir fiil âli bir ruhtan çıkmaz. Ulvî bir fiil, süflî bir ruhtan da çıkmaz. Çıkarsa, takliddir, maymunculuktur. Böyle bir zât, Üstadın sır kâtibi berbere gidecek diye takım elbise giyecek! Külliyatın ruhuna ne kadar zıd. Çünkü o pespaye fiili o âli ruha, o güzel numune-i imtisale isnad etmek! Fiiliyat; kalbin ve hissin temayülatından çıkar. Eğer ruha uygunsa yapar, kabul eder. Yoksa zoraki olur.

Her şeyde ifrat zarardır Ama irtibatta ve ihlasta müfritane olacağız. Hüsn-ü zan o metinde yok. Onu da hadis-i şeriften ekledim.

Sual: Nihayetsiz hüsn-ü zan Allah'a ve ahirete karşı olacak değil mi?

Elcevab: Evet. Hani hep anlatırlar: Zebaniler adamı götürürlerken o ikide bir arkasına bakıyormuş. Niye bakıyorsun diye zebaniler sorduğunda "*ben Allah'ı böyle bilmiyordum*" demiş. Nasıl biliyorsun? Allah'a nihayetsiz hüsn-ü zan ettiği için Allah da "*Ene inde zanni abdibi"* ile muamele ediyor. Nasıl biliyordu ise öyle tecelli ediyor. Peygamber asm diyor ki: "*Hayatında en azından bir defa Allah'a nihayetsiz hüsn-ü zan etmeden kişi ölmesin.*"

Sual: Allah'a karşı nihayetsiz hüsn-ü zan derken nasıl yani?
Elcevab: Avamı anlatayım. İnsanların bir kısmını, psikolojisi bozuk olanları şeytan geçmişiyle meşgul ediyor. "Şöyle yaptım, böyle yaptım, nasıl temizleyeceğim, nasıl tövbe edeceğim, Kadı yok ki bana seksen-yüz sopa vursun." Kardeşim, tövbe et. Allah ondan büyüktür, diyorum. Allah senin günahından büyüktür. Geçmişiyle meşgul ola ola, patinaj yapmış. Kendine su-i zan etmek, kuvve-i kudsiyeyi, özgüvenini kaybetmek → o günahları Allah'ın adaletiyle düşünmektir. Allah'ın rahmetiyle düşüneceksin. Evet, günahımız çok. Bulanık bir bardak kadar. Ama Allah'ın rahmeti okyanus gibidir. Benim bardağım okyanusu kirletemez, gibi yani.

Hüsn-ü zan; ifrattır. Zan; vasattır, sistemin adıdır. Zan; Allah'ın nimetidir. Onu aşağıya indirirsen, tefritti; su-i zan.

Hüsn-ü Zan → Sünnet
Zan → Fıtrattaki → Heves
→ Asab
→ Damar
→ Tabiat
→ Şuursuz kör hissiyat
} Manevi Nefs-i Emmare
Su-i Zan → Şeytanda

Mesela nihayetsiz hüsn-ü zan Sünnet-i Seniyeye uyarsak oluyor. Yani lahikalara uyarsak. Mesela Risale-i Nur'a nihayetsiz hüsn-ü zan etmek. Herkes kendi cemaatine "*tek benim cemaatim güzeldir*" demeğe hakkı yoktur. "*En güzeldir*" demeğe hakkı var. Çünkü en güzel, güzel ve çirkin gibi mertebeler olduğu gösteriliyor bununla. "*Tek güzel*" benimki dersen sadece iki mod olur: Güzel ve çirkin. Senin dışındakiler çirkin olur. Böyle demeğe hakkın yoktur, diyor. "*En güzeldir*" dediğinde ona da hak veriyorsun. O da güzeldir demek oluyor. Ama benimkisi en güzeldir. Böyle diyebilirsin, yoksa devam edemezsin ki o cemaatta. Mesela güzel ahlak, ahlak ve su-i ahlak var. Hüsn-ü zan; Sünnet-i Seniye ile oluyor. Allah'a, ahirete, peygambere uyunca → nihayetsiz hüsn-ü zan oluyor. Su-i zan da şeytandandır. Şeytan; su-i zan ettiriyor.

Sual: Şeytan bizde bulunan zanna müdahale ettirerek su-i zan ettiriyor değil mi?
Elcevab: Evet. Zannın vasatına (yani fıtrattaki zanna) Sünnet müdahale ederse nihayetsiz hüsn-ü zanna dönüşüyor. Şeytan müdahale ederse, su-i zanna dönüşür.

Manevî nefs-i emmarede heves, asab, damar, tabiat, şuursuz kör hissiyat var. Heva yoktur. Eskide var zannediyordum, hata yapmışım.

Sual: Bunlar zaten nefs-i emmarede var. Bu nefis tezkiye edilince ikinci bir nefs-i emmare devreye giriyor. Bu mecazî nefs-i emmarede de teveccüh-ü nas, şöhretperestlik, iltifat, dikkati celbetmek gibi hissiyatlar gözüküyor?
Elcevab: Manevî nefs-i emmare sistemdir. Bu şer değil. Maddî nefs-i emmare de bedensel dayatmalardır. Kuvve-i şeheviye, kuvve-i gadabiye, kuvve-i akliyeye bakıyor. Şeriata uymak, mesela helal-haram dinlemez. Bu kuvve-i şeheviyenin ifratı. Tefriti humuddur. Vasatı; helaline arzusu olur. Manevî nefs-i emmare ise; sistemdir. Mesela dünyayı sevme, adavet etme. Madem yapmayacaktım, Allah niye verdi? Senin söylediğin şey → sisteme şeytanın müdahalesidir. O zaman su-i zanna dönüşüyor.

Zan → fıtrattır. Hiçbir şey değil. Yani sistem. İnsanı donukluktan çıkaran; şüphe ve zandır.

Sual: Şöyle diyebilir miyiz? Zan; fıtrî bir haldır. Su-i zan ve hüsn-ü zan; gayr-i fıtrîdir.
Elcevab: Evet, öyle.

Zan bir pakettir. Bir tencere getir. İçine vehmi at, şüpheyi at, cehaleti at, senin emr-i nisbî ve emr-i itibarîden elde ettiğin bilgiyi de at. 1) Vehim 2) Şüphe 3) Cehalet 4) Bilgi bunları karıştır → komplesi Zan... Bu sistem, fıtrat. Buna şeytan müdahale ederse; su-i zan oluyor. Eğer Sünnet-i Seniyeye uyarsak, hüsn-ü zan oluyor. Üçüncü bir şey daha var. Eğer nefs-i emmare, işlediğimiz günahlar… "*her bir günah; kalb ve ruhumuza yaralar açar.*" Ne doğurur? Şüpheler ve vesveseleri doğurur. Günahlar; şüphe ve vesveseleri doğurur. Günahlar; enerjidir. Eğer bu fıtrattaki zan sistemini nefs-i emmare, yani günahlar kullanırsa, kendisi çöker. Silahı kendisine döndürür. Yani yaratılan her bir latife, her bir his, bir köpek gibi düşünün, sırtlan gibi, timsah gibi. Eğitirseniz, düşmana yönelir. Eğitmezsen, seni yiyecektir. Hiçbir şansın yok.

Sual: Çökertirden ne anlamalıyız?
Elcevab: "*Ben iyi değilim, ben adam olmam, sakarım*" vs gibi bedbin, kendini yiyor. Mesela biri beni arıyor ve diyor ki: "*Ben iyiyim ama acaba yine kötü olur muyum?*" Bu adamın zannını nefs-i emmare işlettiriyor.

Sual: İçine çökertmesi vehim mi?
Elcevab: Evet.

Sual: Âdem as'ın zannı Cennette vasattaydı. İlk müdahaleyi nefis mi yaptı şeytan mı?
Elcevab: Şeytan yaptı.

Sual: Hangisine yaptı acaba?
Elcevab: Fıtrattaki zanna şeytan müdahale etti ve dedi ki: "*Allah sana öyle dedi ama burası fani. Eğer bunu yersen bekayı bulursun.*" Niye inandı diye merak ettim. Çünkü

fıtratta yalan yoktur. Yalan; ademîdir. İlk defa rastlanılıyor. İlk defa şeytan kullanıyor bunu. Ademîdir. Şeytan, cehalet, zan ve cehennem → ademe çalışıyor. Âdem as'ın fıtratındaki hangi sistemi kullandı bilmiyorum. Yani Âdem as'ın hevesini mi, asabını mı, damarını mı, tabiatını mı? Biraz tabiat gibi gözüküyor, çünkü insanın tabiatında beka var, ebed arzusu var. Şeytan zannına müdahale etti, o da inandı. Çünkü fıtratta yalan yok ki.

Sual: Nübüvvet sıdktır, kizbi reddeder? Yani Âdem as'da nübüvvet vardı?
Elcevab: Peygamberdi ama nebi değildi orda.

Sual: Peygamberlik ruhu yok mu?
Elcevab: Peygamberlik ruhu hepimizde var ama nasıl cehenneme gidiyoruz? Veya mü'min ruhu, cennet ruhu yok mu? Fıtrat o, hiçbir şey değil henüz. Kullanılmaya bağlı. Herkes doktorluk istidadındadır ama doktor kabiliyetinde değildir. Eyleme çıkarsa, kabiliyet olur. Çıkamazsa istidaddır. Mahiyet-i insaniye birdir. Mahiyeti var ama hakikat olmadı daha. Hakikat olması için zıdların cem'i olan dünya lazım. Âdem as'da mahiyet vardı, hakikatları yoktu. Hakikat; Esma-i İlahiyedir. Esma-i İlahiyenin her çeşidi ve her bir esmanın meratibi. Bu yoktu. Şeytanı hep bir adam zannediyoruz. Oysa o bir sistemin, bir yazılımın temsilcisidir. Levh-i mahfuzun temsilcisi Cebrail olduğu gibi. O da bir sistem, sistemin içinde. Orda ilk defa yalanı şeytan aktif etti. Halbuki Âdem as'dan önce Allah ile konuşan şeytandır. Âdem daha cesedi, salsaldı, ona secde et dedi. Âdem yok daha. Şeytandan önce konuşan bir şey var. Akıl. Hadis-i Kudsîde "*akıldan daha kudsî bir şey yaratmadım*" diyor. Allah aklı yarattı. Gel, dedi. Gelmiş. Akıl bir âlettir diyor ya Üstad Sözler 27 de. Akla git dedi Cenab-ı Hak, gitti. Otur dedi, oturdu. Kalk dedi, kalktı. "*Senden daha kudsî bir şey yaratmadım ama senden daha kudsî bir yere seni hizmetçi olarak koyacağım*" dedi Allah. Âdem as'dan önce de şeytanla konuşmuş. Âdem as'ın bundan haberi yok ama Allah ona diyor ki: "*Bu senin düşmanındır, ona dikkat et*". Dikkat edersen Âdem as'a yanaşamadı. Âdem'i kandıramadı. Şeytan Âdem'i kandırmadı ki. Şeytan hevasından = Havva'sından girdi.

Sual: Yani Âdem as'ın mücessem nefsi olan Havva?
Elcevab: Evet, cisimleşmiş nefsi, oradan girdi. Mesela peygamberlerde zelle var. Yunus as'a emir mi gelmişti burayı terk et diye? Hayır. Niye terk etti? Balığın içinde nefesini açtı. Süleyman as niye devrildi? Alnı ve ayakları beyaz bir atına bindiğinde keyiflenmiş. Ondan sonra saltanatından düşürmüş Allah. Veya sıla-i Rahim doğru değil mi? Doğru. Hulusi abinin hizmette bir makamı vardı. O hizmeti geçici bıraktı, yani tehir etti, annesinin babasının yanına gitti. Günah mı işledi? Hayır ama tokat yedi. Anne babasına keyifli gitti, şöhretli gitti diyor. Oysa bu hareket hizmet ehline yakışmaz, diyor. Anne babaya itaat farzdır. Günah işlemedi. Niye tokat yedi? Kız mı kaçırdı, haram mı yedi? Niye tokat yedi? Anne babasına gitti. Ama keyifli gitti. Makam yükseldikçe fırtına dehşetli oluyor. Ova su alıyor ama dağlarda fırtına, kar oluyor.

Nokta-i Nazar: İhramda helal de haram oluyor.

Barla Lahikası 179 da "*Eğer bizler, bu ameliyatı görmeseydik ve bu nurlu ve zevkli, şevkli ihrama girmeseydik…*" Yani Nur talebeleri ihramdadır, deniliyor. İhram iki parçadır: "*Elazametu izari, velkibriyau ridai" (Sözler 104)*. Alt örtü, üst örtü. Kişiyi örten şey. Allah'ın lüzumlu perdesidir; azamet ve kibriya. Allah örtmüş. Birbirimizi ne ile örteriz? "*Şu asabidir, bu vesveselidir, o hassastır*". Bunlar örtüdür. Bununla gizleniyor. Allah kulunu gizliyor. O kadar güzel sıfatları var ama vesvesesi örtmüş. Allah'ın azameti ve kibriyası O'nun lüzumlu perdesi ya, **insanın da perdesi, birbirini ve kendisini veya Allah'ı ve ahireti kapatan perdesi → Zan'dır.**

Zannın evveli, ahiri, zahiri, batını: Her mevzunun, kelimenin evveli, ahiri, zahiri, batınısı var. Evveluhu → ağacın kök çekirdeğidir. Ahiruhu → meyvedeki çekirdektir. Zahiruhu → Ağaçtır. Batinuhu → Ağacın makine tarafıdır. Her bir mevzu bu dört esma ile anlatılabilir. Mesela ben bir Kader dersi yaparım, Evvel ismiyle, yani kök çekirdekten bakarım. Başka biri gelir Ahir ismiyle Kader dersi yapar, yani meyvenin içindeki çekirdekle kadere bakar. Ders tamamen değişik olur ama aynı mevzu. Başka birisi de ağacın zahirisiyle kaderi anlatır. Tamamen değişir. Batınısı ile anlatırsan daha değişir. Bu zannın da evveli, ahiri, zahiri, batınısı var. Her kelimeye "*Hüvel evveluhu, vezzahiruhu, vel batinuhu vel ahiruhu*" ile baktıktan sonra ifrat ve tefritini çözeceksin. Bu kadar yetmiyor. Sonra bu dimağda, içsel alemde ve fiilde nasıl gözüküyor → bunu da bulacaksın. Bu sefer küllî oluyor o ders…

Zannın → **Evveli**: Ahlak, huy, tabiat
→ **Ahirisi**: Kazanımların bütünlüğü olan enfüs alemi.
→ **Zahirisi**: Kişinin içsel alemini kısmen ifade eden fiiliyatı, yaşantısı.
→ **Batınısı**: Dimağındaki emr-i nisbilerin ve emr-i itibarilerin. Niyet, nazar.

Şimdi zanna Evvel esması taalluk ederse, zan nedir? Zan ahlaktır, huydur, tabiattır. Hüvel evveluhu, çekirdek, mahiyet-i insaniye birdir.

Sual: Orda safiyet mi var?
Elcevab: Âdem Safiyullah. Beyazdır, süttür. Doğduğu zaman süt içirirler. Ne zaman canlı ve cansızı, cinsiyetini fark edince, süt kalkar. Kur'an iki yaşına kadar emzirin deniliyor. Tıp da iki ile üç buçuk yaş arası oyuncağı canlı mı cansız mı bilir, bebek veya arabayı ayırır. Demek o yaşa kadar Âdem Safiyullahtır, süt içiyor. Ve bu süt o kadar önemli ki. O sütü başkasına içirirse, onu doğurmadığı halde bu senin kardeşin oluyor. Her bir ayetin müteaddid manası vardır. Her mana küllîdir, her asırda efradı bulunur. Diyor ki: "*Kan ve fışkı ortasından size sütü gönderdim*." Bu asırda süt nedir? Bedihî bir şeyi Kur'an'da yoksa niye söylesin? O süt bu asırda Risale-i Nur'dur. **O sütü içersek, ki içtik, kardeş oluyoruz.** Nasıl ki sütkardeşler evlenemez, haramdır. Aynen bunun gibi; kardeş kardeşe de ihanet yapamaz, satamaz, terk edemez, zulmedemez, kandıramaz. Bizi kandıran bizden değildir!

Zan sistemine şeytan müdahale ederse → tefrit oluyor, yani su-i zan. Sünnet-i Seniye müdahale ederse → ifrat oluyor, yani hüsn-ü zanna dönüşüyor. Hiçbir şey yapmasa,

sırtlan kendi kendini yiyor. **Çünkü kontrol edemediğin her şey → seni kontrol ediyor demektir.**

Sual: Su-i zan ahireti örtüyor mu?
Elcevab: Aynen. "*Ahiret olur mu ya, nasıl olacak*" diyor.

Sual: Su-i zannın çaresi var mı?
Elcevab: Var. Hüsn-ü zan etmek. Mesela şüphe, şüpheyi bilmemektir. Bunu zanna uygula. Zandan zannedersen → vasata gelirsin. Zannı zan etmesen, ifrat olur.

Şübhenin ifrat, tefrit, vasatı:

Şübhe

Tefriti	Vasatı	İfratı
Şübheyi inkar etmektir	Şübheyi şübhe bilmekten, hakikatın zemini olmuş olur.	Şübheyi şübhe bilmemektir.

Mesela şüpheyi şüphe bilmemek → ifrata taşır. Şüpheyi şüphe bilmek → hakikatın zemini olur, seni vasata taşıyor. Şüpheyi inkar etmek → tefrittir. Zan da aynı. Zannı inkar etmek, zannı zan bilmemek…

Sual: İnkar ile şüpheyi inkar etmek arasında fark nedir?
Elcevab: Şema ile göstereyim:

- Emr-i Nisbi → Şübhe
- Emr-i İtibari → Şübhe

İnkar

Mesela Peygamberin mucizesi var, bu kesin. Emr-i nisbî doğru. İçinde niyeti bozuk olduğu için, emr-i itibarîsi yanlış. Dış alem kesin, iç alem şüphe olursa → varı yok ediyor aleminde. Bu, vehmin ifrat modu.

Şüphenin ifrat modu ise; şüpheyi şüphe bilmemek. Mesela vesveseden nasıl kurtulacaksın? Vesveseden vesvese edersen → vesveseden çıkarsın. Şüpheyi şüphe edersen → şüphelikten çıkar. Şüphe seni donukluktan çıkartıyor. Şüpheyi insanlardan kaldırın, terakki olmaz. İnsanlık biter. Şüpheye şüpheli bakacaksın veya bakmayacaksın veya inkar edeceksin şüpheyi. Öyle bir şey yok diyeceksin. Şüpheyi inkar edince, şüphenin tefritindesin.

Nokta-i Nazar: Şeytanın en büyük desisesi kendisine tabi olanlara kendisini inkar ettirmektir.

Aynen. Ne şeytanı ya, ben söylüyorum diyor. Şeytanın konulmasını kendi konulması zannediyor. "*Namazın olmadı*" diyen o. Burada (kendinde) tek ben var zannediyor. Oysa başkaları da var, on sekiz bin kişilik var burada. On sekiz bin alem. Mesela "*İyi değilim, hastayım*" sözünü Allah ve melekler söylettirir mi? Allah ve melekleri insanı korkutur mu? Allah ve melekleri insana vesvese verir mi? Allah ve melekleri insana vehim yapar mı? Yok. O zaman kim yapıyor bunu? Allah ve melekleri değildir. Şeytan!

Sual: İnkarda yani hem dış hem iç alem şüphede mi oluyor?
Elcevab: Evet. Mesela ticarette. Adam bundan şüphe ediyor. Esnaf hakkında da daha önceden bilgin var. Emr-i itibarî ile "*sağlam bir adam değil*". Bir de baktın ki hakikaten çürük veriyor. Şüphe ediyordun, bir de gördün. Zaten de böyle bir bilgin vardı. İnkar edersin o adamı. Ama tersi olursa, yani mucize var. Emr-i nisbî doğru, kesin. Benim de iman etmeye niyetim yok. Bu da varı aleminde yok ediyor. Mesela küfrün hakikatı yoktur. Emr-i nisbîde yok ama adamda var. Dış alem şüphe, iç alem kesin. Bu da yoku var ediyor. Bu vehmin tefriti. Eğer vehmi sünnet işletirse, vasata getiriyor. Çünkü %1 değeri var. İç aleminizdeki, yani itikadda ve amelde, Allah hakkında, kendi hakkında bir sürü zanlar var. Sağlık sorunu, imansızlık, abdestsizlik vs ama bunun hiçbir değeri yok, çünkü vehmin değeri %1 den %2 ye kadar. Şüphe ise %2 den %50 ye kadar. Zan ise %90 a kadardır. Zann-ı galib ise %90 dır. Bilgi ise %100 dür. Eğer bu %100 bilgiye Edille-i Şer'iyye hükmederse, o ilme dönüşüyor.

Delil→ ateş yakar, gözle gözüküyor. Elimi soktum ateşe → **burhana** dönüştü. Herkesçe malum aynı şey olunca → **hüccet** olur.

Sual: %100 bilgi ilim olunca, ilimde zan yok mudur?
Elcevab: İlimde vardır. Ama o %100 bilgi Edille-i Şer'iyye hükmettiği için ilme dönüştü. İlimde meratib olsun diye zan durmaz orda. Zannı vardır ama hüsn-ü zanla beraber. Su-i zannı yok orda. Allah hakkında su-i zan etmiyor.

Zannın → **Evveli**: Ahlak, huy, tabiat
→ **Ahirisi**: Kazanımların bütünlüğü olan enfüs alemi.
→ **Zahirisi**: Kişinin içsel alemini kısmen ifade eden fiiliyatı, yaşantısı.
→ **Batınısı**: Dimağındaki emr-i nisbilerin ve emr-i itibarilerin. Niyet, nazar.

Zannın evveli (ağacın çekirdeği) → Ahlak, huy, tabiat. Bu yapı, sistem, ne iyi ne kötüdür, mahiyet-i insaniyeye bakıyor. Ahirisi (meyvedeki çekirdek) → kazanımlarının bütünlüğü olan enfüs alemi.

Nokta-i Nazar: Hüsn-ü zansa meyvesi de güzel olur, su-i zansa meyvesi de kötü oluyor.

Çünkü diyor ki "*nazarında fena bir memlekete düştü*." Aslında öyle bir şey yok. Nazarındaki memlekete düştü. Buraya düştü! Burada yaşıyor gibi gözükürken kendi

dünyasını yaşıyor. Mesela sokakta kendi kendine gülen, konuşan adam burada mıdır? Buradadır ama nazarını balon yapmış. Nazar: "*Ene inde zanni abdibi*". Zan; umumî dünya içinde hususî dünyamızdır. "*Kulumun zannına göreyim*".

Nokta-i Nazar: Hem harici hem dahili şekillendiren, renklendiren acayip bir şey zan.

Aynen. Her şeyi şekillendiriyor.

Sual: Su-i zan mana-yı ismî cihetiyle oluyor, yani fıtratına ihanet mi oluyor?
Elcevab: Aynen. Fıtratına ihanet etti, Allah'a mesela su-i zan ediyor. Allah'a da iftira ediyor. Fıtratına ihanet etmek; mana-yı ismîdir. Fıtratına Allah hesabına bakarsan hüsn-ü zan olur, mana-yı harfîdir.

2.Sözde "*nazarında fena bir memlekete düştü*" diyor. Oysa ikisi de aynı memleketteler. Nazarındaki memlekette yaşıyor. Ama realite olarak bedeni bu memlekette. Bu memlekette iken kendi dünyasını yaşıyor. Zan. "*Güzel gören güzel düşünür, güzel düşünen hayatından lezzet alır.*" Güzel görmek nasıl olacak? Emr-i nisbî ve emr-i itibarî güzel olacak ki, güzel görsün. Güzel gördüğü için güzel düşünmek zorundadır. Çünkü malzemesi güzel. Şu an kendinizi kötü hissetmek için şansınız yok. Güzel yerde, güzel şey konuşuluyor. Gıybet edilse, iftira edilse, ondan bundan konuşsa, kendini iyi hissedemez. Kendini iyi hissetmek istiyorsan, doğru yerde, doğru insanlarla doğru şey konuşacaksın.

Zannın evveli fıtrattır, hiçbir şey değildir. Ahlaktır, huydur, tabiattır. **Ahiri** ise meyvenin içindeki çekirdek ya, enfüsî ve mülk-melekutî kazanımları. Yani yaşıyorsun. Yani kişinin içsel alemi, itikadının ve eyleminin bütünlüğünü olan enfüs alemi. Senin iç alemin hep zanlarladır. Zan; balondur. **Zannın zahirisi** de; kişinin içsel alemini kısmen ifade eden fiiliyatı, yaşantısıdır. Mesela Hutbe-i Şamiye 77 de "*Kişinin fiiliyatı; kalbin ve hissin temayülatından çıkar.*" Şerse yapmaz, diyor. Veya âli bir adam bunu yapmaz ya, deriz. Yaparsa o anda o hakim değil, başkası ona hakim. Bedenine. Bu nedenle üç tane şahsiyeti bilmek önemli. Kişinin içsel alemi, yani itikadları, düşünceleri, emr-i nisbîleri, ahlakı, huyu, tabiatı, örfü, ananesi, geleneği, geçmişi vs bunlarla sergiliyor. Ahlakını sergiliyor. Yapıyor, yapmıyor. Söylüyor, söylemiyor. Gidiyor, gitmiyor. **Zannın batınısı** ise; dimağındaki emr-i nisbîlerin ve emr-i itibarîlerin. Bu ikisini karıştır → vahid-i kıyasî çıkıyor.

Sual: İkisi de mi zannın batını?
Elcevab: Evet. Birisi dışarıdan içeriye alma özelliğidir.

Sual: Ahize ve nakile gibi mi?
Elcevab: Evet. Ama ikisinin cem'ine vahid-i kıyasî deniliyor. **Zannın batınısında** niyet ve nazar da var.

Sual: Niyet tağyir eder, diyor Üstad. Buna tesir eder değil mi?

Elcevab: Evet, buna tesir ediyor. Niyet ve nazar daha arkada zannını şekillendiriyor. Niyet ve nazarı zannını değiştiriyor. Mesela Peygamber asm'ın elinden su aktığını Ebu Cehil görüyor. Niyet ve nazarı fâsık olduğu için zannı su-i zandadır. Emr-i nisbî doğru, emr-i itibarîsi yanlış olduğu için, reddediyor. Demek ki zannımızın batınısını yönlendiren niyet ve nazar.

Sual: Zannın ahiri dimağa bakmıyor muydu, enfüs aleminde? Ahir denilince dimağ aklımıza geliyordu ya? Batın da yine dimağda. O zaman o sıfat yönü mü oluyor?
Elcevab: Ahirisi; fiile dönüşmüş halidir. Batınısı; enfüsî mevzudur. Dimağ, kalb, vicdan ve ruhtaki eyleme çıkmamıştır daha. Eyleme çıkan tarafına ahirisi denir. Adam niye onu yaşıyor, niye onu yapıyor, niye onu vermiyor? Niye bu adam beş lira hizmete veremezken, ötekisi ömrünü veriyor? Zanları farklı da ondan. Ahirisi; dışarıya çıkan hal. Mesela dersin başında Üstadın talebesini söyledik. Güya adama göre giyiniyor. Ne derler diye yaşıyor. Bu insanlar ne derler diye yaşar mı? Ne derler diye giyiniyor, ne derler diye yiyor, ne derler diye araba alıyor. Böyle bir şey olur mu? Rehberine, terbiyecisine bak, uygulamaya bak. O fiil ondan çıkmaz, çünkü fiiller; kalbin ve hissin temayülatından çıkar. Çıktı ise, aldanır. Hepimiz aldanırız, aldanabiliriz ama aldanma daimi olmaz. İnsan günah işleyebilir. Düşer. Düşer ama fark şudur: Ehl-i fazilet ve kemalât, kalbi ve hissi kontrol eden, düştüğü yerden kalkmayı bilir. Ve onu savunmaz. Ve onu takip etmez. Ama başkası o pisliği, o günahı takip ediyor. Onu devam ettirmek, çapını genişlettirmek için, yöntem arıyor. O günahı daha iyi yapayım diye. İşte o, kalbin ve hissin rezilliğindendir. Ama düşmek; rezillikten değildir.

Nokta-i Nazar: Üstad üç şahsiyetten bahsediyor: beşeriyet, ubudiyet ve vazifedarlık. Beşeriyette ve ubudiyette kusurlu olabiliriz ama vazifedarlık makamında beşerî kusurlarına bakmamak gerekir.

Aynen. Allah'ı azameti ve kibriyası örtüyor ya, Allah'ın fiiliyatının hikmetini bilmeyince su-i zan ediyoruz. Suriye'yi niye böyle yaptı, niye bunu kanserle öldürdü, bu çocuğun babasını niye aldı vs diye Allah'a su-i zan ediyor. Niçin su-i zan ediyor? Allah 1- Esmanın hükmü icra ediyor 2- Kendisi seyrediyor 3- Mele-i âlâdakiler seyrediyor 4- Ahiretin mezrası oluyor 5- O kişinin ruhunu âli ediyor. İnsanı su-i zanna sevk eden nedir? **Zannı su-i zanna çeviren → enaniyet ve gaflettir**.

Sual: Enaniyet benlik edip kibre sevk eder de su-i zanna nasıl sevk ediyor?
Elcevab: Enaniyetin yedi tane manası var. **Ene ayrıdır, enaniyet ayrıdır.** Enaniyetin müsbeti şudur: ruznamedir, takvimdir, çekirdektir, haritadır vs. Enaniyetin gurur, kibir, hased, tenkid tarafını biz hep biliyoruz. Mesela İmam-ı Ali ra "*Çare sunulmayan tenkid tahribdir*" diyor. "*Bu yanlış*" diyor. Nedenini sorduğunda "*işte, yanlış*" diyor. Çare sunmadan tenkid etmek enaniyetten geliyor. Bu yanlış de ama şundan ve bundan dolayı de. Bu tamirdir. Mesela ben hep derslerimde derim: "*Bu yanlışım doğrusu bulunana kadar doğrudur.*" Bu yanlışım ama senin doğruyu bulmana vesile olsun.

Üç tane şahsiyeti karıştırırsan, zannın berbat olur. Enaniyet ve gaflet, zannı su-i zanna çeviriyor. Enaniyet; kibir, gurur vs. Gafletin tarifi ne idi? "*Tefekkür; gafleti izale eder*" (Mesnevi-i Nuriye 147). Tefekkür ne idi? Fikir; yoldur. O yolun üzerinde araba ile gitmek; tefekkürdür. Arabaya malzeme yükleyip geri dönmek; marifettir. Eyleme dönüştür; muhabbettir. Muhabbet yaptık, tercih ettik, Allah sana bir cevap verdi; lezzet-i ruhaniye. Yol; fikirdir. Tefekkür netice değildir; yöntemdir. Yol; Risale-i Nur. Tefekkür ise o yoldan araba geçer, taksi geçer, tır da geçer, yani tefekkür çeşitliliği. İnkişaf etme nisbetinde vasıtan olur. O vasıta ile gittiğin yerde vasıtanın çapına göre malzeme aldık. Bu da marifet. O marifetle dolunca ben sana muhabbet ederim. Muhabbet ettiğim için Allah da kalbime lezzet-i ruhaniyeyi koyuyor.

Nokta-i Nazar: Büyük Mesnevi'de: "*Tefekkür; barid ve camid olan gafleti eriten bir nur olduğu gibi…*" Burada hem tefekkürü hem gafleti tarif etti. Gaflet; barid ve camiddir. Tefekkür ise; bu barid ve camidi eriten nurdur.

Hüsnü Zan yerine ki, bundan üstün;
→ Sadakat
→ Sebat
→ Müfritane irtibat
→ İhlas

Hüsn-ü zandan üstün bir şey var. Hüsn-ü zan vesiledir, netice değildir. Niçin hüsn-ü zan ediyoruz? Hüsn-ü zannın verdiği netice şunlar: sadakat, sebat, müfritane irtibat ve ihlas. Sadakat; hüsn-ü zanda üstündür.

Nokta-i Nazar: Hz. Ebubekir'in sadakati zannını hep hüsn-ü zanda tutuyor.

Hüsn-ü zannın ifrat ve tefriti de var. Eğer yöntemini bilmese şeyhini putlaştırır. Sadakat olursa, o hüsn-ü zannın içerisi de şekilleniyor. Mesela peygamberimize asm sadakat etti. Sadakat ettiği için hüsn-ü zannı var peygambere. Ama hüsn-ü zannı onu ilahlaştırmıyor. O peygamber diye sadakati var. Demek ki hüsn-ü zan da vesiledir. Hüsn-ü zan bize ne verecek? 1-sadakatini geliştiriyor. Risale-i Nur'a hüsn-ü zannı olmayanın sadakati olmaz. Hüsn-ü zan vesilelikte kalınca, ilahlaştırmıyorsun, gözlük nazarıyla Risale-i Nura ve Üstada bakıyorsun. Yani Üstad ne diyor diye değil, Üstad'la Resulullah'a bakıyorum veya Risale-i Nur'la Kur'an'a bakıyorum. Risale-i Nur ne diyor değil, Risale-i Nur'la bakarken Kur'an ne diyor diye bakıyorum. Kur'an değildir ama Kur'an'a bakan gözlüktür. Risale-i Nur; ayetlerin delilidir. Hüsn-ü zan bana ne getirecek? 1-Hüsn-ü zannı varsa, sadakatı var. Sadakatı varsa, hüsnü zannı vardır. 2-Hüsn-ü zan sebat getirecek. Risale-i Nur'a niye sebat ediyor? Çünkü hüsn-ü zannı var.

Nokta-i Nazar: Sadakatı olmayanın adaleti olmaz. Adaleti olmayanın muhabbeti olmaz. Muhabbeti olmayanın da ihlası olmaz. Dört halifeye bakıyor.

Hüsn-ü zan bize sadakatı doğurur, sebatı doğurur, müfritane irtibatı doğurur (ki bir şeyin etrafında toplanıyoruz), ihlası doğurur, samimi oluruz.

Hüsn-ü zannın zemini:

- → **Zemin**
- → **Ayna**
- → **Gözlük**

Yani hüsn-ü zan bize ayna oluyor, zemin oluyor, gözlük oluyor.

Seciye-i İslamiye olan

- → **İnsaf ve**
- → **Hüsn-ü zan**

Aklı hareketsizlikten kurtaran → şüphedir. Şüphe; büyük bir nimettir. Aklı donukluktan çıkartan → şüphedir.

Hastalıklar	**Çareleri (26.Söz)**
→ Ye'is	→ Birinci Hatve
→ Ucub	→ İkinci Hatve
→ Gurur	→ Üçüncü Hatve
→ Su-i Zan	→ Dördüncü Hatve

Ye'isin çaresi 26.Sözün birinci hatvesidir. Vasata getiriyor. Bizim konumuz zan. Su-i zannı vasata getiren → dördüncü hatve. Mesnevi-i Nuriye de su-i zannı anlatırken dikkatli bakarsan çaresini de söylüyor. Bir baktım ki o ahlak, o huy, o tabiatı dördüncü hatvede anlatıyor. Mesela kendine vücud rengi veriyor.

Sual: Yani nefis kendini serbest, müstakil, bizzat mevcud bilir?
Elcevab: Evet, kendisini ölçü yapıyor. Kur'an gözlüğünü takmıyor.

Sual: Ondan dolayı da adavetkârâne Cenab-ı Hakk'a karşı isyan taşır, rububiyet dava eder. Bu su-i zan mı oluyor? Rububiyet dava etmesi, kendisini müstakil görmesi?
Elcevab: Evet. Kendini müstakil görüyor, kendine Allah'sız bakıyor, kabre Allah'sız bakıyor, Allah'sız toprağa bakıyor, Allah'sız haşre bakıyor. Kendini müstakil zannediyor. Rububiyet dava ediyor ve Allah'ın rububiyetine su-i zan ediyor.

Sual: Başkasına su-i zan eden Allah'a hüsn-ü zan edebilir mi?
Elcevab: Hak yere, mesela Deccala su-i zan ederse, o doğru. Ama haksız ise, yani hep herkese su-i zan ediyor. Huyu böyle ise, bu adam iç aleminde Allah'a da su-i zannı olur. Niye? Çünkü kişinin fiiliyatı biliriz ki, evet zahirde o kişi yapmış ama batınen biliriz ki, Allah ona müsaade etmiş. Fiilinin hâlıkı Allah'tır. Beşer zalimdir evet. Ama bu zalim beşerin eliyle kader adalet ediyor. Acaba bununla Allah bana ne yapıyor diye tefekkür eden Allah'a hüsn-ü zan ediyor. Ama eğer su-i zanna alışmışsa, Allah'ın rububiyetine de su-i zan ediyor. Allah'ın icraatına, ilahlığına değil. "*Kuleuzu birabbinnas, ilahinnas, melikinnas.*" İlahlığına, Melikliğine değil. "*Mülk Allah'ındır, O İlahtır da ama niye böyle oluyor, niye böyle yapıyor, niye kanser var?*" diyor.

Sual: Zan hangi esmaya bakıyor?
Elcevab: Bilmiyorum. Çok harika bir soru. Biliyorsunuz ki Kur'an harfleri ya toprak tabiatlıdır, ya su, ya ateş, ya hava. Zannın yazılışına bakarsak "zı" ve "nun" var. Onların tabiatına baktım. Belki esmaya götürür bizi. Bu iki harfin tabiatını okuyayım:

"Zı" harfi → Altı tane gizli sırrı vardır. "Zı" harfi şehadet, ceberut ve kahr alemindendir. Yolun sonu ona aittir. Onun mertebesi yedinci mertebedir. Onun Sultan'ının zuhuru cansızlardadır. (Yani cansızlara zanla can veriyor, ölüyü diriltiyor, diriyi öldürüyor). Onun dairesinin tabiatı soğuktur ve rutubetlidir. Onun boynunun durumu ise sıcak ve rutubetlidir. (Başkasına kullanıldığı zaman sıcaktır, aktif ediyor, eyleme dönüştürüyor, hüsn-ü zan ediyor). Dolayısıyla onun için sıcaklık, soğukluk ve rutubet vardır. (Yani zıdlar var). Onun en büyük unsuru sudur. (Su → neşv ü nema). En küçük unsuru ise havadır. (Hüsn-ü zan esastır. Allah onun için yarattı. Su-i zan azdır. Allah'ın en cami aynası topraktır. Sonra sudur. Bir şey ne kadar katı ise o kadar Allah'a cami bir aynadır.) Onun huyları, halleri ve kerametleri vardır. Onun tabiatını oluşturan şeyler ondan var edilmişler. Onun hareketi kaynaşmıştır, kâmildir, ikilidir, müsenna, munistir. Onun zatı vardır (zı'nın bir şahs-ı manevîsi, melaikesi var). Onun harfi de vardır: (yani zı'nın içinde kimler vardır) elif var, hemze var, feleği de birinci felektir.

Nun harfi → Mülk ve ceberut alemindendir. Yolun sonu, gaye ona aittir. Tabiatı soğuk ve kuruluktur. Onun unsuru topraktır. Onun tabiatını teşkil eden şeyler ondan var edilirler. Onun hareketi kaynaşmıştır. Onun huyları, halleri ve mertebeleri vardır. Hâlistir, nâkıstır, korkutup ürkütendir. Varoluş o nun'un zatının noktasıdır. Mabuduna delalet eder o nokta. Nun'un kendisi varlığa, noktası zata bakar. Onun varlığından bir varlık olarak onun basit harfleri var: Vav ve eliftir, ikinci felektir. Onun mertebesi münezzeh olan ikinci mertebedir. Onun Sultan'ının zuhuru İlahî Hazretleridir. "*Kuleuzu birabbinnas, İlahinnas…*"

29.09.2016
Zeytinburnu/ İstanbul

ZAN-3

Nefsin dört hastalıkları "ye'is, ucub, gurur, su-i zan" ve çareleri (Sözler 478):

Hastalıklar	**Çareleri (26.Söz)**
→ Ye'is	→ Birinci Hatve
→ Ucub	→ İkinci Hatve
→ Gurur	→ Üçüncü Hatve
→ Su-i Zan	→ Dördüncü Hatve

Su-i zannın çaresi dördüncü hatve:

Su-i zanna nefsi iten sebebler; → Nefs kendini serbest ve
→ Müstakil ve
→ Bizzat mevcud,
} bilir.

Su-i zandan kurtulmanın çaresi → Herşey nefsinde mana-yı ismiyle fanidir.
→ Mefkuddur (var zannedilen)
→ Hâdistir,
→ Madumdur (yok olan)
} bilirse ayinedarlığını bihakkın yerine getirir.

Su-i zan aynı zamanda: **Vücudu → Adem**
Ademi → Vücud
} yapar.

Su-i zan aynı zamanda varı yok, yoku var eder.

→ Kişi kendini bilse,
→ Vücud verse,
→ Vücud-u şahsisine güvense,
→ Mucid-i Hakikiden gaflet etse,
} Su-i zannına sebeb olur. Yani su-i zannın zeminleri…

Sual: Nefis enaniyetle kendine baktığı için, başkasını hep kusurlu görmekten kaynaklanan bir şey mi oluyor?
Elcevab: Su-i zan ille karşı insana bakmıyor. Kendisine bakıyor. Yani kendisine su-i zan ediyor. Yanlış zannediyor. Böyle değil ama kendisini böyle zannediyor.

Zannıyla kendine güvenir. O zamanda; yıldız böceği gibi bir şahsi ziyayı vücud, nihayetsiz zulümat-ı adem ve firakları → içinde bulunur ve boğulur.

Su-i zandan kurtulmanın çaresi→ Herşey nefsinde mana-yı ismiyle fanidir.
→ Mefkuddur (var zannedilen)
→ Hâdistir,
→ Madumdur (yok olan)
} bilirse ayinedarlığını bihakkın yerine getirir.

Böyle bakmak, hüsn-ü zanna sebeptir. Böyle bilirse, âyinedarlığını bihakkın yerine getirirse → hüsn-ü zan eder kendisine.

→ Hüsn-ü zan etse,
→ Bizzat nefsi hiç olduğunu,
→ Mucid-i Hakikinin bir ayine-i tecellisi bulunduğu gördüğü vakit,
} Zanları vasata gelir. Ve **bütün mevcudatı** ve **nihayetsiz vücudu** kazanır.

Zan vasata gelir, kıblesine otururs a, zan; bihakkın vazifesini yapmış olur. Ne kendisine su-i zan eder, ne de Allah'a… (S:478 - İ.M.:226, 262 - B.M.:179)

Su-i zannın ifrat mertebesidir** ki, → **Mâbuduna karşı adavetkârane bir isyanı taşır. Niye böyle yaptı diye Allah'ın Rububiyetini problem yapıyor. İlahlığını, malikiyetini değil, Rububiyetini sorun yapıyor. "*Rabbinnas, Melikinnas, İlahinnas*." Müslümanların en büyük sorunu: Allah'ın Rububiyetidir.

Hüsn-ü zannın ifrat mertebesi → sevdiğini ilahlaştırıyor. Edille-i Şer'iyeye muvafık olmayan sözlerine bile "*bir hikmeti vardır*" der. İlah ettiği ve İlah'ın hikmeti olduğu için, öyle diyor.

Mesela gizli bir günahı işleyene "*Allah var, ahiret var*" denilince, "*nerden görüyor*" diyor. Melekleri var denilince de "*keşke melekleri olmasaydı*" diyor. İşte orda Allah'a su-i zan ediyor. Sebebi: melekler günahını gördükleri için. ***Bu hâletini de teşmil ederek herkesi kendisi gibi zanneder***.

Nefsin kendini serbest, müstakil ve bizzat mevcud bilmesi, mana-yı ismî, harfî, zan*:*
M.Babal: Su-i zan manevî bir hastalıktır. Dördüncü hatve nasıl çare olarak karşılık bulabiliyor? Bunu bilmek için dördüncü hatvenin nasıl bir ders verdiğini bilmek gerekiyor. Dördüncü hatve nefsi tarif ediyor. Sözler 478: "*Nefs, kendini serbest ve müstakil ve bizzat mevcud bilir*." Buradaki âyet de çok manidar. Meali: Cenab-ı Hakka bakmayan ciheti helak olacak. Bu ademî olduğu için, Cenab-ı Hakk'a bakan ciheti olmadığı için, bu cihetiyle hiçtir diyor. Kendini serbest ve müstakil ve bizzat mevcud bilir! Hakikatta öyle bir şey yok ama kendisi o şekilde bilir. Böyle bildiğinden dolayı "*Ondan bir nevi Rububiyet dava eder. Mâbuduna karşı adavetkârâne bir isyanı taşır*." Öyle bildiğinde rububiyet dava ediyor. Kendini öyle biliyor. Buraya kadar nefsin hastalığını söyledi, yani nefsin kendisin nasıl telakki ettiğini söyledi. Böyle bir telakkiye, anlayışa, böyle bir itikada sahip olan nefsin özelliği → su-i zandır. Hüsn-ü zan edemez. "*İşte gelecek hakikatı derketmekle ondan kurtulur*." Demek ki hakikatı derk etmekle

kendini serbest, müstakil ve bizzat mevcud bilmekten kurtulur. Kurtulunca otomatik olarak rububiyet dava etmekten, adavetkârâne isyanı taşımaktan da vazgeçecek.

Sual: Hasan abi "*kendisine su-i zan eder*" dedi. Sizce kime veya neye su-i zan ediyor?
Elcevab: Herkese ve her şeye. Çünkü Büyük Mesnevi'de diyor ki, nefs kendini müstakil, serbest, bizzat mevcud bilince, böyle bir hâleti varsa, bu sefer herkese bunu teşmil ediyor. "*Herkes kendi başına müstakildir*" diyor bu nefs. Herkese bir müstakiliyet verir. Niçin? Çünkü kendisini serbest, müstakil, bizzat mevcud bilirse, o gözle bakacak tabiî ki. Bu sefer ukul-u aşere gibi Allah'a da böyle bir müstakiliyet verecek. Yani birinci tanrı ikinci tanrıyı yaratmış, birinci tanrı yatıyor, ikincisi aktif. Sonra ikinci tanrı, üçüncü tanrıyı yaratmış, kendisi yatmış. Vs böyle gide gide şu an aktif olan onuncu tanrıymış. Dokuzu yatıyormuş.

M.Babal: "*Hakikat şöyledir ki: Her şey nefsinde mana-yı ismiyle fânidir, mefkuddur, hâdistir, mâdumdur.*" Yani nefis serbest, müstakil, bizzat mevcud değil, hakikatte böyle bir şey yok. Sadece nefsin kendi aleminde var. Serbest değil, vücudu da başkasının vücuduyla var. Mana-yı ismiyle böyle. Bu ademî tarafı. Bu, dünyanın üçüncü yüzü, kesret tarafı, Cenab-ı Hakk'a bakmayan ciheti. "*Fakat mana-yı harfiyle ve Sâni-i Zülcelalin esmasına âyinedarlık cihetiyle ve vazifedarlık itibariyle şâhiddir, meşhuddur, vaciddir, mevcuddur.*" Şahid, yani gören, görür. Meşhud, yani görünür, gösterir. Sözler 312 de "*okur ve okutur*". Cenab-ı Hakk'ın kainatta bir tasarrufu var. O tasarrufu ne yapıyor? Görüyor, gösteriyor. O gördüğü şeyler şahidlik yapıyor. Mesela insan su içer, lezzet alır. Lezzet-i mukaddeseye şahid olur.

Hasan abi: Müstakil bir lezzet alır ama Allah ile düşünürse, şahid olur.

Nokta-i Nazarın devamı: İnsan sadece şahidlik makamında, meşhudluk makamında, yoksa lezzeti alan insanın kendisi değil. Şahid oluyor sadece. İnsana bütün esmasını ihsas ettiriyor.

Hasan abi: Sen ve o bir mesele konuşuyorsunuz, ben de buna şahid oluyorum. Su ile beden lezzet alıyor, üçüncü kişi olan ben bunun lezzet almasına şahid oluyorum.

M.Babal: Hakikat noktasında bir zahiri var, bir de batını var. Zahirde ben lezzet aldım. Dilim lezzet aldı. Cenab-ı Hak lezzet alma kabiliyeti koymuş ki, şahidlik yapayım. Koymasa, şahidlik yapamazsın. Suda da lezzet yok, dilde de yok. İkisi birleşince, o anda Şuunat-ı Zatiyedeki lezzet-i mukaddese tecelli ediyor. İnsan da mana-yı harfiye geçemeyince, mana-yı isminde kalınca, lezzeti ben alıyorum zannediyor. Şefkat bende, muhabbet bendedir der. Kendisine verir. Mana-yı harfiye geçiş yaparsa, bu müstakiliyetten kurtulursa, o zaman O'nun tecellisinin cilvesini görecek. Yani Şuunat-ı Zatiyenin nefse de tecellisi var. Şuunattaki şefkat-i mukaddese, muhabbet-i münezzehe vs'lere insan sadece âyinedarlık yapıyor, sadece gösteriyor. Ama mana-yı harfiye geçiş yaparsa, kendini, gösteren bir ayna olduğunu telakki edecek, itikad edecek. Ama mana-yı ismîde kalırsa, kendisinin olduğunu itikad edecek, zannedecek.

Oysa Esma-i İlahiyeye şahid ve meşhud, yani görendir, görüyor ve görünüyor, gösteriyor.

30.Sözde insan mahiyeti itibariyle acz, fakr, naks, kusur ile yoğrulmuş diyor. Cenab-ı Hakk'ın icadiyle bir mahluktur. Vacib-ül Vücud'a nisbeten çok zayıf bir vücudu var. Mahiyeti itibariyle insan nihayetsiz aciz, fakir, kusurlu, nakıs bir mahluktur. Fakat böyle bir mahiyete Cenab-ı Hak öyle cihazatlar koymuş ki, bütün esma, sıfat ve şuunatını anlayacak donanıma, cihazatlara sahip. Bu nedenle fena-yı nefisten sonra ubudiyet peyda eder, diyor ehl-i tarikat. Fakat sahabeler tezkiye ve tathirden sonra şükrün ve hamdın aksamına mazhar olmuşlar, çünkü nefsin mahiyetinde cihazat-ı kesire var. Sahabelerde nefsi öldürmek yok. Tezkiye ve terbiye etmek var. Yani mesela hiç yememek yok, ihtiyaç kadar yemek var. Hiç uyumamak yok, ihtiyaç kadar uyumak var. Nefis bu şekilde terbiye oluyor. Terbiye olduktan sonra şahid ve meşhud makamında oluyor.

Sual (Hasan abi): Şahid ve meşhud arasındaki farkı tekrar söyler misin?
Elcevap (M.Babal): Şahid → gören ve görür. Cenab-ı Hakk'ın kainattaki tasarrufunu görüyor. Senin düşüncelerin, hayallerin, hareketlerin, her bir faaliyetlerin onun tasarrufunda görüyor. Nefis görüyor ve gösteriyor aynı zamanda. Eğer mana-yı harfî cihetine geçerse, gösterir. İnsan Allah'ı hem örtendir, hem açandır. Mana-yı ismiyle örtüyor, yani Allah'ın kendi zımnında yaptığı tasarrufları kendinden biliyor. Kendi aleminde örtüyor. Fakat mana-yı harfiyle gösteren oluyor. Aynen tecelli ile tezahür de ayrı olduğu gibi. Mi'raç bahsinde "*tecelli-i a'zam tezahür etmiştir Peygamberimizde*". Bütün esmalar tecelli ediyor ama tezahür etmesi farklı. Mana-yı harfiyle tezahür ettirebiliyor insan. Mesela bir insan adaletli olduğu zaman Adl ismin cilvesini tezahür ettirir.

Hasan abi: Bu dediğin var olanı göstermek.

Sual (Hasan abi): Meşhud peki nedir, gösterme mi?
Elcevab (M.Babal): Evet, gösterme.

Hasan abi: Kendisinde cereyan edene şahiddir ve gösterir.

M.Babal: Görür (şahid) ve gösterir (meşhud). Bunlar ama mana-yı harfiyle oluyor. Mana-yı ismiyle bunları hep kendi aleminde gizliyor. Hepsine "ben" diyor. Oysa kendi mahiyeti itibariyle acz, fakr, naks, kusurla yoğrulmuş. Kendi hakikî mahiyeti budur. Aslında an be an Cenab-ı Hakk'ın tasarrufu var. Getiren, götüren, düşündüren hep Cenab-ı Hakk'ın tasarrufunda, zamansız. İşte bu mana-yı harfiyle anlaşılıyor. Nefis kendisine müstakil baktığı zaman bunların hepsi gizleniyor. Hepsini kendine veriyor. Bu nedenle vücud-u insaniyi bel'eder diyor. Bütün letaifiyle ene olur diyor. Her bir cihazatın her bir latifesi, duygusu, hissi bir ene oluyor. Her biri bir ene oluyor. Her biri müstakil bir ene oluyor. Enaniyet yapan da nefistir. 13.Lem'ada "*şeytan, nefsin enaniyetini tahrik eder*" der. 24.Sözde ikinci dalda "ene'yi yırt, hüveyi göster", yani

nefsin enaniyeti mana-yı ismî ciheti, nefis kullanıyor. 30.Söz'de de enaniyetin mana-yı harfî cihetini anlatıyor. Mahiyet-i insaniye; enaniyetin mana-yı harfî cihetidir. Ruzname, harita, vs olduğunu söylüyor. "*Şu makamda tezkiyesi ve tathiri şudur ki: Vücudunda adem, ademinde vücudu vardır. Yani Kendini bilse, vücud verse; kainat kadar bir zülumat-ı adem içindedir. Yani vücud-u şahsîsine güvenip Mûcid-i Hakikî'den gaflet etse; yıldız böceği gibi bir şahsî ziya-yı vücudu, nihayetsiz zulümat-ı adem ve firaklar içinde bulunur, boğulur.*" Şahsî ziya; mana-yı ismiyle yaşadığı elli atmış senelik bir hayattır. Yıldız böceğin yanıp sönme hali; mana-yı ismî halidir. Yani mana-yı ismî cihetiyle yıldız böceği gibi bir an yanıp söner. Kendisini müstakil bir vücud bilenin hayatı o kadar. Sermedi bir güneşe göre ani bir güneş, yanıp sönüyor o kadar. Kendi akıl ve kalb, ruh, maneviyat noktasında firaklar ve zulümat-ı ademler yaşar. Hem dünyada hem ahirette. Ahirette ise cismanî ile beraber olarak devam eder. Devamında: "*Fakat enaniyeti bırakıp, bizzât nefsi hiç olduğunu ve Mûcid-i Hakikî'nin bir âyine-i tecellisi bulunduğunu gördüğü vakit, bütün mevcudatı ve nihayetsiz bir vücudu kazanır.*" *Hiç olduğunu*, mahlukiyetini nefyetmek anlaşılırsa, Vahdet-ül Vücud meşrebin rengini alır insan. Nihayetsiz acz, fakr, naks, kusur olarak anlaşılması gerekiyor. "*Hiç"* olmak budur. Çünkü Cenab-ı Hakk'ın icadıdır, mahlukudur, mevcuddur.

Hasan abi: O zaman **hiç olduğunu bilmek** demek → acz, fakr, noksan, kusurunu bilmektir.

M.Babal: Enaniyeti bırakmak, bizzât nefsi hiç olduğunu bilmek → Kendisini serbest, müstakil ve bizzat mevcud olmadığını bilmektir. Böyle bildiği vakit… vakit de çok ilginç.

Hasan abi: Vakit nedir hatırladınız mı? Cismaniyet, cisim, beden. Ampulü devamlı yanıyor zannediyoruz. Oysa saniyede atmış defa yanıp söner. Drrrrrrrrt. Gözün görme kabiliyetinden hızlı olduğu için devamlı yanıyor zannediyoruz. Zan. Oysa her bir an vardır. Anlar zam olursa **zam-an** oluyor. O var oluyor- yok oluyor daki var olan sen → **bedendir → vakit** budur. Andaki sen! Her an değişebiliyor hâletin. "*Gördüğü vakit*" yani o bedenî. Görmediği vakitler de var.

Nokta-i Nazar: Aynadaki güneşi devamlı semadaki güneşle görüyor. Kopuk değil yani. Devamlı onunla ben varım diyor.

Hasan abi: Elektriği bilmesen bunu çözemezsin. Drrrt drrrt drrrt görürsen, semadaki güneşi kabul edersin. Kendisinin an be an var olup yok olduğunu bilince, Allah zarurî oluyor. Kendi vücudundan daha zarurî oluyor. Aynada güneş gözüküyor. Aynadaki güneşten daha zarurîdir semadaki güneş. Gördüğü vakitteki o hâlet, eğer o vakit olursa, o anı yakalarsa, o an olduğunu, ani bir vücud olduğunu yakalarsa, kendi vücudundan daha kesin Allah'ın vücudu çıkıyor.

Nokta-i Nazar: Ayet-ül Kübra'da "*Onun vücudu semavatın vücudundan bin defa daha kat'îdir*" diyor.

M.Babal: Yani insan her daim kendi vücudunun varlığını şüphesiz görüyor, biliyor, hissediyor.

Hasan abi: Ama daimî zannediyor.

M.Babal: Allah'ın varlığı da öyle oluyor diyor. Her daim hissediyor.

Hasan abi: Şimdi bir insan düşün ki, var olup yok oluyor. Drt drt drt. Bunu bildiği vakit, fark ettiği an, o vücudun ikinci bir vücuda ihtiyacı yok mu? Nasıl çıkartacaksın? Sen daha var olanı anlıyorsun. Veya daha sende olan drt'ları anlamıyorsun. Bunun sahibini nasıl anlayacaksın! İşte bunu bildiği andaki hâletin adı → ikinci bir vücudun ortaya çıkmasına sebebdir. "*Bildiği vakit"* derken bu drt'ların arasındaki an. Vücud değil. Yani, drt--------drt. Bu ikisini arasındaki bitiştirmeyen şey; vakit. Yani Allah ile bitişik değil. Orda bir adem oluyor. Vücud – adem – vücud – adem. Aradaki adem olmasa, Allah'ın vücuduna bitişik olur. İşte bunu Muhyiddin-i Arabî göremedi. Drt'ların arasındaki vakiti göremedi, düz kabul etti. Drt drt diyebilmesi için o ara boşluk lazım. İşte o vakittir. Aslında hep vücuddan ademe, ademden vücuda, ilimden kudrete, kudretten ilime gidiyoruz. An be an oluyor bu. O ara boşluktaki bizim şuurumuza → vakit denilmiş.

Nokta-i Nazar: Bir derste şöyle demiştiniz: Çömleği çömlek yapan, çömleğin içerisindeki boşluktur. O boşluk olmasa, çömlek çömlek olmaz.

M.Babal: İşte "*böyle gördüğü vakit*" mana-yı harfîde, görmediği vakit mana-yı ismîde. Böyle gördüğü vakit; kendisini serbest, müstakil, bizzat mevcud bilmez, çünkü nefsi tezkiye ve terbiye olmuş. "…*gördüğü vakit, bütün mevcudatı ve nihayetsiz bir vücudu kazanır.*" İnsan ne idi? 4.Şua'da sayfa 69: "*Bu zerrecik vücudum hadsiz bir vücudun âyinesi…*" ve Büyük Mesnevi'de sayfa 481 de "*Sonra insaniyeti sana i'ta etmekle, çekirdek gibi bilkuvve seni bir küll haline getirmiştir.*" Kuvvede külliyet var. Mana-yı harfîye geçtiği zaman, Onun "*bir âyine-i tecellisi bulunduğunu gördüğü vakit*" kendini serbest, müstakil ve mevcud bilmeyi de yıkarsa, bu itikadı izale eder, kaldırırsa, bil kuvveden bilfiile çıkıyor. Zaten zerrecik vücudu hadsiz bir vücudun ayinesiydi ve nihayetsiz inbisat ile hadsiz vücudları kazanmaya vesiledir dedi. Mana-yı harfiyle olunca, fikir noktasında inbisat etmesi için, imanın ziyasıyla, İslamiyet suyuyla, ubudiyet toprağı altında, evamir-i Kur'aniyeye imtisal ile neşv-ü nema bulur. O zaman inbisat olur. Ama bunun için mana-yı harfiye geçiş yapması gerekiyor. Mana-yı harfiye geçiş olmadan ibadeti dahi nakıs oluyor, ruhsuz oluyor, geçersiz oluyor, çünkü yine şirk-i hâfide kalmış oluyor. İnsan bil-kuvve her yerdeydi, yani tahayyül ve tasavvur olarak. Ama böyle bilfiil her yerde olur. Güneş, nim-nuranî olduğu halde birçok yerde bir anda ısısı ve ışığı ile tasarruf ediyor. Ama insan tam nurani. Mana-yı ismîden dolayı sadece bir yerde kalabiliyor. Sadece bil-kuvve olarak her yerde olabiliyor, bilfiil olamıyor. Mana-yı harfîne geçiş yaptığı zaman insan ibadette hassasiyet peyda eder, ibadette şuurlu, ruhlu, canlı olur. Allah'ın bir emrine muhalefet ettiğinde vicdanı şiddetli elem verir, müteessir, müteellim olur. Nasıl ben Allah'a muhalefet ettim diye. Hataya düşecek fakat düştüğü hatayı hemen fark ediyor. Suya düşüyor boğulmuyor ama

çıkmazsa boğulur. İnsan bir hata yapsa hemen onu fark ediyor, kendi dünyasında şiddetli elem çekiyor, muzdarip oluyor, terk edemediği, yapmadığı şeyden dolayı ama mana-yı harfîne geçiş yaparsa. Geçiş yapmazsa zaten öyle bir sıkıntı, hassasiyet de zaten olmaz. İbadetini resmî olarak yapar. Nefis böyle terbiye olduğu zaman su-i zandan kurtuluyor. 23. Mektupta "*düşman istersen nefis yeter*" diyor. 24. Sözde "*nefis mutmain olduktan sonra acımalı, şefkat etmelisin*" diyor. Terbiye olana kadar su-i zan edilir nefse. Terbiye ettikten sonra mutmain olur. Üstad der ki "*ben kardeşlerim gibi nefsime hüsn-ü zan etmiyorum*" diyor. Terbiye olduktan sonra acımalı, şefkat etmelisin diyor. Bu anlaşılsa, yaşansa, o zaman hastalık izale olur.

Nokta-i Nazar: Böylelikle nefsin su-i zannı da ortaya çıkmış oldu.

Hasan abi: Su-i zannın yapısını anlattı. Sisteminden bahsetti. Su-i zan tefehhüme sebeb oluyor. Yani bu sözümü, bu davranışımı nasıl böyle anladı diyoruz. Ben konuştum, tek tek izah ettim, ama o ters anladı. Niye öyle ters anladı, öyle fehimlendi! Temelinde su-i zannı vardı. Su-i zan sahibi su-i tefehhüm yapar. **Hüsn-ü zan ise; güzellikler arasındaki bağdır.** Güzel, güzele götürür. İyilik iyilik getirir, derler. Mesela nazarında fena memlekete, nazarında iyi memlekete düştü. Memleketi tayin eden kendisi. "*Ene inde zanni abdi bi*", yani kulumun zannı üzereyim, zannı gibiyim, zannına göreyim, zannına göre tecelli ediyorum. Zannında böyle bir memlekete düştü, diyor. Onun nazarındaki dünyayı değiştiren nedir? Hodbin, hodendiş, hodgam, bedbin. Bu dördü kendi balonunu oluşturuyor. Ve aynı zamanda su-i zannın malzemesi.

Nokta-i Nazar: **Su-i zannın menbaı → Mana-yı İsmî.**
Hüsn-ü zannın menbaı → Mana-yı Harfî.

Aynen. Nazarında niye fena bir memlekete düştü?

- **Hodbin,**
- **Hodendiş,**
- **Hodgam,**
- **Bedbin.**

} **Bu dördü** bir araya gelirse, **su-i zannı oluşturuyor**, dünyasını oluşturuyor, balonunu oluşturuyor.

- **Su-i zan** → su-i tefehhüme sebeb olur. (B.L:180/375)

- **Hüsn-ü zan** → güzellikler arası bağdır

- **Su-i zan** ise → sistem bütünlüğünü parça parça tek tek yapmaktır. (B.L:269/376)

- **Hüsn-ü zan** → kişilere kıymet ve
  → makam verir

  } Kuran dellallığı adına kabul edilebilir. (K.L:15)

- **Hüsn-ü zan**nın içinde de ifrat tefrit mertebesi var ki, bunu da hakperest zatlar yaparlar. (K.L:249/376)

- **Zan** belirlenmemiş zemin. Şekil almamış malzemeler… (E.L1:16/376)

Mesela senden insanlar istifade ediyorlar. İster istemez sana bir makam veriyor, bir sevgi veriyor. Üstad bu gibi şeyleri bazen alıyor, bazen almıyor, bazen başkasına havale ediyor, şahs-ı manevîye havale ediyor, bazen Risale-i Nur'a havale ediyor. Siz bir ders yaptığınız zaman, avam olduğu için, meseleyi bilmediği için, seni şimdilik kaynak zannediyor. Sen olunca derse geliyor, yoksa gelmiyor. Buna dokunulmaması lazım. Hemen tepesine biniyoruz, güya bir şey tashih edeceğiz, düzelteceğiz. "*Ona o kadar şey yapma, o da sen ben gibi bir adamdır*." Niye böyle diyorsun? Yalan da oluyor. Onun gibi misin sen? **Deliye, çocuğa, cahile → tevazu yapılmaz**. Çünkü öyle zanneder, istifade edemez. Nereye kadar? Terakki eder eder, bâki hakikatlar fani şahıslar üzerine bina edilmez diye lahikalar dersine başlayınca "*Haaa!*" der, kendisi çözer. Kendisine makam ve kıymet verilen ne yapar? Kur'an dellâllığı adına kabul eder. Mana-yı harfîye vesile olmak noktasında dellâllık. Ders yapana makam verilir. O ne yapacak? Kur'an'ın dellâlı adına geçici, muvakkaten kabul eder, çünkü o adam tevazuyu kaldıramaz, yüzünü Risale-i Nur'a çevirebilseydi zaten okurdu.

Hüsn-ü zannın da su-i zannın da içinde ifrat mertebesi varmış. Sonra konuşacağız. Hüsn-ü zannın ifratını hakperest zatlar yaparmış. Mesela hüsn-ü zan ediyordu ama bir hata çıktı. Hakperestliğe teslim eder. Hüsn-ü zannın içerisinde mana-yı harfî cihetiyle ifratı var. Kendisini mana-yı harfî cihetiyle telakki ederse, nefsinden eminse, ki Üstad Hulusî abiye "*nefsim gibi emin olduğumdan nefsinize almayacağınızı*" diye söylüyor. O da itiraz etmiyor. O cihette bunu hakperestler yapar, hakperestler arasında yapılır.

Zan; belirlenmemiş zemin, yani fıtrat, huy, tabiat, ahlak. Şekiller almamış malzemeler. Zan; sistemin adı. Dimağda yedi mertebe var. Aşağıdan yukarı (soğan kabuğu gibi düşün): tahayyül, tasavvur, taakkul, tasdik, iz'an, iltizam, itikad. **Fikrin, şüphenin, dalaletin, zannın yeri → tasavvur.**

Fikir yoldur. Belirlenmemiş daha, kullanılacak. O yolda her iki tarafa gidiliyor. Sığırda geçiyor, kamyon da geçiyor, taksi de geçiyor. Yaya da gidiliyor, arabayla da gidiliyor.

Nokta-i Nazar: Zannına göre fikri şekilleniyor.

Her şeyde olduğu gibi şüphenin de ifrat, tefrit vasatı vardır. Şüphenin **tefriti**, şüpheyi inkar etmek. Şüpheyi inkar etmek şu: "*Sen şüphe ediyorsun kardeşim*." "*Yok canım, ne şüphesi ya*." der. Şüphe diye bir şey kabul etmiyor. **İfratı** ise; şüpheyi şüphe bilmemektir. Bu inkar ediyor. Şeytanı dinleyen bir nefis. Şeytanın en büyük tuzağı, kendisine tabi olanlara kendisini inkar ettirir. **Her şeyin ifratı → şeytandandır. Tefriti → nefs-i emmaredendir. Vasatını → Sünnet-i Senniyye yapar.**

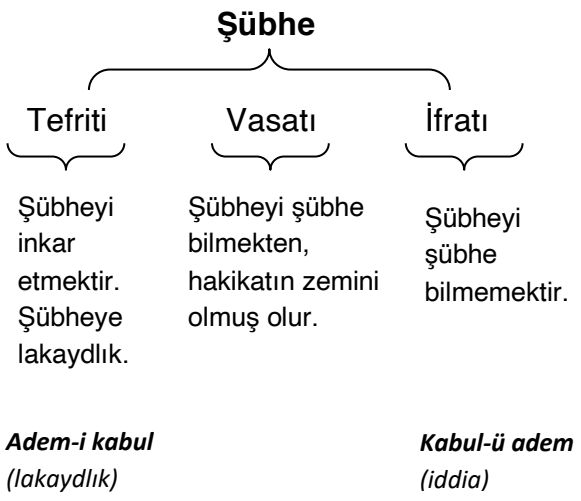

Mesela kuvve-i akliye. İfratı; cerbezedir, şeytan yaptı. Tefriti; gabavettir. Bu nefs-i emarenin, ervah-ı habiselerin bloke etmesidir. Mesela haram nazar ederek. Vasatı ise; Sünnet-i Seniyyeyi yaşayarak oluyor. Şüphenin **vasatı** → şüpheyi şüphe bilmektir ve hakikatın zemini oluyor. Şüpheden şüphe edersen, zannı zan edersen, vesveseyi vesvese edersen, kalkıp çıkar senden. Yok → yok olursa, var olur. İnkarı inkar edersen, isbat olur.

Sual: Şüphenin tefritine "*şüpheyi inkar etmektir*" yazmışsınız. İnkar ifrat olması gerekmez mi?
Elcevab: Çok uğraştım bende buna. Öyle değil, çünkü tefritte vücud yok. İnkar ediyor. İfratta ise, bir şey yapıyor ama nerden kaynaklandığını bilmiyor. Mesela aklın ifratı cerbezedir. Cerbeze yapan adam cerbeze yaptığını bilmiyor veya şeytana tabi olan bir insan şeytana tabi olduğunu bilmez. Çünkü şeytan kendisini inkar ettiriyor. İnkar ettirince, kendisi var oluyor. Bir şeyin altı oyulmasa, kendisi var edilmiyor. Tefritte nötrlük vardır. Şüpheyi inkar eder derken, böyle bir iddiası yok. Yani adem-i kabuldür. İfratı ise; kabul-ü ademdir. Adem-i kabul; lakaydlıktır. Şüpheye lakayd yazalım o zaman.

Su-i zan insanı ne yapar?

Su-i zan insanı
→ Hem kör eder,
→ Hem sağır eder,
→ Hem dilli hem dilsiz yapar.
→ Hakkı batıl yapar, batılı hak yapar.
→ Hem ahmak yapar,
→ Hem enaniyet budalası yapar,
→ Hem hukuk-u ibadı tahrib eder,
→ Hem hukuk-u umumiyeye tecavüz eder,
→ Hem ihlası, uhuvveti, tesanüdü kırar,
→ Hem umum kardeşlerin hukukuna tecavüz eder,

→ Hem hizmet-i Kur'aniyenin hizmetine taarruz,
→ Hem hakaik-i imaniyenin kutsiyetine hürmetsizlik eder.

(E.L1: 1/273)

Su-i zan insanı böyle yapar. Mesela "*nurculuk nerden çıktı*" veya başka bir cemaate "*ne ile uğraşıyorsunuz, boş şeylerle uğraşmayın*" dese olmaz. O da hizmetin bir ucunu tutmuş. İlla herkes altın üretecek değil ya! Birisi de demir üretecek. Şehirde demir de lazım, tahta da lazım, taş da lazım.

- Hayat içinde hayattır → hüsn-ü zanla
  → emeli

- Saadet muharibi → Su-i zan
- Hem de hayatın katili → Ye'istir.

- Hayat içinde → hüsn-ü zan
- hayattır → emeli

(S:711)

Hayatın içinde hayat, yani bir hayat var bir de hayatın içinde bir şey var. İki tane hayat var. **Hayatın kendisi**→ hüsn-ü zandır. **Hayatın içindeki hayat ise**→ o hüsn-ü zan içindeki emel. O onu harekete getiriyor, çekirdek.

- Dalalet → Fikridir
- Zulümat → Kalbidir
- İsraf → Cesedidir

} Ye'isle Su-i Zandır } Sıkıntının menbaı (S:726)

Bunlar insanı ye'se ve su-i zanna atar. Kastamonu Lahikası 232 de mabeynimizdeki kavgayı gidermek için Üstad üç tane Risale öneriyor: İktisad, Hücumat-ı Sitte ve İhlas. İhlas ve Hücumat-ı Sitte'yi anladım da İktisad Risale'sinin ne alakası var? Bunları beraber okuyun, aranızdaki kavga gider diyor. Hayatının, ömrünün, duygularının kıymetini bilmeyen israf eder. Nelerle meşgul olup olmayacağını, yani fıtratını tanıyacak. İktisadla hayatının, yaşadığının farkına getiriyor. Yaşama şansı veriyor, yani yaşadığının şuurunu veriyor.

- Halbuki → hüsn-ü zanla
  → muhabbet ve
  → vahdetle

} memuruz… (S.T.İ:34)

- Sanki vücudu ademe
- Ademi vücuda çıkarıyor

} Zan

Nokta-i Nazar: Hüsn-ü zan zaten muhabbeti ve vahdeti veriyor.

Aynen. Onun için başa almış onu. Ama aynı zamanda ayrı bir şey de. Mesela hüsn-ü zan beraber yaşayanlarda olur. Ama Amerika'da, orda burada nurcu yok mu? Ben onu bilmiyorum ki, hüsn-ü zan edeyim. Uzakta olanlara muhabbet edilir. Eylem yaparken birlik olur.

Burada üç safhayı anlatıyor:

- **Hüsn-ü zan**; beraber yaşayanlarda olur.
- **Muhabbet**; aynı davayı iddia edenlerde olur.
- **Vahdet** ise; eylemde olur.

- Bir eli eline rekabet etmez (hüsn-ü zan).
- Gözü kulağına adavet etmez (muhabbet).
- Kalb ruhun ayıbını görmez (vahdet).

Vahdet; icraatta olur. Birbirimize kuvvet verici oluruz, birbirimizi devre dışı yapmayız.

30.09.2016
Zeytinburnu/İstanbul

ZAN-4

Zan; kişiyi örten örtüsüdür.
Zannın içeriği çok farklı. Dört ayağı var: vehim, şüphe, cehalet, bilgi. İlim yok. Bu nedenle her derste farklı bir meratibinden bahsediyoruz. Bu tanımlama 4.dersimizin ruhu olacak.

- ***Zan; kişiyi örten örtüsüdür.***
- ***Umumî zannettiği hususî dünyası.***
  Nazarında fena veya iyi bir memlekete düştü.
- ***Dimağındaki tasavvur mertebesidir.***
  Zannın dimağdaki yeri: tasavvur. Dimağın yedi mertebesi var: tahayyül, tasavvur, taakkul, tasdik, iz'an, iltizam, itikad.
- ***Kişinin kendi kendine, kişinin kişilere, kişinin varlığa, kişinin Allah'a karşı vasatıdır***. Yani kişi ile Allah arasındaki berzahtır; zan. "*Ene inde zanni abdi bi*" = Kulumun zannına göreyim. Allah'ın Rububiyetini, icraatını, muamelesini, sana karşı tecellisini -*sen*- oluşturuyorsun. Bunu gavur ya dinlerden almış veya Lem'alar 120 de "*hassasiyet-i ilmiyenin tezayüdüyle*" geçtiği gibi inkişaf etmiş hisler ve hâletler var. Fen diyor ki: Her şey her yerde her mertebesiyle var. Biz onu taleb ederek, onu düşünerek, onu hayal ederek… ilk önce hayal ederek, düşünerek ciddi teveccüh edersin.. o diyor bağlıdır, çözülüyor, sana geliyor. Ciddi bir hakikat payı var bunda. Ne diyor Hadis-i Kudsî'de? "*Ene inde zanni abdi bi*" = Kulumun zannına göre Rububiyetim tecelli ediyor. Herkesin Allah'ı birdir. Herkesin Rabbi farklıdır. Kulumun zannı gibiyim, diyor. Nasıl oluyor bu? **Kişinin kendinden kendine, kendinden başkasına, kendinden şecere-i hilkate (varlığa), kendinden Allah'a → arasındaki berzahtır; zan.** Çünkü insan zaten berzahtır (Şualar 121). İnsanî berzahtırlar. Allah ile insan arasında bir mabeyn yoktur. Yani başka bir berzah yok. Bir mıknatıs düşünün. Bir de bir demir. Demir mıknatıstan belirli bir mesafede durursa, mıknatıs onu çekmez. Eğer ama demiri yaklaştırırsan mıknatıstan uzak durma şansı var mı? Yok, yapışır, aslına döner. Mıknatıs → (hâşâ) Esma-i Hüsna'dır. Allah yönü. Demir de → mahlukattır. Mahlukatı burada tutan, aslına rücu etmeyip de varlıkta mümkinatta tutan şeytandır. Eğer şeytan aradan çıkarsa, varlık, varlıktan çıkar. Varlığı mümkin kılan, Allah'tan, esmadan uzak burada tutan sistemin adı, aradaki o boşluğun adı → ademdir. Çık yukarıya → şeytandır. Çık yukarıya → vesvesedir. Çık yukarıya → zandır. Zannı çektikten sonra gül gibi açılıyor gonca. Vehim, şüphe, cehalet, bilgi. Yani varlığı burada tutandır. Yoksa yapışır, celb olur. Bu konuşmadan sonra: Kişinin kendi kendine, kişinin kişiler arası, kişinin Allah ile kendi arasındaki, varlıkla kendi arasındaki berzahıdır → zan. O zaman Kaderini sen oluşturuyorsun. Zan aynı zamanda kaderin zemini de oldu. Yani kişinin zannına göreysem… "Ene inde zanni abdi bi" zannını nasıl yaparsa, rububiyet öyle tecelli ediyor. O zaman berzahtır.
- ***Zan*; *sistemin adıdır***. Zan kendisi sistemdir.

Zannın;

- → **İfratı** ⇨ **Su-i zan**
- → **Vasatı** ⇨ **Hüsn-ü zan**
- → **Tefriti** ⇨ **Sistemin çökmesi**

Zannın zemini, sebebleri ve çareleri:

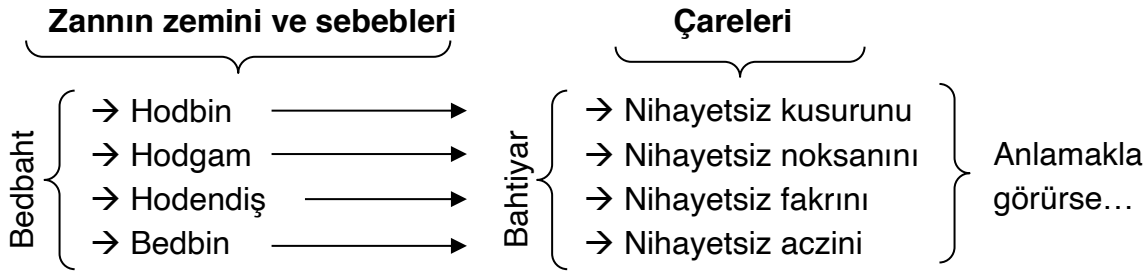

Hodbîn, Hodgam, Hodendiş, Bedbîn:

Hodbîn: Kendini gören. Kendini gören kusurunu anlarsa, görürse hodbînlikten kurtulur, hudabîn olur.

Hodgam: Kendine gam eden, kendinden başka gamı yok. Böyle bir problemi, derdi yok. Alem-i İslammış, davaymış, mücadeleymiş, süte yağa dokunmaz ama ücrete gelince başta olmak ister. Fakat risk almaz. Bu nasıl kurtulur? Noksanını anlarsa ve görürse, hodgamlıktan kurtulur.

Hodendiş: Kendine endişe eden. Kendinden başka hiçbir endişesi, tasası yok. Bu kişi nihayetsiz fakrını anlar ve görürse, kurtulur. Nihayetsiz fakir olduğunu görürse, endişe edeceği bir şey yok ki. Neyi endişe edeceksin? Bir varlık rengin yok ki, varlığından endişe edesin. Mesela "*Aşağıda araba çalınıyor*" denilse kim endişe eder? Arabası olan endişe eder. Ben endişe etmem. Benim arabam yok.

Bedbîn: Karamsar, her şeyi kötü görüyor. Mümkün olduğu kadar su-i zan ediyor, hüsn-ü zan etmez. Bu kişi de ne kadar aczini anlar ve görürse, bedbînlikten kurtulur.

O zaman zan; genel itibariyle balondur, hususî dünyadır, kişinin kendi kurguladığı "*nazarında fena bir memlekete düştü*". Nazarındaki memleket bu zannın sebebleri. Hususî dünyasını umumî dünya zannettiren sebebler bunlar. Bunun çaresi: nihayetsiz aczini, nihayetsiz fakrını, nihayetsiz noksanını, nihayetsiz kusurunu görür, anlarsa.

Sual: Bunlar zannın sebebleri mi, su-i zannın sebebleri mi?
Elcevab: Bunlar zannı su-i zanna taşıyor, su-i zanna sebeb oluyor.

Sual: Su-i zan insanı günahkâr mı yapıyor, yoksa imansızlığa kadar sınırı yok mu?
Elcevab: Tabi, Allah'a su-i zan ediyor. "*Allah niye bunu böyle yaptı?*" diyor. İcraatını beğenmiyor. Bu dersin ana teması, Allah'ın Rububiyetini nasıl hoş karşılayacağız. Yani

Allah'ın tecellisini "*Ene inde zanni abdi bi*" bende nasıl işleyecek. Zannıma göre Cenab-ı Hak tecelli ediyorsa, ben zannı tanımıyorum. Zannı su-i zanna götüren, hüsn-ü zanna götüren nedir bilmiyorsam, ben zannı nasıl yöneteceğim? İnsanda kural şudur: Yönetemediğin her şey, seni yönetiyor demektir. Terbiye edilemeyen her bir his, latife, duygu sırtlan gibi seni yer. En büyük bela akıl olur. Çıkarıp hayvan olmak mümkün de değil. Sırtlan gibi seni yiyor. Delinin psikoloji sorunu yok, çocuğun da yok, hayvanın da yok. Doğru kullanamadığı için bu zannı, aklı ve hepsini etkiliyor.

- ***Su-i zanla bütün bütün kaybetmektir***. (S:212)
  Mesela onun hasenatına ortak olacaksın ama su-i zan ederek onun hasenatını tarumar ediyorsun.
- ***İstikametsiz hüsn-ü zan → bid'atlara ve → dalaletlere*** } ***sebeb olur.*** (M:343)
  Hüsn-ü zannı var ama istikameti yok. Şeyhine, abisine, hocasına istikametsiz hüsn-ü zannı bid'atlara ve dalalete atar.

Sual: "*Allah'a nihayetsiz hüsn-ü zan edin*" deniliyor. Hüsn-ü zanla adaleti nasıl yapacağız? Hüsn-ü zannı nasıl vasata koyacağız? Rububiyetini nasıl dengeleyeceğiz, nasıl karşılayacağız? Hoş olmayan bir şey de yapıyor ya bize göre, mesela kanser oluyor.
Elcevab: Ezber bir cevap vermeyeceğim. Zannın içerisinde ne vardı? Vehim, şüphe, cehalet, bilgi. Bunları vasata koyan ne idi? Dinimizde: Edille-i Şer'iyye. Bizde, nurculukta ne olmalı? O böyledir diyor, bu böyledir diyor, mehdi geldi gelmedi diyor, Üstad uçuyor kaçıyor vs diyor da diyor. Bizim ölçümüz nedir? Muhakemat 49: *"Lübbü bulmayan, kışır ile meşgul olur. Hakikatı tanımayan hayalâta sapar. Sırat-ı müstakimi göremeyen, ifrat ve tefrite düşer. Muvazenesiz ve mizansız olan çok aldanır, aldatır."*
Bu, "**Edille-i Nuriye**". Edille-i Nuriye ve Edille-i Şer'iyye ile Allah'ın kainattaki adaletini, Rububiyetini dengeye getirebiliyorsun, başka şansın yok. Zannın bir ayağı olan bilgiyi ilme nasıl dönüştürüyoruz? Allah hükmederse. Muvazenesiz ve mizansız demek; kantarsız ve metresiz. Sana soruyorum: Bu süt kaç metredir? Saçma olur. Muvazenesiz böyledir. Sütü metreyle ölçer.

Sual: Nerde hüsn-ü zan edeceğini mi bilmiyor?
Elcevab: Esasatı bilmiyor. Biraz daha aşağı inerek uygulayayım: Sözler'i okudu, Lem'alar'ı okudu, Mektubat'ı okudu, Şualar'ı okudu. Bu donanımla imanı arttı. Hizmet edecek. Nereye, nasıl, kim, kime, nasıl hizmet edeceğini nerden bileceksin? Lahikaları bilmezse nasıl hizmet edecek? Zannı vasata getiren kesinlikle ve kesinlikle lahikalardır. Bu zan dersin kaynağı lahikalardır. Lahikalarsız dinde hassas olur ama muhakeme-i akliyesi olmaz. Onun nazarında kusursuz hükümet arar diyor vs. Be bunlara anarşist nazarıyla bakıyorum diyor Muhakematta. Anarşist. **Kusursuz bir insan, kusursuz bir devlet, kusursuz bir hükümeti arayanlar → anarşist tipli insanlardır.**

- Kişi ilk önce → ye'ise düşer
  sonra → kuvve-i maneviyesi kırılır
  sonra da → su-i zan verir
  } Şeytan vehmini tahrik ederek...

- Ye'isin yönü → Dibe doğru
- Kuvve-i maneviye ise → içsel aleme doğru
- Su-i zan ise → hedefi karşı taraf olur. (M:347)

İlk önce ye'se düşürerek, sonra kuvve-i maneviyesi kırarak, sonra da su-i zan vererek, şeytan bu adamın vehmini tahrik ediyor. Şeytan kalbe yakın bir yerde lümme-i şeytaniyededir ve orda oturur. Kalbe bazen baskın yapar. Kalb krizi geçirdim zanneder. Kişi ilk önce ye'se düşer. Ye'se düşünce otomatik kuvve-i maneviyesi gidiyor. Kuvve-i maneviyesi gidince Allah'a ve herkese su-i zan ediyor. Su-i zan edince şeytan aşağıdan yukarıya çıkıyor, vehim aktif oluyor.

Sual: Vehim bunlardan sonra mı aktif oluyor?
Elcevab: Evet, kesinlikle. Önce yok.

Ye'sin yönü → dibedir. Bu cümleyi yazabilmek için belki aylarca uğraştım. **Kuvve-i maneviyenin yönü** → içsel aleme doğrudur. **Su-i zan ise**→ karşıyadır.

Sual: Dibe derken?
Elcevab: Çöküntüye sebeb veriyor, aşağıya indiriyor, dip. Mesela Yusuf'u kardeşleri kuyuya attı. Hangi sıfatla attılar onu? Hased. Hased; kuyudur. Kin ve nefret; hapishanedir, seni bloke eder.

Nokta-i Nazar: Üstad Hutbe-i Şamiye'de diyor ki; Avrupa'yı terakki ettiren, bizi tedenni ettiren altı hastalık var. Birincisi ye'istir. Dibe indiriyor.

Korkunun yönü → gelecektir. Elemin yönü ise → mazidir. Ye'sin yönü → diptir. Kuvve-i maneviyenin yönü → kendisidir. Su-i zannın yönü → karşısıdır.

Şeytan ilk önce → su-i zan ettiriyor. Daha sonra söyleyeceğini, yaptıracağını söylettirir, yaptırır. Su-i zan ettirmeden kuvve-i maneviyeni kıramaz, su-i zan da verdiremez.

Sual: İlk önce ye'is veriyor dedik?
Elcevab: İlk önce ye'is veriyor. Sistemi alt-üst ettikten sonra su-i zan üste çıkıyor ve söyleyeceğini, yaptıracağını söylettirir, yaptırır.

Sual: Münafıklığın burada yeri var mı?
Elcevab: Münafık; Allah'ın rububiyetine taban tabana su-i zan ediyor. Münafık; Allah'ı inkar etmiyor. Allah'ın Rububiyetini inkar ettiriyor. Kafir; Allah'ı inkar ettirir. Kafir karşımızdadır, münafık içimizdedir. Münafık; Allah'ı inkar ettirmek için rububiyetinde şüphe ettirir. Bir nurcuyu istikametten çıkarmak için elinden lahikayı alacaksın. Onu o

zaman istediğin yere sokarsın. Bid'atlarla hizmet ettirirsin, hizmettir dersin. Bir insan nasıl bid'atlara, karmaya hizmet diyor? Sebebi: lahikayı elinden alırsan, o adamın ne hevesi varsa, hizmettir. Gerekçesi de var canım! Hizmettir, evet ama nur hizmeti değil. Nur hizmeti; Nur'un tarif ettiğidir.

- Herkesin çok hoşlandığı → Hüsn-ü zan
  → Teveccüh-ü nas
  → Şahsını medh-ü sena
  → Manevi makam sahibi olduğunu (Ş:373)

Bunlar bizim zaaf noktamız. Hücumat-ı Sitte'deki zaaf noktalar gibi. İnsan kendisine (nefsine) hüsn-ü zan etmemeli. Ruhuna ama hüsn-ü zan edecek, ki ümitsizlik olmasın.

- Senin haberin olmadan sana yapılan hüsn-ü zandan sana zarar yok, edene menfaati var. Muhabbetin kerameti olduğu gibi hüsn-ü zannın da menfaati var. Allah (cc) onun ruh ayinesi vasıtasıyla sana yansıtıp gönderiyor. (Ş:388)

- **Hüsn-ü zan etmek** → Üzerini açmak
  Su-i zan etmek → Üzerini kapatmak (Ş:395)

- Bedihi hale hükmetmeye → **su-i zan** ediyorsun denmez (Ş:570)

- **Su-i zan** ise → maddi ve manevi içtimaiyatı zedeler (M.N:67)

- Yüzüne karşı → **su-izan etme** (Ş:413)

- **Müfritane** → **İrtibat**
  → **İhlas**
  → **Hüsn-ü zan**
  } lazımdır onda terakki etmeliyiz. (K.L:89)

Senin haberin olmadan sana yapılan hüsn-ü zandan sana zarar yok, edene menfaat var. Çünkü senden istifade ediyor. Vesileyi atmak, yok saymak; Cebriyedir. Vesileyi esas yapmak; Mu'tezile'dir. Muhabbetin kerameti olduğu gibi, hüsn-ü zannın da kerameti vardır. Allah cc onun ruh ayinesine onun vasıtasıyla sana yansıtıp gönderiyor. Ona hüsn-ü zannından dolayı, onun bile kasd etmediği veya onun sana veremediği veya vermesi mümkün olmayan şeyi, ona hüsn-ü zan ile Allah aşırarak veriyor. Şualar 388 de: bir şeyh sahtekâr, alçak, münafık bir yol bulmuş, tarikata girmiş, onlara ders vermiş. Onun dersiyle müridler veli olmuş. O veliler dönmüş, şeyhinin münafık olduğunu anlamış. Münafığın dersiyle nasıl veli oldu peki? Çünkü o zatın anlattığı dindir ama münafık. Onun zatında gözüken dine hüsn-ü zan ettiği için Allah adına, zehir panzehir oldu. Allah onun vasıtası gibi gözüken aşırmalı ona veriyor. **Hüsn-ü zan böyle bir iksirdir. Toprağı altın yapar. Su-i zan öyle rezil bir şey ki, altını toprak yapar.** "*Kulumun zannı gibiyim*" diyor Allah. Oysa onu iyi bildiği gibi değil. Onun verdiği ders dindir, fakat Allah onu vasıta yapmadan direk veriyor. O da zannediyor ki, ondan

alıyorum. Böyle acayip bir sistem hüsn-ü zan ve su-i zan. Elmasın da kömürün de maddesi karbondur. Çeşitli kimyasal bağlar var. Bir böyle dizersin elmas olur, böyle dizersin kömür olur. Böyle dizersen içeriye çöker, böyle dizersen karşıyı çökertir.

- ***Hüsn-ü zan etmek → üzerini açmak.***
  Su-i zan etmek → üzerini kapatmaktır. (Ş:395)

Mesela sana hüsn-ü zan etti. Allah da ona verecek. Sen belki de uyuyorsun şu anda ama o kişi sana hüsn-ü zan ederek senin bağlı olduğun şahs-ı manevînin üstünü açıyor. Su-i zan ile de üstünü kapatıyor. Hüsn-ü zan Allah'ın da üstünü açıyor. Çok acayip bir şey.

- ***Bedihî hâle hükmetmeye → sen su-i zan ediyorsun denmez.*** (Ş:570)

Adam namaz kılmıyor, zekat vermiyor. Ona su-i zan ediyorsun denmez. Bu adam fâsık. Gıybet de bu noktada caiz oluyor. "*Onunla arkadaş olma*" demek farzdır çocuğunu veya başkasını kurtarmak adına. Bedihî bir hâl, bedihî bir kusur, bedihî bir günah, mesela günahı alenen işleyen fâsık-ı mütecahirdir. Onu serişte etmek, su-i zan değildir.

Nokta-i Nazar: Bu durumdan memnun olan kişiler hakkında konuşmak nasıl gıybet olmuyorsa, düşünce de su-i zan olmuyor.

Evet, olmuyor ve söylemek de su-i zan olmuyor onu kurtarmak hakkında. Mesela hangi derse gideceğiz? Lahikaları gündeme taşımıyor, lahikalara göre hareket etmiyorsa, Allah aşkına oradan uzaklaş. Çünkü bedeli çok ağır. Lahikalara göre hareket etmiyorsa, kendi tilke-i karihasına göre, kendi anlayışına göre hareket ediyor. Lahikalar kişiye hakim değilse; kim kime, neyi ne zaman, nasıl niçin, neye göre yapacak? Şeytanın en büyük desisesi; kendine tabi olana kendini inkar ettirir. Şeytan inkar edilirse, şeytan ortadan kalkarsa, yanlışlar doğru olur. Lahikalara uysa, neyin doğru neyin yanlış olduğu çok net olur.

Nokta-i Nazar: Hocasına hüsn-ü zanda ifratta olunca, sarih bir şeyi bile kabul ettiremiyorsun.

Aynen, çünkü hüsn-ü zannın ifrat modu kişiyi ilahlaştırıyor. Bedihî harama, bedihî günaha, bedihî Kur'an'a, İslam'a, Risale-i Nur'a yanlış yaptığı için, onu ortaya sermek, serişte etmek, ki Kur'an Ebu Leheb'i serişte ediyor veya Velid bin Muğire'yi veya Risale-i Nur'da 5.Şua gibi o kişiler ümmeti kurtarmak adına serişte ediliyor. Sen birisine münafık desen, isabet etsen kârın yok. Etmesen sen oluyorsun. Bunu bilen adam niye bir kişiye münafık diyerek nasıl bu riski alır? Çünkü bedihî bir durumda söylemesi gereken makamda olan kişiler mesuldürler.

Nokta-i Nazar: Süfyaniyeti Üstad deşifre ediyor. Üstad hazretleri onlara Süfyan ve Deccal demese mesuldür. Vazifesi bu. Üstad gibi zatların konumu umum Müslümanlara taalluk ediyor. Umum Müslümanlara taalluk ettiği için onların konumları, onlar demese mesul olurlar.

- ***Su-i zan ise → maddî ve manevî içtimaiyatı zehirler.*** (M.N:67)

Burada yukardaki maddedeki gibi bedihî bir hal yoktur, o vazifedir. Ama bedihî olmayan bir şeyde su-i zan etmek ise; maddî ve manevî içtimaiyatı ve kişiler arasındaki ilişkiyi çökertir.

- ***Yüzüne karşı → su-i zan etmeyin.*** (Ş:413)

İlk önce hikmetini sorun. Mesela "*sen var ya, böyle yaptın*" diyoruz hemen. Öyle demeden hikmetini sor. Kur'an'da da geçiyor: bir fâsıkın veya birisinin getirdiği haberle hemen su-i zan etmeyin, gidin sorun diyor.

Sual: Paldır küldür yüzüne hemen söylemek tenkid midir?
Elcevab: Tenkid değil. Tenkid şöyle: (Hz Ali ra) Çare sunulmayan tenkid; tahribtir. Mesela böyle haritalı derslere "*böyle bir şey yok*" diyor. "*Niye yok?*" diye sorunca, "*Yok işte*" diyor. Nasıl demesi lazım? Bu yanlış, bu da bak doğrusu. Çare sunulmayan tenkid hiç kale alınmaz. Koyun kenara.

Her şeyde ifrat ve tefrit zarardır diyor Üstad fakat iki şeyde ifrat edin diyor: müfritane irtibat, ihlas. Bunlarda terakki edin, diyor. Müfritane hüsn-ü zannı da hadisten ekledim. Çünkü Allah Resulü: "*Allah'a nihayetsiz hüsn-ü zan etmeden ölmesin kimse*." diyor.

- ***Kişiden kişiye kopmaz bağ ve aynı zamanda maneviyatın akma yolu*** } **→ Hüsn-ü zan**
  → Teveccüh
  → Hüsn-ü niyetle talep ederek talebe olmak

(L:135, Ş:573)

Kişiden kişiye kopmaz bağ ve aynı zamanda maneviyatın akma yolu.. O zındık şeyh vardı ya, onun üzerinden rahmet-i İlahiye tecelli ediyor. O bağ ve yol: ***hüsn-ü zan, teveccüh*** (ona yönelmek) ve ***hüsn-ü niyetle*** taleb ederek talebe olmaktır. Teveccüh edeceksin ve hüsn-ü zan edeceksin. Biri "*Risale-i Nur'u anlamıyorum*" diyor. Derdi yok da ondan. Merakı yok ki, böyle bir ihtiyaç hissetmiyor.

Sual: Şeyhlere hüsn-ü zanlarını kırmayın, deniliyor. Kusurları da mı olsa?
Elcevab: Evet kırmayın. Ama hangi şeyhlerin? Zahirî şeriata muhalif olmamak şartıyla. Bütün bütün zahirî şeriata mugayir olmamak şartıyla, kusurları ve hataları dahi olsa, şeyhlerine karşı müridlerin hüsn-ü zannını kırmayın.

- **Ölçü nedir? Bir insanın** → **Delil ve** → **Akibetine** } bakınız ondan sonra **hüsn-ü zan** yapınız. (Mü:15)

Hüsn-ü zan mı su-i zan mı yapacağız? Ölçü nedir? Bir insanın delil ve akıbetine bakın diyor. Ondan sonra hüsn-ü zan yapınız. Ama bedihî bir muhal, bedihî bir harama da hüsn-ü zan yapmak ahmaklıktır.

- **Hadis-i Kudsi sırrınca Cenab-ı Hak (cc)**
  Kafirin → **Zan** / → **İtikadını** } daimi bir azab-ı eleme kalb eder.

- Demek zan zemindir; topraktır. Allah'ın (cc) insana tecelli ve muamelesinin zeminini oluşturur.

- **Zan ve İtikadı** } Kişinin hususi cehennemi

Hadis-i Kudsîden çıkarımlar: Allah azap vermiyor kafirin, zannını neşv-ü nemalandırıyor! Onun düşünce çekirdeğini ağaç yapıyor.

Sual: Manevî cehennem de bu manada mı?
Elcevab: Evet.

- ***Demek zan zemindir; topraktır***. Allah'ın insana tecelli ve muamelesinin zeminini oluşturuyor.
- ***Zan ve itikadı → kişinin hususî cehennemidir veya cennetidir.***

Kişi öldüğü zaman, topraktan geldik ve yine toprağa gideceğiz. Toprak oluyoruz. Zan da topraktır diyorsunuz. Düşüncelerimize döneceğiz demek ki.

Düşünceler tohumdur. Biber tohumunu atarsan kavun bekleme. Kavun tohumu atarsan tatlıdır, acı gelmez. **Zan; topraktır. Ne atarsan neşv-ü nemalandırır**. Zan; sistemin adıdır.

Nokta-i Nazar: Kabre giden üç yol var. Öyle zannettiği için öyle muamele görecek diyor 2.yolda.

Aynen. Öyle itikad ediyor. Allah'ın Rububiyeti, yani tecellisi, muamelesi, teveccühü senin düşüncelerini, meyillerini, arzu ve isteklerini Allah neşv-ü nemalandırıyor, halk ediyor. Eğer senin düşüncelerini halk etmese cebir olur.

- **Hüsn-ü zannın ifratını yapanlara karşı** → tekellüflere ve / → gösterişlere } İnsanı bazen mecbur ediyor. (E.L1:61)

Nokta-i Nazar: Bir hadiste "*yüzüne karşı toprak atın*" diyor. Hüsn-ü zannını içinde tut.

Başka bir hadiste de "*sevginizi söyleyin*" diyor. Aranızdaki muhabbet kuvvetlenir. Böyle hadis de var öyle hadis de var. Nasıl yapacağız? Muvazeneli olacağız.

- **Dersinden, irşadından istifade edilmesine vesile olan hüsn-ü zanna bir şey denmiyor. Hatta makbul oluyor, netice itibariyle…** (E1:71)

İstifadeye vesile olduğu için "*ben onun hüsn-ü zannını kırmak istemem*" diyor. Makbuldür. Benim için zarar olabilir ama onun için menfaatlidir, diyor. Bütün bütün kıramadım ama nazarını Risale-i Nur'a çevirdim, diyor. Yani makbuldür. Öyle küllimen kırılmaz.

- **Zan ile**
  Şübhe ile } Münafık deyip namaz kılmamak olmaz.

- **Zan ile** → Kendini çökertirsin
  Su-i zan ile → Karşıyı çökertirsin (E.L1:78)

Nokta-i Nazar: Asar-ı Bediiye'de de tekfir meselesinde "*su-i zan esas olamaz*" diyor. Onda ehl-i iman olduğunu gösteren çok deliller var.

Aynen. Varlıkta hüküm mübahtır. Kur'an haram olanları sayar. Helal olanları saymaz. Aynı metinde "*varlığın devamı esastır*" deniliyor.

- ***Fıtraten herkesin hoşlandığı*** } ***→ Hüsn-ü zan***
  → Teveccüh-ü nas
  → Manevi makam sahibi olmak
  → Şahsını medh-ü sena ettirmek

(E.L1:280)

- **İnsafsız ve bedbin** } Bir adam su-i zan oldukça hüsn-ü zan etmez.

İnsaf: nısıftan, yarılamaktan. Yani Allah'ın (cc) nazarıyla bakmayanlarda… Bir de bedbin (kötü görüşlü – Ümitsiz – Her şeyin fena cihetini görmek isteyen. Her şeyde bed ve fena görüp kusur arayan) tipler… Bu iki sıfata sahip tipler ahlâken düşük olduklarından, fıtratları yılan gibi ısırıp zehir akıtmaktan zevk alırlar. Bunlar adeta (benim tabirimle) vampir ve huffaş gibidirler. (H.Ş:54)

İnsaf, nısıftan gelir. **Bedbîn**, karamsar (2.Söz). Adam hem insafsız, hem bedbîn ise, bu adam su-i zan oldukça hüsn-ü zan etmez. Yani bir adama su-i zan etmek için bahanesi var mı, tamam artık. O artık görmeye dursun. Ufak bir şeyi matkapla büyütür.

Huffaş; güneşten rahatsız olan yarasa. Bazı tipler ilimden, hakikatten, hizmetten, gayretten, şevkten rahatsız oluyor. Hizmet yaparsın → şöhret için koşuyor der. Hizmet yapmazsın, otururusun → miskin miskin oturuyorlar der. Aynı adam!

Önde olanlara (şeyhtir, ağabeydir, hocadır, abladır) hüsn-ü zannın ifrat mertebesiyle muamele edip ve bakmanın neticesi üç tanedir:
1.) Kendini makam sahibi göstermeye vesile olur. Yani ona ifrat derecede bir makam verilince, o da kendisini öyle göstermeye mecbur edilir. Tekellüflere muztar olur. Öyle olmadığı halde öyle gösterecek.

Nokta-i Nazar: Tarihçe-i Hayat 430: "*Şahsî makamlar ve hüsn-ü zanların ilâve ettikleri meziyetler, böyle dağdağalı, sarsıntılı hallerde hüsn-ü zanlarını kırmakla muhabbetleri azalır ve meziyet sahibi dahi onların nazarlarında mevkiini muhafaza etmek için tasannua ve tekellüfe ve sıkıntılı vakara mecburiyet hisseder.*"

Önde olanlara hüsn-ü zannın ifrat mertebesiyle muamele edip bakmanın neticesi

→ Kendini makam sahibi göstermeye vesile olur
→ Sırr-ı ihlasa tam münafî olan kendini büyük gösterme
→ Vakar perdesi altında { *→ Zararlı ve* / *→ Fani* } *zevkleri arama haletlerini verir*

2.) Sırr-ı ihlasa tam münafî olan kendini büyük göstermeye vesile olur. Hüsn-ü zan etmek vazifemizdir. Hüsn-ü zannın içerisinde ifrat etmeyeceğiz. Buradaki sıralama hüsn-ü zannın ifratı. Hüsn-ü zan üçe ayrılır ya: hüsn-ü zannın ifratı, tefriti, vasatı var.

3.) Vakar perdesi altında zararlı ve fani zevkleri arama hâletlerini verir.

Hüsn-ü zannın → ifrat moduyla sana muamele edenlere çok dikkat et..! Haberin olmadan ister istemez yukarıdaki üç süfli sıfatları uyandırabilir neuzubillah… (E.L1:201)

Sual: Vakar perdesi altında nasıl oluyor?
Elcevab: Kendini vakar sahibi gibi oturaklı gösterecek.

Ben sana hüsn-ü zan etmeye vazifeliyim, memurum zaten. Hüsn-ü zannın içerisinde ifrat edersem, o zaman sende yukarda mezkur üç sıfat uyanabilir.

"***Şu zaman-ı tereddüd ve evhamda***" diyerek Üstad bu zamanı tanımladı. Bu zamanda inanmak zor. Bu zaman öyle bir zaman ki, insanların hakikatı kabul etmesi, Nur talebesi olması, Risale-i Nur okuması çok zor. Çünkü bu zaman, zaman-ı tereddüd ve evham zamanı. Bir cemaatten bir adam çıkmış diye genelliyorlar. Bağdat'ta bir esnaf

hata yapsa, İstanbul'daki esnafa fatura çıkıyor. Böyle bir zamandayız. Şu zaman-ı tereddüd ve evhamda hakikatları iz'an veya iltizam etmek için onu kalblerde tenmiye ve takviye, yani canlandırmak ve o kendi bilgisine ek yapmak ancak o bir saat dersten sonra çayını alıp onun yanına oturup sohbet etmekle olur. Yeni birisini dershanelere bağlayan; ilgi, muhabbet. Adamın buna ihtiyacı var, çünkü toplumda sevgi yok, af yok, kucaklama yok. Sevmek bir ihtiyaçsa, sevilmek daha fazladır.

Şu zaman-ı → tereddüd ve
→ evhamda,

→ iz'anı ve
→ iltizamı

→ takviye ve
→ tenmiye

eden ve sıcak kalblerden çıkan

→ müsbet efkarı ve
→ müşevvik beyanatı

hüsn-ü zan ile temaşa etmek gerektir.

(H.Ş.140)

Kız oğlana "ben seni seviyorum" diyor. İhtiyaçtır. Oğlan "ben seni sevmiyorum" diyor. Kız intihar ediyor. İntihar çare ise, intihara sevk eden ruhsal sıkıntıyı hayal et. Onun için sevilmek daha ciddi ihtiyaçtır. Bu nedenle dersten sonra sıcak kalblerimizi göstereceğiz. Nedir o? **Müsbet efkârı ve müşevvik beyanatı**. Çay faslında burada bulunmanın güzelliklerini anlatacağız (müsbet efkar). Bir de "*biz buradayız, inşallah bekleriz*" gibi sözler de müşevvik beyanattır.

- **Hüsn-ü Zan → Zemin**
  → Ayna
  → Gözlük

Çıkarımlarım:
Hüsn-ü zan; zemindir, parlak aynadır, gözlüktür. O zata gözlük veriyorsunuz, o zata zemin oluyorsunuz, o zata parlak ayna oluyorsun. Bir saat dersten sonra on dakika senin onunla ilgilenmen, ders yapandan daha fazla senden (senin onunla on dakika ilgilenmenden) istifade edebilir.

Sıcak kalblerden gelen müsbet efkar ve müşevvik beyanat → o zatın sana, Risale-i Nur'a ve hizmete hüsn-ü zanla temaşa etmesine vesile olur. Çünkü Üstad diyor ki; halkın %80'i avamdır. Taklid eder. Hakkı hak bilip yapışmıyor. Önce taklitle oluyor, sonra hakikata geçiyor. %20 ehl-i tahkiktir. %80'i ehl-i taklittir.

Şu zaman tereddüd ve evham zamanıymış.

İz'an; kişinin anlayışını ve iltizam; yapması gerektiğini takviye eder, yani fıtratında onu uyandırırsak, onun da sıcak kalbleri olur.

Son notumuz:

- **Su-i Zan → İfratı → Mümine yapmak**
  → Vasatı → Nefsi Emmareye
  → Tefriti → Kafire Yap

- **Hüsn-ü Zan → İfratı → Şeyhine, Hocasına bakması**
  → Vasatı → Mümine
  → Tefriti → Nefsine hüsn-ü zanla bakmak

Nokta-i Nazar: Bir insan ene'nin mana-yı ismî cihetinden tecerrüd edemezse, su-i zandan kurtulamaz, yani su-i zan hastalığını tedavi edemez. Mana-yı harfîye geçerse, su-i zandan kurtulur, hüsn-ü zanna mazhar olur. Hüsn-ü zan, fıtrî bir hal ortaya çıkar. Tevazu; fıtrî bir haldir. Ona niyet, onu ifsad eder, diyor. Hüsn-ü zan da fıtrî bir haldır. Ona niyet edilmez. Sadece ene'nin mana-yı ismî cihetinden tecerrüd edip mana-yı harfiyle bakarak o su-i zannı izale etmiş olur. Su-i zannın inkişafını engellemiş olur.

Aynen. Bu kanunu ben de psikolojide kullanıyorum. Eşiyle kavga etmenin en büyük sebebi; değiştirmeye kalmaktır. "*Bunu yapma, bunu yap*" diyor. Buna direnir. Hiçbir nefis demez ki "*Allah razı olsun. İyi ki söyledin, düzelteyim*". Ben buna şöyle bir çare buldum: Onun kötü bir ahlakını kaldırmayla meşgul olma. **Onu kapatacak, ortadan kaldıracak güzel sıfatını onayla**, ikide bir buna parmak bas, **o güzel sıfatın çapını genişlettirirsen, süflî sıfat yok olur**. İnkişaf etmez, bil-kuvvede kalır. Mesela cimri adam. "*Niye cimrisin kardeşim, cömert ol*" demektense, "*bir kalem alsan iyi olur*" dersin. Cimrilikten vazgeç demektense, böyle şey söylemek. Veya çocuğa "*Oğlum, kızım ekmeği yiyerek dolaşma. Döküyorsun. Allah seni cehennemde yakar*" demektense → "*oturarak yersen, Allah seni cennetine koyar*" de. Yani iyilik sıfatının çapını genişletirsen, süflî sıfat kalmıyor. O zaman hüsn-ü zannı geliştirirsek, su-i zan dipte kalır. Aynen "*dünyayı sevme, adavet etme*" denilmez diyor Üstad. Böyle demek teklif-i malayutaktır diyor. Ama bunları yaratılış gayesine uygun istihdam edilirse, hem teklif uygun olur, hem de netice de alınır. Çünkü dünyayı sevmek fıtratımda var. Nasıl sevmeyeyim! O ki benim sevmemi istemiyordu, niye yarattı? Oysa şöyle şöyle sev denilse, ne kadar güzel olur, kolay olur.

01.10.2016
Zeytinburnu/İstanbul

ZAN-5

- Taklitçi adam şüphelerle çabuk yıkılır. (Mü:42)
- **Su-i zan ve tahtie** } Tarafgirlik hissinin menbaı olduğundan… (S.T.İ:30)

Tahtie: "*mezhebim haktır, hata ihtimali var. Başka mezheb hatadır, sevab ihtimali var*" diyene tahtieci denir.

Hemen yıkılan adam, kuvve-i maneviyesi hemen yıkılan adam taklitçi adamdır. Taklitçi adam şüpheye çok yatkın olur. Su-i zancı ve tahtieci tipler de tarafgirlik hissine çok yatkındırlar.

- **Vehim** → % 1
- **Şübhe** →% 2-50
- **Zan** → % 50
- **Zann-ı Galib** → % 90
- **Bilgi** → % 100 (Edille-i Şer'iye ile ilim olur.)

- *Hüsn-ü zanla, Su-i zan dürbünün iki farklı yüzlerine benzerler*

→ lehindekini	*→ aleyhinde*	*görür. (S.T.İ:50)*
→ küçük emareyi	*→ burhan*	
→ burhanı	*→ vahi (küçük) emare*	

- **Delil → Akle bakar**
- **Bürhan → Kalbe bakar**
- **Hüccet → İttifaktır, umumun ittifakı**

Mesela Hüccet-ül İslam İmam-ı Gazalî. Kanaatimize göre büyük değil Gazalî. Hüccet denilmesi için 300 bin ve ziyadesinde Hadisi, metnini, ananesini, ravisini bilene hüccet denir. Mesela Ahmed bin Hanbel 1 milyon Hadis biliyor. 100 bin ile 300 bin arasında olana Hafız denilir. Ateş yakar. Yaktığını gösterdin. Delil oldu. Elini sokunca, kalbe iniyor. Yani his seviyesine geliyor. Herkeste öyle olursa hüccet oluyor.

- *Karşı tarafa hüsn-ü zan olmazsa istifaza olmaz. Malumat akışı olur. Ama halet-i ruhaniyeleri aktarmaz, geçiş olmaz.* (E.L1:71)

- *Hikmetini bilmediğimiz bazı hallere su-i zan etmemeli.* (M.N:67)

Sual: İstifade olabilmesi için illa hâlet mi geçmesi lazım?
Elcevab: Kesinlikle. Mesela "*Ya ne yapıyor ya? Geçmiş tahtaya öğretmen gibi anlatıyor.*" diye içinden geçen kişi bilgi sahibi olur ama şu andaki ortamdan istifade edemez. Bu feyzi alamaz. Hüsn-ü zan olmasa, bilgi aktarımı olur ama hâlet-i ruhiye mümkün değil. Feyz olmaz. Bu nedenle okullarda bu olmuyor. Malumat akışı oluyor.

Aklı talim ama kalbi terbiye olmadığından, eğitim nakıs oluyor. Bilgi akılla alakalıdır. His yaşantıyla alakalıdır. Mesela vakıftan daha iyi bir ders yapabilir, hem de acayip. Fakat vakıftaki fedakârlık hâleti onda sirayet etmediği için, tesiri nakıstır. O ders aklı talim eder, kalbi de kısmen terbiye eder ama ötekisinde (vakıfta) yaşantısı olduğundan, ki yaşantı enerjidir, sirayet ediyor ve aktif ediyor. Vicdana tesir ediyor. Vicdanın içerisinde irade, zihin, his, latife-i rabbaniye var. His; yaşantıya bakıyor. Hutbe-i Şamiye 77 de "*insanın fiilleri, kalbin ve hissin temayülatından çıkar*" deniliyor. İşarat-ül İ'caz 107 de "*birbirine yakın olanlar, birbirini celb ve cezp ederler*" diyor. Birbirine zıt olanlar da birbirinden nefret ederler. Şimdi bir insanın kalbî ve vicdanî bir hayatı var. Yaptığı bir fiilin hikmetini bilmediğinden, zahire bakıp "*nasıl yapar bunu*" diyorsun. Senin dünyanda öyle anlaşılıyor, oysa öyle değil. Çünkü fiil, kalbin ve hissin temayülatından çıkar. Peki o zannettiğimiz düşünceyi, şüpheyi ona isnad edebilir miyiz? Hayır, çünkü İşarat-ül İ'caz'da diyor ki: "*Birbirine yakın olanlar, birbirini celb ve cezb ederler*" Bir adama söylediğin halde hala uygun olmayan cemaatte ise, o da o tiptendir. İnsanın o zannettiğimiz fiilleri, kalbin ve hissin temayülatından çıkar. Eğer kalbine ve hissine zıt ise, o mani olur.

- ***Hikmetini bilmediğimiz bazı hallere su-i zan etmemeliyiz***. (M.N:67)
- ***Telkinat-ı şeytaniyenin eseri olan şu zanlardan ürkerek...*** (S:277)

Aşağıdan yukarıya çıkıyorum:
Adem → cehennem → şeytan → vesvese → su-i zannı aktif eder. Zan aktif olunca 1-vehmi 2-şüpheyi 3-cehaleti 4-bilgiyi aktif eder.

Sual: Bunların hepsi menfîymiş gibi duruyor. Böyle bakmayacağız değil mi?
Elcevab: Hayır, hayır.

Sual: Cehennem taşeron diyorsunuz. Kimin adına çalışıyor?
Elcevab: Cehennem; adem alemlerine çalışıyor. Adem alemleri varlık alemleriyle uğraşmıyor. Cehennem; "*Sübhanallah Sübhanallah"* diyor. Cennet ise; vücud alemlerine çalışıyor. O da "*Elhamdülillah Elhamdülillah"* diyor.

Zan şemasını çizelim:

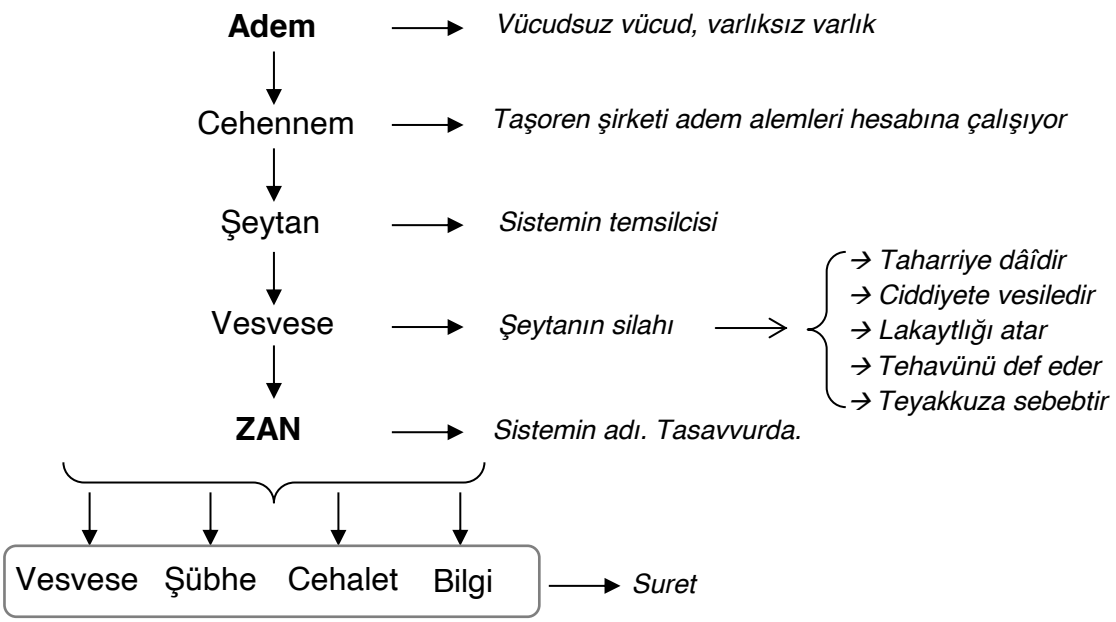

Sual: Küfür işleyenlerin manevî azabı ademden mi kaynaklanıyor?
Elcevab: Aynen. Cehennem bir şey değil ki! Sözler 142 de kabre gidiş üç tarzdadır diyor. Bir tanesinin itikadı bozuk, cehenneme gidecek. Ötekisi ise; ademle tehdit edilecek. Cehennem, ademe göre bir şey değil. Çünkü cehennem; adem alemleri hesabına çalışıyor.

Sual: Cehennemde vücud yok mu?
Elcevab: Cehennem vücuddur ama ademe çalışıyor. Adem; vücudsuz vücud.

Sual: Araya vesveseyi niye koydunuz?
Elcevab: Risalede öyle geçiyor. "*Şeytan vesvesesiyle zan verir*" diyor.

Sual: Zannın kaynağı vesvese mi?
Elcevab: Zan; tasavvurda. Vesvese; kalbe yakın lümme-i şeytaniyede. Daha dipte. Bu yukarıyı aktif ediyor. Cehennem ve şeytan taşeron şirketi olduğu için, ondan daha ademe yakın birisi yok. Zaten şeytan; sistemin temsilcisi, sistem değil.

Sual: Bu şemada geri gidince, kaynağı adem oluyor. Oysa hep ademe gitmez. Müsbet, vücudî tarafı da var zannın. Bu zan → su-i zan gibi duruyor, yani menfî tarafı?
Elcevab: Yeniden çizelim şemayı:

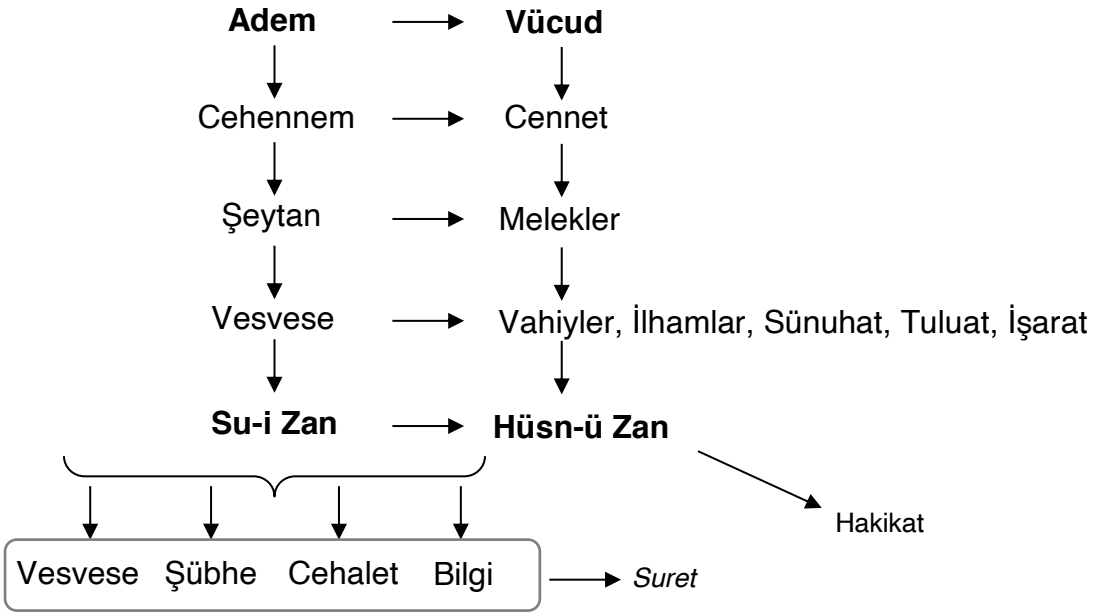

Eğer vehim, şüphe, cehalet, bilgi olmasa → insan donar, hiçbir hareket olmaz, biter. Bunlar; doğrular arasındaki boşluklardır. Mesela şüphe olmasa, ilim olmaz. Hayvanların şüphesi yok. Çocukların da şüphesi yok, hemen inanıyor. Yanlış denilen bir şey yoksa, doğru nasıl olacak? Şeytan, kendisini kendisine tabi olanlara inkar ettiriyor ya. Neyi netice veriyor? Şeytan kendisini kendisine tabi olanlara inkar ettirmek demek, o yaptığın yanlışın yanlış olmadığını bilmektir. Yanlışın yanlış değilse, doğruysa, yani yanlış doğruysa; içerde doğrular ne olur? Sistem biter! İşte vehim, şüphe, cehalet ve bilgi; insanı donukluktan çıkartıyor ve hareketlendiriyor.

Sual: Sanki insanı insan yapan şeylermiş gibi dediniz?
Elcevab: Evet, aynen. Menfîsi de var, hayırlısı da var.

Sual: Vücudî şeyler insana ait dersek tehlikesi var. İnsanın sahip olabileceği şeyler vehim, şüphe, cehalet ve bilgi. Bunlar ademî kaynaklı şeyler. Vücudî kaynaklıya sahip oluyoruz desek, tehlikeli, çünkü vücudî bir şeye sahip olma şansımız yok. Tevhide zıt.
Elcevab: Şüphe oynaktır zaten. %50 dir. Zaten sahiplenmedikten sonra O'nun adına kabul ediyorsun, sahipleniyorsun. Onu işleyeceğiz. Ama O'ndan kopuk vücud verirsen kendine, ademe düşüyorsun. Eğer O'nun adına da "*ben yokum, bu mevcudat yok*" dersen, Vahdet-ül Vücud olduk. Varım ama O'nun hesabına varım. O'na aynayım. O'nun cilve, cemal, nakış, sanatıyım. "*Ben yokum*" dersek Vahdet-ül Vücud veya Panteistlik olur.

Sual: Şer de ademîdir diyor Üstad.
Elcevab: Tabi. Şer, günahlar, cehalet. Cehalet; ilmin ara boşluklarıdır. Gazalî: "*Bilmediğini bilen bir şey bilmiştir. Bilmediğini bilmiştir.*" Bu da bir bilgidir. Bilmediğini

biliyor. "*İlim oradan başlar*", diyor. Adam çok şey biliyor ama bilmediğini bilmiyor daha. Ben bitirdim diyor. O komple tersine dönüyor.

Sual: Zannın zemini aynı zamanda senin Ehad'imin de zemini değil mi? Rabbimin zemini? Yani benim Rabbim, benim kafamda oluşturduğum?
Elcevab: Evet; zannın zemini olan vehim, şüphe, cehalet ve bilgi "*senin Rabbini*" oluşturuyor. Allah aynıdır ama Rab'ler farklıdır. Bunlar Rabbini oluşturan zemindir.

Nokta-i Nazar: Zannın zemini sanki sadece ademe hizmet ediyormuş gibi gözüküyor ama aslında öyle değil, vücuda da hizmet ediyor. Yani adem ile vücudun ortasına yazılması gerekir aslında.

Aynen, çok doğru. Çizelim:

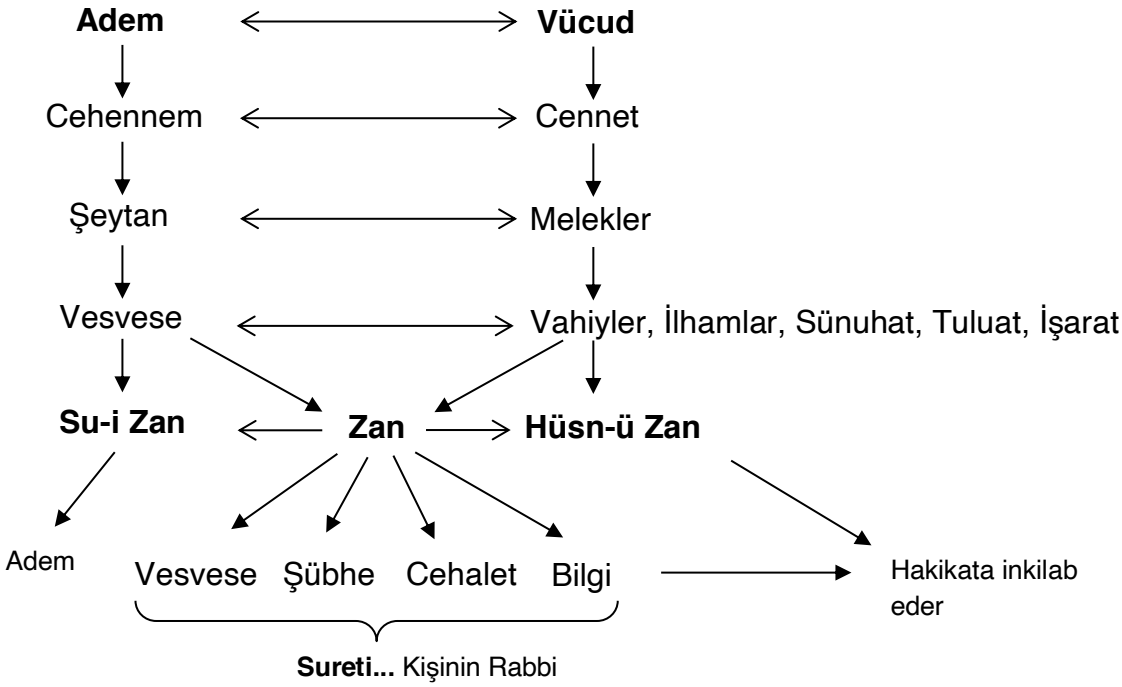

Vahiyler, ilhamlar, sünuhatlar, tuluatlar, işaratlar zanna vurunca, hüsn-ü zannı doğuruyor. Vesvese zanna vururs a, su-i zannı doğurur.

Nokta-i Nazar: Dimağın toprağı oluyor zan.

Aynen öyle. Herkesin Allah'ı bir ama Rabbi farklı. Nasıl oluşturuyor? Esmalar tecelli ediyor. Mesela Rahman, Rahîm, Kerim, Musavvir, Mukaddir, Alim, Sani, Hay, Hakîm vs. Bunlar yağmur gibi iniyor, foton gibi. Nihayetsiz meratibleri var aşağıya doğru. Herkesin esmada bir mertebesi var. Her bir esmadaki meratibini tencereye koy, karıştır → senin Rabbin bu. Allah'ı görmek bu. "*Rabbini görecek*" dediği bu.

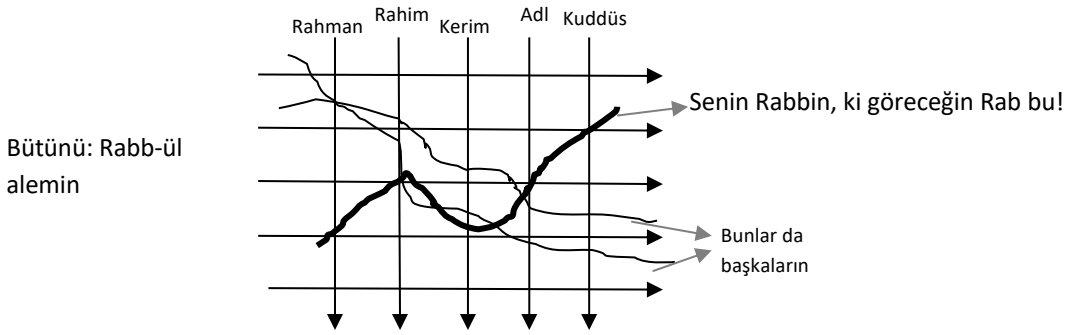

Senin gördüğün Rab ile onun gördüğü Rab aynı değil. O zaman bu "benim Rabbim" → Bendeki O. Ama aslı, kaynağı → Ondaki Ben.

Sual: Zan cehalete nasıl çeviriyor?
Elcevab: Bilmediğini bildiğin anda otomatik ilmi aktif ediyor. Ara boşluklarıdır. İnsan öyle bir zan ediyor ki, hakikaten cahil oluyor. Cehaletin altında zanlar vardır.

Sual: Yani -şeyhine, hocasına, abisine araştırmadan zan ediyor- u mu kasd ediyorsunuz?
Elcevab: Sırf o değil. Her şeye karşı, yani bir hüküm veriyor. Bu, budur diyor. Cehalet yapıyor. Önceden karar vermiş. Yani zanları var, bunlar diptedir, gözükmüyor. Cehaletle ifade ediyor. Bilmez, bilmediğini de bilmiyor. Zanlar yapıyor işte bunu. Bilmiyor, bilir zannediyor. Cehl-i mürekkeb. Cehalet bir şey değil. Cehl-i mürekkeb berbat. Bilmediğini bilmezse, ilim durur. Bu çok zor yani. Zanlar olmasa, o cehalet denilen bildiğini zannetmek nerden geliyor?

"*Bu zamanda enaniyet ziyade hükmettiği için haddinden çok ziyade olan hüsn-ü zanları kendime almıyorum.*" (E.L1:227)

Ama Üstad reddetmiyor. Yönünü değiştirerek Şahs-ı maneviyeye çeviriyor. Güya tevazu edeceğim diye hüsn-ü zanları kırılsa avamın, tutunacak dalı kalmayacağından boşluğa düşer. Reddetmiyor derken, alıyor ama kendine almıyor. Hüsn-ü zannını kırarak adamı boşluğa düşürmemek, enaniyet de olmamak, ona da zulmetmemek için → yönünü göster.

Nokta-i Nazar: Sanki iki şey birleşiyor. O kişi hüsn-ü zan etti. Sistem doğru çalıştı. Ama sen onu kendine aldığında, ona karşı su-i zan etmiş oluyorsun. Hüsn-ü zannı kendi su-i zan ediyor.

Aynen. Var ama biz aynayız. Aynada güneş gözükür. Aynada güneş var ama aynanın değil. Gösteriyor. "*Ne güneşi ya*" dersen, güneşe hakarettir. Üstadın çok güzel elbise misali var. Bu elbise seni güzelleştirdi diyorsun. "*Yok canım, nerde güzellik, güzellik de ne*" diyerek bir kere o elbiseyi yapanı tahkir ediyorsun, hem de küfran-ı nimet ediyorsun. Ama desen ki: Evet, bir güzellik var ama benim değil. Dolayısıyla beni yaratana, bana bu elbiseyi giydirene aittir. Ama reddetmiyor. İnsanların size bakışını,

hüsn-ü zannını kırma. Çünkü adam pamuk ipliği gibi ona bağlı. İnsanların Yüzde sekseni taklitçidir, avamdır. Yüzde yirmisi tahkiktir, tahkik yaparak bir şeyi alır.

Nokta-i Nazar: Bir tarafa hüsn-ü zan etmesi diğer tarafı basit görmesine de sebeb oluyor.

Aynen. **Cehaletin iki yönü var: birisi inkar, birisi bilgi**. Aynı zan gibidir cehalet.

Nokta-i Nazar: Mesela Cenab-ı Hak sana çok güzel istifade ettirmeyi nasip etmiş, senin bir meşrebin var. Külliyatın külliyetine müteveccih olmuşsun. Çok güzel ortaya koyuyorsun ve insanların hüsn-ü zannını celb ediyor ve istifade ediyorlar. Fakat aynı meşrebi benden bekleyip aynı şeyleri ortaya koymadığımdan dolayı, su-i zanna vesile olmaması gerekiyor bu. Bu kişinin seviyesi basittir, düşüktür, anlamıyor manasında böyle bir nokta-i nazar olmaması gerekiyor.

Bu çok korkunç bir yanlış. İsrail şöyle yapıyor: Sen de koşucu musun? Atletizm. O adamı İsrail davasına kullanıyor. İyi bir hatip misin? Onu da davasına kullanıyor. Risale-i Nur'un şahs-ı manevîsinde çiçekler var. Her bir ferd bir çiçek gibidir. Bu meşrebi şimdi herkesten istemek batıl olur. Bundan daha büyük bir zulüm olmaz ki. Bazı fıtratların yapısı bu, bu yöntem, meşrebi bu ama üstü kapalı. Bu dersleri görünce hemen açılıyor ve şahs-ı manevî oluşturuyoruz. Ötekisi de başka bir meşrebte ve herkesi tek yönlü istiyor. Herkes kulaklı tabaka değil ki, düz okuyup geçesin. Gözlü tabaka da var, hisli tabaka da var. Öyle anlatacaksın ki adama, buz tutturacaksın, buzu koymadan hissettireceksin. Bu hissîdir, enfüsçüler. Görseller misal görecek. Kulaklı tabaka sırf duyacak, izah istemez. Kulakçılar gözcülere yanlış dese, gözcüler kulakçılara yanlış dese olmaz.

Nokta-i Nazar: Herkesin bir meşrebi olması haysiyetiyle herkes bir tarafına müteveccih olmuş. Kendi meşreb itibariyle çok güzel istifade ediyor. Birbirimizden istifadelerimizden istifade etme nokta-i nazarını yakalamak lazım, ki su-i zan olmasın.

Cehaletin kaynağı:

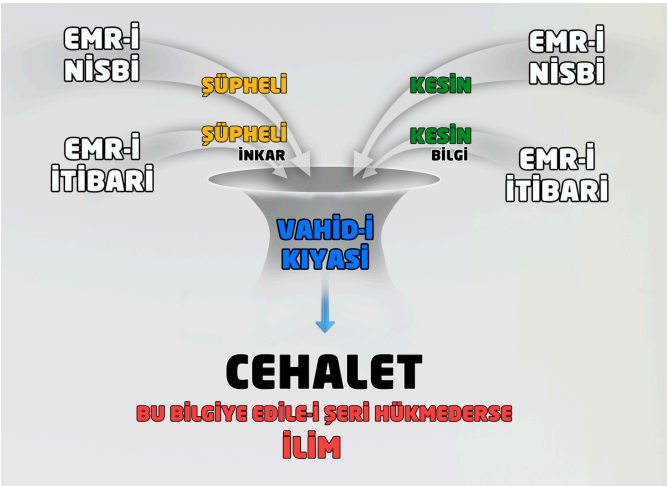

Bilgiyi cehaletin içinden kurtardık. Cehaletin içindeydi. Sistem orda, zar gibi yani. Bu bilgiye edille-i şer'iyye hükmederse ilme dönüşür. Bilgide kalana "*cehl-i mürekkeb bir echeldir*" deniliyor. O feylesofların hayvandan daha aşağı, düşük olduklarını söylüyor. Ayette de geçiyor. Mesela Karun gibi "*Ben kendi ilmimle, kendi iktidarımla kazandım*" diyenlerdir. Cehalet işte böyle bir sistem.

Nokta-i Nazar: Üstad "*üç tane düşmanımız var*" diyor. Onlardan bir tanesi de cehalet.

Aynen: Zaruret, İhtilaf ve cehalet. Güya tevazu edeceğim diye hüsn-ü zanları kırılsa avamın, tutunacak dalı kalmayacağından boşluğa düşer.

Nokta-i Nazar: Hucümat-ı Sitte'de bir yer var. İn'ikası, rahmetin cihetiyle kabul edilir diyor. Yani size biri hüsn-ü zan ediyor, iltifat, teveccüh ediyor. Bir insan onu doğrudan doğruya Cenab-ı Hak'tan bilmesi gerekiyor. Yani **"*Cenab-ı Hak, şu insanla beraber bana iltifat ediyor, teveccüh ediyor*"** demeli.

- **Sureti** → Sende
- **Hakikatı** → Esmalarda
- **Mahiyeti** → Cenab-ı Hak'ta

} bilmesi lazım.

Allah icraat yapıyor. Niye senin üzerinden göstermiş? "*Sen olmasaydın, ben bu hakikatları alamayacaktım*" diyor. İktiran meselesinde kullanıyor Üstad bunu. Hüsrev abi demiş Üstad'a. "*Sen gelmeseydin, biz bunları bilmeyecektik*." Üstad da diyor ki: "*Siz olmasaydınız, bunlar yazılıp dışarıya çıkmazdı*." Birbirimize böyle top atacağımıza bir kaleye atalım. Sen de ben de şart-ı âdiyiz. Nimet-i İlahiye ikimizin bir araya gelmesiyle ortaya çıktı. İktiran oluyor ikisinin varlığı. Ama bunu bilecek. Mesela bu zan dersini dinleyen bir kardeşimiz istifade etti. Dese ki: "*Abi olmasaydı, çıkmayacaktı*." Ötekisi dese: "*Bırak ya, Risale-i Nur esastır*." İkisi de yanlış. 18.Söz'de geçtiği gibi "*sen mazharsın*" diyor, yoksa memer olursun. Mesela aynayla hiç alakası olmayan aynada güneş gözüküyor. Güneşi gösteriyor. Aynanın kabiliyetine göre (kırıktır, çöküktür, çukurdur, tümsektir, renklidir) onu renklendiriyor. 24.Söz'de Reşha, Katre, Zühre meselesinde. **O zaman sen güneşi bahçene istiyorsan, aynayı muhafaza et**. Aynasız istersen havanı alırsın. Peygambersiz din yoktur. Kur'an'sız din yoktur. Mezhepsiz de hareket ve itikad şekli yoktur. Eğer sen sebebleri ortadan kaldırırsan, elma da yiyemezsin, süt de içemezsin. Sığırı devre dışı yap. Oysa çok iyi biliyoruz ki, sığırla hiçbir alakası yok bu işin.

- Garazkârlarda en çok öne çıkan sıfat su-i zan. (B.L:361)
- İlm-i mantıkta → bürhan-ı yakinî
  → hüsn-ü zan ve
  → makbul şahıslara

  } bakmıyor

Sual: Ya bürhan-ı yakinî nereye bakıyor?
Elcevab: Cerh edilmez delile bakar. (E.L1:91)

Sual: Niye adavet demiyor da garazkâr diyor Üstad?
Elcevab: Adavet; direk düşmanlıktır. Garaz ise; içten yanmaktır, gizlidir, münafıkane gibi. Ama adavet ise; alenendir.

Nokta-i Nazar: Su-i zannın önünü alamazsa adavete götürür.

Hüsn-ü zan, Su-i zan:

- **Hüsn-ü zan**: Aleminde vücuda çıkarmak. Vücud vermek…
- **Su-i zan**: Aleminde ademe atmak. Varı yok etmek…

- Sanki **vücudu** → ademe } → atıyor
  ademi → vücuda } → çıkarıyor } Tılsım olmuş oluyor

- O zaman **zan** → insanda **adem** gibi duruyor.
- Madem hüsn-ü zan vücuda çıkarıyorsa; **hüsn-ü zan** bizde → ilim
  → emir

Hüsn-ü zan; aleminde ne varsa, vücuda çıkarmaktır. Hüsn-ü zan bir kimyadır → toprağı altın yapar. Su-i zan da → altını toprak yapar. **Hüsn-ü zan öyle bir kimya ki, senin vücudunda ortaya çıkıyor.** Yani onu görüp takdir ederek sende kemalât çıkıyor. Faziletliyi takdir ederek fazilet sahibi oluyor. Faziletin yoktu. Sırf takdir ettin. İlmin yoktu ama ilmi takdir ettin → ilim sahibi oldun. **Hüsn-ü zan öyle bir kimya ki, vücudunda, batınında bil-kuvve bulunan çekirdek pat diye ortaya çıkıyor, ağaç oluyor.**

Sual: Nasıl oluyor öyle? Faziletsiz bir adam faziletli bir adamı nasıl takdir eder ki?
Elcevab: Mesela adam dese ki "*ben iyi değilim*". İyi olmadığını anladık da, hangi iyi tarafın var ki, iyi olmadığını anladı? Hangi sağlam, hangi iyi tarafın var ki, kötülüğü anladın? Bütün bütün rezil olsa faziletsiz adam, faziletlileri asla takdir edemez. Takdir ediyorsa, bir seviyesi var. Benim ömrümden misal vereyim: Oturup konuştuktan sonra kaç tane Alman, kafir, ateist, komünist Müslüman oldu, adedini bilmiyorum. Fakat bir tane Vehhabî'nin benimle döndüğünü hatırlamıyorum. Döneceğine de inanmıyorum. İnternetlerde, şurda-burda sizi oyalıyorlar. Tuzaktır bunlar. Yani yapmanız gerekeni yaptırmamak için size konulan İngiliz oyunudur Vehhabî.

Su-i zan: aleminde ademe atmak, varı yok etmek. Daha çok vehimde çalışır bu. "*Abi, ben iyiyim ama hep iyi olacak mıyım? Hasta olmayacağım değil mi?*" Su-i zan ederek davet ediyor. Su-i zan → vücudu ademe atıyor. Hüsn-ü zan → ademi vücuda çıkarıyor.

Sual: Tılsım oluyor bu değil mi?
Elcevab: Aynen. Hemen ekliyorum.

O zaman zan → insanda adem gibi duruyor. Madem hüsn-ü zan vücuda çıkarıyorsa, çıkarmadan önce neredeydi? Ademdeydi. Hüsn-ü zan bizde → ilim, emir oluyor. Su-i

zan → ademdir, ademe çalışıyor. Zaten cehalette inkar da ademe çalışıyor. Ademden vücuda çıkarıyorsa, ilim, emir gibi. Ademden çıkarıyor. Su-i zan, varı ademe atıyor.

Su-i zannı da çalıştıran → Kendine vücud rengini verme ademe düşersin
→ Enaniyetin menfi tarafı
→ Ayinedarlığını bilmemek
→ Haksız temellük
→ Mevhumu muhakkak bilmek
} vücud rengini ve suretini } almış bir ademdir.

- **Vücudda adem** → Enaniyetin menfi tarafı (Bu Allah-u alem kalbe ait)
  Su-i zandaki adem ise → Dimağın ademi

Zan; adem ve vücud adına çalışan bütünlük, adem ve vücudu bir arda tutan.

Sual: Latife-i rabbaniye müşahedetullah yapıyorsa, kendi Rabbini görüyor. Rabbini gösteren de zan. Vicdanî tarafı yani. Oraya iniyor.
Elcevab: Aynen.

Nokta-i Nazar: Latife-i Rabbaniyenin göreceği Rabbini belirleyen aslında zandır.

Fusus-u Hikem'de söylüyor Muhyiddin-i Arabî. Kişi ahirette Rabbini görecek. Rab tecelli eder. "*Ben sizin Rabbinizim*" der. Kullar inkar eder. "*Senin şerrinden Rabbimize sığınırız*" derler. Sonra Allah tecellisini düşürür, biraz daha hafif tecelli eder. Yine "*Ben sizin Rabbinizim*" der. Cennet ehli yine "*Senin şerrinden Rabbimize sığınırız*" der. Üçüncü defasında der ki Rabb-ül alemin: "*Sizin alimleriniz yok mu? Sizin alimlerinizden Rabbinizi nasıl öğrendiniz? Gidin, alimlerinize sorun.*" Sonra, onların alemlerindeki gibi Rab olarak tecelli eder. Ve o zaman cennet ehli "*Evet, sen bizim Rabbimizsin*" der. **Burada Rabbin mertebesini oluşturan → insanların zanlarıdır**. Zan tek değil ama. Altında ne var?

Nokta-i Nazar: Zan, dimağda durmadı. Ta vicdandaki latife-i rabbaniyeye kadar vurdu.

Aynen. Zannın altında: vehim, şüphe, cehalet, bilgi var. Zan; bu dördünü aktif ediyor. Kalbe bakan yönü de var ama henüz bilemiyorum kargasını.

Nokta-i Nazar: Rabbini oluşturunca, Ehad oluyor ya. Bunu Allah-u Ehad'e çevirmek için, vahye geçmemiz gerekecek.

Aynen. **Zannın bizdeki karşılığı adem ve vücud**. Su-i zandan adem, hüsn-ü zandan vücud oluyor.

Nokta-i Nazar: Zan vasatta olunca, burak oluyor.

Sual: Zannın yeri kalbde mi diyorsunuz?

Elcevab: Zan; dimağda, tasavvurda ama zan sistemdir. Sol tarafı su-i zan, sağ tarafı hüsn-ü zan.

Sual: Açık olarak su-i zan nefs-i emmareden geliyor, hüsn-ü zan da kalbden geliyor?
Elcevab: Onlar zan değil. Zan sistemin dışa vuruşlarıdır onlar. Su-i zan ile hüsn-ü zan → zannın sıfatlarıdır. Zan kim diye bakıyoruz. Bir baktık ki, zan; adem ve vücuda çalışan insandaki burak veya adem gibi bir şey.

Sual: Enaniyetin su-i zan ile ilişkisi nedir?
Elcevab: Enaniyet; su-i zannın kaynağı. Enaniyetin iki tarafı var: bir müsbet tarafı ki; ruzname, takvim, vs olması. Menfî tarafı ise; gurur, kibir, hased gibi olumsuzlukların kaynağıdır. Enaniyetin menfî tarafı ne yapar? Kendine vücud rengi verir, âyinedarlığını bilmez, haksız temellük eder, mevhumu muhakkak bilir. Bunların zıddını yaparsa da; enaniyetin müsbet tarafı olur: yani kendine vücud rengi vermez, âyinedarlığını bilir, haksız temellük yapmaz, mevhumu muhakkak bilmez, muvazene ve muhakeme yapar.

Sual: Ene ile zannın bir ilgisi var demek?
Elcevab: Kesinlikle evet. Zan olmasa, enaniyet olmaz ki. Enaniyet yapmam için, kendimi üstün görmeliyim, seni de basit zannetmeliyim. Kendime zan ediyorum, sana da zan ediyorum. İki tarafa da çalışıyor.

Sual: Cenab-ı Hak'ta zan yok ya..
Elcevab: Cenab-ı Hakkın zatında Esma da yok ki. "Lehül Esma ül Hüsna". Bütün isimler Allah'ındır. İsim Allah olur mu? Celal ve Cemal zıdlar yok mu? Var.

- **Kendine güvenen**
  Kendini ebedi zanneden } **mağrur** insan olur.

Burada zan; kişinin kendisine dönük. Su-i zan ve hüsn-ü zannın yönü ise → karşıyadır. (S:212/175)

Zannı eğitmezseniz, kendisine döner silah. Yani sırtlan olur, sahibini yer. Mesela aklı eğitmesek, akıl tehlikeli ve baş belası olur. Akıl kadar tehlikeli bir bela insanda görmedim. En büyük bela odur. **Eğitmediğin her şey senin sırtlanındır**. Her verilen şey, eğitilmesi lazım. Su-i zan ve hüsn-ü zannın da karşıyı berbad eder. Hem hüsn-ü zan eder, hakkından fazla hak verir. Veya su-i zan eder, dibe indirir. Yani eğitilmese zan → kendine dönüktür. İçindeki su-i zan veya hüsn-ü zan → dışa dönüktür. Hastaneler bu tip insanlarla dolu. Kendine zan ediyor, kendine zulmediyor.

- *Gel ey nefsim gibi → kendini âkıl zanneden → akılsız arkadaş...*

Burada zan; kendine dönük...

- *Kendini akıl zann eden ehl-i dalaletin, nasıl nihayetsiz hezeyanlı bir akılsızlık iltizam ettiklerini gör, ibret al…*

- *Ey kendini akıllı zanneden*
- *Şöyle müjde, ne kadar kıymettar olduğu ve idam-ı ebedî ile kendilerini mahkum zanneden fani*

→ *Cin ve*
→ *İnsin* } *kulağında…*

Buralarda ve bura gibi yerlerden anlaşılıyor ki zan: insanın kendini dönük olması ki tefrit mertebesi... (S: 285), (S: 300), (S: 510), (S: 582) / 175

- *İşte ey kendini nankörlük içinde kendini başı boş zanneden bedbaht gafil! (S:669)*

Burada da zan; kendine dönük tefrit mertebesi. Nankörler → kendilerini başı boş zannederler.

- *Haksızlığı hak zanneden adamlara karşı → hak dava etmek, hakka bir nevi haksızlıktır.* (M:48)

Buradan çıkarımım; Haksızlığı hak bilenlere muhatab olma…
Bilerek ve severek zarara razı olanlarla meşgul olma, acıma...
Ciddi bir kanunun ucu ki: haksızlığı hak zannediyor. Yani aleminde her şey ters yüz olmuş... Bunlara muhatab olup hakkı anlatırsan hakka karşı hürmetsizlik etmiş olursun...

Zanları ve vehimleri aktif eden subliminaldir. Şeklin altındaki şekiller, seslerin altındaki sesler. Dört boyutlu izlenen şeylerde olduğu gibi.

02.10.2016
Zeytinburnu/İstanbul

ZAN-6

Şahsi makamlar ve **hüsn-ü zanların** ilave ettikleri } *böyle dağdağalı ve sarsıntılı hallerde* } hüsn-ü zanlarını kırmakla muhabbetleri azalır ve meziyet sahibi dahi onların nazarında mevkiini muhafaza etmek için:

→ ***tasannua***
→ ***tekalife***
→ ***sıkıntılı vakara*** } *mecburiyet hisseder.*

Sevmek var ama sevilmek ondan üstündür. Ben seni kendim gibi görsem zaten sevemem. Ondan bana feyiz gelmez. Bu dersi muhabbetle değil de adavetle dinleyen bir insan düşün. Bilgi akımı, malumat olur ama ilim olmaz. İmam-ı Gazalî Hz diyor ki bil-mana: "*Bir alimi 500 sene dinlesen, her söylediğini kaydetsen, ezberlesen ama sen okumasan → alim olamazsın.*"

Hüsn-ü zannın ifratı sebeblere tesir-i hakikî verip (şeyhlere, hocadır, ağabeydir, tabiattır vs) ilahlaştırmak. Her şeyin ama her şeyin ifratı; şeytandandır. Tefriti ise; nefs-i emmaredendir. **Hüsn-ü zannın tefritinde** nefs-i emmare değil de vehmîdir. Vehim yapar yani. Hüsn-ü zannın ifratında putlaştırıyor. Evet, ben onu seviyorum. Hakikaten hizmet ediyor, şahsî makamı var. Bir de hüsn-ü zannın yüklediği makamlar var diyor. Ama sarsıntılı, dağdağalı hallerde "*Ya bırak o abiyi. Büyütüyorsun.*" Demeye ne gerek var? Zaten cemiyette zor ayakta duruyor. Ne gerek var? Maslahat mıdır? Onu yıktın nazarından diyelim. Onun yerine ne koyacaksın? Bu kalkıp şimdi kitap mı okuyacak? Hz Ali ra ne güzel söylemiş: "*Çare konulmayan tenkid, tahribdir.*" Çare koymuyorsun, tahrib ediyorsun.

Şimdi hüsn-ü zannınla bana öyle bir makam veriyorsun ki, o şartla beni seviyorsun. Nasıl ineyim ki? Kastamonu Lahikasındaki "*Ziyaeddin meselesi*" gibi. Üstadın abisinin şeyhi. Beni ona bağlamak için bana öyle meziyetlerini söylüyor ki, vs biliyorsunuz. Üstad ne yapıyor? İndirmiyor. Sen onu hakikî sevmiyorsun, diyor. Uçuyor, kaçıyor diye seviyor. Üstad da diyor ki: Sev ama uçuyor, kaçıyor diye sevme. Çünkü o devamlı değişen bir şeydir. Ehl-i Sünnet vel Cemaat dairesinde Kur'an'a ve İslam'a hizmet ettiği için onu seviyorum. Bu sevginin içerisinde hakikaten uçuyor, kaçıyor tarafı yok ama hizmeti kesin. Ehl-i Sünnet vel Cemaat dairesinde Kur'an'a ve İslam'a hizmet ettiği için seviyor. Uçtuğu için sevmiyor. Eğer sırf uçuyor kaçıyor diye seversen, uçup kaçmadığını anlayınca, onu sevmeyi bırakırsın. Ben ama bırakmam, çünkü zaten sevmemin sebebi o değildi.

Sual: Vasatı, ölçüyü söylüyor değil mi?
Elcevab: Evet. Bir insan ne için sevilir? Dini koyarsak: 1-Allah'ın sevdiklerini seviyor. 2-Allah'ın sevdiklerini yapıyor. 3-Ehl-i Sünnet dairesinde itikadı koruyor. Bunu severiz.

Müslüman, Müslümanı sever ve sevmelidir. Hizmet ehline hasenat ve seyyiat muvazenesiyle bakıp su-i zan değil, hüsn-ü zan edilmeli.

Hem karşıdaki adamı zor durumda bırakmamak, hem de onun nazarında birini düşürürken yerine ne koyacaksın? Ve onda maslahat var mı? İhtiyaç var mı? Gerek var mı? Bu zamanın hassasiyeti, zamanın ve mekanın, içtima-i hayatın, şu fitne zamanında böyle şeylerle meşgul olmaya gerek var mı?

Çıkarımlarım;

- ***Hüsn-ü zanlar ilave meziyetler yapar:***

Eğer o zat ilahlaştırılmıyorsa ve onunla etrafta değil de, iç aleminde ilave meziyetler iyidir ona bağlamak, istifade eder. Çünkü cemiyet çok cazip. Televizyon cazip. Dershanede ve dershane ehline cazip olmasa, seni nasıl tutacağız? Eğer senin bana muhabbetin varsa, onu yıkmamam lazım. Çünkü benim haberim yok. Senin o alemine göre ben davranmıyorum. Sen de ona göre insanı hakikatın üstüne koymuyorsun ama hakikata mazhardır, hakikatı güzel gösteriyor veya hakikatı yaşıyor vs gibi. Senin o muhabbetin, bu dairede kalmana sebebiyet veriyor mu? Veriyor. O zaman dursun o. Şeriatta demiş: Şeyhine, önderine muhabbetinde ifrata bir şey denilmemiş. Hatta rabıta bile yapılmış. Ama şeriat dairesinde olan muhabbet. İlahlaştırmak yok yani.

- ***Hüsn-ü zanları reddetmek, kırmak değil, asıl hedefini göstermek:***

Diyeceksin ki: Tamam. Bu zamanda hakikaten vefa yok, sadakat yok, adam gibi adam yok. Piyasada biz biraz iyi gözüküyorsak da elimizde tuttuğumuz Risale-i Nurdur. Biri sordu: "*İmam-ı Azam'a uymak zorunda mıyım?*" Dedim: "*İmam-ı Azam Kur'ân'a uydukça, ona uymak zorundasın.*" Mesela bana tabi olan benim tabi olduğum yere tabi olmuş oluyor. Ben Risale-i Nur'a tabiyim. O zaman biz sevdiğimizi, takdir ettiğimiz kişiyi tabi ki takdir edeceğiz. İslam'da sevgi vardır, vefa vardır, takdir vardır. İslam'da vefasızlık mı var ki, istifade ettiğin insanı nasıl yerden yere vuruyorsun. "*Bu abinin hiçbir değeri yokmuş ya*" diyor. Bahçene güneş nasıl girdi o zaman? Ayna vasıtasıyla girdi. Ben bu aynayı kabul etmiyorum dersen, bahçene güneş girmez. Peygambersiz olmaz, mezhep imamsız olmaz, müceddıtsiz olmaz, dershane de hizmet ehlisiz olmaz. Ama Üstad ne diyor? Her şeyi makamına koymak. Değeri, kıymeti kadar değer vermek. Şahıs; kaynak değildir, masdar değildir → mazhardır.

Nokta-i Nazar: Asar-ı Bediiye'de geçiyor: Birisi Hz Ömer'i beşer üstü bir şey düşünüyor. Başka birisi de demiş: "*Sen onu niye beşer üstü bir şey düşünüyorsun. O da senin benim gibi bir adamdır."* Üstad orda çok güzel bir ölçü veriyor. Sen ona öyle demekle onun dünyasındaki Ömer'i başına yıktın. Oysa şöyle yapsan: Nasıl ki bir evi tamir edeceğin zaman önce altına sağlam direk verirsin sonra çürüğü altından alırsın. Ama tam tersini yapsan, yani sağlam direk vermeden, çürüğü alırsan, bina başına yıkılır. O zaman diyeceksin ki: "*Evet, Hz Ömer hakkında duyduğun şeyler doğru, o meziyetler vardır, şu vasıflar vardır fakat bizim gibi bir insandır. Kemalat ve olgunluk cihetiyle bizden üstündür, yoksa görünüş olarak senin benim gibi bir adamdır.*"

Aynen. **Üç tane şahsiyet var** ya. Beşeriyeti, vazifedarlığı ve kulluğu. Beşeriyeti ile senin benim gibi yer, içer. Bir de onun özel dünyası var: kitap okuması, namaz kılması, Rabbine karşı duruşu. Bir de hizmetkârlığı. Allah onun üzerine bir hizmeti bina etmiş. Onun şimdi bir meziyeti yok mu? Allah hâşâ abes iş mi yapıyor? Niye onunla gösteriyor bunları? Demek ki mazhar. **Mazharsa, Cenab-ı Hakk'ın bir muhabbetini celbetmiş.** Dini de Peygamberle gösterdiği, Ebu Cehil ile göstermediği gibi. Burada bir şey var yani. O da var ama kaynak değil. Senin benim gibi olsa olmaz. "*Yok ya ben kimim*" desem, tevazu göstersem olur mu? Nasıl ki seni güzelleştiren elbise sana giydirseler, sana "*ne kadar güzelleştin*" deseler, sen de "*yok canım, güzellik kim, ben kim*" desen, hem kendi yaratılışına hem sana elbiseyi giydirene iftira etmiş olursun. Ama "*tabi canım, benden harika var mı*" desen, bu da kibir olur, kendini beğenmek olur. Hem kibirden hem küfran-ı nimetten nasıl kurtaracak kendini? "*Evet, bende bir güzellik var, ortada bir hakikat var ama bu güzellik ve bu hakikat bana bu elbiseyi giydirene aittir*" demeli. İşte üç tane şahsiyeti kaçırdığın zaman, ipin ucunu tutturamazsın. 1-Beşeriz, yatarız, kalkarız, yemek yeriz, yüzeriz. 2-Ubudiyetimiz var, evradımız, ezkarımız, kitap okuyuşumuz var. 3-Dershanedeki nöbetlerimiz, ders yapmamız, hizmetlerimiz, insanlarla ilgilenmemiz. Bunlar hep ayrı şeylerdir.

- ***Hüsn-ü zan, muhabbeti arttırır. Hüsn-ü zan ettiği şeye muhabbeti azalınca, o muhabbet ettiği şahsın elindekilerin kıymeti düşüyor:***

Bana muhabbetini kırdırarak, benim elimdeki kitapla beni ayırt edemediği için, o kişinin nazarında benimle beraber kitap da düşecek…

- ***Kıymetini düşürmemek için kişi de → tasannua***
  → tekellüfe
  → sıkıntılı vakara } ***mecbur olur.***

Tasannu= Suni, yapmacık hareket
Tekellüf= Zoraki yapmak
Sıkıntılı vakar= Ağırbaşlılık yapacağım diye birçok sıkıntılara mecbur olmak.

Zanda → vehim, şüphe, cehalet ve bilgi var. Zan denilince, komple bunları düşüneceksiniz. Çünkü zanla direk bağlı. Zan değiştiriyor bunları: bilgini, cehaletini vs. Zannı vasata ne getirir?

Zanları vasata getirenler (Allah-u alem):

- *Şefkat-i Mukaddese*
- *Muhabbet-i Münezzehe*
- *Sevk-i Mukaddese*
- *Sürur-u Mukaddese*
- *Lezzet-i Mukaddese*
- *Memnuniyet-i Mukaddese*
- *İftihar-ı Mukaddese*

Şuunat-ı Zatiyedeki yedi tanesi zanları vasata getirendir. Şefkati yoksa karşıya, muhabbeti yoksa veya karı-koca arasındaki lezzet-i faniye de gitmişse vs yani ille yedisi olacak değil. Muhabbeti yoksa mesela hüsn-ü zannı azalır.

- ***Bunlar insanın zanlarını (sistemini) vasata taşıyor. Aynı zamanda vasatı ortadan kaldırandır.***
- ***Nasıl ki kuvve-i gadabiyesi ifrat olanların vasata gelmesi için Şefkat-i mukaddeseleri onlarda daha fazla olur.***

Mesela en çok şefkat en büyük vazifeyi yapan ve en büyük tahrib edenlerde olur. Asabî insanlar geldiği zaman, kırıp dökenler kadar şefkatli insan olmaz. Sessiz insanda o kadar olmaz. Sessiz sedasız, yere bakan yürek yakan, kırmaz dökmez, içerde hesaplı olanlarda şefkat, merhamet pek olmaz. Deli dolu, yakıp yıkanlarda daha çok şefkat olur. Sebebi: Yaptığı tahribatı tamir etsin diye. Zan; sistemdir. Su-i zan, hüsn-ü zan senin elindedir, sistemi çalıştırma etkeni.

- ***Allah'ın (cc) varlığını hissettirenle, haşa (Allah'ın) yok olduğunu hissettiren de zanlardır.***

Yani kişiye Allah'ı hissettirmek; fikredip, hissedip, massedip, zevk etmek. Tersini de, yani Allah'ın yok olduğunu da, bunu da insana hissettiren → zanlardır.

Sual: Şefkat-i mukaddese veya muhabbet-i münezzehe Allah için kullanılıyor. İnsanın zannıyla münasebeti ne?
Elcevab: Din olmayınca, mesela kafirde şefkat var. Hayvanda da yavrusuna şefkat var. Camidlerde de aşk-ı kimyevî var. Eğer o şefkatin içerisine iksir ve maya olan din konulursa → şefkat-i mukaddese olur. Bu, dinin kontrolündeki şefkat. Bu şefkat mukaddes olur, kudsî olur. Mesela senin ile benim aramda bir ilişki var. Eğer sana şefkatim yoksa veya muhabbetim yoksa, bende otomatik su-i zan devreye giriyor. Su-i zannı geri vitese alıp, birinci vitesi ileri koyan → sana karşı hüsn-ü zannımdır. **Hüsn-ü zannı da aktif eden şefkattir, ya muhabbettir, ya lezzettir, ya hizmetteki şevkindir, ya da içsel Allah'a karşı sürurdur, iftihardır veya memnuniyettir.** Bunlardan bir veya birkaç tanesi olunca, insanın zannını → hüsn-ü zanna çevirir ibreyi. Mesela hidrojen ile oksijeni bir araya gelmesi; aşk-ı kimyevîdir. Aşktır o. Aşk, onlarda da var. Kafirlerde ve hayvanlarda şefkat ve muhabbet var. Çocuğuna karşı, hanımına karşı. Fakat onlarınkisi ya ifrattadır, ya tefrittedir. İfrat-ı şefkat; illettir. Allah'ın kontrolü olmadan, dinin ölçüsü olmadan şefkat etmek (Müslümanları diyorum, mesela Suriye'de şu ve bu oldu diyerekten) → ifrat-ı şefkattir, maraz-ı ruhîdir (K.L:75). Şeriat alimleri: "*İfrat-ı şefkat; illettir*." demişler. Üstad da buna ek olarak "*maraz-ı ruhîdir*" demiş.

Mesela benim sana muhabbetim var. Var ama bu muhabbetin sebebleri var. Mesela ağabeydir, menfaatlanmaktır, öndedir şöyledir böyledir vs. Ama bu muhabbetin içine dini koysa, yani ehl-i Sünnet dairesinde hizmet ediyor, fedakârdır, kahramandır, çünkü bu şartlarda dine hizmet ediyor, canını dişine takmış korkmadan, herkes midesine, uçkurluğuna koşarken, bu adam insanların imanını kurtarayım diye koşuyor, yüz

kusuru da olsa, başımın üstündedir diyerek muhabbet etse, muhabbetin içine bu ölçüyü koyduğu için → o muhabbet mukaddes olur. Dershanelerdeki çileler; mukaddes çiledir. Allah da böyle yapıyor. İnsanlara iyilik yapanların, insanlara koşturanın, Allah günahlarını affediyor. **İçerisine din konulan şey → mukaddes oluyor**. Dolayısıyla o adamın geri vitesini, arasındaki ilişkide hüsn-ü zan oturması için → ona muhabbet etmesi lazım. Muhabbet etmediği yerde → hüsn-ü zan olmaz. O muhabbete de dini ölçü yapalım ki, kudsî olsun. Yani Edille-i Şer'iyeyi koyarsan → mukaddes şefkat olur, muhabbet-i münezzehe olur.

Allah'ı ona derste, tefekkürde hissettirince, adamın hayretini arttırıyorsun. Yani zanları artıyor. Allah'a karşı zanları yükseliyor. Allah'ı inkâr ettiren (hâşâ) zanlarıdır. Kişinin zanları, inkâr ettiriyor. Demek ki zan → imanda da inkârda da iş yapıyor. Hadis-i Şerif: "*Hiç kimse ömründe hiç olmazsa bir defa Allah'a nihayetsiz hüsn-ü zan etmeden ölmesin.*"

Nokta-i Nazar: Lem'alar 54: "*İşte Sünnet-i Seniyedeki edeb, o Sani-i Zülcelal'in esmalarının hududları içinde bir mahz-ı edeb vaziyetini takınmaktır.*" Yani esmalarının içinde şu kadar bak, bu kadar bak diyor.

Çok güzel. Sev ama şeriat bir kere seveceğini tesbit ediyor ve ne kadar seveceğini de tayin ediyor. Tesbit ve tayin ediyor. Bunu sev, şunu sevme. Bunu da bu kadar sev. Yani sev dedim ama tapınma.

Nokta-i Nazar: Bunun uygulama şekli Kastamonu Lahikası 123 de: "*Çünkü bunlar, Risale-i Nur'dan aldıkları iman-ı tahkikî derslerinin nuruyla ve gözüyle, her şeyde rahmet-i İlahiyenin izini, özünü, yüzünü görüp, her şeyde kemal-i hikmetini, cemal-i adaletini müşahede ettiklerinden…Ve merhamet-i İlahiyeden daha ileri şefkatlerini sürmüyorlar ki, elem ve azab çeksinler.*"

İçsel aleminde Allah'ı hissetmek hüsn-ü zanla olur. Allah'a düşman olmanın sebebi de Allah'a su-i zandır.

- ***Eğer hüsn-ü zan Edille-i Şer'iyye kontrolünde olmazsa: o çeşit şeylerde ziyade hüsn-ü zan ettikleri için, hak mesleği bırakıp, bid'ata hatta dalalete gittikleri olmuştur.***

Edille-i Şer'iyye hüsn-ü zannına hükmetmezse, hüsn-ü zannın ifratı ile putlaştırıyor. Edille-i Şer'iyye hükmederse, vasata geliyor. Yoksa hak mesleğinde, hak bir adama, hak bir şeyde → bid'ata, dalalete kadar gidiyor. Zaten psikolojik (cinler, ruhanîler vs) hastalıkların temeli; yaptığımız günahlardan, bid'atlardan ve dalaletlerden geliyor. Çünkü işlediğimiz günahlar vehim ve vesvese ile kalbde yaralar açar (Lem'alar 8).

Hüsn-ü zannı vasatta tutan Edille-i Şer'iyye'den kaynaklanan muvazene ve muhakeme… (Muhakemat 49)

Hangisi, ne kadar, ne zaman, nerede, nasıl doğrudur? Ne ile bulacağız? Muhakemat 49: "*Lübbü bulmayan, kışır ile meşgul olur. Hakikatı tanımayan hayalata sapar. Sırat-ı müstakimi göremeyen ifrat ve tefrite düşer. Muvazenesiz (kantar) ve mizansız (metresiz) olan çok aldanır, aldatır.*" Muvazene ve muhakeme ölçü aletleridir. Mezrua, termometre ve kantar gibi. Ne konuşuyorsak, onun ölçüleriyle konuşacaksın. Kimya konuşuyorsak, kimyanın ölçüsüyle bakacaksın. Matematik konuşuyorsak, onun ölçüsüyle bakacaksın. Hizmet konuşuyorsak, hizmetin ölçüleriyle bakacağız. Hizmetin ölçüsü nedir? Lahikalardır. Lahikaları elimden alırsan, ben nerede nasıl hizmet edeceğim. Ne, nerede, nasıl, niçin, siyak ve sibakını vs nereden bileceğim! Zaten bu zan dersin temeli yüzde doksan lahikalardır.

Sual: Hüsn-ü zannın vasatına muvazene ve muhakeme diyebilir miyiz?
Elcevab: Harika. Şemaya yazalım.

Sual: Her olayda muhakeme ve muvazene yaptığımız zaman hüsn-ü zannın vasatını bulabilir miyiz?
Elcevab: Aynen, kesinlikle. Her şeyin. 1-Lübbü bulmayan, kışır ile meşgul olur. Lübbü bulduk mu? Kışırı attık. 2-Hakikatı tanımayan, hayalata sapar. Hayalatları, yani uçuyor kaçıyorları da attık. Hakikatı bulduk. 3-Sırat-ı müstakimi göremeyen ifrat ve tefrite düşer. Bid'at ve dalaletten kurtardık. İlmihal ve fıkıh ile. Bu üçü hep dışarıdaydı. Şimdi iç alemimize döneceğiz. Muvazene şu: Resulullah "*Eğer zor durumda kaldın, ölçüyü de bilmiyorsun, şeriatı da bilmiyorsan→ vicdanınıza, kalbinize danışın*" diyor. Burada muhabbetullah devreye giriyor. Bilmediğin zaman vicdanına göre, kalbine göre yapmak makbul. Ama bilmeme makamında olacaksın. 4-Muvazenesiz ve mizansız olan çok aldanır, aldatır. Hep ayıkladık ve bir tarafa getirdik.

Lüb
Hakikat
Sırat-ı müstakim
+ Muvazene ve mizan (muhakeme)
Adam gibi adamdır.

Lübbü bulmuş, hakikat ile haklanmış, sırat-ı müstakimde duruyor, ölçüleri de belli. Bu adam, adam gibi adamdır.

Nokta-i Nazar: Şeriatın ortaya koymuş olduğu muvazene ve muhakeme etmeli.

Aynen, doğru. Şemaya ekleyelim. "Şeriat dairesi" vasattır.

Nokta-i Nazar: Lem'alar 89: "*Muhkemat-ı Kur'aniye mizanlarıyla ve Sünnet-i Seniyyenin ölçüleriyle âmâl ve hatıratını tart. Daima Kur'an ve Sünneti ölçü yap.*"

- ***Hüsn-ü zannın kıblesi, istikametli sadakattir. Eğer istikametli sadakat olmazsa bid'at ve dalalete vesile ve sebep olur***. (M.N:136, M:434)

Sual: Kıble nedir? Açabilir misiniz?
Elcevab: Mesela bir şeyin ibadet olabilmesi için, yani her şeyin bir kıblesi var, fıtratı var.

Sual: Fıtratın karşılığı mıdır?
Elcevab: Evet, fıtrat kıble. Mesela demir onu çekiyor. Onun kıblesi o. Veya su, kıblesine doğru akar. Yani fıtratına göre hareket eder. Asl-ı fıtrat olacak ama. Çünkü iki tane fıtrat var: 1-fıtrat-ı selime ve 2-fıtrat-ı seniye. **Fıtrat-ı selime** → asl-ı fıtrat. **Fıtrat-ı seniye** ise → sonradan kazanılan. İstidad-kabiliyet gibi.

Mesela Hz Ali ra; ilmin kapısıdır. İlim şehir. Şehrin kapısı→ Hz Ali. Hz Ömer vs nerde? Şehrin dışında olabilir mi? Kapı Hz Ali ise, diğerleri (Hz Ebubekir ra, Hz Ömer ra, Hz Osman ra) şehrin içindedirler. Sıraya bakarsak, ilim dördüncü sırada. Sadakat birinci sırada. Öyle olmasa, ilim ehli iman edebilir dersen, köylü ninelerimizin ilmi yok. Sadakat ile imanı kurtulur.

Hüsn-ü zannı kıblesine koyan şeyler: 1-**Sadakat** (Hz Ebubekir). 2-**Adalet, denge, muhakeme, muvazene, hak sahibine hakkını vermek** (Hz Ömer). 3-**İçsel, enfüs**; **hilm ve haya** (Hz Osman). Haya da çok önemli. Davranışlarımızı hüsn-ü zanna taşıyor. 4-Dördüncü olarak da **ilim** geliyor. Hüsn-ü zannı vasata taşıyan Şuunat-ı zatiye olduğu gibi, eylem itibariyle "*benim sünnetime ve halifelerimin sünnetine uyun*" demeyle de o sıradaki hakikatı Peygamber ve hadisi onaylamış oldu.

- ***Eğer karşıdakilerin hüsn-ü zanlarını kıblesine koymayıp muvazenesiz kılarsan:***
  - *Sendeki nimetlere küfran-ı nimet etmiş olursun.*
  - *Karşı tarafın şirket-i maneviyeye girmesine engel olursun.*
  - *Cahil, çocuk ve ehil olmayanların yanlarında tevazu yapma, tevazuyu doğru zanneder. İfrata da varma, vasatta dur.*
  - *Hakikat-i Kur'aniyenin ortaya çıkıp istifadesine ihanet ve adavet hükmüne geçer.* (Ş: 277)

"*Bırak ya onu, o kadar şey değil*" diye niye hüsn-ü zannını kırıyorsun? Eğer ölçü olmadan, tamir etmeden ne oluyor?
1. Nimetlere küfran-ı nimet etmiş olursun. Çünkü Allah sana böyle yap mı dedi? Niye o adamı sıkıntıya sokuyorsun? Allah'ın sana emaneten verdiği ilmi, fazilet, kemalât, dava ruhunu niye yanlışa kullanıyorsun? O bilgiyi niye yanlışa kullanıyorsun? Emanete hıyanet etmiş olacaksın!
2. Adam pamuk ipliği ile benimle bağlı. Eğer hüsn-ü zannı kırılırsa, şahs-ı maneviyeye girmesine engel olur. O sonra yetişecek. Yani orda buluna buluna, lahika okuyacak, baki hakikatlar fani şahıslar edilmeyeceğini o zaman öğrenecek. Yani sonradan yavaş yavaş öğreneceğini şimdi söyleme. İlk önce şahısla bağlanacak. Peygamber asm yemek yedirmeden hiç tebliğ yapmış mı? İlk önce yemek yedirmiş, sonra tebliğ etmiş.

3. Cahil, çocuk ve ehli olmayanın yanında tevazu yaparsan, tevazuyu doğru zannederler. "*Estağfirullah, biz de bir şey mi biliyoruz, bayağı büyütüyorsunuz*" gibi tevazu yapma onların yanında. "*Tabi canım, benim gibi adam var mı, yok ki bu işleri yapan*" diyerek de ifrat da etme. Vasatta dur.
4. Hakikatların istifadesine ihanet ve adavet hükmüne geçer. Hüsn-ü zannında ifrat ederse.

Sual: Yaşlı da oluyor mu?
Elcevab: Yaşlı ama her yaşlı değil. Onu yazmadım, çünkü bir sürü kültürü, geleneği, bilgisi, mazi tecrübesi var. Her mazi de değil.
İşte ifrat ederse, mesela "Tabi canım, bizimle çıkacak, biz olmasak.." derse 18.Söz'de geçtiği gibi "mazhar değil memer olursun".

- ***Müslümandan Müslümana şeytan su-i zan ettirmek için:***
  devamlı senin beşeriyetini aktif edip gösterir. Nazarı hep onu görür. (Ş: 452, 320)

Müslümandan Müslümana nasıl su-i zan ettirir? Hep beşeriyetini nazara verir. Allah'ın bir örtüsü olduğu gibi, ki azamet ve kibriyadır. "*Elazametu izari vel kibriyau ridai.*" "*Azamet ve Kibriya benim lüzumlu örtümdür*" (Şualar:104). Rida → alt örtü. İzar → üst örtü. Cenab-ı Hak şiddet-i zuhurundan niçin gözükmüyor? Çünkü örtü kullanıyor. **İnsanın örtüsü de → zandır**. **Azamet ve kibriyanın cem'i → zandır**. Mesela "*Ya şu kardeş çok hoş hizmet ediyor.*" "*Bırak ya, o asabinin birisi.*" Bak, asabiyeti onun örtüsü oldu. İşte herkesin Allah canibindeki değeri, kıymeti, kalitesi çıksa → sistem bozulur. Bu nedenle herkesin bir örtüsü var. Allah niye gözükmüyor? Allah'ın örtüsü var. O kadar ciddi bir hakikat, basit bir sebeble örtülüyor. Niye görmüyorum? Örttü.

Zan şemasının izahı zannın alt yapıları:
Adem-Vücud; Ademden vücud çıkması için → emir, ilim lazım. Allah canibini konuşmuyoruz. Bizim dünyamızda adem (olmayan bir şey, fıtratta olanı, bil-kuvve olanı) nasıl dışarıya çıkartacağız? Bilgilerle. Ama henüz ilim değil. Hayal kurmak da diyebilirsiniz. Bir sebebden dolayı hayal kurulur. Görürsünüz bir haramı, hayale dönüşür o. Merak ettiğiniz bir konu da hayale dönüşür. Demek ki ademden vücuda çıkartan → bilgidir ve hayaldir. Ademden vücuda çıktı.

Vesvese şeytana çalışır. Şeytan cehenneme çalışır. Cehennem ademe çalışır. Taşeron şirkettir. Vahiy, ilhamlar meleklere çalışır. Melekler cennete çalışır. Cennet de vücuda çalışır. Adem alemleri → Sübhanallah Sübhanallah der. Vücud alemleri → Elhamdülillah Elhamdülillah der. Bunlar kesin.

Sual: Zan da Allah-u Ekber mi der acaba?
Elcevab: Evet, çok ilginç. Onu da şemaya ekleyeyim.

Adem ve vücud alemleri Şecere-i hilkatte. Onların bizdeki karşılıkları nelerdir? **Ademden**, yani bil-kuvve olan, fıtratımızda var olan dünya varlıkları, hâletleri, bilgileri,

duyguları, latifeleri, hisleri **vücuda çıkaran → bilgidir**. Bilgilerimiz; olmayanı çıkarıyor. Çıkan bilgiler, olmayanı da çekiyor. Bilgi, bilgiyi çeker. Fiziğe ters çalışır. Fizikte artı eksiyi çeker. Artı artıyı iter. Dinde ise artı artıyı çeker, eksi de eksiyi çeker, artı eksiyi iter.

Sual: Nasıl mesela?
Elcevab: Mesela haram videoya baktın. Daha hiç şansın yok. Üç beş taneye daha bakmadan kalkamazsın. Mesela plaja gireyim mi girmeyeyim mi? Girmemeye gücün yeter. Ama girince bakmamaya gücün yetmez. Günah, günahı getirir, çünkü günah demek enerjidir. Bir haram yaptın mı, içeriye şeytan girdi. Çünkü her bir günah; şeytandır. Şeytanın enerjisidir. O girince, şansın yok. Onun da çaresi → tövbedir. Tövbe nedir? Onu yapmamak itikadında olmak, sonra lisanen ifade etmek.

Cennetle Cehennem arasındaki berzah bizdeki karşılığı (Cennet-Cehennem bizim dışımızda) → **cehaletimiz**. Ya dibe atar veya cehaletimizi kullanarak Cennete dönüştürürüz, ilme dönüştürürüz. **Şeytanla melek arasında da → şüphe var**. Şeytan; şüphe ilka eder. **Vesvese ile vahiy, ilham arasında → vehim var**. Vesvese bizim değil, şeytanın silahı. Onunla vehmimiz artar. Vesveseyi ayete, hakikata nasıl dönüştüreceğiz? Vehim çalışıyor ve araştırıyor, ayete muhatab oluyor, vahye muhatab oluyor → hakikata dönüşüyor, ilim sahibi oluyor.

Sual: Vesvese olmazsa, ilham da mı olmaz?
Elcevab: Aynen, olmaz. Şeytanı kaldır, melek mi olur? Cehennemi kaldır, Cennet mi olur?

Adem ve vücud alemlerde sistem olarak çalışıyor. Onun hulasası insanda→ zan.

Sual: Cenab-ı Hak daki Hak ile zan arasında ilişki var mı?
Elcevab: İşte vehim, şüphe, cehalet ve bilgi seni hakka götürecek.

Zan; varlıktaki sistemdir. Seninle alakası yok. Sana monta edilmiş. Bizimle alakası olan kısmı su-i zan ve hüsn-ü zan. İnsanda zanlar nedir peki?

- ahlaktır, hulukların , huyların cem'idir, fıtrattır, aslıdır.
- nazar
- niyet

Bunlar su-i zan ile hüsn-ü zan arasındaki ara formatlardır: zan, ahlak, nazar, niyet.

Sual: Niyetin mahiyeti ney idi ki zanna dahil olmuş?
Elcevab: Niyetin mahiyeti hüsn-ü niyet ve su-i niyet. Kıble oradan çıkmıştı. **Niyet; evamir-i tekviniyedir.** Bir insanın bir şeye yönelmesi, kıblesi olması için farkındalık olması lazım. Mesela namaza niyet ediyorsun. Niyet ettiğine göre namazı biliyorsun. Niyet lokomotif gibidir. Niyet; elması kömür, kömürü elmas yapıyor. Toprağı altın yapar.

Sual: Yani su-i niyet ve hüsn-ü niyet olmadan nasıl zanna dahil oluyor? Hani su-i zan ve hüsn-ü zan olmadan zan olduğu gibi…
Elcevab: Vicdanın içerisindeki hissiyattadır. Niyet de zan gibi bir sistemdir yani. Bil-kuvvedir, çekirdektir. Eğer yerini kastediyorsan, vicdandaki histedir. Hatta bu dördü; kaderin zeminidir. **Senin kaderin budur: Zan, ahlak, nazar, niyet**. Zanlarını, ahlakını, nazarını ve niyetini bir tencereye koy, karıştır → bu zemin Kaderindir. Mesela "*Ben kulumun zannı üzereyim veya zannına göreyim*" demiyor mu? Zanna göre tecelli ediyor.

Sual: Niyet meyilden önce midir sonra mıdır?
Elcevab: Evamir-i tekviniyenin içinde: ihtiyaç, iştiyak, incizab, meyil var. Meyil daha arkada. Evamir-i tekviniye; ruhtan önce bile geliyor. Mesela "*bu malum kanunlar ruh gibidir, bunlara vücud-u harici verilse, bizim gibi zihayat, zişuur bir mahluk olurdu*" diyor. Bu kanunların (yer çekimi vs) aslı nedir? Evamir-i tekviniyedir. Ruhun da aslı; evamir-i tekviniyedir. Evamir-i tekviniyenin içinde de: ihtiyaç, iştiyak, incizab, meyil var. O zaman: Evamir-i tekviniye → meyil → sonra ruh. Demek niyet daha dışarıda.

Sual: O zaman ihtiyaç, iştiyak, incizab ve meyle göre mi niyet olur?
Elcevab: Evet.

- **ihtiyaç,**
- **iştiyak,**
- **incizab,**
- **meyil**

} **evamir-i tekviniye**

niyet

Üstad "*kırk senelik ömrümde, otuz senelik tahsilimde dört kelam, dört kelime öğrendim*" diyor. 1-Niyet 2-Nazar 3-Mana-yı ismî 4-Mana-yı harfî. Allah-u alem evamir-i tekviniyenin dışı niyettir. Çünkü "*niyetinizi düzeltin*" deniliyor. Meyli yönlendiren niyettir. **Meyli kıblesine koyan niyettir**. Niyet lokomotif gibi evamir-i tekviniyeyi çekiyor.

Sual: Niyet → ruha, nazar → dimağa bakıyor sanki?
Elcevab: Niyet biraz dimağa bakıyor.

Zan sistemdir. İçinde: ahlak, nazar ve niyet var. Bu dördünü toplayıp karıştırsan → kader oluyor. Kaderini bak nasıl oluşturacaksın! Zanna Kur'an hükmederse, yani bir hakikata dayanırsa; hüsn-ü zan yönü açılır. Ama bir şey ne kadar nimetse o kadar da nıkmettir. Bıçağın iki yönü gibi. Eğer şeytan hükmederse veya hiçbir şey yapmazsan; su-i zanna dönüşür. Çünkü **kontrol edemediğin, kullanamadığın, hâkim olamadığın her şey sana hâkimdir.** Sırtlan gibidir su-i zan. Kontrol edemediğimiz her güç → bizi perişan eder. Mesela akıl bir nimettir ama aynı zamanda beladır.

Hüsn-ü zan; zannın ifratı değildir! Tefriti de su-i zan değildir! İfrat-tefrit onların içerisidir. Yani sistemi (zan) kullanıyor musun kullanmıyor musun? Dinin dediği gibi kullanırsan; hüsn-ü zan olur. Dinin dediği gibi kullanmazsan veya hiç kullanmazsan; su-i zanna dönüşür. Fıtrî olarak yapısı böyle. Cibilli olarak nefsini sever. Eğer eğitmezsen, kendini sever. Eğer Allah'a taptırmasan, kendine tapar. Eğer bir kadın örtünmüyorsa, nefsini örtüyor, nefsin isteklerini yapıyor. Ya Allah'ın isteklerini yapacak, ya da nefsin. Oruç tutmuyorsa biri, kendi nefsine tapıyor demektir. Ortası yok. Ya Allah'a tapar, ya nefsine. *"Nefsini ilah edineni görmedin mi?"* Sistem böyle çalışıyor. Ya o, ya bu. Sistemin adı: zan, ahlak, nazar ve niyet. Doğuştan vardır bu sistem. Bu sistem yönlendirilirse; hüsn-ü zan olur. Hüsn-ü zannın içerisinde hüsn-ü ahlak, ahlak-ı âliye var.

Ahlak; üç tanedir:

- Ahlak-ı âliye,
- Ahlak,
- Su-i ahlak.

Mesela Üstad "*güzel deme mesleğine*", çünkü güzelin altı çirkindir. Ama "*benim mesleğim en güzeli*" denilince, onun altı "*güzeldir*". Onun altı da "*çirkindir*". Diğerine de makam vermek için böyle de, diyor. Hüsn-ü zannı oluşturan; hüsn-ü ahlaktır. Ahlak-ı âliye sahibi olanlar; hüsn-ü zan eder. Mana-yı harfî ile bakanlar da; hüsn-ü zan ederler. Hüsn-ü niyetle bakanlar da; hüsn-ü zan ederler. Eğer insan su-i ahlak ile, ahlak-ı seyyie ile bakarsa; o kişiye, o şeye su-i zan eder. Mana-yı ismîyle bakarsa da; su-i zan eder. Su-i niyetle de bakarsa; su-i zan eder. Su-i zannın mertebeleri var. En kötüsü kabul-ü ademdir. Allah'ı inkarını isbata gitmektir. Su-i zannın vasatı ise; nefs-i emmaresine yapar. Tefriti ise; adem-i kabuldür. Adem-i kabul şu: Benim din gibi bir hobim yok der. Dinmiş, Allah'mış, ahiretmiş. Benim böyle hobim yok, diyor. Rüştü abinin tabiriyle: fok balığı. Mezgit balığına benziyor. İlle yemi ağzının dibine atacaksın. Biraz uzağa atsan, yemez. Din, ahiret, iman gibi bir derdi yok bu adamın. Su-i zannın dibi.

Hüsn-ü zannın da tefriti, vasatı ve ifratı var. İfratı; sebeblere tesir-i hakikî verip ilahlaştırmak. Bunu şeytan yapar. Bu da hüsn-ü zannın içerisi! Şeyhine, abisine hüsn-ü zannı var. Onu döndüremeyeceğini bildiği için şeytan, o hüsn-ü zannını ifrat moduna taşır. Abisini, şeyhini kaynak yapar, hakikatın kaynağı. Ayna demez, güneşi gösteriyor demez, onu putlaştırır. Bu, hüsn-ü zannın ifratıdır. Vasatı ise; muvazene ve muhakemeyi bırakmamak. Bu, şeriat dairesinde olur. Tefriti ise; kendini ölçü yapmak. Kendisine hüsn-ü zan ediyor. "*Bana göre*" diyor. Pergeli kendi egosuna, zevk ve lezzetlerine koyuyor, onları esas alıyor.

Sual: Su-i zannın vasatı nefs-i emmaresinedir derken nedir?
Elcevab: Nefs-i emmaresine su-i zan etmektir. Bu nimettir. Haramlara karşı su-i zan etmek lazım olduğu için, vasata konmuştur.

Sual: Miraçta Peygamber efendimizin asm zannı ayn-ı hakikat gibiydi ya. Oraya Sıbgatullah yazsak?
Elcevab: İman; gaybadır. Resulullah mi'raca gittiği zaman gözü şaşırmadı, kalbi yalanlamadı. Çünkü zannıyla hakikat aynıydı. Zan sistemine o zaman sıbgatullah yazalım. Esmaların bil-kuvve bütünlüğü.

Zan sisteminin şeması:

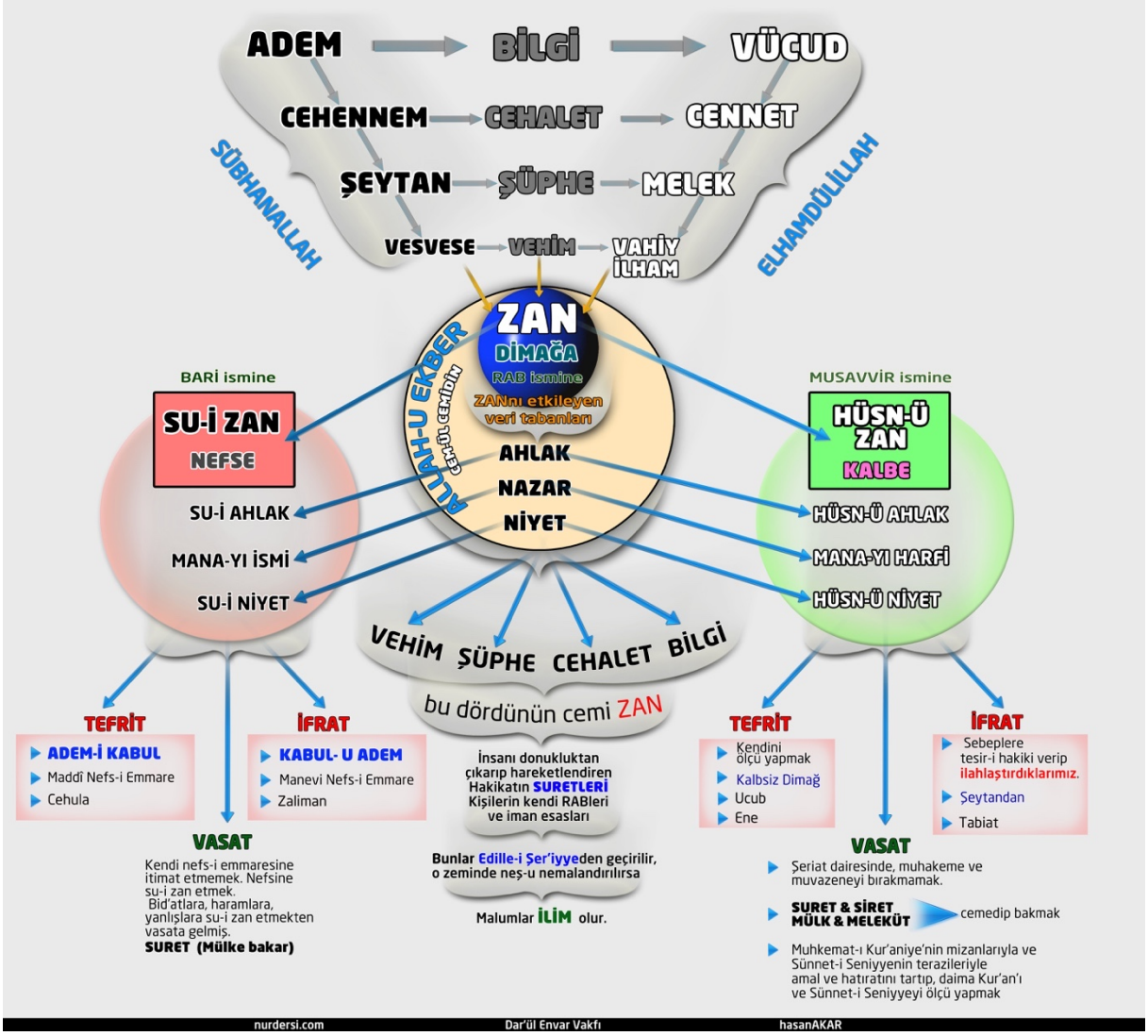

Zan, ahlak, nazar ve niyetin dışa vuruşu → vehim, şüphe, cehalet ve bilgidir. Bunlar insanı donukluktan ve hareketsizlikten kurtarıyor. Yoksa her şey olduğu yerde dururdu. Geçiş olsun diye bunlar ara boşluklardır. Hem bunlar dünyada hakikatların suretleridir. Kendileri değildir. Dünya; ahiretin suretidir. Ahiret; dünyanın hakikatıdır. Mesela senin bilgin ahlakınla alakalı, senin bilgin nazarınla alakalı, senin bilgin niyetinle alakalı, senin bilgin zanla alakalı. Senin cehaletin niyetinle, nazarınla, ahlakınla, zannınla alakalı. Senin şüphen niyetinle, nazarınla, ahlakınla, zannınla alakalı. Senin vehmin niyetinle, nazarınla, ahlakınla, zannınla alakalı. **Eğer vehmimizi, şüphemizi, cehaletimizi, bilgimizi Edille-i Şer'iyeye vurursak → ilim olur**. Edille-i Şer'iyeye bunları şekillendirirse, sende ilim olur.

Sual: Hakikatların suretlerine "*kişilerin Rableri*" yazalım mı?
Elcevab: Aynen, çok antika. Kişilerin kendi Rableri. Allah değil. Rabb-ül alemin değil. Rab. Benim Rabbim → nev'imin Rabbi → mevcudatın Rabbi → Rabb-ül alemin. Hepsi farklı.

Sual: Dünyevî ilimler nasıl olacak? Matematik, kimyadır? Orda zan sistemi nasıl işliyor?
Elcevab: Bilim dünyası Allah'a su-i zan etmek adına bilimi yanlış yerde kullanıyor. Çünkü her bilim adamının ilmi, bilimsel değildir. Zanlarıyla söylüyor. Her bilim adamının söylediği bilimsel değil. Mesela Hindu bilim adamları, dindar olanlar, her şeyi -sekize- taşımaya çalışırlar. Atomda sekiz halka mesela. Çünkü onlarda Shakyamuni Buddha terakkide sekiz mertebe, yani sekiz yöntem vardır der. Bu nedenle her şeyi sekize taşırlar. Bizim dinimizde -yedi- var. Bilimsel insanlar çok az hüsn-ü zanda kalırlar. Dine hücum ederken hep su-i zanda yapıyorlar. Kendi sistemini aleminde de bozuyor. Allah'a karşı su-i zan olunca, onun eserinden nasıl güzel bir şey çıkacak? Düşüncesi, araştırması; Allah'a düşmanlık üzerine kurulmuş.

Mesela Cern hadisesini ilk Allah'ı inkar etmek için açıklamışlardı. Varlığın arkasındaki metafizik, enerji elde etmek için vs gibi sözleri hikaye. Bunlar, vitrinde bize gösterdikleridir. Henüz bir haftalık yeni bir kitapta Amerika'da ateist bir fizikçi ana fikir olarak şöyle yazmış: "*Bu varlık surettir. Bu varlığın arkasında daha ciddi bir hayat var. Kuantum fiziği böyle gösteriyor. Kuantum fiziği; maddenin, suretin bittiği yerde, atomun bittiği yerde atom altı, varlığın bittiği yerde enerjiyi gösteriyor. Maddenin, varlığın aslı bu ise, ölümle bu bitmiyor. Daha güzel bir hayat olması lazım.*" diyor. Kuantum fiziği ile inkarcılığı bitirdi, komünistliği bitirdi. Çünkü her şey budur, bundan başka bir şey yoktur diyorlardı. Biz de mektepte okurken, atom maddenin bölünebilir en küçük parçasıdır diye öğrettiler. Şimdi öyle değil. Atom, atomluktan çıkıyor. Varlık, varlıktan çıkıyor. Madde, maddelikten çıkıyor. Her şey alt-üst oluyor. Atom altına geçiyorsun. Bu da bize neyi gösteriyor? Önceden derler di ki: Acaba bu varlıktan sonra başka bir varlığın alameti, ip ucu, koridoru, patika yolu olur mu? Bir baktılar ki şimdi, ana cadde çıktı. Atom altı, atom üstünden daha harika çıktı. Bu nedenle mecbur oldular, o kaos içinde, o karmaşık içinde bu kadar harika bir sistem nasıl var? O zaman -Higgs- dediler bir şeye. Bunun içinde bir tanesi tanrıdır, dediler. Higgs atom. Yani kısacası: maddenin bittiği yerde maddenin hakikatı başlıyor. Kuantum fiziği bu. Böylelikle maddede bitmiyor. Surette bitmiyor. Hakikata geçiyor. Sonsuz hayat var ama o hayattan şimdilik haberimiz yok, diyor o fizikçi. Sanki benim dersi dinlemiş. Diyor ki: Ama bizim yaratılışımız, iç doğmalarımız (yani meyilleri kastediyor) onu istiyor. Beka arzusu Bâki'nin en güzel delili ya. Bu adam Amerika'da Cern'de en büyük fizikçi, en büyük ateist.

Sual: İmtihan sırrı kalkmaz mı o zaman?
Elcevab: Şimdi gide gide Risale-i Nur'un dersleriyle Allah-u alem Şecere-i hilkat, bu tür dersleri yapa yapa ve bizden sonra eklene eklene bunlarla mahiyet-i insaniye

fenlerde de hassasiyet kesb edecek. Elektron, kuantum fiziği ile. Üstad Lem'alar 120 de: hassasiyet-i ilmiyenin tezayüdüyle fâni dünyanın bütün bütün hakikatı gözükmesiyle, bu hayattan başka bir hayat olduğunu insan artık vicdanen zarurî olarak görecek. İlmin tezayüdüyle cinleri mesela görecek, diyor. İlmin tezayüdüyle, hassasiyet-i ilmiyenin terakkisiyle. İlim öyle bir mertebeye gelecek ki, atomu parçaladılar, atomdan çıktılar, kuantum geldi. Eğer kuantum enerji parçalarını da parçalasalar → kesinlikle söylüyorum: cin ve meleği görecekler. Çünkü enerjinin arkası cindir, melektir. Kötü şeylerin, pis gübrenin mesela atomun enerjisi; cinlerindir, ervah-ı habisedir. İyi şeylerin, çiçeklerin, meyvelerin, meyve gübrelerin atomlarının enerjileri; melektir. Enerjini arkası melektir…

03.10.2016
Zeytinburnu/ İstanbul

ZAN-7

Mi'racı bilmeyebilirsiniz. Bedeli fazla yoktur. Fakat zannı yorumlayamazsak, içini dolduramazsak, zannı aktif eden zaaf noktalarımızı ve onları yönlendiren, güçlü yönlerimizi bilemezsek, bedeli çok ağır. Çünkü "*Ene inde zanni abdibi = Ben kulumun zannı üzereyim, zannı gibiyim, zannı gibi tecelli ediyorum.*" **Allah'ın Rububiyetini, Allah'ın tecellisini, Allah'ın muamelesini → senin zannın oluşturuyor!** Ben Allah'ım, istediğim gibi yaparım → böyle yapmıyor. Sultan ismi olduğu için diğer isimlerin hükümlerini iktiza ediyor. Mesela Kahhar "*ben kahredeceğim*" deyince Rahman, Rahim, Hakîm "*dur*" diyor. O da esma, bu da esma.

Zanlarımız → burağımızdır! Hem esfel-i safiline atıyor hem a'lâ-yı illiyyine çıkarıyor. Allah'ın cc Rububiyeti, tecellisi, münasebeti zanlarımıza göre oluyorsa, ahiretimiz de zanlarımız üzerine bina edilen itikad ve amel üzerinedir. **Âhiretini de şekillendiren → zanlarındır!** Çünkü iman gaybadır. Peygamber Efendimiz asm Arş'a kadar burağıyla gitti. Arş'tan sonra Refref'le gitti. Öyle bir iman etti ki Resulullah asm, gördüğü zaman gözü şaşırmadı, kalbi yalanlamadı. "*Allah Allah, bu ne ya?*" demedi. Gördükleriyle ünsiyeti vardı. İman ettiği gibi aynı çıktı. Zanları hakikata aynen böyle yakındı. **Zansız bilen yegane Allah'tır**. İlmin içinden zannı çıkarırsanız, ilim mutlak olur.

Sual: Peygamberimizin bu hâli nereye kadardı?
Elcevab: Arş'a kadar. Çünkü Allah Arştan aşağı değil. Peygamber asm'ın o zamana kadar zannı bilgiydi. İlme dönüştü.

Sual: Yüzde yüz mü oldu?
Elcevab: Yüzde yüz olup olmadığını bilmiyorum. Mahluk olduğu için yüzde yüz olamayacağını kanaatımla söyleyebilirim. İlmin içinden zannı çıkarırsanız, İlm-i Ezelî olur.

Psikoloji bir şey değil. Göreceksin ki psikolojinin içini zanların oluşturuyor. Ahiretini bile zanlarının üzerine kurulmuş. İman gaybadır. **Gaybın zemini zandır**. "*Ene inde zanni abdibi.*" Ben sana nasıl muamele edeceğim? Onu sen oluşturuyorsun. Kaderini senin zemininde icra yapıyor. O Rububiyeti, Allah'ın sana muamelesini yönlendiren → zanların. Âyette: "*Başınıza gelenler sizin yaptıklarınız, istedikleriniz.*"

Biri dedi ki: "*Hocam, simam çok kötü. Herkes bana garip garip bakıyor. Bunun bir çaresi yok mu? Aslında ben böyle insan değilim. Niyetim çok temiz.*" Düşünceler simaya yansır, hiç şansın yok. Simanın düzelmesini istiyorsan, boya kullanmana gerek yok. Teheccüd namazını kıl ve itikadını düzelt. Zanlarımız da yansıyor.

İç alemimizin bütünlüğünün sağlamasıdır → zan. Nasıl ki matematikte toplama-çıkarmada sağlama var; aynen öyle Allah'tan cc veya hariçten içeriye alınanların sağlamasıdır → zan.

Sual: Herkes kendi ilahını zannına göre mi biliyor?
Elcevab: Evet. Herkesin Allah'ı birdir fakat herkesin Rabbini, İlahını zanları oluşturuyor. "*Rabbinizi göreceksiniz*" diyor. Rabb-ül alemini değil. Rabbim →nev'imin Rabbi → mahlukatın Rabbi → Şecere-i hilkatin Rabbi. Hepsi farklı. Fusus-ül Hikem'de (Muhyiddin-i Arabi) geçen bir Hadis-i Kudsi'yi zikredeceğim: Allah cc rahmetiyle Cennet ehline kendisine yakışır şekilde tecelli eder. "*Ben sizin Rabbinizim*" diyor. İlah ve Allah'ınızım demiyor! Cennet ehli de "*Senden Rabbimize sığınırız*" diyorlar. Kabul etmiyorlar. Sonra Allah tecellisinin mertebesini düşürüyor. Tekrar "*Rabbiniz benim*" diyor. "*Senden Rabbimize sığınırız*" diyorlar yine. Bu sefer "*Alimleriniz yok mu? Sizin Rabbiniz hakkında zanlarınız nasıldı?*" diyor Allah. Sonra Allah onların zanları gibi tecelli edince "*Rabbimiz Sensin*" diyorlar. Peygamberimiz asm bir Hadis-i Şerifinde "*Allah'a ömrünüzde en az bir defa nihayetsiz hüsn-ü zan etmeden ölmeyin*" diye buyuruyor. Rabbinize nihayetsiz hüsn-ü zan. "*Allah beni kesecek, beni affetmeyecek*" vs diye zannedersen, Allah da sana öyle olacak. Zannına göre olacak.

Her şey ademden vücuda çıkıyor. Varlık ademden vücuda çıkıyor. Allah ademden ilim ve emir ile vücuda çıkarıyor. Şecere-i hilkati yarattı. Allah'ın dışındaki her şey ademden yaratıldı. Adem; vücudsuz vücuddur, varlıksız varlıktır, sıfatsız sıfattır, yokun varıdır, varın da yokudur. Adem; sıfır gibidir, uyku gibidir, hava gibidir. Bütün sayılar sıfırla belirlenir ama onun sayısal bir değeri yoktur. Uyku gibidir; her şeyin yok olduğu bir andır. Sıfırlanıyor. Sonra öteler bina ediliyor. Varlık böyle bina ediliyor. Nasıl ki bir tonluk otomobil tekerleklerdeki havanın üzerinde gidiyor. Ve koca uçak havada duruyor. Onu da havada tutan hızdır. Demek ki hız; mekanı oluşturuyor. Adem de hava ve hız gibi bir şey. Onun üzerine varlık bina ediliyor. Allah ademden varlığı vücuda çıkardı. Ademin vücudu yok. Cehennem; vücudîdir, mahluktur. Ademden vücud patlamış. Cehennem; taşeron şirkettir. Sabit bir şirket değil. Cehennem, cehalet, zan; ademe çalışıyor. Cehennemi burada temsil eden bir sistem var: şeytan. Şeytan; mümessildir. Yani Levh-i mahfuzu simgeleyen Cebrail gibi. Aktör, temsilcisi. Şeytan bir şahıstır ama bir sistemin adıdır. Bu sistem bize monte edilmiş. Ademî ve cehennemî hâletler. Onları aktif eden, mümessili şeytan. Vahyin de mümessili Cebrail, Arş-ı Azamın da mümessili Azrail, Arşın mümessili İsrafil, Kürs'ün mümessili de Mikail. Cehennemin mümessili de şeytan. Cehennemdeki icraatın mümessiline Malik, Cennetin mümessili Rıdvan. Ademden → cehennem vücuda çıktı. Cehennemi bize yaklaştır → şeytan. Daha yaklaştır → vesvese.

Ademden bilgi ile vücuda çıktı. Cehennemden Cennet cehaletimiz kalkarak ortaya çıktı. Şeytanın şüphesini kaldırarak melekî bir hal aldık. Vesvese, vehime karşılık ilham ve vahiy çıktı. Adem alemleri "*Sübhanallah"* der. Vücud alemleri de "*Elhamdülillah"* der. Bir tencere getir. İçine vehmi, şüpheyi, cehaleti ve bilgiyi at. Bunların karışımından çıkacak macun → Zan. **Zan; sistemin adı. Zannın içinde vehim, şüphe, cehalet ve bilgi var.** "*Ben hastayım, iyi değilim, acaba düzelir miyim, şu hastalık bende aktif olur mu*" gibi düşünceler vehim ile oluyor. %100 ihtimalden %1 ihtimale ihtimal veren sisteme vehim deniliyor bizde. %2-50 ihtimale şüphe denir.

- **Vehim** → % 1
- **Şübhe** →% 2-50
- **Zan** → % 50
- **Zann-ı Galib** → % 90
- **Bilgi** → % 100 (Edille-i Şer'iye ile ilim olur.)

Bu ilm-i kelam Alimlerin tespitidir. %1 ihtimal ihtimal mıdır? Niye değer veriyorsun ona? "*Hasta olabilirim, kalb krizi geçirebilirim.*" Olabilir. Vücud senin mi ki, sahipleniyorsun? % 50'ye zan, %90'a zann-ı galib, %100'e bilgi denir. Eğer bu bilgiye Edille-i Şer'iyye ölçüsü hükmederse, ilim olur.

Zan; sistemdir. **Zannı etkileyen üç tane sebeb var:** 1-**Ahlak**. Huylarımızın cem'idir. 2-**Nazar** ve 3-**Niyet**.

Kum saati gibi düşünün. Dimağımıza gelen bilgiler, şüpheler, cehalet ve vehimler kum saatin üst kısmı diyelim. Daralan bel kısmı zan. O yukardan gelenler zanda şekil alacak. **Hatta zan, ahlak, nazar ve niyetin bütünlüğünden senin Kader zeminin oluşuyor**. Allah bunun üzerinde sana tecelli ediyor.

Sual: Zannın zemini değil ama?
Elcevab: Hayır, değil. Zannın zemini: vehim, şüphe, cehalet, bilgi. Ama zan ahlaka göre değişir, nazara göre (mana-yı ismi, mana-yı harfi) değişir, niyete göre değişir. Demek zannımızı yönlendiren: Ahlakımız, yani huylarımız. Nazarımız ve niyetimiz.
Zannın iki kolu var: bir tanesi hüsn-ü zan, diğeri su-i zan.

Sual: Zan dimağda mı?
Elcevab: Evet, dimağda tasavvurda.

2.Sözde hodgam, hodbin, hodendiş, bedbin adam var. Bunlar o adamın nazarını oluşturuyor. "*Nazarında fena bir memlekete düştü*" deniliyor. Hodgam; gamsız demek. Hodendiş; sırf kendisi için endişe eden. Hodbin; ben merkezli, bencil. Bedbin; kötüye yorumlayan. Bu dördü toplarsanız, buna "*nazarında fena bir memlekete düştü*" deniliyor. Bu dünyaya düştü yani.

Sual: Su-i zannın zemini gibi oldu?
Elcevab: Aynen. Acz, fakr, noksan, kusurunu deruhte ederse, su-i zan → hüsn-ü zanna dönüşür.

- **Su-i zannı** oluşturan → Hodgam, hodendiş, hodbin, bedbin.
- **Hüsn-ü zannı** oluşturan → Acz, fakr, noksan, kusuru deruhte etmek.

Nokta-i Nazar (Murat Dursun): Su-i zan → surettir. Hüsn-ü zan → suret ve sîrettir, yani mülk ve melekut.

Su-i zan sırf zahire bakar, hükmeder. Üstad "*zahir aldatır*" diyor. Olayı hüsn-ü zanna taşıyan ahlakın, huyun, nazarın ve niyetin. Huysuz adam hep kötüye yorumlar. Balkondan sofra silkeleyen komşuma nasıl kızmayayım? diyor. Beşerin zalim eliyle Allah tokatlıyor, öyle bak dedim. Mülkte, zahirde kötü. Mutlaka bir hayır vardır, bir hikmeti vardır de, hüsn-ü zan et. Aynı olay iki şekilde gözükür: bir zulüm, bir de adalet.

Zan sistemdir. Adamın zannı çok güzel, nazarı ve niyeti de iyi ama ahlaksız. Olmaz. Zannı iyi, ahlakı iyi, nazarı iyi, niyeti kötü. Olmaz. Bir tanesi hepsini etkiliyor. Niyet de çok acayip bir şeydi. Niyet; geleceğimizin zeminidir.

Ahlak: Hüsn-ü ahlak, ahlak-ı â'liye → hüsn-ü zandadır. Ahlak-ı â'liye Allah'tan gelen musibetleri, icraatları Allah ile yorumlar. Çünkü hüsn-ü ahlak sahibi. Bu da zannını etkiler. Tersi olan su-i ahlak ve ahlak-ı seyyie → su-i zandadır.
Nazar: Nazarın müsbeti → mana-yı harfîdir. Nazarın menfîsi → mana-yı ismîdir.
Niyet: Niyetin müsbeti → hüsn-ü niyettir. Niyetin menfîsi → su-i niyettir.

Bir tencereye su-i ahlak-ı, ahlak-ı seyyieyi, mana-yı ismîyi ve su-i niyeti koy → bu su-i zandır. Bunun da ifrat-tefrit-vasatı var. Su-i zan etme özelliğini Allah niye yarattı diye düşündüm. Allah vasatını nasip etti. Hüsn-ü zannın da ifrat-tefrit-vasatı var.

Su-i zannın tefriti → Cehula. "*İnnehu kane zaluman cehula*." (Mektubat 331). "*Velekad kerremna beni adem = İnsanoğlu en güzel yaratılmış iken → İnnehu kane zaluman cehula.*" **Cehula**; su-i zannın **tefriti**. **Zalüman**; su-i zannın **ifratı**. **Su-i zannın vasatı →** kafire, mürtede, bid'ata, irtidata, yanlışa ve nefs-i emmareye su-i zan etmektir. Bu ibadettir. Senin yerini oluşturuyor, koordinatını oluşturuyor. Ben buradayım diyorsun. Kafire, zındığa, vatan hainine, din düşmanına, münafığa düşman olmakla → su-i zannı vasata getiriyorsun. Eğer kafire, zındığa, bid'ata düşman olamazsan, ondan oluyorsun. Demek ki su-i zan etmek ibadettir. Kime? Bid'ata ve firavunlara. Su-i zannın demek ki müsbeti de varmış.

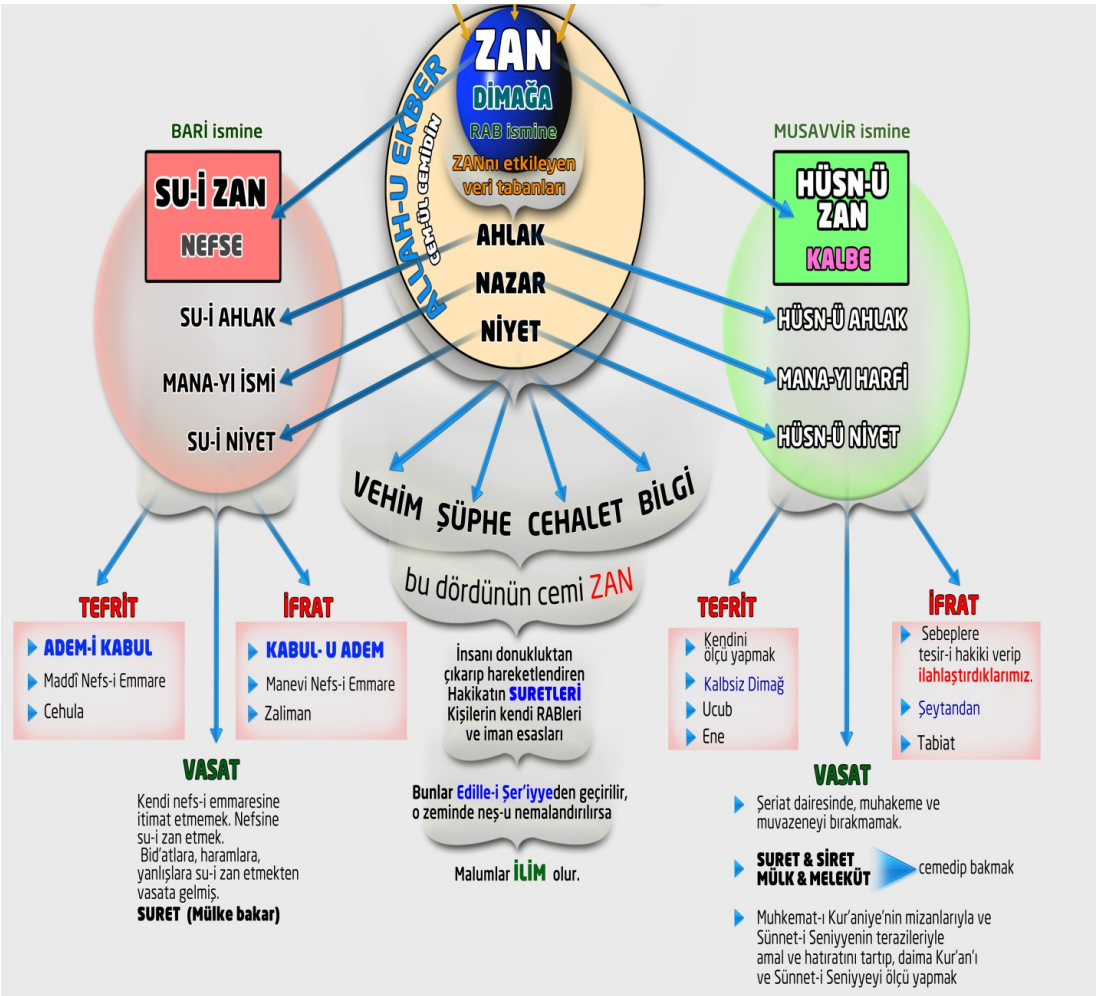

Hüsn-ü zannın tefriti → Vehimlerdir ve kendini ölçü yapmaktır. Dimağdaki vehimler varı yok, yoku var eder. Olaylar içerisinde vehmin değeri yüzde bir. Yüzde bir ihtimale ihtimal veren adam, adam değil diyor Üstad. Vehim; olaya Allah'sız bakmakla oluyor. Oysa bir yaprak bile Allah'ın emri dışında oynamıyor. "*Ben de belki böyle olabilirim, böyle ölebilirim*" diyen insan değil, şeytandır. Niye Allah'sız bakıyorsun? Allah olaya hakim değil mi, müdahil değil mi hâşâ!

Hüsn-ü zannın ifratı → şeytandandır. "*Hocam, şeyhim bilir*" diyerek dine, ayete, şeriata zıd bir şeyi "*bir bildiği vardır*" diyerek hüsn-ü zannında ifrat eder. Şeyhini, hocasın, abisini, liderini ilahlaştırdı. "*Menittehaze ilahehu hevahu*." (Sözler 477). Heva-i nefsini de insanları da ilahlaştırır. "*Birbirinizi ilah edinmeyin*" diyor ayette. Bunu kafire demiyor ki! Müslümana diyor. Zalime, zındığa, bid'at ehline taraftar olmayın. "*Vela terkenu ilellezine zalemu fetemesse kümunnar*." (Mektubat 361). Değil taraftar olmayı → meyletmeyin. Meylederseniz Cehennem sizi yakar, diyor. Bedihi, açık yanlışa, bid'ata ve küfre su-i zan etmek → ibadettir! Çünkü su-i zan zahire bakar. Niyet okuma. Yani "*sen bunu mu demek istedin*" gibi belli ve açık değilse su-i zan olmaz. Su-i zan etmen için net olacak. **Haramın, küfrün sarih ifadesi niyete bakmaz**. Mesela bir erkek hanımına "*git başımdan*" demekle "*boş ol*" demedi. Ama "*boş ol*" dediği anda boş oldu. "*Ben o niyetle söylemedim*" dese bile boş oluyor. Çünkü Allah Resulü bu işin şakası da ciddi, ciddisi de ciddi diyor. **Su-i zan nerde caizdir? → Net olacak, yoruma açık olmayacak**.

Hüsn-ü zannın vasatı → Muvazene ve muhakeme. Biri kantar, diğeri metre. Süt metre ile ölçülür mü? Ölçülmez. Litre ile ölçülür. İşte muvazene ve muhakeme; birisi kantar, birisi metre. Göz; adamı mezara, deveyi kazana sokar (Bu hadistir. 13.Şua'da geçiyor). Ders yaparken, güzel bir şey yaparken, güzel bir şey konuşurken o kişinin gözüne bakın. Göz; koridordur, elektronik bağdır. Seni inşa eder. Eğer asabi birine rastlarsan (trafikte vs) sakın gözüne bakma. Nefret alışverişi yapılıyor ve katlanır. Bazı insanların gözüne bakarsanız, seni çökertir. Su-i zannın ifrat ve tefriti "*zaluman* ve *cehuladır*." Gönderdiği (gözden) şua ile adamı dibe çökertir, patlatır. Hüsn-ü zannın vasatı ise; karşıyı inşa eder.

Sual: Babanın da aşırı sevgisinden dolayı çocuğa nazarı oluyor?
Elcevab: Bu da hüsn-ü zannın ifratı. Vasatı inşa eder, ifratı çökertir.

Hüsn-ü zannın vasatının devamı → Kur'an'ın mizanlarıyla ve Sünnet-i Seniyyenin terazileriyle a'mal ve hatıratını tart ve daima Kur'an'ı ve Sünneti rehber yap. (L: 89)

Zan; işletim sistemidir. Allah tecellisini, bana münasebetini, ahiretimizin şeklini → zannım oluşturuyor. Ama zannımı etkileyen; ahlakım, nazarım, niyetim. Zan, ahlak, nazar, niyet bir araya gelirse → benim kaderim. Zannın içerisinde; vehim, şüphe, cehalet ve bilgi var. Zannınız demek vehminize, şüphenize, cehaletinize, bilginize hakim olmak demek. Bunlar sistem bütünlüğüdür. Yani zannına hakim olunca;

vehmine de hakim olursun, şüphene de hakim olursun, cehaletine de ve bilgine de hakim olursun.

Sual: Bilgi ve cehalet sanki aynı kapta?
Elcevab: Bilgi; artık neticedir. Cehalet ise; bilmediğini bilmekten başlıyor. İçi dolu değil. İlim, oradan başlıyor. Bilgi; bunlardan süzülmüş, senin artık zann-ı galibin olmuş.

Mesela ben namaza duruyorum: ayağımın altı benim dışımdadır. Takkemden yukarısı benim dışımdadır. Ayağımın altına → zan, ahlak, nazar, niyeti koydum, karıştırdım. Kafama da → Esma-i Hüsna. Ben; şecere-i hilkat, büyük insan. Ama buradaki temsilcisi bu cismim, kainat-ı sûğra. O büyük insan aynı zamanda → Kur'an-ı ekber. Bu şecere-i hilkat, adem alemlerinden vücuda gelmiş. Adem alemleri "*Sübhanallah*" derken, Vücud alemleri "*Elhamdülillah*" diyor. Onu cem etti. Ayağıma zannımı, ahlakımı, nazarımı ve niyetimi koydum. Tepemde de Esma-i Hüsna.

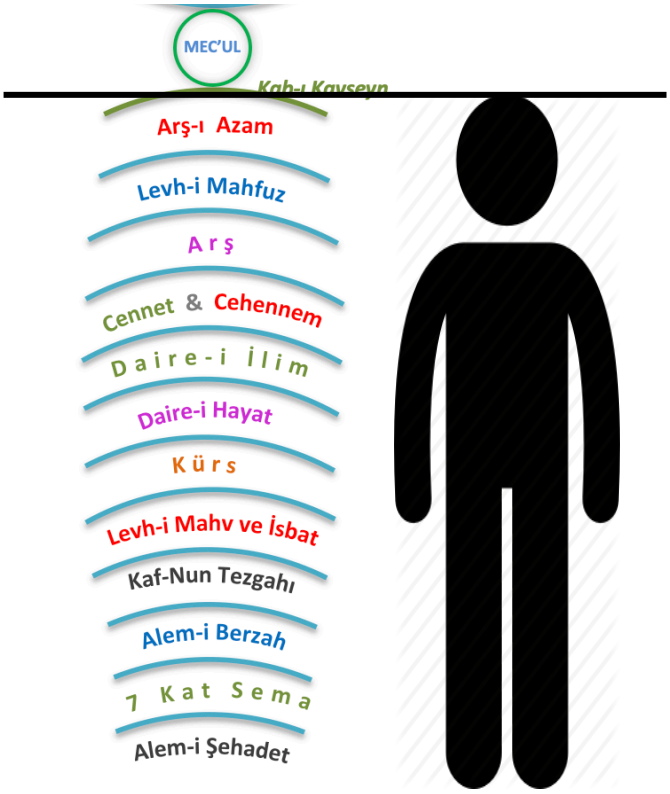

Kafamdan başlıyor, ayağıma doğru sayıyorum: Kab-ı Kavseyn, Arş-ı Azam, Levh-i mahfuz, Arş, Cennet & Cehennem, Daire-i ilim, Daire-i hayat, Kürs, Levh-i mahv ve isbat, Kaf-Nun tezgahı, Alem-i berzah, Kabir, Yedi kat sema, Alem-i şehadet. Bunların komplesi benim. Tepemde esmalar, Allah. Aşağıda kader zeminim: zan, ahlak, nazar, niyet. Hepsini cem etti. Aşağıdan beni besleyen: zan, ahlak, nazar, niyet. Tepeden de vahiyle besleniyorum. İkisi arasındaki mahluk olan, şecere-i hilkatin küçültülmüş modeli hepsinin namına "*Allah-u ekber*" diyor. Allah-u ekber demek; atomdan Kab-ı Kavseyn'e kadar bütün alemlerin hakikatına taşınması, hakikatın ifadelenmesini simgesel olarak biz burada yapıyoruz. Bütün alemler adına cüz'i nazarını cüz'iyetten

külliyete çıkıyor. Kab-ı Kavseyn ile alem-i şehadet arasında Arş ben'im, Kürs ben'im, Cennet ben'im, Cehennem ben'im, Cebrail ben'im, İsrafil ben'im, Mikail ben'im, on sekiz bin alem ben'im. Bütün alemlerin namına "*Allah-u ekber"* diyerek namaz kılıyorum. On sekiz bin alemdeki "*Sübhanallah* ve *Elhamdülillah"* diyen alemleri "*Allah-u ekber"* diyerek sahibine takdim ediyorum. Bu namazımı etkileyen: nazarım, niyetim, ahlakım ve zanlarım. Namazımın şeklini, ahiretimi, Rabbimi, İlahımı bunlar oluşturuyor. "*Kul euzu birabbinas, melikinnas, ilahinnas*." İlahını, Melikini, malikiyetini, Rabbini, rububiyetini → sen değiştiriyorsun. Bu bizim namazımız. O zaman zannımıza hakim olacağız. Zannımız ile; vehmimizi, şüphemizi, cehaletimizi, bilgimizi kontrol edeceğiz. yüzde bir ihtimale değer vermeyeceksin. Ölmekten korkma, kitap okuyamamaktan kork. Ahiret kötü olsaydı, niye iman ettin! İman ettiğin kötü değil ki! **İman ettiğin yere gitmekten niye korkuyorsun?** Eğer ölümün, kabrin, berzahın üstü açılsaydı, oraya çabuk gidelim diye hepimiz intihar ederdik. Bir kız için intihar eden bir insanı düşünün. Allah bu dünyanın bütünlüğüne zindan diyor. Kabire bostan-ı cinan diyor. Bu dünyanın bütünlüğünden daha harika olan kabrin güzelliğini görseydik, burada kim kalırdı? Kız için intihar eden, huri için ne yapar?

Zannı Allah bize niye koydu? → İnsanı donukluktan, hareketsizlikten, manasızlıktan, ataletten, ademden kurtarıp hareketlendiren, manalandıran, aslına doğru uçuran, kanat çırptıran → zandır. Eğer zannımız olmasa; şüphemiz, vehmimiz, bilgimiz de yoktur. Donarız. Çocukların zanları olmadığı için size hemen inanıyorlar. Sığırların zannı yoktur. Boş elle çağırıyorsun geliyor. Zannı yok ki. İnsan olmanın özelliğidir. Cinlerin zannı o kadar basittir ki.

Sual: Allah'tan başka zansız yok herhalde?
Elcevab: Yok.

Zannımızı Edille-i Şer'iyye, yani ehl-i Sünnet vel Cemaatin doğruluk ölçüsü (Kitap, Sünnet, İcma, Kıyas) imbiklerinden geçirirse; ilim olur.

03.10.2016
Zeytinburnu/ İstanbul

ZAN-8

- *Kendindeki sistemi tanıdıkça, sisteme hâkim oluyorsun, yani insanlığına hâkim oluyorsun.*

Şeytan denilen sistemin mümessili iblis. Şeytanı hep bir ferd biliyoruz. Ondan dolayı pek de ciddiye almıyoruz. Şeytanı pek de ciddiye almamamızın sebebi; şeytanı ferd kabul ediyoruz. Oysa sistemin mümessilidir. Levh-i Mahfuz'un bir mümessili var. O da Cebrail. Arş-ı A'zamın mümessili Azrail. Arş'ın mümessili İsrafil. Kürs'ün mümessili Mikail. Cehennemin mümessili Malik. Cennetin mümessili Rıdvan. Yani sistem çalışıyor. Onun için kâle almıyoruz.

- *Kendini tanıdıkça, sistemleri tanıdıkça, sistemlere hâkim oluyorsun→ şeytan denilen sistem kuşatılmış oluyor.*
- *"İlim onu tardeder, cehil onu davet eder."*

Sistem bu. **Yönetemediğin her şey, seni yönetiyor demektir**.

- *Şeytan sana hâkimiyeti kendine cehaletin nisbetinde ve bir de dirayet eksikliğinden kaynaklanıyor.*

"*Ben iyi değilim, ben kötüyüm, psikolojim bozuk*" demesinin sebebi hâkim olamadığı, **kontrol edemediği her sistem → seni kontrol ediyor. Hâkim değilsen → mahkumsun!** Artı-eksi çalışıyor. Ortası yok.

- *Sistemleri tanıdıkça,* (ki vücudumuzda dimağ, kalb, vicdan, vicdanın içeriği, dimağın meratibleri var) *neyin nereye göre ne olduğunu, nasıl olduğunu, niçin kimde nasıl çalıştığına şahid oluyorsun*.

Mesela bugünkü hastalıklarının temeli; düşüncelerini kontrol edememekten geliyor. İnsanoğlu o kadar zalim ve cahildir ki, "*İnnehu kane zaluman cehula*." Kendi menfaatini düşünüyor, karşıyı hiç kâle almıyor. Bağırıp çağırıyor, vaveyla ediyor, hatta intiharı düşünüyor ama intiharı düşünürken çareyi düşünmüyor. İntiharı çare zannediyor. Bu ders bilgi ve malumat değildir. Şu an hastaneye geldiniz ve size dimağınızı anlatıyoruz. Niçin sıkıntı çekiyorsun, niçin üzülüyorsun. Dimağı kontrol edemezsen, o seni kontrol edecek. İnim inim inletiyor. O zaman sistemi tanıdıkça, neyin nereye göre ne olduğu, nasıl olduğu, niçin kimde nasıl çalıştığına şahid oluyorsun.

- *Nasıl kontrol edilir? Zaaf noktalarını ve güçlü noktalarını bilmiş oluyorsun*.

Hatırlarsanız: "***Ene inde zanni abdibi. Kulumun zannı üzereyim***." Allah'ın Rububiyeti, Allah'ın tecellisi, Allah'ın sana muamelesi. → senin zanlarına göredir. En çok hangi Risalede bu zan hâkim? 8.Söz. 8.Söz'de İbrahim as'ın suhuflarında geçen kıssadır. Allah göndermiş o misali. "*Velillahi meselu a'la (16.sure 16.ayet). = En iyi*

misali Allah verir." O Risaledeki kuyu misalini Allah veriyor. Madem Allah'ın icraatı, Rububiyeti, tecellisi, muamelesi benim zanlarıma göre oluyorsa; Allah'ın muamelesini nasıl istiyorsam → benim elimde demektir. "*Ben kulumun zannı üzereyim, zannı gibiyim, zannına göreyim, zannına göre tecelli ediyorum.*" Allah'ın iki türlü muamelesi var: Kimin çocuğu olacaksın, kaşın, boyun, ömrün. Bunlar bizim zannımıza göre değil. Onda mesuliyet yoktur. Mesul olunan her şey zannın üzerine kurulmuş.

Zan nasıldır? Zan nedir? Nerden beslenir? Yapısı nedir? Karpuz gibi kesip içine girelim. Zan çok mühim. Cenab-ı Hakk'ın Rububiyetini belirliyor. Kötü değilse de kötü olabileceğinin zannediyor. Kalb krizi geçireceğini zannediyor. İmansız gideceğini zannediyor. Abdesti olmadığını zannediyor. Bunlar sistemi tanımadığından oluyor.
İlk önce sistemi kaba taslak anlatayım, sonra mevzusuna girelim:

"*Kendimi kötü hissediyorum, iyi değilim, imansızım, kabirde ne olacağım*" vs benzeri endişelerin röntgenini işleyeceğiz. "*Allah bunu nasip etti, kaderim budur*" diye Allah'a iftira yapma. Allah öyle nasip etmedi, sen öyle istedin. Allah'a iftira etme. Başkası özel, sen tüzel değilsin. Allah'a iftira yapma. Sen zannını kullanmadın. Yanlış kullandın. İftira yapıyorsun. Şirk yapıyorsun, Allah'a yalan isnad ediyorsun. Oradan şeytan giriyor içeri. Her bir günah, kafamıza giren her bir şüpheden → şeytan yaratılıyor. Allah yaptı diyorsun. Yalan! Sen istedin de yaptı! Allah sana sormadan, senin hiç iktidarın, ihtiyarın yokken yaptı ise niye sana hesap sorsun! Haşir meydanında "*verin yazdıklarımın hesabını*" mı diyor, "*verin yaptıklarınızın hesabını*" mı diyor? "*Ama ya Rabbi. Sen halkettin?" "Tabi ki ben halkettim. Fiilin Hâlıkı Allah'tır. İsteyen sensin.*" İşte bu zan sistemidir. Aynı zamanda kaderin de zeminidir.

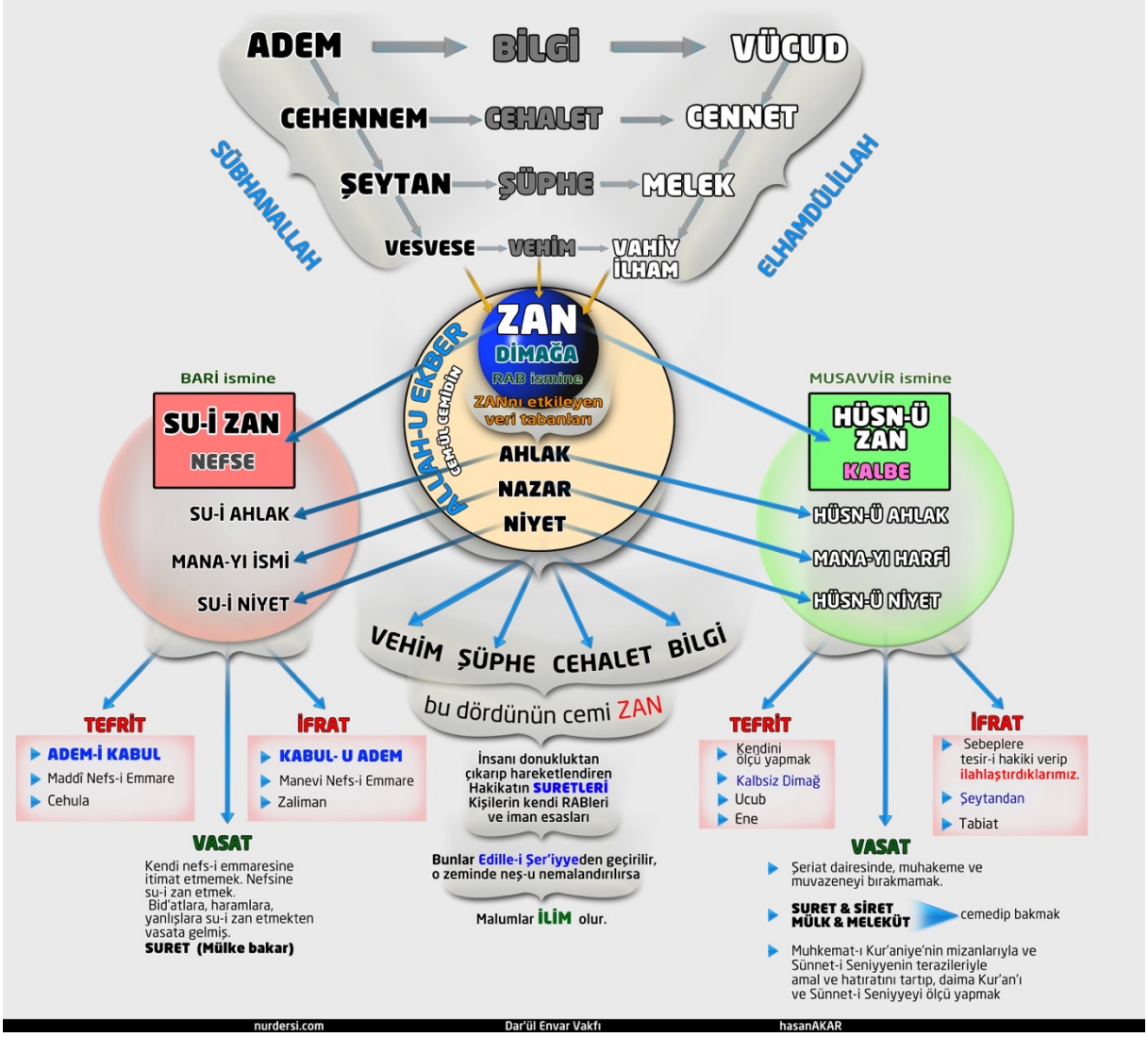

Adem; vücudsuz vücud, varlıksız varlık. Onun bir üstü, dışarıya çıkmış. Yani çekirdekten ağaç olmuş. Çekirdek adem, ağaç cehennem. Cehennem taşeron şirkettir, ademe çalışıyor. Ademin ne olduğunu hayal et. Cehennem varlıktır, vücud alemleridir, mahluktur. Adem; vücudsuz vücuddur, vücudu yoktur. Yoku da yoktur. Yokluğu da yok olmuştur. Belediyenin bir asıl kadrosu var, bir de taşeron şirket var. Cehennem, zan, cehalet → adem alemlerine çalışır. Yani cehennem; ademe göre nimettir, cennettir, vücuddur.

Sual: Onu anlayamıyoruz. Biraz daha müşahhas anlatsanız?
Elcevab: Mesela sıfır, mesela uyku. Yani sıfırı kaldırın, matematik diye bir şey kalmaz. Matematiğin olmadığı bir yerde ne kimya vardır, ne fizik vardır, hiçbir şey yoktur. Hiçbir şeyle tanımlanmaz, tanımlanmıyor ama her şeyi o tanımlıyor. Hiçbir vasıfla vasıflanmaması lazım. Her şeyi gösterdiği için bir şey değildir. Uykuda da her şeyin yok olduğu. Rüya değil, rüya vücuddur. Uyku; sanki vücudda yokluk. Vücudsuz vücud. Uykuda varlık senin nazarında ne oldu? Var mı? Yok.

Adem, mahluk oldu → cehennem. Daha da dışarıya çıktı. Onun temsilcisi. Levh-i mahfuzun temsilcisi Cebrail, Cehennemin temsilcisi Malik olduğu gibi. Cehennem buraya taşınıyor. Bir temsilci adam var. O fabrikanın temsilcisi, pazarlama temsilcisi. O şeytan. Şeytan; bir sistemin mümessilidir. Vücudda olumsuzlukların, adem ve cehennemle alakalı Celal ülkesinin temsilcisidir. Onun da bir silahı var: vesvese. Adem; bilgi ile vücuda çıkar. Adem; emir ve ilim ile vücud sahasına çıktı. Cehennemi cehaletimizi kaldırarak cennete dönüştürdük. Şeytanın şüphesi ile meleğe dönüştürdük. Vesvese vehim ile vahiy ve ilhama dönüştürdük.

- **Vehim** → % 1
- **Şübhe** →% 2-50
- **Zan** → % 50
- **Zann-ı Galib** → % 90
- **Bilgi** → % 100 (Edille-i Şer'iye ile ilim olur.)

%1 ile 2 arası ihtimale vehim denir. Onun için vehmin hiçbir ehemmiyeti yoktur. Vehim; Allah Resulünün tabiriyle "*çok acımasız bir latifedir*". %1 ihtimale değer verdirir sana. Mesela Ödemiş'te bir gecede % kaç kişi kalb krizinden ölmüştür? Tek başına olacak evde, kalb krizi geçirecek ve ölecek. Kalb hastası olmadığı halde. Bin kişi var mıdır? Yoktur. 2 bin kişiden bir kişi. Bu alçak, zalim vehim %1'e değer verir, evde tek başına kalamaz kalb krizi geçiririm diye. Böyle acımasız bir şey.

Ve bizde o, bizde çalışıyor. Tanımasan nasıl bloke edeceksin onu? %2 ile 50 arası ihtimale de şüphe denir. Şüphe olmasa, insan donuk olur. Hayat biter. İnsanı hareketlendiren, donukluktan çıkarıp aktif edendir şüphe. Hayvanların, çocukların şüphesi yoktur. Teslimdir sana. Şüphe ise hemen fikir ve davranışları aktif ediyor. %50 sabit olursa; zandır. %90 zann-ı galip olur. %100 bilgidir, senin doğrularındır. Benim değildir o. Onu da Edille-i Şer'iyye, yani Kitap, Sünnet, İcma, Kıyasa vurursan → o ilim olur.

Adem alemleri "*Sübhanallah"*, vücud alemleri "*Elhamdülillah"* diyor. Zan nedir? Bir tencere düşünün. İçine:

→ **Bilgi,**
→ **Cehaleti,**
→ **Şüpheyi,**
→ **Vehmi**

} koy, karıştır → bu karışımın adı, hulasası **Zan**.

Sual: O zaman "*Ene inde zanni abdibi*", yani ben kişinin bilgisine göre, cehaletine göre, şüphesine göre, vehmine göreyim mi?
Elcevab: Evet. Zan sistemdir. Dört tane ayağı var. Zannına göreyim demek; bilgisine göreyim, vehmine göreyim, şüphesine göreyim, cehaletine göreyim. **Zan; sistemin adıdır, sistemdir.**

Şimdi başka bir tencere daha düşünün. İçine:

→ **Zan,**
→ **Ahlak,**
→ **Nazar,**
→ **Niyeti**

koy, karıştır → **senin Rabbin, senin Kader zeminin**.

Allah'ın değil! Herkesin Allah'ı birdir ama herkesin Rabbi farklıdır. Kader zemini; bu dördünün cem'idir. Kader; Esma-i Fiiliyenin, Esma-i Hüsnanın bütünsel sana tecellisini sen yönlendiriyorsun. "*Ene inde zanni abdibi*." Kulumun zannı üzereyim, zannı gibiyim, zannı gibi tecelli ediyorum. Bu dördü ayrı ayrı birer sistemdir (zan, ahlak, nazar, niyet). Ahlak; huluklar, huyların cem'idir. Niyet ve nazar; Üstad otuz yılda öğrendim dediği. **Zan; dimağdan geleni değiştiriyor, dönüştürüyor.** Bazen değiştiriyor, bazen dönüştürüyor, bazen hem değiştiriyor, hem dönüştürüyor, bazen hiçbir şey yapmadan tak diye aşağıya gidiyor. Dimağdan gelenler, kalbe, vicdana iniyor. Ondan sonra şekilleniyor.

Sual: Orda sabit kalmıyor, ayrılıyor değil mi?
Elcevab: Evet, sisteme geldi. Mesela Allah'ın bin bir esması sana tecelli etti. Zan, ahlak, nazar, niyet sistemine geldi. Karıştır bunları → senin Rabbin. Rabb-ül alemin değil! Rabbi! Cennette herkesin Rabbine göre Allah tecelli edecek, gözükecek.

Bu zan sistemini ayıklayıp tek tek inceleyeceğiz şimdi. **Zan; ikiye ayrılır**. Zan; hiçbir şey değil, sistemin adıdır. Hüsn-ü zan ve su-izan. Allah bu zannın hüsn-ü zan ve su-i zanna göre içine yapı koymuş. Sistemin adı zandır, masdar. **Biz ahlakımızla, nazarımızla, niyetimizle zannımızı değiştiriyoruz**. Hüsn-ü zan veya su-i zan ediyoruz. Zan niçin değişiyor? Mesela karı-koca münasebetlerinde "*sen bana bunu demek istedin*" veya "*sen bunu kasd ettin*" veya insan ilişkilerinde veya "*ben kötüyüm*" vs niçin değişiyor hüsn-ü zan ve su-i zan? Ahlak, nazar ve niyetimize göre değişiyor. Bu üçü zannı değiştiriyor. Zan, ahlak ve nazar da → niyeti değiştiriyor. Zan, ahlak ve niyet → nazarı değiştiriyor. Zan, nazar ve niyet de → ahlakı değiştiriyor. Birbirine geçiş oluyor.

Nokta-i Nazar: Ahlaksız adamın zannı bozuk, nazarı bozuk, niyeti bozuk.

Niye ahlaksızdır? Bu adamın nazarı ahlaksızdır, niyeti ahlaksızdır, zannı ahlaksızdır. Yakalayınca bir ucundan, dibi geliyor.

Sual: Niyeti bozuk olanın zannı, ahlakı ve nazarı bozuk o zaman?
Elcevab: Evet, çünkü altyapısı bunlar. Niyeti niye su-i niyete kaymış? Niyet de bir sistem. Hüsn-ü niyet, su-i niyet. Mana-yı harfî, mana-yı ismî. Hüsn-ü ahlak, su-i ahlak. Zan diğer üçünü değiştiriyor, ahlak diğer üçünü değiştiriyor. Nazar diğer üçünü değiştiriyor. Niyet diğer üçünü değiştiriyor. Birbirlerini değiştiriyorlar. Nazarı iyiyse → mana-yı harfî. O zaman zannı da düzeliyor. Zan; su-i zanna nasıl dönüşüyor? Su-i ahlak, ahlak-ı seyyie ile zannı su-i zanna dönüşüyor. Veya mana-yı ismiyle bakarsa,

zannı su-i zanna dönüşür. Su-i niyetle bakarsa olaya, hadiseye, zannı su-i zanna döner. Eğer ahlakını hüsn-ü ahlak, ahlak-ı aliye yaparsa, ki onu nasıl yapacak? Sünnet-i Seniyeye uyarsa. Bu sefer zannı, hüsn-ü zanna döner. Eğer mana-yı harfiyle bakarsa, zannı yine hüsn-ü zanna döner. Eğer hüsn-ü niyetle bakarsa, zannı yine hüsn-ü zanna dönüşür. Bunları anlamıyorum demek şeytandandır, kendine su-i zan ediyorsun. Anlamayacağın hiçbir şey yok.

Sual: Su-i zannın en büyüğü o zaman Allah'a oluyor?
Elcevab: Evet. "*Allah beni affetmez*" demek veya Allah'tan ümidini kesmek su-i zandır. Şeytan bile Allah'a hüsn-ü zan ediyor! Şeytan bile Allah'tan ümidini kesmemiş. Allah kendisi diyor Kur'an'ında: "*Ancak kafirler Allah'tan ümidini keserler*." Şeytan senden de ümidini kesmemiş. Seni çok ciddiye alıyor ama sen onu hiç ciddiye almıyorsun. Şeytan seni çok ciddiye almış. Her gün gündemindesin. Senin burada, bu derslerde bulunabilmenin sebebi → Allah'a hüsn-ü zan etmişsin. Zannın düzelmiş, buraya gelmişsin.

Sual: Dört hastalıktan bir tanesi su-i zan diyor Üstad Mesnevi-i Nuriye'de. Nasıl düzelteceğiz bu su-i zannı?
Elcevab: Dört hastalık: Gurur, su-i zan, yeis, ucb. Su-i zan o kadar rezil bir şey ki, aileyi yıkıyor. Hastalığımıza sebebdir. Hatta en rezili de Allah'a su-i zandır. Su-i zan peki niçin var? Su-i zan aynı zamanda nimettir. Menfî tarafını toplarsak:

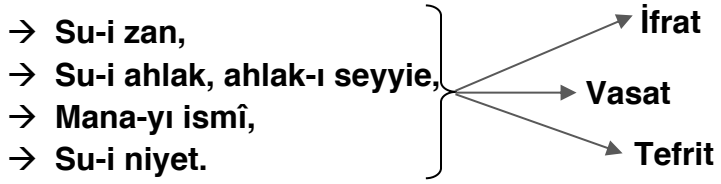

Su-i zannın ifrat, tefrit ve vasatı: Şu su-i zan olmasa Müslüman kalamıyoruz. Yani **vasatı**: kendi nefs-i emmareni, bid'atlara, dalaletlere su-i zan etmek vasattır ve nimete sebebtir. Mesela bid'ata, zulme, küfüre su-i zan etmesen, imanda kalamıyorsun ki! Demek ki, su-i zan lazım. Batıla, nefs-i emmareye, bid'atlara, dalaletlere, şerlere, zulümlere → su-i zan edeceğiz. Bu su-i zan ibadetmiş! Etmesen, İslam dairesinde kalamıyorsun. Hidayet; hakkı hak bilip, hakka yapışmak, batılı batıl bilip, batıldan uzaklaşmaktır. Su-i zannın vasatı nimettir. Vasatıyla dairende kalabiliyorsun. Vasatıyla: "*Velekad keremne beni adem"* olabiliyorsun. Yani insanoğlu mükemmel ve mükerrem.

Su-i zannın tefriti ve ifratı: "*İnnehukane zaluman cehula*." Cehula, cehalet → tefrit. Zalüman, zulmün her çeşidi → ifrat. Adem-i kabul → tefrit. Kabul-ü adem → ifrat. Tefrit modu bizde de var, çünkü bu dersleri biliyoruz zannediyoruz ve ilk dönemlerdeki kadar şevkli değiliz. Adem-i kabuldeyiz. Evet, olsun diyoruz ama öyle bir lakaydlık var ki, adem-i kabule doğru gidiyor. Ve ülfet belasıyla gömülüp gidiyor. İhtiyaç hissetmiyoruz. Biri dedi: "*Abi, ben Risale okuyordum. Anlamıyorum diye koydum kenara. Niye anlamıyoruz?*" Ben de cevap verdim: "*Çünkü derdimiz yok*." Eczaneden aldığımız ilacı

on kişiye baktırıyoruz. Yan etkisi nedir, hele bir bak diyoruz. Psikoloji sıkıntın için kaç tane doktora gittin? Ama bir kelimeyi anlamak için hangi lügata baktın, kime sordun? Derdimiz yok ki, problemimiz yok yani. Bedeli nedir? Esselatu vesselamu aleyk. Okunduğu zaman eyvah diyeceğiz ama... İşte ülfet belası sarmalamış bizi. Adem-i kabul moduna geçtik. Manası şu: Din, ahiret gibi bir problemim yok. İfratı ise; kabul-ü ademdir. İnkarın sebebidir. Allah yoktur, ahiret yoktur diyor (hâşâ). İspatlamaya çalışıyor. Su-i zannın eylemi: "*Göz insanı mezara, deveyi kazana koyar.*" Bu su-i zannın ifrat modudur. Her şeyin (gadab, şehvet, muvazenenin, muhabbetin, aşkın) ifratı → su-i zannın ifratına doğru gidiyor. Asrın veba hastalığı, salgın hastalığı ve çaresi de çok zor olan şey→ tenkid. Her şeyin ifrat modu → donmuş şeytandır. Şeytanı hariçte arama. O enerji var ya: Açık- saçık geçiyor, "*bak, bak, bak işte*" diyor. İçimizdeki o enerji, o dürtü → şeytandan değil, şeytanın kendisidir o enerji, donmuş enerji şeytandır. Bu kalem benden. Kalem ben değilim. İşte o bak enerjisi şeytandan değil, şeytanın sıfatı donmuş, aktif olmuş sistem, şeytandır o. Allah da diyor ki: "*Benim için bakmaz ve yüzünü çevirirsen, ondan alacağın nefsani lezzetten imanın tadını sana tattıracağım.*" Bak diye enerji gelmişti. Sen bakmadın. Ne oldu o enerji? Kaybolmadı! Hayra dönüştü. O enerji hayır oluyor. Zevkin lezzetine dönüşüyor. Bedensellere zevk, ruhsallara lezzet. Lezzet-i ruhanî. Yaptığın hayırları söylettiren şeytan. "*De onu, söyle*" diye dürter, dayatır. İmanın ona cevap verir: "*Hayır ve hasenatı gizli yap!*" Şeytan feylesof ya: "*De, teşvik olur!*" Bak nasıl girdi.

Eğer biz hüsn-ü ahlak, ahlak-ı aliye, mana-yı harfî ve hüsn-i niyetle bakarsak zanna → zan, hüsn-ü zanna dönüşür. Eğer güzel ahlakla, güzel niyetle, mana-yı harfî ile yani Allah adına bakarsak, olayın, hadisenin seyri değişiyor. Mesela 2.Sözde dört tane kelime geçiyor: hodgam, hodendiş, hodbin, bedbin. Hodgam; gamsız, din diye bir problemi, hobisi yok. Hodendiş; sırf kendisi için endişelenen. Pergel insan. Bedbin; her şeyin olumsuzunu görüyor, karamsar. Hodbin; kendini beğenen, bencil, enaniyetli. Üstad diyor ki, bu kişi **nazarında fena bir memlekete düşer**. Dünya aynı. Ama herkesin kendi küçük bir dünyası var. Bazen sokakta rastlarsın, kendi kendine gülüyor, konuşuyor. Herkesin dünyası niçin farklı? Çünkü hodgam, hodendiş, hodbin, bedbin. Bu dört tanesi bizim balonumuz oluyor. Balon dünyamız = herkesin küçük dünyası. Hodgam: din mi varmış, dershane mi varmış, hizmet mi varmış, ahiret mi varmış, benim ruhum mu varmış. Öyle bir problemi yok. Endişesi de yok. İki kardeş aynı yere geliyorlar, dünyaya. Biri **nazarında** fena bir memlekete düştü. Hodgam, hodendiş, hodbin, bedbini oluşturan. → zan, ahlak, nazar ve niyet. Gelelim hüsn-ü zanna. Hüsn-ü zannın içeriğinde neler var? Bir insanın nasıl hüsn-ü zannı olur? Ahlakı güzel olursa, niyeti de güzel olursa, nazarı da Allah adına olursa → bunların cem'i aynı su-i zandaki gibi ifrat, tefrit ve vasata ayrılır.

Müsbet tarafını toplarsak:

- → **Hüsn-ü zan,**
- → **Hüsn-ü ahlak, ahlak-ı aliye,**
- → **Mana-yı harfî,**
- → **Hüsn-ü niyet.**

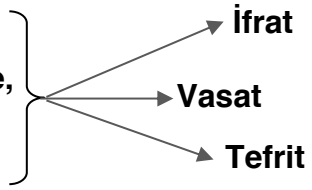

Hüsn-ü zannın ifrat, tefrit ve vasatı: Hüsn-ü zannın tefriti; Kendisine hüsn-ü zan ediyor. Kendisini çok iyi zannediyor, problemsiz zannediyor, derse ihtiyaç hissetmiyor, kendini merkeze koymuş, kendini ölçü yapmış. Benim iyi olduğumu kim söylüyor? Hüsn-ü zan ediyor ama burası su-i zandan daha berbad bir yer. Güzeldir ama tehlike şu: Kendisine hüsn-ü zan ediyor, kendi vehmini ölçü yapıyor, "ben iyiyim" diyor. Din diye bir problemi yok, "biz bitirmişiz" diyor. Bizim iyi olduğumuzu kim söylüyor? Ben mi? Bu hüsn-ü zannın tefriti. Kendinde kusur görmez. Ölümü kendine yakıştırmaz. Okul yaşı 7. Askerlik yaşı 20. Kabrin yaşı? Yok. Her yaşta girilir.

Hüsn-ü zannın ifratı da çok kötü: şeytandandır. Eğer hüsn-ü zannın içerisinde hüsn-ü zannı ifrat yaparsa → abisini, hocasını, şeyhini -dine zıd dahi olsa- bir bildiği var der, ilahlaştırır. İlahlık oradan çıkıyor. "*Birbirinizi ilah edinmeyin*". "*Menittehaze ilahehu hevahu*." Bu dinde haram diyorsun. Dine, vatana, millete zıd diyorsun. Dinlemiyor. "*Lailahe illallah* desen *Muhammedur Resulullah"* demesen çare-i necat olmaz. Muhammed'siz asm din yoktur. Allah nazarında din tektir. "*İnned dine indallahil İslam"* İslam tektir. Ama adam "*Dinler arası diyalog*" diyor. Dinler yok ki! Din var! Allah nazarında din bir tanedir. Ama adam **dinler** diyor. Allah desin. Hocam dedi bitti. "*Lailahe illallah dese Muhammedurresulullah*" demese kafirdir. Resulullahsız olur mu? Olmaz ama oluyor diyor. Nedir o? Hocasına ifrat derecesinde hüsn-ü zan ettiği için, o hoca ne oldu bilmeyerek? Onun aleminde ilah oldu. Bir insanın dininden dönmesi ne ise, onun için hocasından dönmek odur. İlah oluyor. Üç farklı devlette ezan okuyor. Her defasında "*Eşhedü enne muhammedun Resulullah"* cümlesini unutuyor! Ne aksilik! Hep de aynı yeri unutuyor. Takkeme anlat onu. Din ölçü değilse, ya sen ölçüsün, ilahsın, ya da sevdiğin ilahtır. Ben dine zıd bir şey söylüyorum. Sen de "*Hasan abinin bir bildiği var*" diyorsun. Allah'ın dinine zıd olan bir şey yerin dibine gitsin. Allah'ın dinine zıd! Beni ilah edindin o zaman.

Hüsn-ü zannın vasatı: Şeriat dairesinde muvazeneyi ve muhakemeyi bırakmamak. Gönderdiği göz şua ile karşıyı ihya ediyor. Su-i zannın ifratındaki göz; karşıyı öldürüyor, mezara sokuyor. Hüsn-ü zanda ise; seni ihya eder. Maneviyatın giriş yeridir aynı zamanda. Ebeveynler de çocuklarına aşırı muhabbetten nazar ederler. Maşallah demeleri gerek. Göz ile karşıya yükleme yaparsın, köprüdür. Nazar köprüdür. Karşıyı inşa eder gözle. Bir nazar eyle! Peygamber bir nazar edermiş, tak diye işi bitermiş. "*Bu nazarda vallahi yalan yok*" demiş. Bir de **Kur'an'ın mizanlarıyla ve Sünnet-i Seniyyenin terazileriyle a'mal ve hatıratını tart, daima Kur'an'ı ve Sünneti rehber yap**. Bu hüsn-ü zannın vasatı.

Zan, ahlak, nazar ve niyetin bütünlüğü → insanda Allah-u ekberdir. Allah'a hüsn-ü zan ettiğin için, hüsn-ü ahlak sahibi olduğun için, niyetin ve nazarın iyi olduğu için → Allah-u ekber diyerek namaz kılabiliyorsun.

Sual: Namaz kılmamanın bir nedeni de bunların bozuk olması mıdır?

Elcevab: Evet. Adam niye namaz kılmıyor? Ya ahlakı bozuk, ya niyeti bozuk, ya nazarı bozuk, ya zannı bozuk. Namaz kılabiliyorsak; zan, ahlak, nazar, niyet müsbete dönmüş. Müsbet değilse namaz kılamıyor. Allah-u ekber; bu dördünün bütünselliği, cem'i. Aynı zaman bu dördü vehmimizin, şüphemizin, bilgimizin, cehaletimizin kaynağıdır.

Nokta-i Nazar: Adem alemleri Sübhanallah diyor. Vücud alemleri Elhamdülillah diyor. Allah-u ekberi de insan diyecek.

Aynen. Biz namaz kılarken dünyevî meşguliyetlerimiz geçiyor aklımızdan. İmam-ı Rabbanî Hz diyor ki, ahirzamanda olduğumuzdan namazın sureti de tamammış. Elhamdülillah. Suret var ya, secde, rüku, kıyam. Bununla namaz tamammış. Şeytanın vesvesesi (namazın olmadı) kalmadı elhamdülillah.

Zan, ahlak, nazar ve niyet → vehmimizi, şüphemizi, cehaletimizi, bilgimizi dengeye getirecek. Vehim, şüphe, cehalet ve bilgiyi Allah insana koymuş ki, insan donukluktan aktif olsun. Şüphe yoksa, insan aktif olmaz. İnsanı canlı tutan bu dört tane sistem. Bu dördünü zannımızla, ahlakımızla, nazarımızla, niyetimizle vasata getirince → bunun adı bilgidir. Eğer bu bilgiye Kitap, Sünnet, İcma, Kıyasa (Edille-i Şer'iyye, dinimizin kaynağı, her şeyin temel sorgulama, yargılama kantarı ve metresidir, Ehl-i Sünnet vel Cemaatin ölçüsü) vurursak, o zaman sendeki sistem ilme dönüşür, ilim olur. İlim; burdan kaynaklanıyor.

- Vesveseden vesvese edersen → vesveseden kurtulursun.
- Şüpheden şüphe edersen → şüpheden kurtulursun.

- İnsan; insansız insanlaşamaz.
- İnsan; şeytansız terakki edemez.

14.10.2016
İzmir/Ödemiş

ZAN-9

Allah'ımızın, peygamberimizin, meleklerin ve ahiretin, yani iman esaslarının üzerindeki ülfet belasını Risale-i Nur'la kırmak istiyorum. Allah'ımızın üzerindeki ülfet belası Allah'ı örtüyor. "*Ene inde zanni abdibi = Kulumun zannı üzereyim veya zannı gibiyim.*" Allah, bizim zannımıza göre tecelli ediyor. "*Ben kulumun zannı gibiyim, zannı üzereyim, zannı gibi tecelli ediyorum.*" Allah bizim zannımıza göre olursa, ahiret bunun dışında olur mu? Allah bizim zannımıza göre. Senin zannına göre yani. "*İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar.*" Bu gördüğümüz suret, hakikatın suretidir. Bu dünya-ahiret ilişkisini hep söylerdim: Odunda duman ve nur ile, suyun buzla ilişkisi, ruhun cesedle, meleklerin maddeyle, esmanın mahlukat ilişkisi gibidir. Bu dünya; ahiretin üzerine tenteneli bir perdedir. **Bu perdenin zan olduğunu gördüm**. Zanlarımız! Allah'ımızı bile zanlarımız örtüyor. Allah zannımızla örtülürse, ahiret de zannımıza göre. O zaman bu ders "*bilmesem de olur*" cinsinden değil. Zanlarımızı doğrultamazsak, kendi kendini yer, sırtlan gibi. Zannını kontrol edemezsen, adamı yer bitirir.

Sual: Zan; kendi Rabbini mi örtüyor, Allah'ı mı örtüyor?
Elcevab: Zan; Rabbimizi oluşturuyor. Herkesin Allah'ı bir. Rabbi herkeste farklı.

Allah'ın helal ve mübah kıldığı bir şeyi kendinize haram kılmayın! Çığır açılır diye… o zaman insan donuk olur. Evet çığır açılır. Helal helali çeker, haram haramı çeker. Bir videoyu seyrettiniz, öteki videoyu meydana getirir. Ama terk edersen, helali seçersen, helal helali çeker.

Zannın altında dört tane özellik var: vehim, şüphe, cehalet, bilgi. Vehmin değeri %1 dir. Bu kadar bize cirit attırıyor, yani psikolojik hastalıkların temelidir. Üstad "*maddî hastalıklarınızın temeli vehmî hastalıklardır*" diyor. Şüphe ise %2-50 arasındadır ihtimal derecesi. Zan ise %50 den sonradır. %90 ihtimal olursa, zann-ı galib olur. %100 ihtimale bilgi denir.

Zan; manevî hastalıktır. Kontrol edemediğin her duygu, his, seni kontrol ediyor demektir. Seni sırtlan gibi yer. Bugünkü psikolojik hastalıkların temeli bu.

Zanna gelmeden: Adem var; vücudsuz vücud, varlıksız varlık. Ademden vücuda çıktı. Allah; emir ve ilim ile çıkarttı. Ademin varlığı yok, vücudu yok ama var: vücudsuz vücud. Cehennem vardır, taşeron şirkettir. Ademe çalışıyor. O dehşetli cehennem ademe hiçbir şey değil. Cehennemin mümessili var, şirket, sistemin temsilcisi. Arşın temsilcisi İsrafil, Kürsün Mikail, Levh-i mahfuzun Cebrail, Arş-ı azamın Azrail. Biz de şecere-i hilkatin temsilcisiyiz. Cehennem denilen sistemin temsilcisi de şeytan. Şeytan bize vesvese sinyalini gönderir. Adem; uyku gibidir. Varlığın yok olduğu, var da yok. Ademe benziyor. Durmuş, yok olmuş istidad ve kabiliyetlerimiz var. Onları bilgiyle vücuda çıkartıyoruz, şu andaki ders gibi. Cehennemî hâletimiz var: kabz, buhran, bunalım, panik, panikatak, depresyon. Cehaletimizi kaldırarak Cennetimize dönüştürüyoruz, şu anda yaptığımız şey. Cehalet öyle rezil bir şey ki, cehl-i cehenneme girer diyor Üstad

(Sözler 741). Şeytanın bize attığı şüphedir. Şeytan; lümme-i şeytaniyeden vesvese veriyor, Melek ise ilham eder. Vesvesenin karşısında da vahiy ve ilham var.

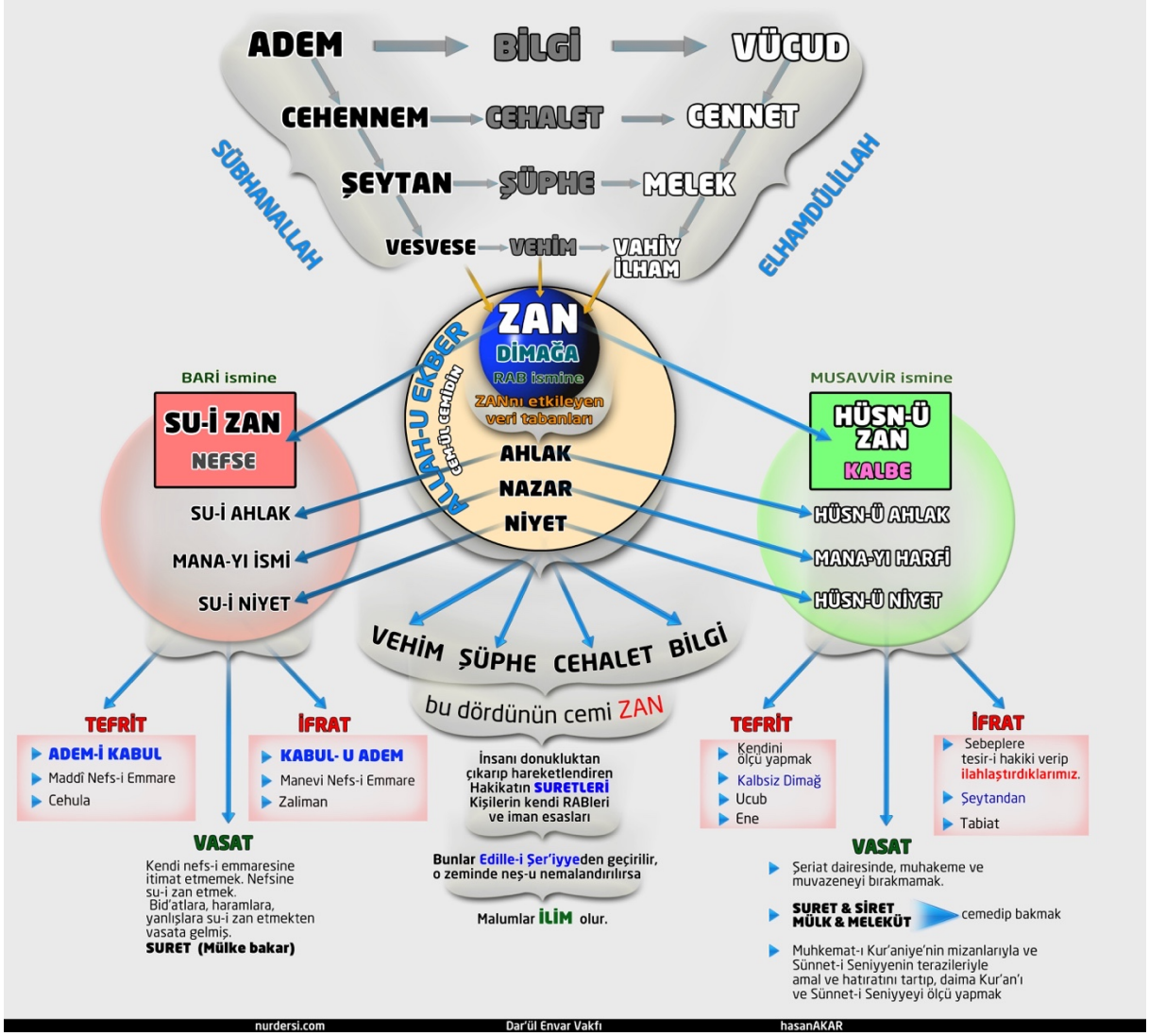

Zannın alt veri tabanı: bilgi, cehalet, şüphe, vehim. Zannına hâkim olunca, bilgine hâkimsin, cehaletine hâkimsin, şüphene de hâkimsin, vehmine de hâkimsin. Zan → dimağda. Su-i zan → nefiste. Hüsn-ü zan → kalbde. Zan; dimağın yedi mertebesinden tahayyül ve tasavvurda. Fakat alt veri tabanlarıyla beraber bütünlüğü de etkileyebiliyor.

- **Vehim** → % 1
- **Şübhe** →% 2-50
- **Zan** → % 50
- **Zann-ı Galib** → % 90
- **Bilgi** → % 100 (Edille-i Şer'iye ile ilim olur.)

Seni psikolojik hasta eden vehim. %1. Üstad "*bunun ne değeri var*" diyor. Sandal misalini getiriyor. Bin tane sandaldan senede belki bir tane sandal batarmış, bazen hiç batmazmış. Senede 360 günü bin ile çarp → üç yüz atmış binden bir ihtimal ile bu

bineceğimiz sandal batar diyor. Bu ihtimalden korkulur mu? %1 ihtimalin hiçbir değeri yok.

Zan; dimağda. Rab ismine bakıyor. Zannı etkileyen veri tabanları da ahlak, nazar ve niyet. Hatta dizilişinde baş harfleri tevafuk ediyor: **Z** an, **A** hlak, **N** azar, **N** iyet.

Ahlakım zannı etkiler, nazarım zannı etkiler, niyetim zannı etkiler. Üstad "*adem alemleri Sübhanallah der, vücud alemleri Elhamdülillah der*" diyor. Adem alemlerinin ve vücud alemlerinin cem'i → insan. Bu da Allah-u ekber der. Kafana Kab-ı Kavseyn, ayağına alem-i şehadet. Bu ikisi ortasındaki mahluk olan ben → insan-ı ekber. Buradaki; mümessili insan, ben. Böyle olduğuma bakma. Şecere-i hilkatim ben. İftitah tekbiri için ellerimi kaldırdığımda on sekiz bin alem Allah-u ekber diyor. Zannın iki kolu var. Birisi hüsn-ü zan, birisi su-i zan. Su-i zan; nefis sistemi. Şeytan; cehennemin mümessili olduğu gibi, bizdeki karşılığı su-i zan sistemi. Hüsn-ü zan da; kalb sistemi.

Su-i zannı Allah niye yarattı? Su-i zan hem nimettir, hem nıkmettir. Hem beladır, hem nimettir. Zannı etkileyen ahlak, nazar ve niyet dedik. Ahlakın su-i zanna bakan tarafı → su-i ahlak. Ahlakın hüsn-ü zanna bakan tarafı → hüsn-ü ahlak. Nazarın su-i zan yönü → mana-yı ismî. Hüsn-ü zanna bakan yönü → mana-yı harfî. Niyetin su-i zanna bakan tarafı → su-i niyet. Kalbe bakan, hüsn-ü zanna bakan tarafı → hüsn-ü niyet.

Bilgi, cehalet, şüphe, vehim → bu dördünün cem'ine Zan. İnsanı donukluktan çıkaran; zan. Zan; hareketlendiren, hakikatların suretleridir. Aynı zamanda kişilerin kendi rablerini ve iman esaslarını oluşturandır; zan. Kişilerin kendi rablerini ve ahiretini. Ahiretin üzerindeki örtüdür; zan. Mesela mezara girdik. Üstad "*zahirde gözüktüğü gibi zanneder*" diyor. Kabrin zahirinde kefen var, mezarlık var, zebani var vs bunlar hep zannımızı oluşturuyor. Zannımız, yani Rabbimiz bizde neyi ifade ediyor, Allah bize göre nediri oluşturuyor. Nasıl anlarız? Üç şekilde anlarız: 1-Dimağımızda Allah nedir? 2-Kalbimizde Allah nedir? 3-İkisinin göstergesi fiildir. Ticaret yaparsın, Allah yok. Evlenirken, Allah yok. Kul hakkında, Allah yok. Nasıl Allah olacak şimdi? Zan kandırıyor. Diyor ki: Sen boş ver, kazıklarsan adamı sonra düzeltiriz. Bunlar hep zan kuyusu işte. 1-Dimağda zan. 2-Kalbde zan. 3-Fiilde zan. "*Şimdi namaz kılma, 40 yaşından sonra kılarsın*" diyor zan. Sanki herkes 40 tan sonra ölüyor. Namaz kıldırtmayan; zan. **Zannın içinde vehim var, şüphe var, cehalet ve bilgi var**. Allah zannı niçin vermiş? Hayvanlarda, çocuklarda zan yoktur. Bizim seviyede yok. Mesela çocuk anne-babasına hemen itimad eder. Zan yok ama 3,5 yaşına kadar pek zan gözükmüyor. Çok düşüktür, his seviyesinde. 3,5 yaşından sonra canlı-cansız, dişi-erkek ayırabildiği zaman yedi yaşına kadar zan modu farklılaşıyor. Yedi yaşına kadar ticaret yaptırılamaz çocuğa. Yedi yaşında aklı geliyor, yani zekaveti aktif oluyor, bulüğ çağına kadar devam ediyor. Derece derecedir. Mesela hayvanlarda da var ama çok basit seviyede. Hiss-i maaş gibi. Zannı Allah niye vermiş diye merak ettim. **Zan; bizi donukluktan, hareketsizlikten çıkartıyor, hakikatların suretidir ve Rabbimizi ve ahretimizi oluşturuyor.** Bu zanlarımızın doğru olup olmadığını nerden biliyoruz? Kur'an, Sünnet, İcma', Kıyas → Edille-i Şer'iyyedir. Bu, Ehl-i Sünnet vel Cemaatin doğruluk ölçüsüdür. Onun imbiklerinden, onun ölçülerinden geçirince, senin malumun

ilim oluyor. Nerelerden geçiyor, haberimiz yok. Mesela idrar çıkıyor ama suyu içtikten sonra nerelerden nasıl geçiyor. Ben ayakta duruyorum ama yediğim gıda nasıl bu hale gelmiş. İlim de Edille-i Şer'iyye süreçlerinden geçerek oluyor.

Allah zanlarımızla ahireti örtmüş. Örtmese, ahiret bütün çıplaklığıyla gözükecek ve herkes intihar edecek. Onun için Allah, kabri mezarlıkla, kefenle, perdelikle örtmüş ki, kimse intihar etmesin. Allah korkuyu, hayatını doğru kullanman için vermiş. Yoksa ölümü düşün de hayatını kabusa çevir diye vermemiş. Sen niye ölümle meşgul oluyorsun? Niye kabirle meşgul oluyorsun? Sana ne! Senin işin değil ki, Allah'ın işi. Kalb kriziyle mi öleceğim, yoksa vs. Neyle öleceksen öleceksin. Hangi şekilde ölmen sana ne. Senin işin, benim işim doğru yaşamak. Uzun yaşamak değil, doğru yaşamak. Bunlar hep zan. Zannımız kalksa, her şey bütün çıplaklığıyla gözükecek. Zan → buraktır. Peygamberimiz zannına bindi. Arşa kadar zan buraktır. Zan ahireti örtmüş, birbirimizi örtmüş. Zannın içinde vehmimiz var, şüphelerimiz var, cehaletimiz var, bilgilerimiz var.

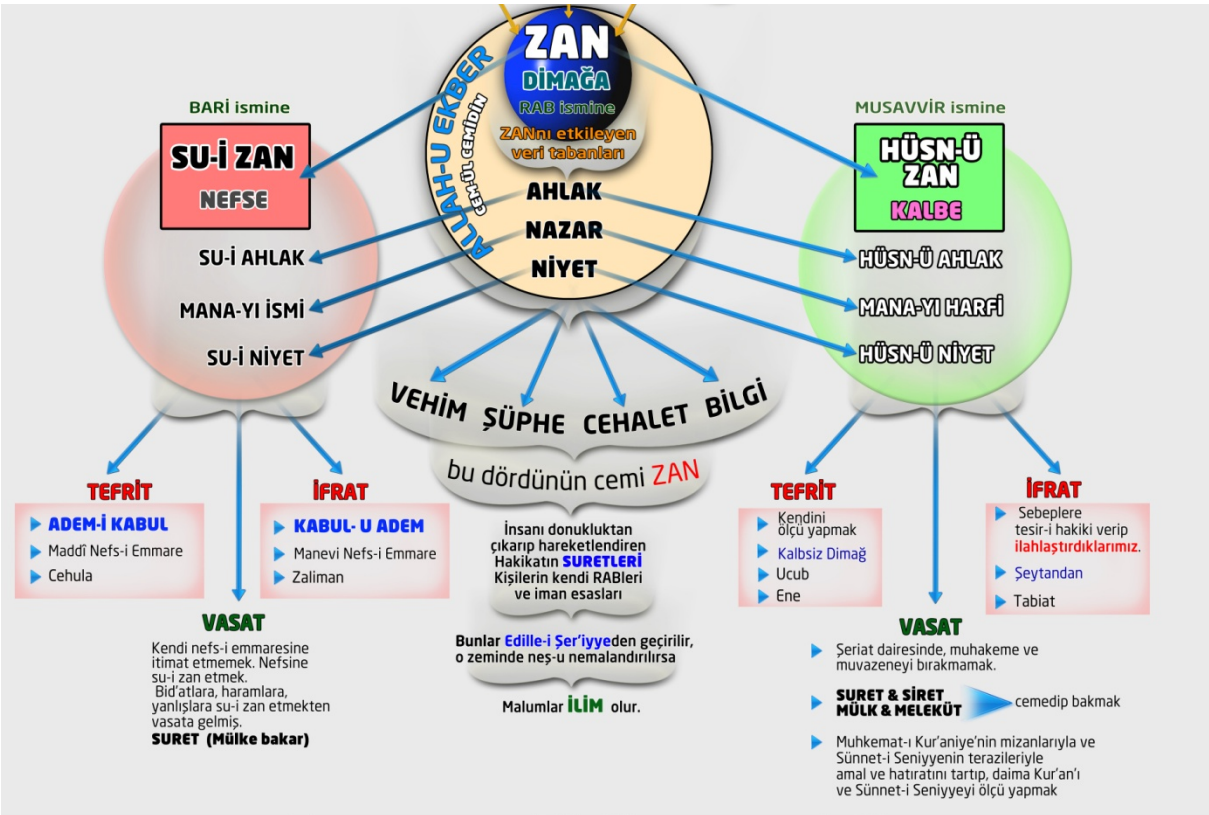

Su-i zan, su-i ahlak, mana-yı ismî ve su-i niyet → tencereye koy, karıştır. Bunların ifrat, tefrit, vasatı var. **Su-i zannın tefriti** → adem-i kabuldür ve maddî nefs-i emmareye bakar. **Su-i zannın ifratı** ise → kabul-ü ademdir ve manevî nefs-i emmareye bakar. **Su-i zannın vasatı** → nimettir. Eğer su-i zan bizde olmasa, ne kafire ne harama ne bid'ata ne de nefs-i emmareye su-i zan edemeyecektik! Demek ki nefs-i emmareye su-i zan edeceğiz. Bid'atlara, haramlara, yanlışlara, Edille-i Şer'iyye (yani Kur'an, Sünnet, İcma' Kıyas) dışında olan her şeye su-i zan edeceğiz ki, imanımız kalsın. "*Lailahe*" deyip reddeceğiz → "*illallah*" da kalmak için. "*Lailahe*" → ilahları atacağız. Sonra

illallah"ı göreceğiz. Yani bid'atlara, haramlara, günahlara, nefs-i emmareye su-i zan edeceğiz → imanımız oluyor. Bak, su-i zan ne kadar nimet. Adam "*La ilahe illallah desen, Muhammedur resulullah demesen de olur iman*" diyor. Nasıl oluyorsa? 15.Mektub'da "*gelecekte Süfyan namında bir zat, Muhammed asm'ın risaletini inkar edecek*" diyor. "*Ben Peygamber asm'ı reddediyorum*" demeyecek ki. "*Lailahe ilah deseniz yeter, Muhammedur resulullah demeseniz de olur*" demektir → Muhammed asm'ı inkar etmek. Apaçık ortada işte.

Şimdi hüsn-ü zannı, hüsn-ü ahlakı, mana-yı harfîyi ve hüsn-ü niyeti → tencereye koy, karıştır. Bundan ifrat, tefrit ve vasat mertebeleri çıkıyor. **Hüsn-ü zannın tefriti** → kendini ölçü yapmak, yani kalbsiz dimağ. Dimağı; kalbden koparırsan → tefrit. Zeki derler buna. İntihar edenler hep zekiler! Geri zekalılar, çocuklar intihar etmez. Zeki niçin intihar ediyor? Kontrol edemiyor. Ezber konuşmuyorum, tefekkürlerden konuşuyorum. Öyle bir düşüncen var ki, kontrol edersen, burak gibi olur. Ata biner gibi binip istediğin yere gidersin. Eğer o düşünceni kontrol edemezsen, seni hiç affetmez. Sırtlan gibi canlı canlı haya yerinden yer. Bu simgedir bize. Sırtlan gibidir kontrol edemediğimiz düşünceler. İlk önce haya yerimizden veya midemizden girer. Kontrol edilemeyen o vehmî düşünceler. Ondan sonra acillerde bile duramazsın, fren bile tutmaz. Doktor da çaresizlikten rahat etmen için, başına bela olan zekanı, aklını devre dışı yapar. Akıl devre dışı olunca ilaçla, uyurgezer gibi dolaşırsın.

İslam ve Kur'an tam tersini yapıyor. Aklı ve zekayı devre dışı yapmak değil, kıblesine koyar. "*Ya akkilun, taakkilun, efela yetedebberun, efela tefekkerun*" der. Ama kontrol edemediğin zaman doktor mecburen ilaç veriyor. Ne yapsın? Laf dinlemiyor, seni-beni dinlemiyor, o zaman ilaç vereceksin. O zaman uyu. Senin uyanman, başa bela. Uyanmak demek, aklı ölçü yapmak demek. Hasta oluyor, benim yanımdan ayrılmıyor, namazda temas edecek şekilde yanımda kılıyor. Düzelince yok, gelmiyor. Kontrol edilemeyen her şey → sizi kontrol ediyor. **Hüsn-ü zannı ifratı** → sebeblere tesir-i hakikî verir ve onları ilahlaştırır. Kur'an simgesiz sembolsüz bir şey anlatmıyor. Bu nedenle kıssalarla anlatıyor. Sebeblere tesir-i hakikî vermek; elmayı ağaçtan, sütü sığırdan, feyzi, kemalâtı şahıstan zanneder. O zaman ilah oluyor. Elmayı ağaçtan zannetmiyor ama hocasını, şeyhini, abisini, liderini ilah yapıyor. Nasıl anlarız ilah yaptığını? İlah edindiği kişinin Edille-i Şer'iyeye zıd olduğunu gösteriyorsun, kabul etmiyor. Sebebi: hüsn-ü zannın ifrat modu. Bu modu aktif eden şeytandır. Her şeyin ifratı; şeytandandır. Tefriti; nefs-i emmaredendir. Vasatı; Rahman'dandır. **Hüsn-ü zannın vasatı** → Şeriat dairesinde muhakeme ve muvazeneyi bırakmaz. Bir eline kantarı (muvazene, vezin), bir eline de metreyi koyar. Muhakemat 49 da Edille-i Şer'iyyenin içerisinde cemaatin Edille-i Nuriyesi var:

"Lübbü bulmayan, kışır ile meşgul olur.
Hakikatı tanımayan, hayalâta sapar.
Sırat-ı müstakimi göremeyen, ifrat ve tefrite düşer.
Muvazenesiz ve mizansız olan çok aldanır, aldatır."

Şeriat dairesinde bir elinize metreyi, bir elinize kantarla herkesi ve her şeyi onunla taratacaksın. Nereye göre niçin doğrudur'u bulmak için ölçü yapacağız.

Hüsn-ü zannı suretine bakarken, sîretini de seyreder. Mülk ile melekutu beraber görür. Mesela buraya geliyorsun, sıkışıyorsun otururken. Niye geliyorsun? Mülkteki hareket melekute göre olur. Buradaki hareketini ruhuna göre yapıyorsun. Çünkü ahirete göre dünyada böyle davranıyorsun. Böyle bakabilen; dünyadaki günahları yapmamakla sabreder, farzları da yaparken sabreder. Sabredebilir, çünkü dünyaya ahiret için bakıyor. Dünya ve ahiret nerede? Odunda duman, nur, nar (ateş, ısı, renk, duman) nasıldır? Dünyada da ahiret öyledir. Ahiretin sureti böyledir.

Muhkemat-ı Kur'aniyenin mizanlariyle, Sünnet-i Seniyyenin terazileriyle → a'mal ve hatıratını (düşüncelerini) tart! Daima Kur'an'ı ve Sünneti ölçü yap!

Bize verilen libaslardan biri zan. Biz bu dünyaya insan olarak gelmedik, insan olmaya geldik. Büluğ çağına kadar insanız. Allah insan kabul ediyor. Büluğ çağından sonra ya hayvandan da daha aşağı, ya da insan ve daha da a'la. İnsan bu dünyada bir çekirdeğe benzer, ağaç değil. Ağaç orda olacak.

Kendini insan zanneden insan. İnsana giydirilenler:
Lem'alar 135: "*İşte ey kendini insan zanneden insan!*"
Zanneden! Sen kendini insan zannediyormuşsun. Sana gömlek, atlet, vücud gibi bak neler giydirilmiş. Sana verilenler:

→ *Vücud*
→ *Hayat*
→ *İnsaniyet*
→ *İslamiyet*
→ *İman-ı tahkikî*
→ *Marifetullah*
→ *Muhabbetullah*
→ *İlm-i Kur'anî* } bu çok özeldir, Üstad'a verilmiş
→ *Hikmet-i imanî* }

Vücud; varlık, sen yoksun daha, al bunu giy denilmiş. Hayat giydirilmiş. Sana insaniyet verilmiş. Hani deriz ya gündelik hayatta: "*Senin insanlığına ne oldu, insanlığını mı kaybettin? Yazıklar olsun insanlığına!*" İnsanlığını kaybettin. Kim? Ey sen! Sen ve insan farklı. Gömlek ve ben farklı olduğumuz gibi. Sonra İslamiyet, İman-ı tahkikî, Marifetullah, Muhabbetullah verilmiş. Sonra Üstad'a özel olarak verilen İlm-i Kur'anî ve Hikmet-i imanî. Niye ona özel olmuş bunlar diye merak ettim. Üstad dedi ki bana hulasaten: Lut kavminin adeti, Semud kavminin adeti, Ad kavminin adeti şimdi hepsi bu zamanda yok mu? Var. O tarihlerde bu adetlerin düzelmesi için peygamber lazımdı. Lut kavminin pisliğini kaldıracak bir peygamber. Şimdi peygamber yok ama o adet var. Bu nedenle Lut as'ın mazhar olduğu ism-i azama Üstad da mazhar olması lazım. Çünkü birisine vazife verilince, ona yetki de verilmesi lazım. Lut as'ı hangi isme mazhar etmişse, vazifelendirdiğin kişiyi de o esmaya azami derecede mazhar edeceksin. Bana

bu binanın yönetimini veriyorsunuz ama yetki vermiyorsunuz. Nasıl yöneteceğim? Hem mükafat hem ceza verme yetkim olması lazım. Mesuliyet veriyorsunuz, yetki vermiyorsunuz. Olur mu? Dolayısıyla Üstad'a da bu ikisi (İlm-i Kur'anî ve Hikmet-i imanî) verilmiş. İnsanlık sana verilmiş. Eğer çıkabilip sahiplenebilirsek. Yoksa dip oluyoruz.

Lem'alar 183: "*Ve tabiatı mûcid zanneden insan suretindeki ahmak sarhoşlar…*"

→ *İnsan olabilmek için iman etmek şarttır.*

İnsanlık sana verildi dedi ya ama biz insan olarak gelmedik. İnsan olmaya geldik. Büluğ çağına kadar Allah insan kabul ediyor ki, Cennete koyuyor. İman etmesen → insan değilsin. Çünkü onlar hayvandan da daha aşağı oluyorlar. Yoğurt bozulsa yenir, süt bozulsa, içilir, ayran bozulsa da içilir ama hepsinin özü olan tereyağı bozulursa, zehir olur.

→ *İnsan suretinde insan olmayanlar var!*

En belirgini söyleyeyim. Metrolara veya tramvaylara bindiğiniz zaman suratlara bakın. Ya çakal, ya domuz, ya tilki vs görürsünüz. Hayvanlar taallüm ve tekemmül için gelmediklerinden, hayvanların siması değişmez. Terakkisi ve tedennisi yok. Yurtdışındaki köpek sahiplerine bakın. Köpeklerine benziyorlar. Eğer benzemiyorsa, yeni almıştır veya emaneten gezdiriyor.

Lem'alar 193:

"*İşte sen gel*
ahmaklığın ve
cehaletin
en aşağı derecesinde
en yüksek akıllı kendini zanneden
adamları gör
ve dalalet,
insanı ne kadar maskara ve
süflî ve
echel
yaptığını bil, ibret al."

→ *Dalalet insanı*

- *Maskara*
- *Süflî*
- *Echel*

} *yaptığını bil, ibret al.*

→ *Kişi, ahmak ve cehaletin* } *en aşağı derecesine iten*

kendini → en yüksek akıllı zannediyor.

En aşağı inen kişi, kendisini en yüksek zannediyormuş. Ben kusurluyum, eksiğim ve derece derece ahmağız. En dipte olan, en yüksek zanneder. Ortalarda olan kusurunu

anlar. Bir tanesi bana "*abi, ben çok kötüyüm*" dedi. Dedim "*evet, kötü bir tarafın var ama onu anlayan hangi güzel tarafın var senin?*" Bir iyi tarafın var ki, senin kötülüğünü anlamış. Eğer rezil olsa adam, kepaze olur, hiçbir şey anlamaz. Kendisini misk-i amber zanneder. Hepimiz deliyiz. 13.Şua'da (sf 345) ki hadis: "*Ve küllün nasi mecnunun vela kin ala kaderil heva ihtelefel cünun.*" Bütün insanlar delidir ama delilik derece derecedir. Ne demek o? Allah'a ve ahirete inanacağız, bu dünya her an bitecek, her şeyimizden hatta nefesimizden hesaba çekileceğimizi bileceğiz → rahatça televizyondaki videoyu seyredeceksin. Bu ahmaklık değil de, delilik değil de nedir? Ne kadar seyrediyorsak, o kadar cununuz. Anladıksa, derecemiz var. Dipte olan, zirvede zanneder. Bu ahmağın dibidir. İsa as diyor ki: "*Ben cüzzamı, körü, ölüyü düzelttim. Fakat ahmağa çare bulamadım.*" Ne kadar komünistin yanımda iman ettiğini bilmiyorum, ne kadar almanın yanımda Müslüman olduğunu bilmiyorum. Fakat bir Vehhabî'nin, bir Şia'nın, Ehl-i Sünnete samimi döndüğünü görmedim.

Sual: Adem as'a isimler talim ediliyor. Bakara suresi 31,32,33 ayet. Sonra dünyaya ihraç oluyor. O isimler zan olabilir mi ona? Ta ki, dünyada zorluk çekmesin.
Elcevab: Harika bir soru. Zansız mutlak bilen ancak Allah'tır. Bizim her bilginin içinde zan var, mertebelendiriyor. Çünkü zannın içinde cehalet var. Cehaleti ilimden kaldırın, ilim nihayetsiz olur. Allah'ın kudreti niye nihayetsizdir? Çünkü içinde acizlik yok. Allah'ın kudretinin içinde acizlik yoksa, kudret sonsuz olur. Allah'ın ilminde niçin sonsuzluk var? Çünkü içinde cehalet yok. Bizim ilmimiz niye derecelendirilmiş? Çünkü içinde cehalet var. Cehalet zannın bir şubesi. Zansız bilen ancak Allah'tır.

Sual: Havva validemize isimleri öğretmedi Cenab-ı Allah. O nasıl orda mahfuz oldu?
Elcevab: Adem babamız atıldı ama peygamber donanımı vardı. Peygamber ruhuyla dünyanın dünya olduğunu ilmiyle keşfetti. O çok iyi biliyor ki, ben tekim. Havva da tektir. Sen çocuklarından kaç hafta, kaç ay, kaç sene uzak durabilirsin? 600 sene ama bilmiyorsun kaç sene duracaksın, limiti yok. Allah tamam demiş. Mutlak olsa, daha berbad. Nasıl bir ruh?

Şualar 11: *"…gafil ve kendi kendine malik ve başıboş zanneden…"*

- → *Zan; kendine dönük ki, tefrit mertebesi.*
- → *Zan; sistemdir.*
- → *Zannın kendine dönük olmasının sebebi:*
    1. *Gaflet*
    2. *Kendi kendine malik*
    3. *Başıboş kendini zannetmek*

    Bu sebeblerden zannın yönü kendine dönüyor ve bu üç sıfatından dolayı zannın tefrit moduna insan giriyor.

Zannın ilk yönü insandır. Sebebleri üç sıfattır. Gaflete dalıyor, kendi kendine malik zannediyor, yani "*ben bana yeterim*" zannediyor. Bu aklı yapana aklı teslim etmiyor. Bu el yapılırken bu elle yapılmadı. Bu elden önce başka bir el olacak. Bu göz yapılırken, bu göz kullanılmadı, başka bir göz olacak. Aynen öyle de: bu akıl yapılırken, bu akıl kullanılmadı. Bu akıldan önce akıl olması lazım. İşte bu aklı o akla bağlarsan ki, vahye,

akıllılıktır. Bu akıl bana yeter dersen, vahye bağlanmazsan, zekiliktir, başına beladır. Psikolojik hastalıkların sebebi budur.

Sual: Bunları bilirsek, teslimiyet mi oluyor?
Elcevab: Evet. Bu misali unutma. El, göz, kafa. Bu el yapılırken, bu el kullanılmadı. Bu göz yapılırken, bu göz kullanılmadı. Bu akıl yapılırken, bu akıl kullanılmadı. O zaman bu elden, gözden, akıldan önce başka birisi olması lazım. Bu aklı "*efela tefekkerun, efela yetedebberun, taakkilun, yaakkilun*" gibi ayetlerle yapana teslim etmek akıllılıktır ki, bunun adı → vahiy. **"*Aklını başına al*" yani "*vahye tabi ol*".** Ben bana yeterim zannı zekavettir, bela orda. Ne kadar zekiysek, yani vahiyden kopuksak, o kadar bela. Ama medya zekayı pompalıyor, sanki iyi bir şeymiş gibi. Çok zeki ama akıllı mı? Akıl önde olur, zeka aşağıda olursa → harika! Roket gibi gider. Ama zeka önde, akıl aşağıda ise → hiç şansı yok, nasıl intihar edeceğini hesapla!

Sual: En çok ölen tabaka zekiler tabakası mı?
Elcevab: Evet, hadiste öyle geçiyor. Zekiler girecek diyor.

Sual: Mi'raçta Peygamber Efendimizin asm Refref'e bindi gitti diyor ya. Refref'de zan var mı?
Elcevab: Yok, orda zan yok artık.

Sual: Zansız tek Allah'tır ya. Nedir o, o zaman?
Elcevab: Aslına dönüyor o zaman.

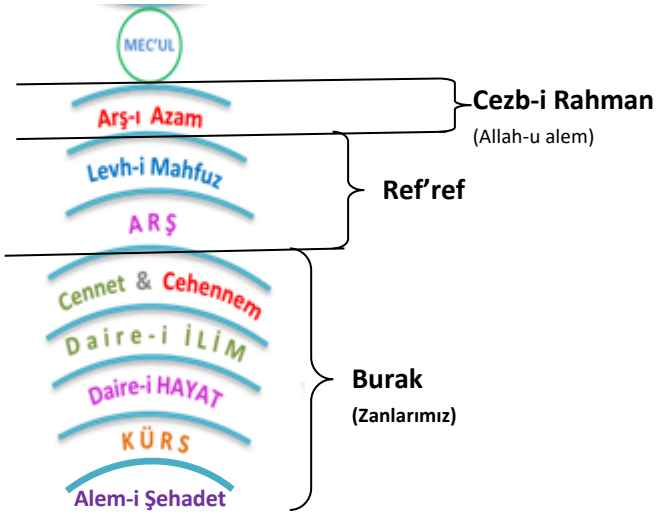

Sual: Cezb-i Rahman'dan ne anlayacağız? Akrebiyet mi?
Elcevab: Evet, akrebiyet-i İlahiye. Ref'ref de yok orda. Burak; zanlarımız. Celb-i Rahman, Cezb-i Rahman gibi birçok tabirler var. Onların içerisine girmek istemiyorum.

Barla Lahikası 266: "*Mektubu kâtib zanneden…*"
→ *Kâtibi mektubun içinde tahayyül etmeye başlar.*
Yani Allah'ın mektubu ağaç. Ağacı fail kabul ederse, elmayı ağaç verdiyse, onun Sani'i ağacın içinde zanneder, kâtibi mektubun içinde tahayyül etmeye başlar.

→ *Üçüncü adımda ise; mektubu hayal tevehhüm eder.*

Allah'a vermiyor. Ağacın da elma yapacak özelliği yok. Ya bunun İlahı içinde der. Buna da kafası yatmayınca, "*bu ağaç hayaldir*" der.

- → *En son aşamasında ise hakikatın hakikî yüzünü göremez olur.*
- → *Bir üst mertebe ve makam otomatik olarak alt makam ve mertebeleri de kullanabilir. Bu makamda zan; tasavvurda görünüyor.*

Kafirin dimağındaki zan böyle çalışıyor. Eğer vahiyden koparsa, bizde de öyle çalışır. Elma mektuptur. Bu elma burada inşa edildi. Allah'a vermesen, bunun ustası içinde. Nasıl olacak? Ağaca akıl verdin, kimyagerlik verdin, fizikçiliği verdin. Kainata tasarruf etmesi lazım. Buna da kafası yatmayınca, ağaç hayaldir zanneder. Bu mevcudata hayal perdesini çekenler, dimağı esas alıyor. Kalbden kopuk zan. Eşyayı bu sefer akılla çözmeye kalkınca, ki Gazalî der: "*Her şeyi akılla izah etmeye çalışanlar, Allah'ın rahmetini daraltmış olurlar.*"

- → *Zan; kişiye mana-yı ismîyi, mana-yı harf zannettiriyor. Bunun neticesinde de batmayı, kaybolmayı suud ve uyanmak zannettiriyor.*

Mana-yı ismiyle mana-yı harfîyi birbirine karıştırıyor. Allah hesabına mı bakıyor, nefis hesabına mı? Kendi ölçüsüyle birbirine karıştırıyor. Eğer mana-yı harfiyle bakarsa elmaya, Allah adına bakar. Kendi nefsiyle bakarsa, Allah'ı hiç hesaba katmıyor. Eyleme dönüştürelim: Evde Allah'a iman hâkim değilse, evde mana-yı ismî var. Kavga eksik olmaz. Ama Allah'ın emaneti diye bakarsan, çocuk da Allah'ın ikramıdır, nimetidir. İkisi emanet verilmiş. Emanete niye ihanet ediyorsun? O zaman sıkıntıyı çekeceksin. Birbirine karışırsa mana-yı harfîyle mana-yı ismî, suudu, dibi yukarısı, uyanmak zanneder.

- → *Demek zan; mana-yı ismîyi mana-yı harfî zannettiriyor.*
- → *Aynı zamanda zan; doğruluğumun sağlamasıdır. Doğru bildiğini tahkikî olmasına vesile olur.*

Zannın içinde bilgi var demiştik. Bilgi ama neyin nesidir diye şüphe ederse, bu sefer bilgi ilme döner. Vesveseden vesvese edersen, vesveseden kurtulursun. Şüpheden şüphe edersen, şüpheden çıkarsın. Zannı da zannedersen, zandan çıkarsın. Yani dünya hayatını esas yapanın → cehennem kabusu olur.

Sual: Zannı zannetmek, sureti hakikata döndürmek mi oluyor?
Elcevab: Evet. Zannı zannedince, suret hakikata döner → zanlıktan çıkar, basamak olur, burak olur sana. Vesveseyi vesvese kabul edersen, vesveseden çıkarsın → taharriye daidir, ciddiyete vesiledir, tehavünü def'eder, lakaydlığı atar, teyakkuza sebebdir.

Sual: Şüphenin zanla ne ilgisi var, açıklayabilir misiniz? Hz Ali ra Efendimiz asm'a buyuruyor ki: "*Ya Resulullah! Bana cenneti de cehennemi de sırratı da gösteren, imanımda hardal tanesi kadar bir artış olmaz.*"

Elcevab: Zan; bir sistemdir, terkiptir. Yemek, taze fasulye gibidir. Yağ var yemekte, su var, soğan var, ocak da var, emek de var. Böyle bir terkip. Şüphe zirve yapar → Şüphe yok. Ama vehimden kurtulamaz. Bilgi ve bir de cehalet var. %1 ihtimal vehimdir. Ona ehemmiyet verilir mi? Acaba ben kalb krizinden ölecek miyim? Bu vehim. Ama zan ile şüphe arasında şu: Şüphe; zannın içerisinde bir birimdir. Mesela şüphen %2 ye düştü. Vehmin %1 de. Cehaletin %70 de. Bir de bilgin var. O da %40. Karma oluyor. Bunları topla, dörde böl. Yani zan; tek şey değil.

Sual: Şüphe araç, zan sonuç gibi olabilir mi?
Elcevab: Gibi.

Sual: Hz İbrahim as Cenab-ı Haktan ahirete yakîniyetinin artması için bir şey istedi. Allah da ona: "*Ya İbrahim, inanmıyor musun?*" Bu nedir?
Elcevab: Peygamber dahi olsa, Peygamberimiz asm dahi olsa, zansız, yani içinde cehalet olmayan bir bilmek olamaz. Peygamber asm da Arşa kadar zanlarıyla gitti.
Zan;

→ **Vehim →%1 → x**
→ **Şüphe →%50 → y**
→ **Cehalet →%90 → z**
→ **Bilgi →%100 → t**

+

Bu en zirve ölçüdür.

s

Bunların ortalaması senin Rabbinin ölçüsüdür

Bu dört sayıyı toplayıp, dörde böleceksin. İbrahim as haşir için delil istemesi, cehaletinden. Kuşların dirilmesiyle cehaleti %100'e vuruyor. Ama yine kalkmıyor, yine bilgi bu. Bu bilgiyi Edille-i Şer'iyeye vurduğun zaman, o imbiklerden geçiyor, ilime dönüşüyor. İşte ilim ordan başlıyor.

Zan;

→ **Vehim →%1 → x**
→ **Şüphe →%50 → y**
→ **Cehalet →%90 → z**
→ **Bilgi →%100 → t**

+

Bu dört maddeye Edille-i Şer'iyye taalluk ederse ki, (derecesine göre) ilim olur.

Peki ilim bitti mi? İlim daha yeni başlıyor. Peygamberler buraya geldi. Tam değerleri aldılar. Peki zanları kalktı mı? İlime geldi daha. İlim; bilinmeyenden başlar (Gazalî).

Sual: İlim Arşa kadar mı?
Elcevab: Evet.

Sual: İlimden sonra?

Elcevab: Levh-i mahfuz. Levh-i mahfuzdan sonra ilim yoktur. İmam-ı Rabbanî Hz "*Levh-i mahfuza kadar ilimdir*" diyor, çünkü kaynağı o. Levh-i mahfuzu geçtikten sonra hala ilmî şeylerden bahsediyorsa, hala konuşuyorsa, orda değildir (İmam-ı Rabbanî).

Sual: Hala zanda mıdır?
Elcevab: Evet, buraktadır.

Sual: Arşta Peygamber asm Burak'tan indi Ref'ref'e bindi. Orda artık bilgi yok, dimağ yok, başka bir sistem var. Çekirdeğin içinde. Ağacın yaprağında, dalında, çiçeğinde değil, direk dahilde. Orda afak hiç yok.
Elcevab: Aynen. Arş-ı azam → cevherler alemi. Zan; Arşa kadar. Kurbiyet de diyebiliriz. Arş-ı azamda akrebiyet. Arşa kadar zanla geldi ama öyle bir zan ki, öyle bir iman etti ki, zannıyla aynı!

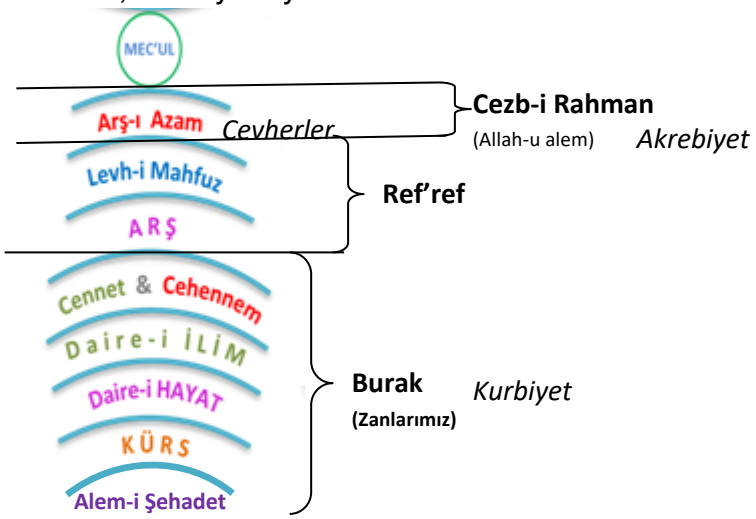

Onun için gittiği o alemlerde şaşırmadı. Gözüyle gördüğünü kalb yalanlamadı. Gördüklerini adeta "*tabii ki, elbette böyle olacaktı*" der gibi karşılıyor. Gayba böyle iman etmiş.

Sual: Zan o zaman aslında yok olmadı ama stabil oldu?
Elcevab: Harika. Fakat Arşta elbise değiştiriliyor. Ref'ref, Rafraf. Sistem değişiyor. Arşa kadar kurbiyetti, peygamberliğin kendi yakınlığı. Oradan sonra Refref'e bindi. Artık akrebiyet-i İlahî. İmam-ı Rabbanî Hz ilim Levh-i mahfuzda diyor. Kelam; Levh-i mahfuza kadardır. Arş-ı azamda Rü'yet. Levh-i mahfuza kadar konuşursun diyor. Ordan sonra "*ben buralardayım, Arş-ı azamdayım*" diye konuştun mu? Orda değilsin demektir, aşağıdasın. Arş-ı azam; cevherler alemidir. Orda ruh cevheri var. İşte Allah-u ekber dediğimiz zaman bütün bu alemleri kastederek söylüyoruz. Çünkü temsilcisin. Sen temsilci olduğunu ister hatırla, ister hatırlama. Allah-u ekber. Bütün alemler adına söylüyorsun.

Zeytinburnu/ İstanbul

ZAN-10

Zan:

- *İç alemimizin bütünlüğünü sağlaması, Allah'tan cc veya hariçten içeriye alınanların sağlaması.*
- *Zannın su-i zan modu ve hüsn-ü zannın ifrat ve tefritleri manevî hastalığın sebebidir.*

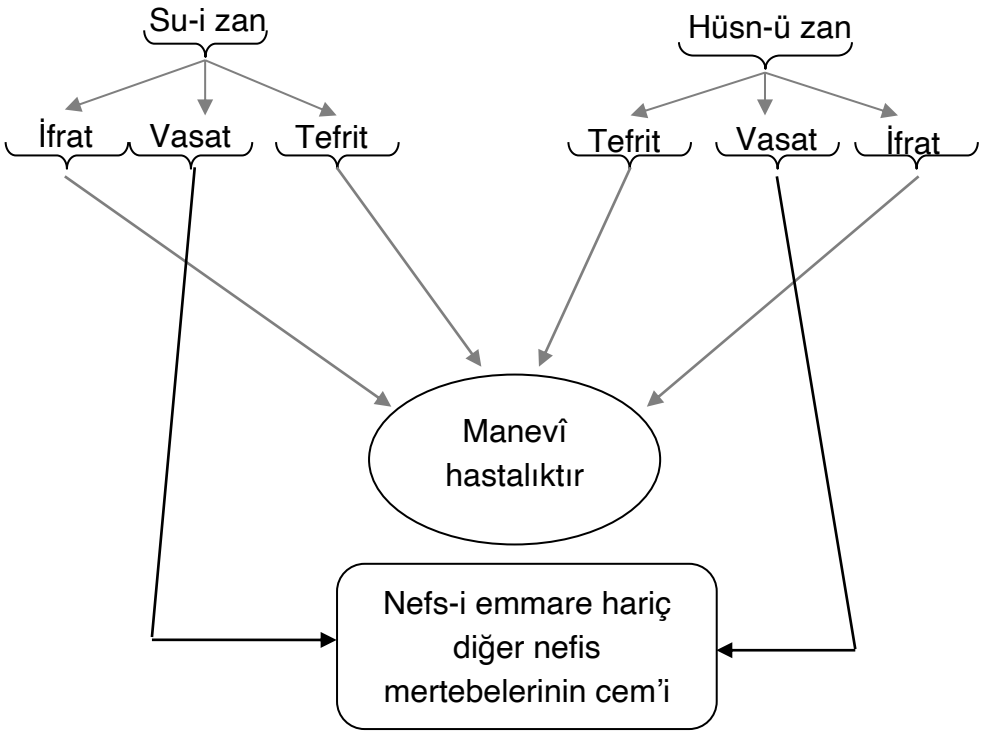

Nefsin meratibleri:

- Nefs-i emmare
- Nefs-i mutmaine
- Nefs-i levvame
- Nefs-i mülhime
- Nefs-i radiye
- Nefs-i safiye

- Maddî nefs-i emmareden su-i zannın → tefriti,
- Manevî nefs-i emmareden de su-i zannın → ifratı çıkıyor.
- Hüsn-ü zannın ifratı → şeytandan,
  tefriti → ben merkezlikten.

Maddî nefs-i emmare: bedensel dayatmalar. Bu seni su-i zanna götürüyor. Yani adetullaha, Allah'a, Kur'an'a, hizmete uymuyor. Pazar pazar sabah derse gelemez, uyur. Bu maddî nefs-i emmareden kaynaklanıyor.

Manevî nefs-i emmare: içsel dayatmalar; his, heves, kör hissiyat, tabiat, damar, asab → bütünlüğü.

Hüsn-ü zannın ifratı: Edille-i Şer'iyyeyi hiç kâle almıyor. İleri seviyesi ilahlaştırmak, kişileri, sebebleri ilahlaştırıyor. Bu mod şeytandan. Hüsn-ü zannın tefriti ise: kendini merkeze koymak.

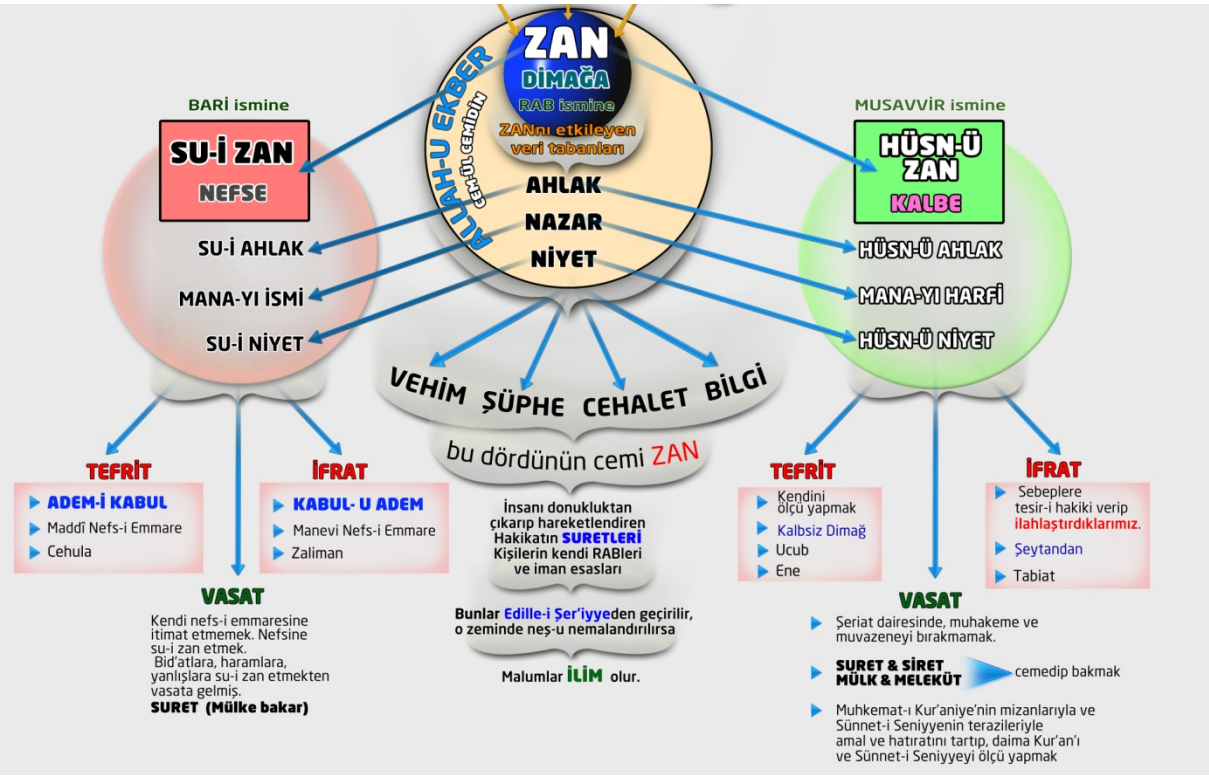

Kendini merkeze koymanın sebebi nedir? Su-i zannın ifrat ve tefriti cem olursa; kendisini ölçü yapar. Başka bir özelliği de → dimağı kalbden koparır. Feylesofların yanlış itikadları bundan çıkıyor: kalbsiz dimağ. Tefriti → kendini firavunlaştırıyor. İfratı → harici firavunlaştırıyor. Uygulayalım: Adam Risale-i Nur okuyor, dershaneye, sana-bana hüsn-ü zan ediyor, dersi dinliyor, dinliyor, sonra lügati ve bazı teknikleri çözüyor. "*Ben bu işi çözdüm*" diyor. Evet, temelini, şeklini çözdü ama içsel yapılandırmak bilgi ile olmaz. Yaşanan bir hayattan o bilgiler hisse dönüşür, duyguya dönüşür, latifeye dönüşür. Bilgiyi ezberledik, külliyatı ezberledik ama yaşanan bir cemaat yoksa, dershane hizmeti yoksa, o kuru bilgi olur, enaniyete vesile olur. Yüzmeyi teknik olarak, bilgi olarak öğrenmek ayrı, suda o bilgiyi kullanmak, yüzmek ayrı.

Nokta-i Nazar: Hüsn-ü zanna memur olmak; hariçten sizi hüsn-ü zanna memur edene tabi olmak var. Toplamında su-i zannın ve hüsn-ü zannın vasatlarını çıkardığımız zaman, ikisi de memuriyete tabi. Mesela Şeriat dairesinde hareket etmek, muhakeme ve mizana tabi olmak → bu hüsn-ü zannın hakkını vermek. Su-i zanda da kendinden bilmemek, kendi nefs-i emmaresine itaat etmemek. Bu da Şeriat dairesinde hareket etmektir. O zaman bizim zannımız olmaktan çıkıyor. Biz sadece anlık bir tefekkürle ona

intikal etmiş oluyoruz. Bizim değil yani. "*Zannın çoğusundan sakının*" ayetini te'yid etmiş oluyor, çünkü beşerî bir zannın sıkıntıları var. Ancak teslimiyetle ondan kurtulabiliyoruz. Tefritler ve ifratlar bizi sıkıntıya düşürüyor ama su-i zannın vasatı işimize yarıyor, hüsn-ü zannın vasatı da zaten bize ait değil. Şeriat dairesine, vahye bağlı, mizan ve ölçüye bağlı. Hariçten gelen bir emrin neticesinde hareket etmek.

Su-i zannın vasatı ile hüsn-ü zannın vasatı arasındaki fark nedir? Su-i zannın vasatı için Allah "*şuna şu kadar düşman ol*" diyor. Hüsn-ü zannın vasatı için Allah "*şuna şu kadar dost ol*" diyor. Hüsn-ü zannın da su-i zannın da vasatı nimettir. Arasındaki fark nedir peki? **Su-i zannın vasatı → nereye ne kadar düşman olacağını, yani düşmanımızı belirliyor. Hüsn-ü zannın vasatı ise → kime ne kadar dost olacağımızı belirliyor.** Muhabbet ile şefkat arasındaki fark gibi: Muhabbette merkezde sensin. Her şeyi kendine feda ediyorsun. Ben merkezlidir. Şefkat ise; karşı merkezlidir. Her şey orda yok olmuş. Mesela kadın çocuğunu merkeze koymuş, kendisinin dışında, kendisini de yok etmiş. Şefkat; karşı merkezli her şeyin yok olması. Muhabbet; ben merkezli her şeyin yok olması. Şefkat → hüsn-ü zannın vasatına denk geliyor. Muhabbet de → su-i zannın vasatına denk geliyor.

Üstad: Kabrime girdim. Münker Nekir namında iki arkadaş geldi, benimle tatlı tatlı musahabelerde, sohbetlerde bulundular. Kabrimi 1-nurlandırdılar 2-ısındırdılar 3-yalnızlığımı giderdiler 4-enîs oldular, arkadaş oldular. Çünkü kabir 1-karanlık 2-soğuk 3-dar 4-kimsesiz. Bunları ortadan kaldırdı. Üstad "*ben yaşamadığımı yazmadım*" diyor. Kabrime girdim diyor. Bu hayal değil! "*Yerde işlenen günahların alem-i misalde temessüllerini görüyorum, nasıl bakayım*" harama diyen Üstadımız. "*Çıkart kendini aradan, zahir olsun Yaradan!*" sırrınca, yani kabrine nasıl girdi? Hz Ali: "*Alem-i gayb açılsa, yakînim ziyadeleşmez.*" diyor. Bunun sebebi şu: **zanları kalktı**.

Dünya hayatının kendisi "zan" dır. Zanlarımızı kaldırırsak → ahiret olur.
Zan o kadar mühim ki, hem Rabbimiz âyân olur. "*Çıkar kendini aradan, zâhir olsun Yaradan!*" Arada olan → zan. "*Ene inde zanni abdibi. Kulumun zannına göreyim.*" Allah'ın Rububiyetini, bize karşı durumunu zannımız oluşturuyorsa, ki ahiret hâşâ Allah değil, Rab değil. Ahiret mahluktur. Allah hâşâ mahluk değil. İman esasıdır ahiret inancı ama Allah ile aynı seviyede değil. Rabbimizin bize karşı münasebetini, derecesini, muamelesini, füyuzatını, tecellisini zannımız oluşturuyorsa, ahiret haydi haydi oluşur. O zaman ahiretteki durumunu merak ediyorsan → zannına bak!

Nokta-i Nazar: Zanlar dünyadır, ahiret hakikattır. Ahiret hakikatse, zan değildir. O zaman **hakikata geçince → ahirettesin**.

Harika, güzel!

- *Ötelerin, ahiretin, alem-i gaybın ve melekûtun üstündeki örtüdür; zanlarımız.*
- *İç alemimizin bütünlüğünün sağlamasıdır; zanlar.*
- *Allah'tan cc veya hariçten içeriye alınanların sağlaması.*

Bunu psikolojide de kullandım (Psikoloji 347.ders). Hayatınızda bazı insanları toplayın, bazı insanları çıkartın, bazı insanları hayatınızda çarpın, bazılarını da bölün. O derste detayıyla anlatılmış. İmam-ı Rabbanî Hz'lerine "*İyi olmak istiyoruz, ne yapmalıyız?*" diye soru soruyorlar. İmam-ı RabbanÎ Hz diyor ki: "***İyi olmak istiyorsanız, iyilerle beraber olun.***" Yani hayatınıza iyileri toplayın.

Biz millet olarak dostumuzun pek kıymetini bilmiyoruz. Ölünce anlıyoruz. Madem dostumuzun kıymetini ölünce anlıyorsak, formülü şu: Hayalen dostumu öldürüyorum. Sonra yaşadığını görünce seviniyorum. Dostlarımızı hayatımıza, kalitesini yükselttiği için, çarpıyoruz. Arkadaşlarımızı hayatımıza, destek verenleri, topluyoruz. Olumsuz şeyleri ve olumsuz insanları hayatımızdan çıkartıyoruz. Bölme çok önemli. Hayatınızda bazı insanları ve kendinizi, eşinizi, çocuklarını, ilk önce kendini böl! Bölemezsen → bölünürsün. Bölmek ne demek? Kendinizi üçe bölün: 1-beşeriyetimiz 2-ubudiyetimiz 3-vazifedarlığımız. Böyle bölemezsek, bölünürüz. Eğer bir insanı tamamen bütün kabul edersen, iyiliği ile firavunlaştırırız, kötülüğüyle zındıklaştırırız. Oysa ne zındıktır, ne de ilahtır. Bölmeyi becermek zorundayız, çünkü hayat bizi bölüyor. Hayata baktığın zaman şöyle böleceksin: Suret-hakikat-Allah. Hayatta iyi olmak istiyorsak, bunu becereceğiz. Bazı işlerini, işyerlerini, kişileri, duygularımızı vs hayatımızdan çıkartacağız. Çünkü bir kamyon elmanın içinde bir tek elmanın yarısı çürük. Bir kamyon elma, bir elmanın yarısının çürüğünü düzeltemez. Ama o yarı çürük, hepsini bozar. O zaman acımasız fena seyline atacaksın. Arkadaşını keseceksin, atacaksın. Beşerî münasebete koyacaksın. Mesela dışarıda, işyerinde beşeriyetiniz var. Ailenizde ve arkadaşlarınızla berabersiniz ya, sofrada ubudiyetimiz, karakterimiz var. Burada hanımımızla durumumuz veya sokaktaki, işyerindeki durumumuz gibi değil. Bir de ders yaparken, ders çalışırken, odandayken veya ders anlatırken vazifedarlığımız var. Hayatımızı böyle bölersek, bütüne geliriz.

Sual: Dünya hayatının kendisi zandır. Zannı kaldırdığımız zaman, başka zanlar mı çıkıyor? Ahirette zan yok mu?
Elcevab: Ahirette zan mertebesi var ama biz buradan konuşuyoruz. Ama hakikattır o. Artık oradaki maddî nefs-i emmare, manevî nefs-i emmaresiz zan. Onu konuşmuyoruz.

Nokta-i Nazar 1:

Zanlar = dünyadır
Hakikat = ahirettir

İçler-dışlar çarpımıyla hakikat nazarıyla dünyaya bakarsan→ ahireti dünyada yaşarsın. O zaman: **Hakikatla dünyayı yaşarsan→ dünyan ahiret olur**. Dünyevî zanlarınla da ahireti yorumlarsan, zanlarınla ahirete bakarsan→ ahiretini zanlarınla şekilendirirsin. Yani: **Zanlarınla ahirete bakarsan→ dünyan hakikat olur**.

Nokta-i Nazar 2:

$$\frac{\text{Hakikat}}{\text{Zan}} = \frac{\text{Ahiret}}{\text{dünya}}$$

Hakikat yerine Edille-i Şer'iyyeyi koyduk, yani Kitab ve Sünnet veya iman esası (altı tanesini) diyelim. Bunları zanlarına bölmek demek, zan imbiklerinden geçirmektir. Zan içerisinde; vehim, şüphe, cehalet ve bilgi var. İman esasın altı tanesi → hakikat. Bunları zanlarımızdan geçirirsek, zan imbiklerinden. Bu sefer hakikat, Rab, ahiret, melek, kader → hakikatteki hakikat değil, bizdeki hakikat olur.

Nokta-i Nazar: Edille-i Şer'iyyeyi zanlarımızdan geçirirsek, bizim ahiret olur. Biz zanlarımızı Edille-i Şer'iyyeden geçirirsek, o Rıza-yı İlahî dairesinde olur, zanlarımızdan çıkmış oluruz. Yani biz Edille-i Şer'iyye mihengiyle vahye uygulamış oluruz.

$$\left.\frac{\text{Hakikat}}{\text{Zan}} = \frac{\text{Ahiret}}{\text{dünya}}\right\} \text{Edille-i Şer'iyye mihenginden geçirilirse}$$

Edille-i Şer'iyye mihenginden geçirilirse bile, bizim zan imbiklerinden geçirilecek. Zan imbikleri şu: vehim, şüphe, cehalet, bilgi. Altı tane iman esası bu imbiklerden geçerse, o zaman → **benim** Rabbim, **benim** ahiretim oluyor.

Sual: Dünya hayatı kendisi zan dedik. Hiçbir zaman bir bilgiye zansız ulaşamam. Cismaniyet dersinden biliyorum ki, dünya hayatının bana bir yansıması var, o benim dünyamı oluşturuyor. Bu dünyamı ahiret zannedersem, hakikatı bulur muyum? Edille-i Şer'iyyeyi tesbit edebilir miyim?
Elcevab: Hayır. Edille-i Şer'iyyeyi de tesbit edemezsin. Bir umumî dünya var, bir de benim hususî dünyam var. Umumî dünya dimağına düştü, aynaya yansıdı. Ayna çatlak, ayna tozlu, ayna renkli. Bu ayna umumî dünyayı şekillendiriyor. Hakikî dünya ile senin aranda fark olacak. O zaman o senin hususî dünyandaki oluşan dışarıdakiyle aynı değil. Bu **senin** dünyan. Çünkü senin dünyanı zanların oluşturuyor. Bilgin, cehalet seviyen, şüphelerin ve vehim. Bunlar senin hususî dünyanı oluşturuyor. O zaman şunu kesin bileceğiz ki, kendi dünyamdan baktığım zaman dış dünya böyle değil. Mesela sana baktığım zaman sen öyle değilsin. Hanımın öyle değil. Sonra kabir öyle değil. Herkesi korkutan, dehşet veren kabrin hakikî yüzü zahirdeki gibi değil.

- *Zan sahibi olanlar daha çok kıyas-ı bin-nefs yaparlar ve herkesi kendileri gibi zannederler.*

Allah "*Zannın büyüğünden, küçüğünden kaçının*" diyerek zannı mutlak bırakmış. Bütün zan hadislerini ve ayetlerini toplamışım. **Kıyas-ı bin-nefs; zannın en tehlikelisidir**. Bu bizim en berbat tarafımız. Kıyas-ı bin-nefs; illettir, zannın da zannıdır.

- *Oysa herkesin imtihan çeşidi farklı farklı olduğundan, zanları da farklı farklıdır.*

"*Fedhu rakkabe.*" Herkes imtihan dağına tabi tutuldu, herkesin dağı farklı. Mesela senin imtihanın benim ayağımın topuğunu bile ıslatmaz. Sen onda boğulursun, yüzmeye çalışırsın ama benim topuğuma bile gelmemiş. Beni boğan, boğuştuğum imtihanım da senin topuğuna bile gelmez, hiç ilgini bile çekmez belki. Öyle bir imtihanı yok. O zaman herkesin imtihanı farklı olduğundan herkesin zanları farklıdır.

- *Hüsn-ü zan sahibi olanlar, insanların sözlerini ve davranışlarını iyiye yorarlar.*

Ben bir şey söylerim ama iki kişi farklı anlar. Sebebi: hüsn-ü zan ve su-i zan.

- *Nefsini ve şeytanı unutanlarda su-i zan olur. Bunlar kişiyi kendisiyle meşgul etmemek için, diğerleriyle, başkalarıyla meşgul ederler.*

Şeytan ve nefs-i emarenin en büyük özelliği; kendine tabi olanlara kendini inkar ettirmektir. Şeytanın en büyük hilesi; kendi varlığını bizim dünyamızda ortadan kaldırması. Yani kendini bize unutturuyor. Bu sefer ben bir şey isteyince, ben istiyorum zannediyorum. Oysa o istetiyor. Hani Allah diyor ya: "*Ben onun yürüyen ayağı olurum, gören gözü olurum, işiten kulağı olurum...*" vs. Bu fenafil-şeytan, yani donmuş şeytan, haza şeytan olan da "*istiyorum*" diyor. Canım istiyor diyor, oysa canı istemiyor. Mesela "*abi, kalbimi kırdın*" diyor. Evet bir yer kırıldı ama o kalb değil. O nefistir. Niçin doğrular acı gelir? Şeytanı ve nefsi unutmaktan kaynaklanıyor.

Zanlarımızın sağlaması → Edille-i Şer'iyyedir. Zaten nefsini ve şeytanı unutanlar otomatik olarak kendi istek ve arzularını kendi zanneder. Başkalaşmanın en büyük özelliği, nefis ve şeytanı unutmaktır. *Benim* zannediyor kendisi. Şeytanın en büyük tuzağı; kendisini kendisine tabi olanlara inkar ettiriyor. Nefs-i emmarenin ve şeytanın varlığını unutma nisbetinde kişi, kendisi değildir. İstekleri, düşünceleri, arzuları "*benim"* zanneder, "*kalbimi kırdın"* der, "*bana böyle dedin"* der, o → şeytan ve nefs-i emmaredir.

Zan hakkında Âyet-i kerimeler:

"*Eğer yeryüzündekilerin çoğunluğuna uyarsa, seni Allah yolundan saptırırlar. Çünkü onlar sadece **zan'a** uyarlar ve saçmalarlar.*" (6:116) (sure:ayet)

*"…siz sadece **zan'a** uyuyorsunuz.*" (6:148)

"*Onların birçoğu zan'dan başka bir şeye uymaz. **Zan** ise haktan hiçbir şeyin yerini tutmaz. Şüphesiz ki, Allah onların ne yaptıklarını bilir.*" (10:36)

"*Allah'tan başkasına tapanlar dahi, Allah'a ortak koştuklarına uymuş olmuyorlar, ancak **zanna** uymuş oluyorlar. Ve yalandan başka bir şey söylemiyorlar.*" (10:66)

"*Erkek ve kadın mü'minlerin, bu iftirayı işittiklerinde kendi vicdanları ile **hüsn-ü zanda** bulunup da, "bu apaçık bir iftiradır" demeleri gerekmez miydi?*" (24:12)

→ Demek ki hüsn-ü zannı aktif eden; vicdandır. Vicdanı olmayan, hüsn-ü zan edemez. Mesela benim hakkımda bir şey duydun veya hanımın hakkında bir şey duydun, şu kardeşin hakkında bir şey duydun, vs yani genel.

"*Siz Allah'a türlü türlü **zan**larda bulunuyordunuz.*" (33:10)

"*Yine yemin ederim ki, iblis onlar hakkındaki **zan**nını hakikaten doğru buldu da, içlerinde mü'minlerden ibaret bir grubdan başkası ona uydular*." (34:20)

"*Siz alemlerin Rabbini ne **zann**ediyorsunuz?*" (37:87)

"*Hem göğü, yeri ve aralarındakileri biz boşuna yaratmadık. O, kafirlerin **zannıdır**. Onun için vay ateşe girecek olan kafirlerin haline*." (38:27)

"*İşte Rabbiniz hakkında beslediğiniz bu **zan**nınız sizi helak etti de zarara uğrayanlardan oldunuz*." (41:23)

"*Onlar sadece böyle zannederler*." (45:24)

"*Ve o Allah hakkında kötü **zanda** bulunan münafık erkeklere ve münafık kadınlara, Allah'a ortak koşan erkeklere ve ortak koşan kadınlara azab etmesi içindir. Kötülük onların başlarına gelmiştir. Allah onlara gazab etmiş, lanetlemiş ve cehennemi kendilerine hazırlamıştır. Orası ne kötü bir yerdir.*" (48:6)

→ Allah hakkında kötü zan şu mesela: "*Allah benim duamı niye kabul etmiyor. Ben Allah'ın dinine o kadar hizmet ettim, niye benim isteklerimi yerine getirmiyor*." Bu da lanetlenmiş!

"*Aslında siz peygamber ve mü'minlerin ailelerine geri dönmeyeceklerini sanmıştınız. Bu sizin gönüllerinize güzel göründü ve kötü **zan**da bulundunuz ve helaki hakketmiş bir topluluk oldunuz*." (48:12)

"*Ey iman edenler! **Zannın** birçoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerini arkasından çekiştirmesin. Biriniz ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı?*" (49:12)

"*Kahrolsun (o fikir adına) kendi tahminlerini ileri sürenler*." (51:10)

"*Onlar hiçbir şey değil, sırf sizin ve babalarınızın taktığınız (boş) isimlerdir. Allah onlar hakkında hiçbir delil indirmedi. Onlar yalnız **zanna** ve nefislerinin sevdasına uyuyorlar. Halbuki onlara Rableri tarafından yol gösterici gelmiştir*." (53:23)

"*Onların bu hususta bir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyuyorlar. Zan ise, şğphesiz hakikat bakımından bir şey ifade etmez*." (53:28)

"*Bunların bir de ümmî kısmı vardır. Kitabı bilmezler, ancak bir takım kuruntu yığınına, boş saplantılara kapılır ve zan içinde dolaşır dururlar*." (2:78)

"*Bir de "Biz Allah'ın Peygamberi Meryem oğlu İsa as'a mesihi öldürdük." demeleridir. Oysa onu ne öldürdüler, ne de astılar. Fakat öldürdükleri kimse, onlara İsa gibi*

*gösterildi. Onun hakkında anlaşmazlığa düşenler, ondan yana tam bir **zan** (kuşku) içindedirler. O hususta bir bilgileri yoktur. Sadece **zanna** uyuyorlar. Onu kesinlikle öldürmediler.*" (Nisa: 157)

Zan hakkında Hadis-i Şerifler:

"*Hüsn-ü zan, kulluktaki kemalin eseridir.*" (Ebu Davud)

"*Zandan kaçının. Çünkü zan, sözlerin en yalanıdır. Birbirinizin gizli hallerini araştırmayın. Birbirinizin sözlerine kötü niyetle kulak kabartmayın. Birbirinizle rekabete girişmeyin. Birbirinizi çekememezlik etmeyin. Birbirinize karşı kin gütmeyin ve sırtınızı dönmeyin. Ey Allah'ın kulları, kardeş olun.*" (Sahih-i Buharî)

"*Allah-u Teala'ya yemin ederim ki, Allah-u Teala'ya (kendisine) hüsn-ü zan ederek yapılan duayı, elbette kabul eder.*" (Berika)

"*Kıyamet günü, Allah-u Teala bir kulun cehenneme atılmasını emreder. Cehenneme götürülürken arkasına dönerek "Ya Rabbi! Dünyada sana hep hüsn-ü zan ettim." deyince, "Onu cehenneme götürmeyiniz! Kulumu bana olan zannı gibi karşılarım." buyurur.*" (Beyhakî)

"*Su-i zan etmeyin. Su-i zan, yanlış kararlar vermeye sebeb olur. İnsanların gizli şeylerini araştırmayın, kusurlarını görmeyin, münakaşa, hased ve düşmanlık etmeyin, birbirinizi kardeş gibi sevin, çekiştirmeyin. Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, yardım eder. Onu kendinden aşağı görmez.*" (Buhari, Müslim)

"***Ölürken mutlaka Allah-u Teala'ya hüsn-ü zan edin***." (Müslim)

"*İnsanlar helak oldu, bozuldu diyen kimse, halkın en fazla helaka uğrayanlardandır.*" (Müslim)

"*Su-i zandan sakınınız. Çünkü zan, sözlerin en yalanıdır.*" (Buhari)

"*Her işittiğini söylemek, kişiye günah olarak yeter.*" (Ebu Davud)

"*Mü'minler hakkında güzel **zan**, güzel ibadetten sayılır.*" (Ebu Davud)

- *Düşünceleri uyandıran haberdir; zan.*
- *Zannı kontrol edebilmesi ve vehim ve vesveseden kurtulmak için: (Mektubat 456) Kafile-i nuraniyenin "icmaına ve ittifakına istinad edip, her bir üstadını kavi bir sened ve kuvvetli bir bürhan derecesinde görüp, onlarla o hatıra gelen dalalet ve şübehatı def'etmektir.*"
- *Doğru ile yanlışın ortak olmasında ise, şüphe, tereddüd deniliyor.*
- *Zan; kendi hevasını tanrı edinmek, ilah edinmektir.*

- *Zan; soyutlarda olur. Emr-i nisbîlerin insanlardaki emr-i itibarîyi ortaya çıkarır.*

Âyet ve Hadis sayısına bakın, zan ne kadar mühim. Bu zan, normal bir bilgi değil. Mi'racı pek bilmeyebilirsin, üzerinde durulmasa da olur. Veya tahavvülat-ı zerratı da o kadar bilmeyebilirsin. Lahikalarda da öyle. **Sadakatı ve düsturları bilmemenin bedeli, iştirak-i amal-i uhreviyenin dışında kalmaktır.** Zan çok önemli. 2.Sözde: hodgam, hodendiş, hodbin ve bedbin bütünlük gelirse, nazarında fena memlekete düşer. **Bu zan; Rabbimizi ve ahiretimizi ve dünyamızı oluşturuyor**.

Zeytinburnu/ İstanbul

ZAN-11

Önce kargası anlatayım, sonra içerisine girelim:
Zan çok önemli, çünkü "*Ene inde zanni abdibi, yani "Ben kulumun zannına göreyim, zannı gibiyim, zannına göre tecelli ediyorum.*" Zan; bilmesem de olur mevzulardan değil. Kaç senedir mevzularla meşgulüz. Zan ile niye şimdiye kadar hiç meşgul olmamışız, çok hayret ediyorum.

Nokta-i Nazar: Zanda olduğumuz için.

Güzel. Zandan zannedersen, zan zanlıktan çıkar. Şüpheyi şüphe edersen, kesin olur. Vesveseden vesvese edersen, vesvese ortadan kalktığı gibi. Zannın ana kargasını gösterdikten sonra zannın beslendiklerine gireceğiz: ahlak, niyet ve nazar.

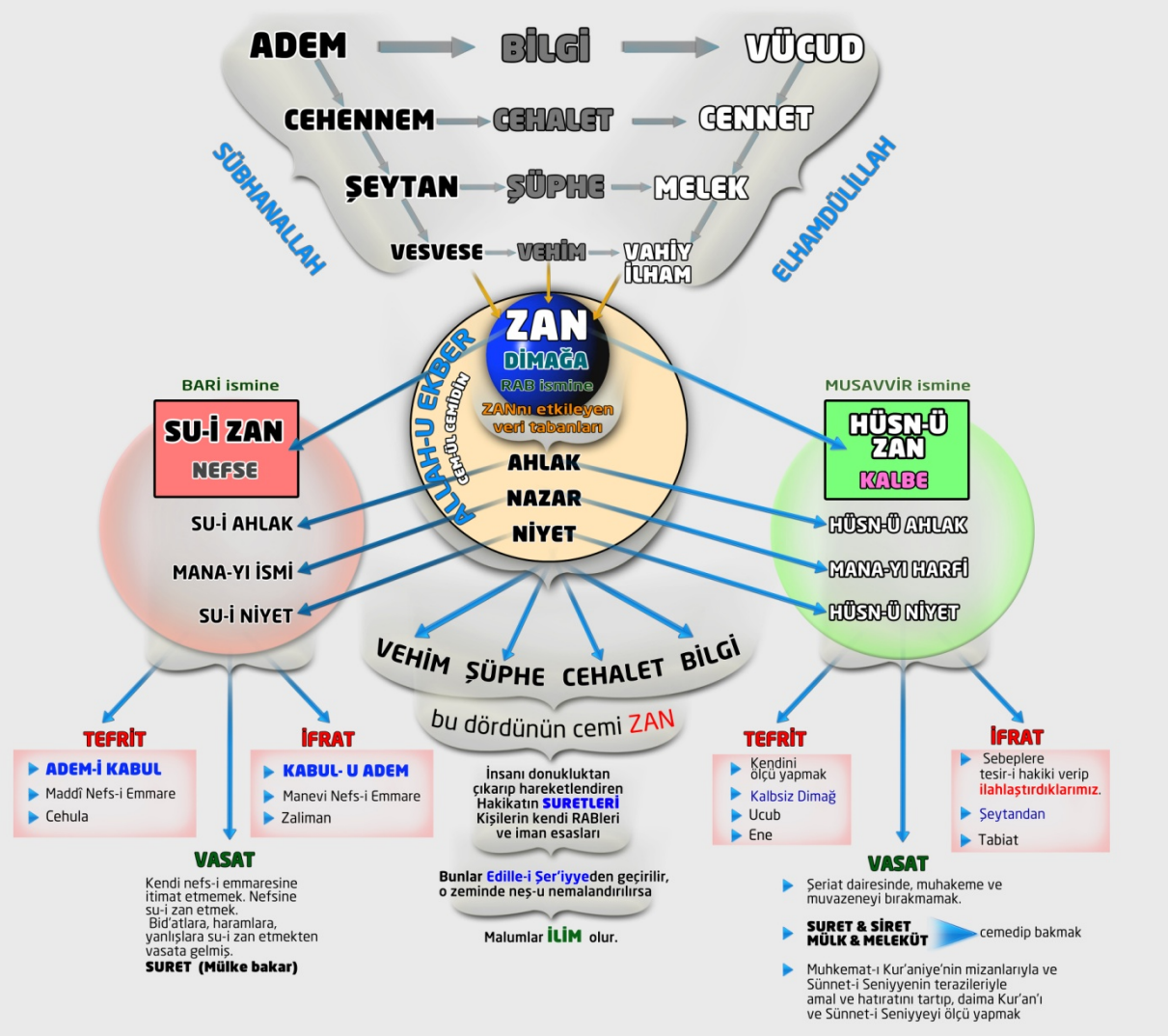

Zan şemasının ana kargası: Ademden mahlukat ilim ve emirle vücuda çıkıyor. Bizdeki karşılığı bilgidir. Bilginin kaynağı; emr-i itibarî ve emr-i nisbîdir. Bu emr-i nisbî ve emr-i itibarîyi vehim, şüphe, cehalet ve bilgiye uygulayacağız. Yani şu, mesela

vehimde: Emr-i nisbî şüpheli olursa, emr-i itibarî kesin olursa, yoku var ediyor. Bunlara birer tane örnek de vereceğiz inşallah. Eğer emr-i nisbî kesin, emr-i itibarî şüpheli olursa, varı yok ediyor. İkisi bir yerde toplanırsa, vehim oluyor. Ulema-i İlm-i Kelamca vehmin hakikatte değeri %1 dir. Üstad bunu sandalın batıp batmaması meselesinde kullanıyor. Bugünkü psikolojik hastalıklarının temeli bu.

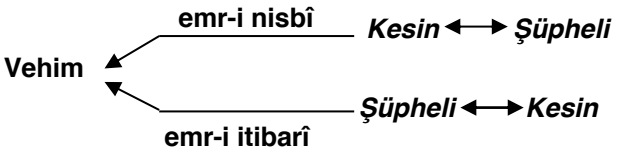

Vehim; emr-i nisbî ve emr-i itibarîden besleniyor. Bunlar değişkendir. Emr-i nisbî kesin de olabiliyor, şüpheli de olabiliyor. Emr-i itibarî de kesin veya şüpheli olabiliyor. Emr-i nisbî; dış dünyadan alıcı tarafımız, alma özelliğimiz.

Dimağda yedi mertebe var:

→ tahayyül
→ tasavvur → vehim, zan, vahid-i kıyasî
→ taakkul
→ tasdik
→ iz'an
→ iltizam
→ itikad

emr-i nisbî **emr-i itibarî**

Emr-i nisbî; dışarıdan alma özelliğimiz (herkes alamaz: tahta alamaz, sığır alamaz). Mesela kelam geldi. Kelamı emr-i nisbî alıyor. Mesela suyu aldı. Kalsiyum ne kadar, magnezyum ne kadar, kükürdü ne kadar diye tahlil edildiği gibi, benden gelen kelam da içeriye girdikten sonra o kelamı tahlil ediyor. Fikir ne kadar, his ne kadar, duygu ne kadar, latife ne kadar, içerisinde tasavvur ne kadar, taakkul ne kadar, tasdik ne kadar, iz'an ne kadar, iltizamı ne kadar. Kelamdan, yazıdan veya şekilden alma, yani alıp o paketi ayıran özelliğimiz emr-i nisbîdir. Alma yetmiyor, tasnif ediyor. "*Ben bu kelamdan şöyle etkilendim, ben böyle anladım, duygulandım"* diyor, latifesi harekete geçti. Emr-i itibarî ise; bu alınanı alınana bağlı olmadan o bilgiyi kesiyor, biçiyor, deliyor, boyuyor, kaynatıyor, genişletiyor, şekillendiriyor, kendisini oluşturuyor. Dış dünya ile alakası yok. **O tahlil edilen, içeriye alınıp da konulanı değerlendiren; emr-i itibarîdir**. Mesela Peygamberin mucizesi: Parmağından su akıyor. Bu şüpheli değil, kesindir. Emr-i nisbî bu kesini görüyor. Parmağından su akıyor. Peygamberin mucizesi realitedir. Allah'ın sanatı olan elma realitedir, kesindir. Fakat o paketi, o elma kelamını, peygamberin o davranışını emr-i nisbî görüyor, gördü, kesin. Getiriyor içeriye, "*evet var*" diyor. İçerdeki niyeti, ahlakı ve nazarı bozuk olduğundan şüpheye döndürüyor. Ona bir kılıf uyduruyor. Bunu Ebu Cehil ve zındıklara vermeyeceğiz. Bunu ilk önce kendimize yapacağız, çuvaldızı bize batıracağız. İstifadeli bir derse karşı oluyorlar. Sebebi: geleneğimize zıdmış! Biz dersleri hep firavunlara uyguladık, firavunlaştık. Hani diyoruz ya: Sözüm cemaatin dışında. Ama cemaatin içine atıyorsun! Ebu Cehil peygamberimizin elinden su akmasını reddetmiş. Bize ne katkısı var? Nasıl reddetmiş, tahlil edelim.

Peygamberin elinden su akması kesin. Şu Risale-i Nur mevzuları kesin. Nasıl şüpheye dönüştürüyor? Arı da yılan da su içiyor. Biri bal akıtıyor, biri zehir akıtıyor. Bu kişinin içerdeki emr-i itibarîsi bozuk. Sözler 538: "*Çünkü duyguları, efkarları kainatın envar-ı marifetini getirdiği vakit, nefsinde onu tasdik edecek, ışıklandıracak ve idame edecek bir madde bulmadığı için sönerler. Gelen her şey, nefsindeki renkler ile boyalanır. Mahz-ı hikmet gelse, nefsinde abesiyet-i mutlaka suretini alır.*" Gelen hakikatları alacak içerde bir musaddık göremediği için, abesiyet-i mutlakaya inkılab eder.

Sual: Ahlak, niyet, nazar mı musaddık olacak?
Elcevab: Evet.
Demek ki içerde itibarîmiz bozuksa, nisbîmiz ne kadar sağlam olursa olsun- günde yüz sayfa Risale okuyordum, iyi de anlıyordum, iyi bir mühendisimdir de, yani nisbîde hiç bir sorun yok-. Alınan ilim, eyleme dönüşürse → fazilet ve kemalattır. Alınan ilim, eyleme dönüşmezse → ya vehim, ya vesvese, ya firavun olur. Gurur, kibir budur. Enerjidir o. Enerjiyi şeytan pat diye salgılamıyor. Aldığımız filmleri, videoları, sesleri → **içerde abesiyete inkılab eden her şey şeytandır**. Şeytanı hariçte bir adam gibi aramayın. Şeytan; sistemdir. İblis; onun failidir. Aldığımız bilgi; şeytana döner. Mesela namazda aklına seyretmediğin film gelir mi? Seyrettiğin film gelir, senin şeytanın. Seyretmediğin bir şey gelse, zulüm olur. Demek ki alınan bilginin her ifratı şeytandır, her tefriti gurur, kibirdir, ucbdur. Her alınanın vasatı; fazilet, kemalattır.

Emr-i nisbî kesin. Mesela Peygamberin parmağından su akıyor, bu kesin. "*Nasıl da lanet olası ölçtü de biçti*" diyor ayette Ebu Cehil için. "*Ne acayip sihirbazsın*" dedi peygambere. Kesini şüpheli yaptı. O zaman vehme inkılab ediyor.

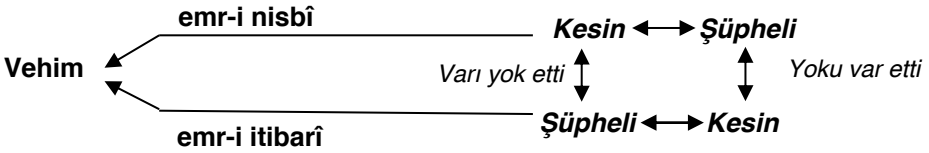

Sual: Varı yok etti. Peygamberin mucizesi değildir dedi.
Elcevab: Aynen. Varı yok etti.

Sual: İnkar değil mi bu?
Elcevab: Mertebesi var. İnkar ve küfür, içerisindeki mertebedir.

Sual: Bu sisteme vehim mi diyeceğiz?
Elcevab: Evet. Vehim nedir, tanımıyoruz ki. Vehim dimağdadır, vesvese kalbdedir. Karanlık aklîdir, zulmet kalbîdir. İhtiyar aklîdir, taakkulun içindedir. İrade kalbîdir, vicdandadır. Eğer sen bunu tanımlayamazsan, kaderi de anlayamayız. Çünkü fâsık bir zeminde yürüyoruz o zaman. İrade ile ihtiyar arasındaki fark bilinmezse, tahkikî olmuyor. Evet, çocuklar da anlar ama tahkik bir kader anlayışı yapacaksan, emr-i nisbî ve emr-i itibarî, cüz-i ihtiyarî, irade, illet-i tammeler kesin çözülmesi lazım.

Zannın altında nazar, ahlak ve niyet var.

Sual: Emr-i itibarî ile aynı mı zannın alt verisi?
Elcevab: Zan bir şey değil. Mesela taakkul bir şey gözüküyor ama otuz üç tane sistem var altında. Mesela medya zekaveti pompalıyor. Oysa zeka başa bela. Zekavet; aklın sıfatıdır. Kur'an ve Hadis "*aklını başına al, aklınızı başınıza alınız, yaakkilun*" diyor. "*Aklını başına al*" hitabı akla mı hitaptır? Değildir. Aklını başına al! Telefonu cebine koy, gibi. Demek telefon cebin dışında. Demek ki "*aklını başına al*" derken akıl devre dışı. Ne var peki? Zekavet. İyi bir mühendistir, iyi bir doktordur ama aklı devre dışı olduğu için, arkada olduğu için, zekavet olduğu için, ameliyat gerekmediği halde ameliyat yapıyor. Zeki olduğu için. Kendi küçük menfaatini nazara alıyor, hastanın hayatını hiç önemsemiyor. Mühendis koca devletin köprüsünü, seksen milyonun şahs-ı manevîsinin hukukuna tecavüz eder, az çimento kullanmış müteahhiti onaylar. Bunu aklıyla değil, zekavetiyle yapıyor. Onun için Allah aklımızı zekavetimiz önüne geçirsin. **Bütün psikoloji hastalıkların ve intiharların sebebi, zekavetin öne geçmesiyle oluyor.** Akıllı insanlarda bir şey yok. "*İmanı olup da psikoloji sorunu yaşayanlara şaşarım.*" diye bu söz kısmen doğru ama kısmen de insanı çökertiyor. Mesela "*psikolojisi bozuk olanın imanından şüphe ederim*" diyorlar. Yani hem doğru, hem yanlış. Psikolojisi bozuk olanın aklı arkada, aklı yok değil. Şöyle de: **Psikolojisi bozuk olanın zekaveti öndedir**.

Şimdi: Emr-i nisbî şüpheli. Yani doğru olduğunu nerden bileceğiz. Mesela bu mesleğin müceddid olduğunu nerden bileceğiz? Realitesi, bizim dışımızdaki hadise. O kelamın sadık olduğunu nerden bileceğiz. Şüphe ettim. Sen bizden yanasın, benim alemimde senden yana şüphem yok. Ama seni çok sevdim diye senin her şeyin doğru mudur? Peşin kararlılar hocalarını, şeyhlerini, ağabeylerini, cemaatını ilahlaştırma şundan kaynaklanıyor: dış alemi (emr-i nisbî) şüpheli olduğunu bilse bile iç aleminde (emr-i itibarî) kesin. Bu kişi yoku var etti. Yani putlaştırdı. İç aleminde kesin: "*Bizim cemaat ya, bizim abi ya*" der. "*Bu doğrudur.*" der. Bunu önceden taassub sistemine sokunca, onun içerisine ne girerse girsin, yanlış dahi girse, doğrudur. Bunun tersi ne idi? Efkârları ve duyguları marifet-i İlahiyeye ait bir şey getirdiği zaman içerde musaddık görmüyor. Burada ise musaddık acayip çalışıyor, oysa dışarıdan batıl bir şey girmiş. Mesela hoca veya bir lider veya bir şeyh batıl bir şey söylüyor. Edille-i Şer'iyeye zıd, Kur'an'a zıd. Mesela tesettüre "*fer'îdir*" diyor. Veya "*Lailaheillallah desen yetiyor, Muhammedurresulullah demesende*" diyor. Bu küfürdür. Bunu söyleyen **Süfyan** olduğunu söylüyor 15.Mektub'da. "*Gelecekte Muhammed asm'ın risaletini inkar eden süfyan namında bir zat çıkacak*" diyor. Risaleti inkar edecek, diyor. Süfyan namında bir zat diyor. Daha ne desin! Bak, diyorum. Risalede Üstad ne diyor. Böyle diyor. Bak, bu kişi de Üstadın dediği gibi diyor. Bu inkar değil midir? diyorum. Adam gülüyor ve "*hikmeti vardır, senin kafan ermez oraya*" diyor. Benim kafam ermiyor da Üstadın da kafası ermiyor, hâşâ. "*O eski çağın insanıydı, bu çağ onun değil artık*" dedi. Bu nedir? İçerisi kesin, dış dünya şüpheli. O da dışarıdan şüphe ediyor. Benim Müslüman kardeşim mutlaka doğru olarak kabul etmiyor. Zoraki yapıyor, mimiklerinden belli.

Dışardan o da şüphe ediyor. Muhammedurresullah'sız olmayacağını o da biliyor. Ama kesin doğru kabul etmiyor. Şüphe kabul ediyor.

- **Vehim** → % 1 ihtimale
- **Şübhe** →% 2-50 ihtimale
- **Zan** → % 50 ihtimale
- **Zann-ı Galib** → % 90 ihtimale
- **Bilgi** → % 100 senin doğruların

Bu bütünlük bilgisini Edille-i Şer'iyyeden geçirirsen → ilim olur.

Sual: Yakîn mi olur?
Elcevab: İlmin içerisinde yakîn var, kesin var, ilham var, tuluat var, sünuhat var. Fakat ilhamdan sonra artık kesinlik yok. Vahiy ve ilhamda (asrın imamlarına gelen) kesinlik var. Onun dışındakilerde kesinlik yok.

Sual: Şümullü ilham mı?
Elcevab: Şümullü, amm, tamme deniliyor.

Gelelim şüpheye (bak şemaya): Emr-i nisbî → kesin. Emr-i itibarî → şüpheli. Bunlar vahidi-i kıyasî kutusuna atılıyor. Bu dimağın tasavvur meratibindedir. Vahid-i kıyasi sisteminde bu ikisi kaynaşıyor. Emr-i nisbî ve emr-i itibarî; vahid-i kıyasînin ayaklarıdır. Mesela taakkul, zihin, tefekkür vs bunlar taakkulun sıfatlarıdır. Vahid-i kıyasî de bir sistemdir. Bu sistem iki ayakla çalışır. Nasıl ki kalbin bir ayağı dimağ (ma'kes-i efkar), bir ayağı da vicdan (mazhar-ı hissiyat). Aynen öyle de vahid-i kıyasînin bir ayağı emr-i itibarî, bir ayağı emr-i nisbî. Peygamber asm'dan uygulayalım yine: Velid bin Mugire Kur'an'ın mucizesini gördü. En yaşlı o. Mekke'de yedi tane okuma-yazması olanlardan bir tanesidir. En alimleri o. Ona gösterdiler. Kur'an'da bunun hakkında on tane ayet nazil olmuş. Ayet onun gayri meşru olduğunu söylüyor. Kulağı kesik tabiriyle. Bu bile diyor ki: "*Bu kesin. Ben bu kadar şairleri ve eskileri biliyorum. Kitabetleri de biliyorum, yenileri ve sizleri de biliyorum, beni de biliyorum. Bu, Muhammed'in olamaz. Bu kesin. Ama biz bunu dersek, kimse kalmaz. Atalarımızın dini gider. Dolayısıyla buna sihir deyin, gitsin.*" diyor. İlk "*sihir*" sözünü çıkaran bu. Yani iç alemi şüphe. Emr-i itibarîsi, sistem çalışmıyor. Karar vermiş. Bize uygulayalım: Harika bir derstir, harika bir çalışmadır. Fakat içinde karar vermişse "*bu bizden değil*" diye, ne olursa olsun onu alamaz. Gizli gizli dersi dinleyerek malumatı alır ama feyzi alamaz. Mesela bu dersi kameradan dinleyin, bir de bu ortamda bir derse katılın. Asla kamera buradaki ortamı veremez. Bu örmeği niçin verdim? Sen bir insanı tenkid ettiğin halde ondan istifade ediyorsan, ilim alırsın. İlim bilgi olur. Asla kemalât ve fazilet ve onun hangi hâletle söylemişse, o sana geçmez.

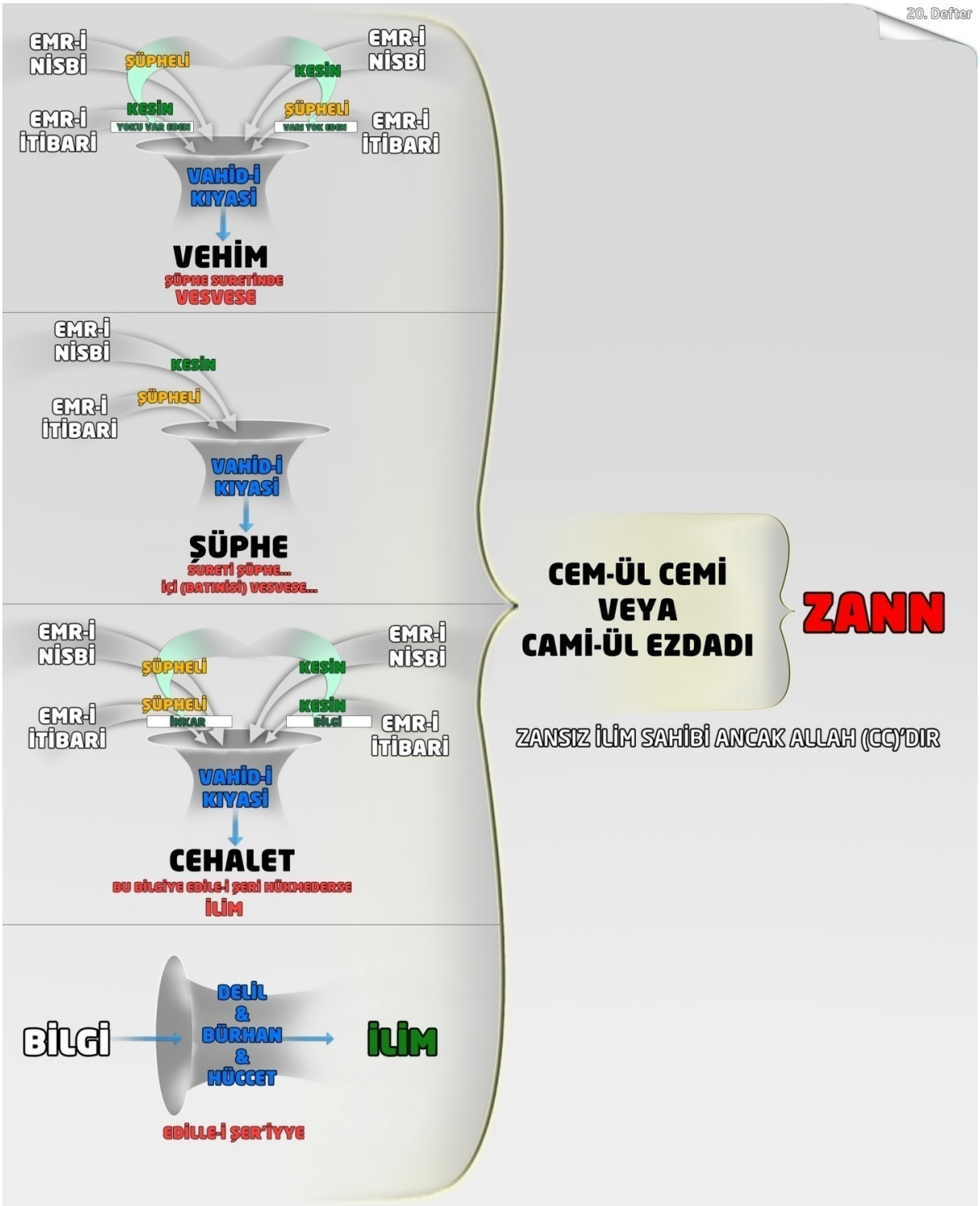

Mesela bir şarkıcı var. Şarkı söylerken aynı anda avucunda jileti sıkıyor, eli kanıyor ama o hiç tepki vermiyor. Öyle bir hâlete girmiş ki, burada değil. Nefis hâkim cesedine. İlginç olan bu değil. Bunun söylediği müziğin üstüne hâletini koymuş. Onu her dinleyen taassub edip "*vay zındık*" demese, muhabbet nazarıyla, muhabbet gözüyle ona odaklanırsa, köprü kurulmuştur. Bu dinleyen de jileti alır, sıkar, eli kanar ama bu da hissetmez. Bunun adı sirayettir. Mesela çalışarak, alnın teriyle kazandığın parayla pirinç aldın. Bu pirinçle çocuğunu yetiştirdin. Bu çocuk kaliteli oluyor. Çalarak aldığın

pirinçle çocuğu yetiştirirsen, çocuk bozuk oluyor. Bu hâlet nereye gidiyor diye senelerce araştırdım. Bunu Nur kardeşlerim bilmesi lazım. Ne seyrediyoruz, ne izliyoruz, ne kokluyoruz, ne yiyoruz, ne dinliyoruz, kimle oturup kalkıyoruz → hepsi sirayet ediyor. Şu an ilim bunu çözmedi. Ama gelecekte çözecekler inşallah. Pirinç aynı, adam aynı. Birinde çalmış, birinde kazanmış. Çocuk niye bozuk oluyor? Veya (affedersiniz) özel hayatta besmeleli ve besmelesiz. Veya üstü açık, üstü kapalı. İman her derdin devasıdır. Nasıl? Çünkü iman nurdur, kuvvettir, mahluktur. Karşıyı sirayet nasıl etkiliyor, onu göstereceğim.

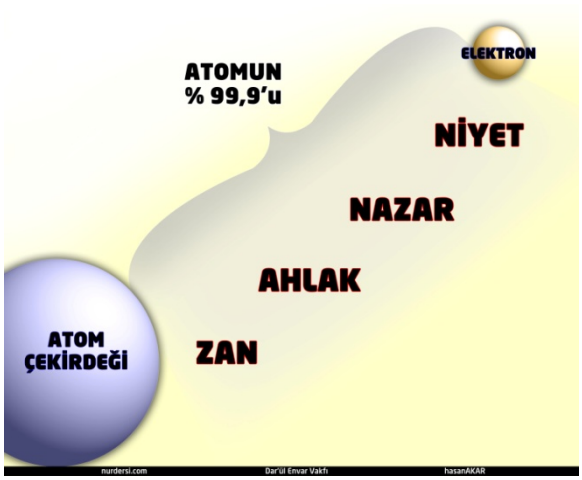

Atomun protonu Mekke'de diyelim. Fizik diyor ki: protonu misket kadar büyütsen, en yakın elektronun geçtiği yer İstanbul'dadır. Proton ile elektron arasındaki bu boşlukta ne olduğunu fen şu an henüz çözememiş. Benim istifadem şu: Adamın elindeki jiletle olan o hâlet, pirinci çalma anındaki hâlet. O hâlet; varlıktır, vücud-u haricîsi var, mahluktur. Bu hâlet; proton ile elektron arasındaki boşluğa giriyor, o boşluğu bu hâlet dolduruyor. Madde onun için değişiyor. "*Niyet ve nazar, mahiyet-i eşyayı değiştirir.*" Eşya değişiyor.

Bu boşluğun içerisi gözükmediği için, hâlet laboratuvara girmediği için, tanımlayamıyorlar. Bir şeyler söylüyorlar ama doyurucu değil. Yalnız boşluktur diyorlar. Kişi düşündüğü zamanda hücre nasıl değişir? Mesela utandığı zaman yüzü niye kızarır! Korktuğu zaman niye beyaz olur? Veya şehvete ait bir resim gördü, hormonlar nasıl değişiyor? Fennin dediği gibi hücre su toplar, su boşaltır, su ile iletişim kurar. Hâletle buraya yüklediğini, boşalttığını bilmiyor.

Nokta-i Nazar: Hâleti kaderi bile oluyor. Kader; hâli ve vicdanîdir diyor ya Üstad.

Harika. Mesela şu anda ben ne düşünüyorsam, vücudumun hücreleri ona gelmek zorundadır. O zaman "*Güzel gören güzel düşünür, güzel düşünen hayatında lezzet alır*" sözünü şöyle tefsir ettim: "***Doğru düşünürken asla kendini kötü hissedemezsin. Eğer kendini kötü hissediyorsan, doğru düşünmüyorsun demektir***." Kötüyüm diyorsan, kötü olan sen değilsin. Kötü olan senin düşüncelerindir. Çünkü düşünce güçtür. Şimdi: "*Her derdinizin dermanı olan imanınızı inkişaf ettirin.*" 25.Lem'anın 25.Devasında geçiyor. Nasıl olur ya! Kanserim, imanını artır. Kalb hastasıyım, imanını artır. "*Her derdin*" dediğine göre, bunun dışında bir şey yok. "*İman; hem nurdur, hem kuvvettir.*" Nasıl olacak? Maziyi bile değiştiriyor, hücreyi. İman kuvvettir denilince, maziyi değiştirme özelliği var. İman nurdur denilince, geleceği değiştiriyor.

Sual: Bu iman, mahluk olmayan iman ama demek lazım?

Elcevab: İmanın bir sureti var, bir hakikatı var, bir de mahiyeti, kökeni var. İman burada mahluktur. Sureti mahluktur. Hakikatı mahluk değil. Kökeni de Allah'tadır.

Demek ki iman nur ve kuvvet ise, bu hücreyi değiştiriyorsun. Proton ile elektron arasındaki boşluğa giriyor.

Sual: Şöyle desek olur mu? İmanın sureti zandır.
Elcevab: Çok acayip, şok oldum. Kabir dersindeki istifadem şu idi: Her hakikatten seni surete atan ne ise, o senin kabrindir. Tersi: Her suretten hakikata geçişinin adı da; uyanmaktır. Demek ki kabir mezar değilmiş. Mezar hakikattir, dünya ise kabrin suretidir. Üstad "*Ey mezar-ı müteharrik bedbahtlar*!" diyor. Hayal mı söylüyor. Tabut düşünün ama ayağı yok. Yani tabir değil, teşbih değil, aynen mezardır. Ehl-i dünya kabirdedir, kabre girmekten korkuyor. Biz ise şu an kabirden çıktık. İnanın bana. Şu an bedeninizden haberiniz yok. Her bedensel hayat; kabirdir, hakikatını örtmüş. Surette kalmak; kabirdir. Üstad "*İstikbalde gireceğim kabrime hayalen şimdi girdim*" diyor. Münker-Nekir geldi diyor. Hayal midir? Kabir; dar, karanlık, soğuk ve kimsesiz, haps-i münferid ve tecrid-i mutlak. Bu altı tane sıfata ne kadar bürünürse, girerse, kabir o. Kısacası: kitap okumuyorsa, derslere gitmiyorsa, Hizb-ül Kur'an yok, namaz yok, haram-helali yok. Bu zaten kabirde. Niye kabirden korkuyorsun ki? Zaten bitmiş o.

Nokta-i Nazar: Çünkü duyguları, efkarları kainatın envar-ı marifetini getirdiği vakit, içerde bir musaddık göremediği için, alemi kabir oluyor.

Nokta-i Nazar: Münker Nekir için biri dimağ, biri vicdan demiştiniz başka bir derste. 8.Sözde (Sözler 35) "…*nefs-i emaresi, güya bir şey yokmuş gibi tecahül edip, ruh ve kalbin ağlamasından kulağını kapayıp, kendi kendini aldatarak, bir bahçede bulunuyor gibi o ağacın meyvelerini yemeğe başladı*." diye geçiyor. Dünyada Münker-Nekir'i biz hapsediyoruz. Kabre girdiğimiz zaman onları dinlemediğimiz için biz onların eline düşüyoruz. Ruhumuz onlara esir oluyor. İşte tecrid-i mutlak oluyor.

Nokta-i Nazar: 11.Sözde de "*o meyvelerden yediler ve uyudular*" diyor.

Sual: Şemadaki vehim ile şüphe arasındaki fark ne?
Elcevab: Vehim; varı yok ediyor. Şüphe ise; insanı donukluktan, hareketsizlikten kurtaran bir sistemdir. Mesela hayvanlarda şüphe olmadığı için, hayatları sabittir. Araştırma yoktur. Bugünkü felsefenin temeli; şüphedir. Hakikat nedir diye şüphe etmiş her şeyden, ilim çıkmış, fizik çıkmış. Fizikten ve matematikten önce insan dünyasında felsefe var, düşünce var ama hakikatte fizik, kimya yokken, matematik vardı. Matematik mahluk değildir, kimse yaratmamıştır. Çünkü Bigbang'e sıfır zaman diyor. Sıfır dediğine göre, matematik varmış ama bir fizik gibi, bir matematik gibi durmuyor. Bir ademî vücud gibi duruyor. Her şeye zemin ama kendisinin (matematiğin) vücudu yok. Her şeyi belirleyen sıfırdır ama kendisinin bir sayısal değeri yoktur, vücudu yoktur. Yok'a da "*yok*" diyemiyorsun. Var ama varlık cinsinden varlık yoktur. Bu şüphe de aynı ona benziyor. Vehimde tek düşünemezsin ama şüphede tektir.

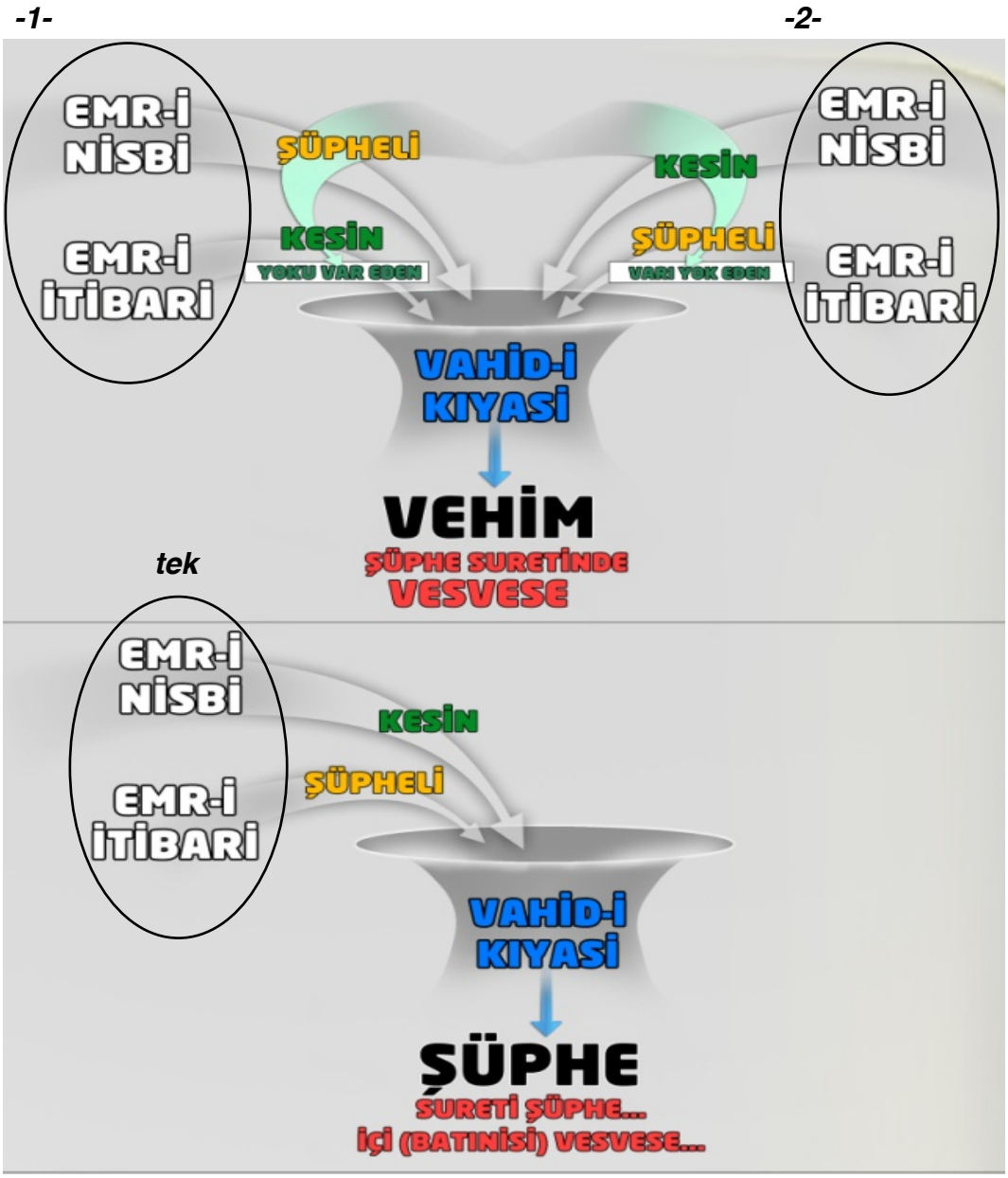

Vehimde iki şık çalışıyor ve varı yok ediyor. İnsanı donukluktan, hareketsizlikten kurtaran, insan yapan şüphedir. O kadar büyük bir nimet ki. Sen şimdi dersi dinlerken mesela "*doğru mu bu acaba, öylemiydi*" diye şüphe edince, zihnin hep külliyata gidiyor.

Sual: Hz Âdem'in Cennette şüphesi mi vardı? Beka ile aldatıldı.
Elcevab: Aynen. Âdem as'da bekada şüphesi vardı. Yediğine göre Cennetten şüphesi vardı. "*Sen bunu yersen beka bulursun*" dedi şeytan. Eğer bulunduğu yer ona şüphe değil, kesin olsaydı, zaten beka yerindeyim derdi. Bekada olduğu halde bekayı bilmiyordu. Bilmediğinden yedi zaten meyveyi. Öyle bir hakikat şifrelenmiş ki insana, Cennette Âdem as imtihan oldu, sen dünyada imtihan olmayacak mısın? Ona Havva'sı, hevası yedirdi. Sana dünyada birisi yedirmeyecek mi? Hevasından Havva'sı oldu. Bu sefer Havva'sı ona yedirdi. Âdem as'ı Cennette imtihan eden bir hakikat, bu acayip, mükemmel sistemin aynısı bizde de var. Üstad ne güzel diyor: "*Hikmeti;*

tavziftir." Şeytanın vücudunda iki ciddi hakikat var. Şeytan deyince ama bir adam düşünmeyin, sistemdir. 1-makasıd-ı hayriye-i külliye ve 2-kemalât-ı insaniye (Lem'alar 71). Kur'an'da "*şeytan"* kullanmıyor, "*iblis"* kullanıyor. Fail birimini, eylemsel dönüşmüş halini kullanıyor. Sistem ise; şeytan.

Sual: Bir kişi iki kere imtihan olmamalı. Âdem as Cennette imtihan oldu ve hakikatte insanları temsil ediyor. Biz de sonra Cennete dönünce, tekrar imtihana tabi olmak manasına gelmiyor gibi?
Elcevab: Değil. Hakikatten surete indi ama hakikatın hakikat olabilmesi için, hakikat yetmiyor. Ona farkındalığın olması lazım. Âdem as'ın Cennette farkındalığı yoktu. Farkındalığı nerden kapacaktı? Burada. Bu cihette Cennetten üstündür burası. Farkındalıktan dolayı. Muhyiddin-i Arabî Fusus-ül Hikem'inde şöyle diyor: (bak bakalım imtihan mıdır nedir?) Allah cc kendine yakışır bir şekilde rububiyet eder, Rablığını gösterir Cennet ehline. Onlara der ki: "*Ben sizin Rabbinizim*." Cennet ehli de: "*Senden Rabbimize sığınırız.*" Allah bu sefer daha düşük bir tecelli ile tecelli eder. Sonra yine Cennet ehline: "*Dünyada iman ettiğiniz Rab benim*." Allah herkeste aynıdır, Rab ise herkeste ayrıdır. Üstad "*Rabbim → nevimin Rabbi → mahlukatın Rabbi → Rabbül alemin (bütün alemlerin Rabbi)*" var der. Cennet ehli yine: "*Senden Rabbimize sığınırız.*" Sonra Allah der ki: "*Sizin alimlerinizce Rabbiniz hakkında ne malumatınız vardı?*" Gidin alimlerinize sorun demek istiyor. Onlar zanlarını getiriyorlar. Onların alemlerinde bir Rab vardı ya, böyleydi diye Allah aynı o şekilde oluyor. O zaman cennet ehli kabul ediyorlar. "*Sen bizim Rabbimizsin*" diyorlar. Yani orda da bitmiyor.

İnsan Cennetten üstündür ya, insanın dibi yoktur. Cennetin de yoktur ama Cennetten üstündür beka, ondan da üstündür Ru'yet. Ondan da üstün ve son olarak → Rıza makamı. Cennet → Beka→ Ru'yet → Rıza. Nerden anlıyoruz? Emirdağ Lahikasında (sf 96) Üstad, tamam beşer zulmetti ama kader buna niye müsaade ettiğini anlatıyor. "*Sakın sakın Said! Hizmet-i imaniye ve Kur'aniyeni Cennete ve kemalât-ı insaniyene vasıta yapma, azaptan ve cehennemden kurtulmana vesile yapma. Bana bütün bütün rıza-yı İlahî gösteriliyordu*." Nasreddin Hoca testiyi kırmadan çocuğu dövmüş. Kırmadan niye dövdün diye sorduklarında, kırdıktan sonra dövsem ne olur! Büyük zatlara ve "*ben bir şey yapmadım, bana bu tokat niye geliyor*" diyenlere söylüyorum: İnayet-i hassa sahibi olanlara hata yapmadan tokat geliyor. Ben hizmet-i imaniye ve Kur'aniyemi Cennete ve kemalât-ı insaniyene vasıta, azaptan ve cehennemden kurtulmama da vesile yapmadım. Ama tokat yedim. Niye? Bana bütün bütün Rıza-yı İlahi gösterildi. Çünkü yaptıktan sonra onu takip edenler de helak olduktan sonra düzeltse ne olur. Onun için üstün olanlar, dağ-tepe olanlar fırtınayı daha çok gördükleri için, hatadan önce tokat yerler. Avam ise; hatada sonra tokat yer. Havas; hata yapmadan tokat yer. Eğer bir şey yapmadan tokat geldiyse, bu tokat "*bugün neyin önünü aldı*" de. Cennette bilmek yok mudur? Var. Zansız bilmek ancak Allah'a ait.

Sual: Mec'ulde zan yok mu?
Elcevab: Hayır, mec'ul mahluk değil ki. Mahluk olma itibariyle zan ama zan tek zannetme. Zannın içinde vehim, şüphe, cehalet, bilgi var. Zan bir sistem ama ayakları

bunlar. Mesela kalb. Zannediliyor ki dimağ kalbden ayrı bir şey. Oysa kalbin ma'kes-i efkarı dimağ, mazhar-ı hissiyatı vicdan. Ama kalbde bunların dışında başka şeyler de var. Latife-i insaniye bunların dışındadır. Biri sordu: Latife-i Rabbaniye mi daha kaliteli, büyük yoksa Latife-i insaniye mi? **Latife-i Rabbaniyede müşahedetullah var ama kurbiyete bakıyor. Latife-i insaniye akrebiyete bakıyor**. Latife-i insaniye daha büyük. Latife-i insaniye kalbde, Latife-i rabbaniye vicdanın son mertebesinde. İrade, zihin, his, Latife-i rabbaniye. Latife-i insaniyenin vazifesi müşahedetullah değil. Onun işlevi başka bir şey. Müşahedetullah burada.

Sual: Birine müşahedetullah, diğerine Rü'yetullah desek?
Elcevab: Rü'yetullah diyemiyorum. Ne olduğunu bilmiyorum daha da fakat çok üstün. Cennette bitmiyor, zan bitmiyor. Zan sistemi orda da çalışıyor. Bak, adamların orda da zannı var. Allah "*Ben sizin Rabbinizim*" dedi, adamlar kabul etmedi. Demek ki zan sistemi çalışıyor. Vicdanda:

- **İradenin vazifesi → ibadetullah**
- **Zihnin vazifesi → marifetullah**
- **Hissin vazifesi → muhabbetullah**
- **Latife-i rabbaniyenin vazifesi → müşahedetullah**

Muhabbetullah; Allah için dost, Allah için düşman olmaktır. Edille-i Şer'iyyeyi devre dışı yapıp hocam, şeyhim daha iyi bilir diyerek onu esas alan, bunun vicdanındaki his iptal olmuş. Çünkü Muhabbetullah → "*Elhubbufillah vel buğzufillah"* ile çalışıyor.

Sual: Hidayet vicdana mı geliyor?
Elcevab: Hayır, hidayet kalbe geliyor.

- **İrade → İbadetullah → Basiret**
- **Zihin → Marifetullah → Dirayet**
- **His → Muhabbetullah → Feraset**
- **Latife-i rabbaniye → Müşahedetullah → Kemalât**

Vicdanda — **Eylemde** — **İçsel alemde**

Sual: Latife-i insaniye kalbin içinde mi dışında mı?
Elcevab: Kalbe yakın diyor, içi demiyor. Eğer sistem çökerse, içine giriyor, bloke ediyor, O oluyor. Biz nefis deyince hep şer anlıyoruz. Nefis sırf nefs-i emmare değil. Hayır olan Nefs-i levvame, Nefs-i mülhime, Nefs-i mutmaine vs de var. Kalbin dışında hiçbir şey yok. Aslında hepsini alır, her şey içinde. Dimağı içine alarak inkarı aldı içine. Sonra kalb kasaveti oluyor mesela. Küfür ile boyalanıyor. Ama kalbde bir şey var: Latife-i insaniye. Bu ne demek?

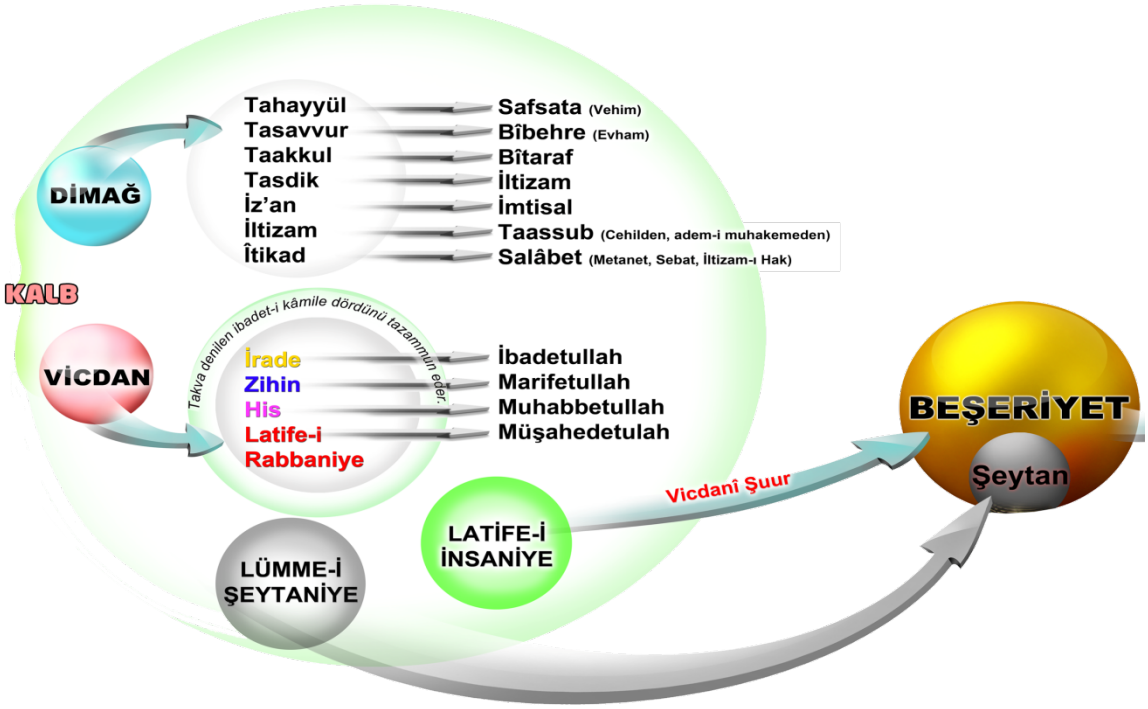

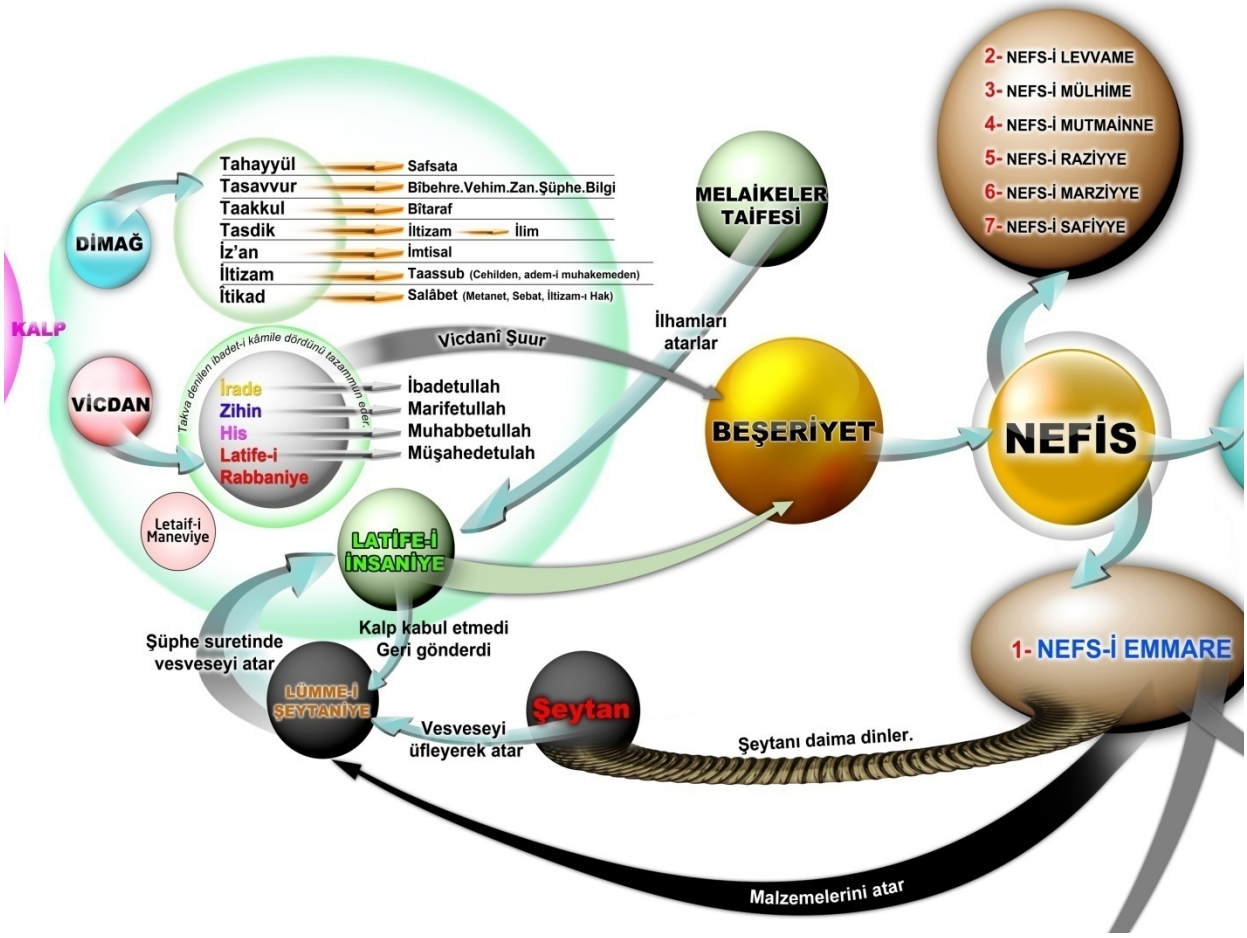

Bize insanlık verildi, biz insan değiliz. Biz insan olarak gelmedik, insan olmaya geldik. Ama Allah merhameten büluğ çağına kadar insan kabul ediyor bizi.

Nokta-i Nazar: Beşer olarak gönderdi, insan olarak gideceğiz inşallah.

Evet. Şimdi sana giydirilenleri sayayım aşağıdan yukarıya:

- Vücud
- Hayat
- İnsaniyet
- İslamiyet
- İman-ı tahkikî

→ buraya kadar Müslümana verilmiş.

Asrın imamına artı iki özellik verilmiş, çünkü Lut kavminin pisliğini düzeltmek için Lut peygamberi lazım ama asrın imamı peygamber değil. Peygamberin ism-i azamı var. Asrın imamı asırdan mesul olduğu için ona yetki verilmesi gerek. Mesela sen fabrikadan mesulsün ama yetkin yok! Olmaz. Mesulsen, yetki de alacaksın. Lut kavmin pisliğini bu asırda düzeltmeye vazifeli ise, Lut as'ın mazhar olduğu ism-i azama asrın imamı da mazhar olması lazım. Yetkisi → o ism-i azamdır. Üstada verilen artı iki özellikler şunlar: İlm-i Kur'anî ve Hikmet-i imanî. Cemiyette Nur talebelerine dikkat edersen diğer cemaatlerden farklılıkları şu: Vücudda tamamız, hayatta tamamız, insaniyette tamamız, İslamiyet'te tamamız (eylem), iman-ı tahkikî de tamam, verilmiş.

İlm-i Kur'anî ve hikmet-i imanî: ise sadece Nur talebelerine verilmiş. Nedir bunlar? **İlm-i Kur'anî → dersini direk Kur'an'dan alma özelliğine sahip.** Bunu İmam-ı Rabbanî Mektubat-ı Rabbanî'nin son ikinci mektubunda anlatıyor. O ahirzamanda gelecek zatın kendisi ve cemaati Allah'ı Allah'tan, Kur'an'ı Kur'an'dan, Peygamberi peygamberden alacak, diyor. Berzah yoktur, diyor. Bu ilm-i Kur'anîdir. **Hikmet-i imanî → duasının kabul olması ve kendisini inşa etmesi**. Herkes müstakil bir alem. Yani kendisini inşa etmiş. Eğer altını doldurmasak ezber olur. Niçin ilm-i Kur'anî verildi? Ne özelliğin var senin? Ad kavmi, Semud kavmi, Lut kavmi vs bunların âdetlerini, pisliklerini temizlemek için peygamber gerekiyordu. O peygamber hangi yetkiyle yapıyordu? İsm-i azamla yapıyordu. Kendisinin mazhar olduğu ism-i azamla. Ad kavmi, Semud kavmi, Lut kavmi vb kavimlerin pislikleri şimdi daha genel yapılıyor. O kavimler 2500-3000 kişiden ancak oluşuyordu ve onları düzeltmek için ancak bir peygamber gerekiyordu! Şimdi bir ilçemizde o zamanki kavimlerden belki on tane millet yaşardı. Yani bir ilçe kadar bile değildi kavimler. Ve bu kavimlerin her birine bir peygamber ve ism-i azam ile donatmış, git düzelt diye. Mesulsün, al sana yetki denilmiş. Şimdi, bu asırda Küre-i arzın mesuliyetini bana yükleyeceksin ama yetki vermeyeceksin! Nasıl düzelteceğim? O zaman Lut kavminin adetini düzeltmeye sebeb olan ism-i azam. Ad kavminin pisliğini düzeltmeye yetkili sistem, ism-i azam vs asrın imamında da cari olacak! Onun için hiçbir Ulema-i İslam "*Haşir nakildir, akıl buna yol bulamaz*" dediğini çocuklara da avama da Üstad anlatmış. Ehl-i Sünnet vel Cemaat içerisinde de akaid kitaplarında kader hakkında Sa'd-ı Teftazanî'nin dışında kader mevzusunu ciddi ele alıp çözen (ama kırk sayfada havassa çözmüş) olmamış. Ama avama da çocuklara da çözen Risale-i Nur. Meziyeti asırdan geliyor. 8.Remizde bunu anlatıyor. Ne özelliği vardı Kur'an'ın, Geylanî'nin ve İmam-ı Ali'nin medhiyesine diye soruluyor. Çünkü

Risale-i Nur'un meziyeti zamanın çok dehşetli olmasından kaynaklanıyor. Ancak zamanın dehşetini kavrarsa, Risale-i Nur'u o kadar anlar. Zamanın dehşetini bilmeyenlere Risale-i Nur'u anlatsanız, almaz, alamaz. Zamanın dehşeti nedir, tahlil et. Hâlâ Deccal bekleyen bir zihniyete Risale-i Nur müceddid olamaz. Hâlâ minare boyunda bir Deccal bekleyen bir kafaya Risale-i Nur müceddid olamaz. Zamanın dehşetini ne kadar tahlil ederse, çareyi o bilir. Kimin gayesi Cennet olursa, Cehennem endişesi olur. Kim yaşadığının farkında olursa, ölüm onun kâbusu olur. Kim bedenine "*ben"* diyorsa, ayrılık mevt olur.

İradesi güçlü olanın ibadeti güçlü olur. İbadeti güçlü olanın marifeti de artar. İbadet üniversite diploması gibi diğer diplomaları da kapsar. İbadeti olunca marifeti de artar. Marifeti olunca muhabbeti de artar. Muhabbeti artınca müşahede olur. Müşahedetullah tek değildir, yani bu sürecin sonucudur.

Sual: Latife-i insaniye ile Latife-i Rabbaniye için şöyle diyebilir miyiz? Latife-i insaniye ism-i azama mazhardır. Latife-i Rabbaniye bir veya birkaç esmaya mazhardır.
Elcevab: Allah razı olsun. Çok istifade ettim. Latife-i insaniye Allah'a bakıyor diyor. Allah; ism-i azamdır, bütün isimlerin cem'idir. Rab ise herkeste farklıdır, Rububiyete bakar. Allah; zatî isim olduğu için, isimleri cem etmiş. Onun için Cennette Allah gibi tecelli edecek demiyor. Rabbi, Rableri gibi tecelli edecek diyor. "*Ene inde zanni abdibi*." Zannımıza göre Rab olacak. Bizim Rabbimiz zannımız oluşturuyor. Kaderimizin zemini, bizim zanlarımızdır. Kader nedir? Zannı çözmeden neyi çözeceksin, çünkü adeta benim Rabbim benim zanlarıma göre ise, tecelli ediyorsa, kaderimi zanlarım oluşturuyor.

Sual: Latife-i insaniye Allah ismine mi ism-i azama mı bakıyor diyelim?
Elcevab: İsm-i azam diyelim ama daha çok Bismillahirrahmanirrahim'deki Allah'a. Ama ism-i azam burada da olabilir yetkisi ama ism-i azamdan da daha azamdır ism-i Allah. Çünkü Hz Ali'ye göre ism-i azam altı: Ferd, Hayy, Kayyum, Hakem, Adl, Kuddüs. Biz Nur talebeleri mesela Hakem ismini ism-i azam biliyoruz. Oysa Üstad diyor ki "*ism-i azamın altı nurundan bir nurudur*". Niye ism-i azam demiyor? İmam-ı Ali'nin vazifeli olduğu asra bak, Üstadın vazifeli olduğu bu asra bak. Mesela Ebu Bekir Sıddık mı üstündür Kur'an mı? Tövbe, olmaz değil mi? O mahluktur. Şahsî kemalât bakımından Hz Ali üstündür Ebu Bekir'den. Gümüşleri çok ama tesis-i İslamiyet'te hissedarlığı noktasında Ebu Bekir üstündür. İşte Kur'an'ın vazifedarlığı cihetiyle olursa, üstündür. Bediüzzaman'a iki cihetle bakılır (başka şekilde yorum yapanlara hakkımı helal etmiyorum): 1-şahsî kemalâtı var Bediüzzaman'ın ve onlardan sonradır 2-ama bir vazifedarlığı vardır ki Risale-i Nur insan değil. Müslüman insandır, İslamiyet insan değil. Bediüzzaman insandır, Risale-i Nur insan değil. Nedir? Kur'an'ın son i'caz-ı manevîsidir. İnsan olmadığı için, insan mı büyük, i'caz-ı Kur'an mı büyük! Risale-i Nur bu cihetle o ism-i azama mazhardır, hakikattir. Kitap; surettir, Risale-i Nur Külliyatındandır. Risale-i Nur değildir bu. Hiç kimse çekirdeğe ağaç parası vermez. Ama kocaman çınar ondan çıkar. Kitap çekirdektir, onun ağacı Risale-i Nur'dur. Onun için Risalet-ün Nur, Resail-in Nur, Risale-i Nur, Sirac-ün Nur, Sirac-üs sürc var.

Bunların hepsi farklı. Resail-in Nur; vahye bakan ayinedarlığıdır. Sonra insanı inşa eden tarafı var vs. Bu cihetle insan değildir, o isme bakıyor.

Madem zannımıza göre Allah tecelli ediyor. Zannı etkileyen etkenler: ahlak, nazar, niyet. Rab ismi bu bütünlükte senin kaderindir. Kader zemini bu. Buraya tecelli ediyor Rab. Mesela derse gelemedin Niye gelemedin? "*Allah nasip etmedi*." Bu Allah'a iftiradır. Derse gelmemenin suçu, faturası Allah'a mıdır? Sen istedin, Allah halk etti. Şarabı kaldıran eli de kaldıran Allah'tır, Kur'an'ı kaldıran eli de kaldıran Allah'tır. Ama isteyen sensin. Bu zan sistemine göre tembellik yaptın, Allah da halk etti, getirmedi seni. Bu kaderin zemini: zan, ahlak, nazar, niyet. Kaderin altı tane alt yapısı vardı: taayyün, nizam, intizam, malûmiyet, meşhudiyet, evamir-i tekviniye. Bunlar daha dip tarafı. Zan, ahlak, nazar ve niyet ise mülk tarafı, yani dışa vuruşu. Ahlak; huyların, hulukların cem'i, aslında tabiat. Onun için "*dağların yürüdüğünü duyarsanız inanınız ama insanın tabiatının, huyunun değiştiğini duyarsanız, inanmayın*" diye buyurmuş Peygamberimiz asm. Ahlak; eylemsel dönüşmüş hali yani.

Sual: Malûmiyet, meşhudiyet vs bunlar daha çok kainatta gözüken tarafı, ahlak, nazar vs de insanda gözüken tarafı mı?
Elcevab: Aynen. Çok güzel.
Zan sistemini çözmeden, kaderi anlayamazsın. Ne yaparsan yap. Niçin herkes kader dersini farklı yapar? Sen dahi her okuyuşta farklı anlarsın. Bir Evvel ismiyle okursun, bir ahir ismiyle. "*Hüvel evveluhu, ahiruhu, zahiruhu, batinuhu*." Bu dört isimle bir arada bakmaya müyesser olmadığından her kader okuyuşun farklı olacaktır. Zannımla Allah'ın bana muamelesinin zeminini oluşturuyorum fakat hep zanda olduğumuz için zannı merak etmemişiz. Zan sistemi dimağdadır. Eğer bu zannı Kur'an'ın tabiriyle hüsn-ü zan ederse, kalbde işlevi var. Su-i zan ise nefistedir. Zannın böylelikle üç yönü var. Zan; sistemde şer değildir.

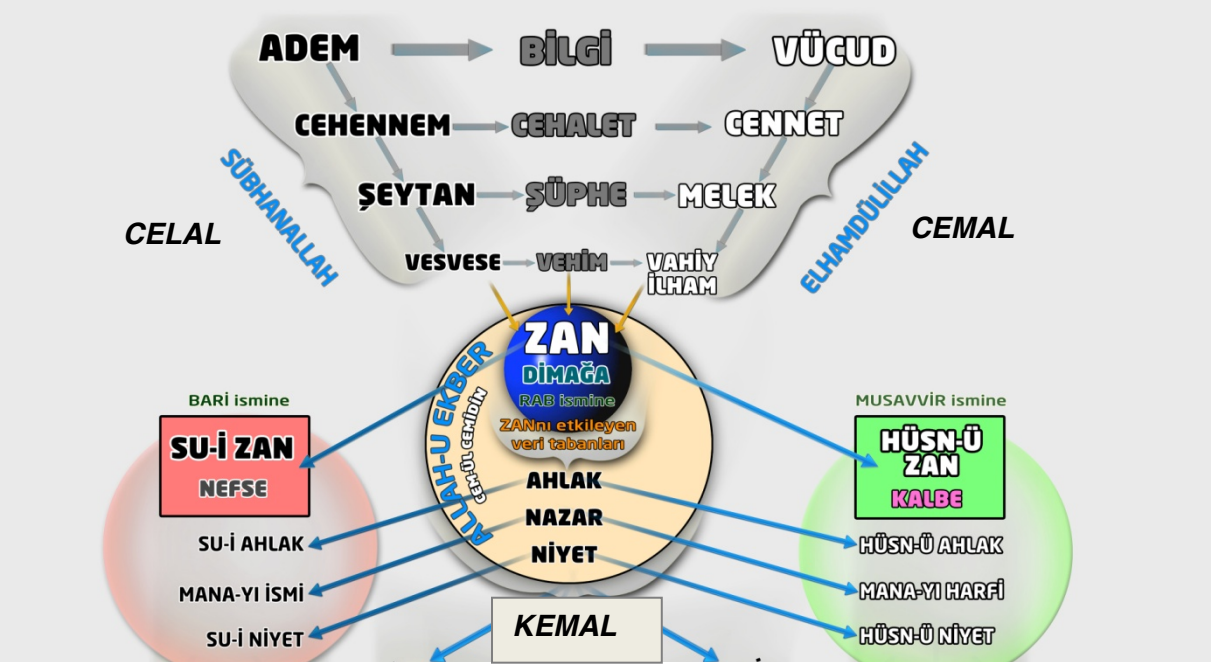

Adem alemleri *Sübhanallah* der, Vücud alemleri *Elhamdülillah* der.

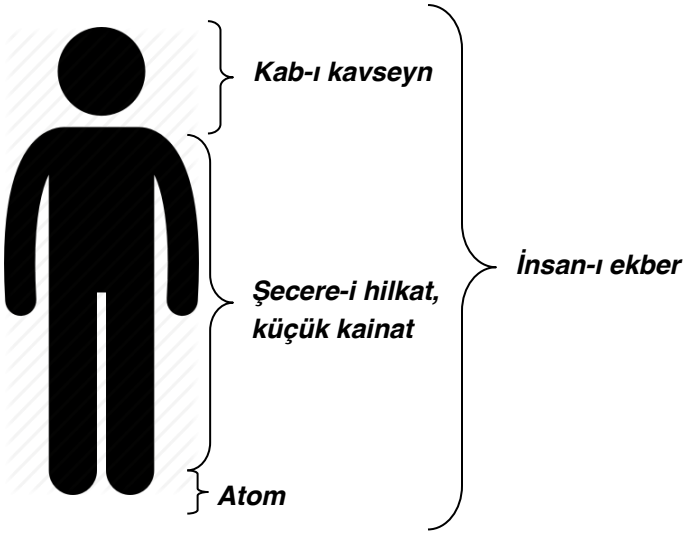

Kafam Kab-ı kavseyn düşün. Ayağım atom. Ben Şecere-i hilkat, küçük kainat. "*Allah-u ekber*" dediğim zaman bütün 18 bin alem "*Allah-u ekber*" der. Celal-Cemal-Kemal.

"*Allah-u ekber*" i diyen sistemin dışa vuruşu zan, ahlak, nazar, niyet bütünlüğü. Bu kişinin Rabbi. Nevimin Rabbi, mahlukatın Rabbi, alemlerin Rabbi. Üstad böyle mertebelendiriyor. Dört mertebe: 1-Rabbim 2-Nevimin Rabbi 3-mahlukatın Rabbi 4-alemlerin Rabbi. Zan, ahlak, nazar ve niyetin cem-ül cem'i Allah-u ekberdir. Allah-u ekber nedir? Kab-ı kavseyn ile atom arasındaki bütün alemler *Allah-u ekber* der. "*Yatsı namazında o aleme girdim*" diyor Üstad.

Sual: Sıfır yok gibidir dediniz?
Elcevab: Her şeyi gösteren bir şey olmaması olduğu için varlığı bizim varlık düzeyinde olmaması lazım. Her şeyi tanımlayan (1, 2, 5, 6'yı) ama kendisi hiçbir şey olmayacak. Sıfır hiçbir şeydir ama her şeydir.

Sual: Varlık değilsin, adem de değilsin. Şemada Zan aynı sıfır gibi şekillendirilmiş.
Elcevab: Aynen ya, Fesubhanallah.

Sual: Dünyada şeytan ve melek işliyor. Ama Cennete girdiğimde ben nasıl ilerleyeceğim? Orda zan nasıl olacak? Cennet-Cehalet-Cennet diyor ya. Buradaki şeytanın görevini cennet ve cehennem mi almış olacak?

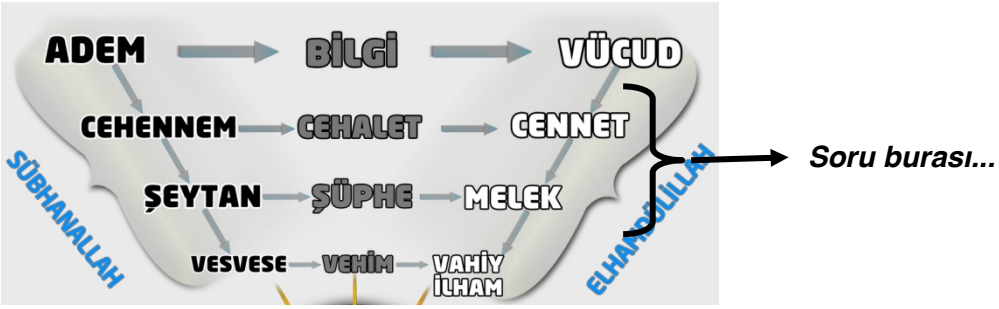

Elcevab: Cennette terakki var ama taallüm ve tekemmül değil. Bir an bir ana benzemeyecek. Bu da tekamül. Tekamül şu: oku yayda çek, bırak. Bu noktadan noktaya olana; inkişaf denir. İnbisat ise; kelam gibi yayılarak tekamül eder. Cennette de terakki var. Cennette beka var, Cennette rü'yet var, Cennette rıza var. Şeytan bir sistemdir. O sistem bizde var. Bunu dünyada aktif eden; iblis. Bu hariç, ism-i fail. Ama o yokken de insanda bu var. Cennete gitsen bile sen beşeriyetten çıkıp insan oluyorsun. İnsanda da bu sistem (zan) çalışıyor. Mesela her Cuma Allah'ı göreceğiz. Her görüş aynı mıdır? Terakki etmeyecek misin? Terakki edebilmen için zıdlar çalışması lazım. Zıdsız bilen, zansız bilen Allah'tır. Orda nasıl çalışıyor diyeceksin. Orda şeytan olmasına gerek yok. Arabayı itersin itersin, araba çalışınca bırakırsın. Şeytan nefs-i emmaremizi itti itti, hareket ettikten sonra sistem bizde çalışıyor. Allah'ın ilmi ve kudreti niye nihayetsizdir? Zıddı olan acizlik ve cehalet girmediği için. Bizde acizlik ve cehalet hiçbir zaman tükenmez. Cennette çalışan sistem zandır. Orda nazarın değişecek, niyetin de değişecek. Ahlak dediğimiz toplumda anlaşılan davranış değil, huylardır. Huyların değişecek. Otomatik olarak Rabbin değişecek. Rab ikide bir değişecek. **Rab; esmadır. Onun bizdeki işlevi; zandır**. Allah'ın Rububiyeti bizde → zandır. Allah'ın uluhiyetinin bizdeki işlevi sistemi → kalb ve bu sistemin çalışmasıdır.

Sual: Ben olumsuzluğa doğru bir şüphe kattığımda bir günah ortaya çıkıyor ve benim sistemim bozuluyor. Ama cennete girmişsem, artık sistemde bozulma gibi bir durum yok.
Elcevab: Ama ne var? Meratib var. Şöyle diyeyim: Ademden vücuda nasıl çıkacak? Yani Allah'tan bizde nasıl çıkacak? Şecere-i hilkatte ademden vücuda → emir ve ilimle çıkıyor, evamir-i tekviniye. Peki bunun bizdeki karşılığı nedir? Bilgidir. Bilgi; emr-i nisbî ve emr-i itibarî, yani emir ve ilim. Cehennem ademe göre hiçbir şey değil, taşeron şirkettir. Cehennem; ademe çalışıyor. Cehennem; adem alemleri hesabına çalışıyor, diyor Risalede. Belediyede bir asıl işçi var, bir de taşeron şirket var. Adem ne olduğunu bilmiyoruz ama cehennem ona çalışıyor. Ademden vücuda Şecere-i hilkatte emir, ilim. Bizde → bilgi. Cehennem sistemi bizde var. Üstad diyor ki, Celal tecellisinin kabz hâletleri, Cemal tecellisinin bast hâletleri var. Kabz hâletleri; (buhran, bunalım vs) olumsuzluk sistemi. Şeytana gerek yok artık. Burada start aldık. Cennette bu sistemin çalışması için şeytana ihtiyaç yok.

Sual: Şöyle diyebilir miyiz? Cennette su-i zan ve hüsn-ü zan hep vasat mertebede olur. İfrat ve tefriti olmuyor.
Elcevab: Evet, aynen doğru, çünkü ifrat ve tefrit mertebeleri yok.

Şimdi, ademden vücud çıktı. Peki cehennem bizde cennete nasıl dönüşüyor? Cehaletini kaldır, vücud alemi olan cennete dönüşüyorsun. Cehennemin bizdeki karşılığı değil, bizdeki sistem → şeytan. Şeytan; sistem. Cehennem ise; sıfatımız. Sistem olarak şeytan gözüküyor, fail yani şahıs olarak iblis gözüküyor. Onun silahı bizde vesvese olarak gözüküyor. Üstad "*cehl-i cehenneme düşerler*" diyor. "*Arif olan mü'minin cehennem-i cismanîsi*", yani cehennemde yanacak diyelim, ki cehennemin

yedi tabakası var. En üst tabaka cehennemdir. Oraya kafir girmeyecek, münafık girmeyecek, Hristiyan kafirler girmeyecek. Birinci tabakaya ümmet-i Muhammed'in günahkârları girecek. Bu bir nimettir. Onun için Ebu Bekir Sıddık ra "*Ya Rabbi! Cehennemde vücudumu o kadar büyüt ki, cehennemde Müslümanlara yer kalmasın*." Vehhabiler cehennemin yedi tabakasını kasd ettiğini sandılar ve "*Allah'tan daha mı merhametli*" dediler. Oysa kafirle alakası yok. "*Müslümana yer kalmasın*" deyince, Müslümanın cehennemini kasd ediyor. Oraya kafir girmeyeceği için, vücudumu o kadar büyüt ki, Müslümana yer kalmasın diyor. Ama rahmet-i İlahiye Hutame, Sakar, Gayya vs gibi diğer tabakaların içerisinden birinci tabakanın ismini seçti, rahmetinden en hafifini kullandı. Dolayısıyla arif olan mü'minin cehennem-i cismanîsini koy bir kefeye, kafirin cehennem-i ruhanîsi daha beterdir diyor Mesnevi-i Nuriye 226'da. Sözler 741'de de yedi tane cehennemden bahsediyor: kalak, dehşet, vahşet, yeis, yütm, ra'şet. O nedir? "*Cehl-i cehenneme girecekler*" diyor. "*Fedhuli fi ibadi vedhuli cenneti*." Cennete girecekler demiyor, vaad yok orda. "*Gir Cennete*" deniliyor. Şimdiki zamanı söylüyor. Cehl-i cehennem. Cehlini kaldırırsan cennetin olur.

Şeytan sistemi ademî vücudda, varlıkta ve insanda. Ademî vücudda şeytan, insanda şüphe olarak gözüküyor. Şüpheyi kaldır → melekî bir hayata dönüşüyor iç alemi. Şeytanın silahı vesvese, bizde dimağda vehim olarak işliyor. Vesvese kalbîdir, vehim aklîdir. Vehmin derecesini söyledik dersin başında: %1. Sene kaç gündür? 365 gündür. Kaç tane sandal var? 1000 tane. Senede kaç tane sandal batar? Bir veya hiç. 360 x1000 = 360.000. 1/360.000 ihtimal ile sandalın batmasından korkana insan denilmez diyor Üstad. Vesvese bizde nasıl kalkar? Vahiy veya ilham ile vücud alemine döner, *Elhamdülillah* der.

Nokta-i Nazar: Şualar 262: "*Vücud kainatları ve hadsiz adem alemleri birbiriyle çarpışırken ve Cennet ve Cehennem gibi meyveler verirken ve bütün vücud alemleri "Elahmdülillah Elhamdülillah" ve bütün adem alemleri "Subhanallah Subhanallah" derken ve ihatalı bir kanun-u mübareze ile melekler şeytanlarla ve hayırlar şerlerle, ta kalbin etrafındaki ilham, vesvese ile mücadele ederken*;…"

Aynen. Duman, nur ve nar odunda; mana kelamda; his, duygu, latife kelamın neresinde ise; melek de vücudda, esma da maddede, ruh da cesedde, Allah da vücudda öyledir.

Zan; sıfır gibidir. Niçin? Her şeyi belirleyen kendisinin bir belirlenişi olmaması lazım. Her şey oldukları için bir şeye bürünemezler.

- "Velekad kerremna beni adem" → su-i zannın vasatına,
- "İnnehu kane zaluman" → su-i zannın ifratına,
- "cehula" → su-i zannın tefritine.

- Su-i ahlak, mana-yı ismî ve su-i niyet → toplamından su-i zan olur.
- Hüsn-ü ahlak, mana-yı harfî ve hüsn-ü niyet → toplamından hüsn-ü zan olur.

Su-i zannın ifrat ve tefriti zarardır, vasatı ise Müslüman olmana sebebdir. Çünkü batıla, bid'ata, dalalete, şerre, yanlışa su-i zan etmekle Müslüman kalabiliyor. Bilgi, cehalet, şüphe ve vehim → zannın alt yapısıdır. Ahlak, nazar ve niyet → zannın alt yapısı değil, zannı etkileyenlerdir. Altyapı; yazılımıdır. Bilgisayarın yazılımı 1-1-0-1-0-0-1 dir, yani iki sistem var: 1 ve 0. Zannın yazılımı x-y-z-m (yani bilgi, cehalet, şüphe ve vehim).

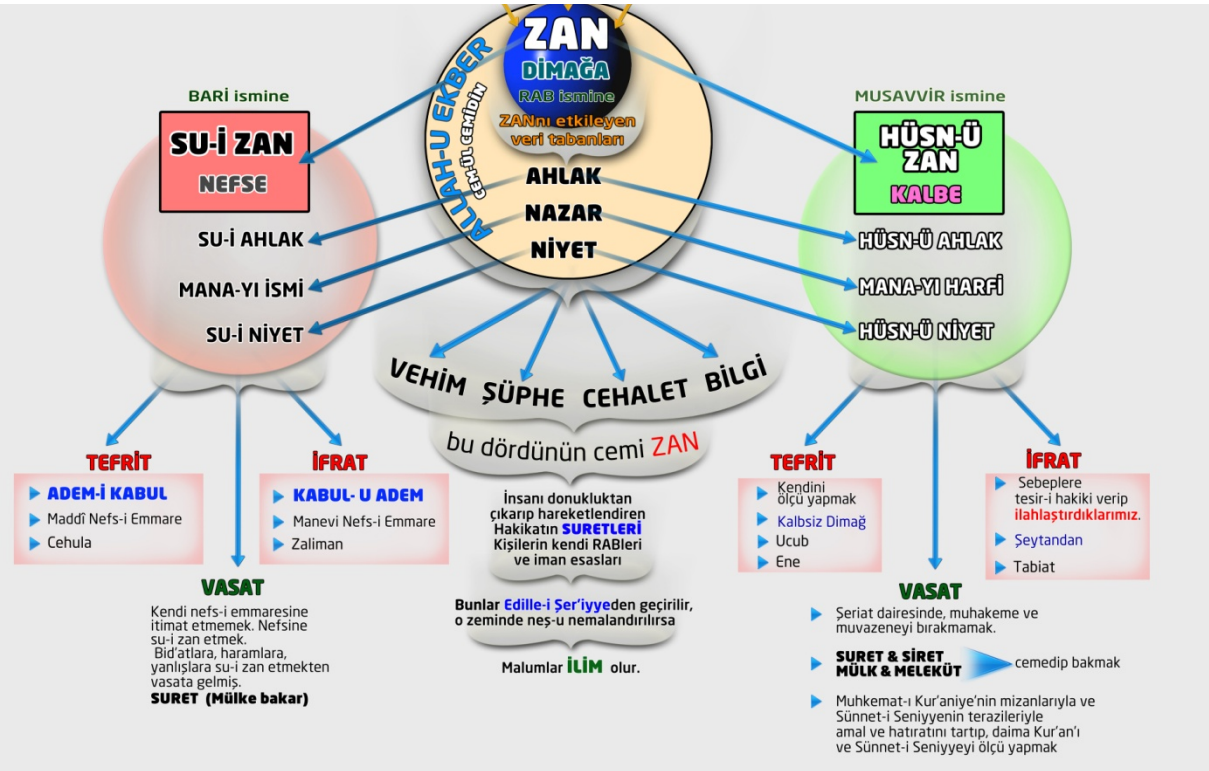

Sual: Zannı etkileyen mi, zannı şekillendiren mi?
Elcevab: Şekillendiren de diyebilirsin, çünkü etkileyip şekillendiriyor. Ahlak, nazar ve niyet alt yapı değil, sistemi değiştirip şekillendiren.

"Göz; deveyi kazana, insanı mezara sokar" → su-i zannın ifratı. Gönderdiği şua ile zarar veriyor. Yani sihir. Hüsn-ü zannın vasatındaki göz ile → karşıyı inşa ediyor.

Su-i zannın tefritinde adem-i kabul var. Yani "*ben bu işte yokum*" demek. Yani aktif, aksiyon bir dinsiz değil. "*Din benim problemim değil*" diyen tip. İfratında olan kabul-ü adem ise; iddialı bir adam. Yani ademi kabul etmiş ve ettiriyor. Bu sefer isbat etmek zorundadır bu.

- **Su-i zannın tefriti → Maddî nefs-i emmaredir.**
- **Su-i zannın ifratı → Manevî nefs-i emmaredir**.

Maddî nefs-i emmare: Dünyadaki maddî hazların cem'i olan bedendir. Yani işkembe uçkurluk. Bedensel dayatmalar olduğundan hakikata su-i zan ediyor, tefrit mertebesini

yaşıyor. Bedensel hayatı yaşayanlardır bunlar. Allah'ın hakikatına, rububiyetine su-i zan ediyor, su-i zannın tefrit mertebesini yani bedensel hayatı yaşıyor.
Manevî nefs-i emmare: Heva yok. His, heves, tabiat, asab, damar, kör hissiyat.
Su-i zannın vasatı → kendi nefs-i emaresine itimad etmemek, nefsine su-i zan etmek. Bid'atlara, haramlara, yanlışlara su-i zan etmekle vasata geliyor. Bu surete bakar. Yani surete göre hareket eder. Mesela namaz kılıyorsa artık su-i zan etme, zekat veriyorsa, su-i zan etme.
Hüsn-ü zannın vasatı ise; suret & sîret ve mülk & melekûtu cem eder. Bu kişi istese de su-i zan yapamaz.

Mesela taassubun iki ayağı var: adem-i muhakeme ve cehalet. Bu insana Risale-i Nur okudukça adem-i muhakemesi artıyor, cehaleti artıyor. Nasıl anlıyoruz? Dostunu düşmanını bilmiyor, onu itiyor. Kendi cemaatında, kendi dairesinde, meşrebinde yoksa, kendi dışına atıyor. Bunun adem-i muhakemesi, cehaleti zirve yapıyor. Ne ile yapıyor? İlimle yapıyor. Şeytan cehaletle yapamaz. Onun için eğer ilim kullanılmasa, doğru bilgiye dönüşür. Bilgi de insanı taassub yapar. Taassub; cehalet değildir. Taassub; bilginin kullanılamayışının sebebidir. Çok bildiği için taassub yapıyor.

Vehim, şüphe, cehalet, bilgi olunca zan olur. Zannı Allah niçin vermiş? İnsanı donukluktan çıkartıyor. Zan aynı zamanda hakikatın suretleri ve kişilerin kendi Rableri ve iman esaslarıdır. Allah, iman esasında en camidir. Allah "*Ben kişinin zannına göreyim*" diyor. Allah zannımıza göreyse, ahiret de zannımıza göre olur. O zaman iman esaslarının temeli → zanlarımızdır.

Sual: Peygamberlere iman?
Elcevab: Senin zannına göredir.
Vehim, şüphe, cehalet ve bilgimizi cem edince zan oluyor. Vehmimizi doğru kullandık, cehaletimizi kaldırdık, şüphemizi yönlendirdik, bilgimizi genişlettik, zengin ettik → bunun bütünlüğü zann-ı galibimiz oldu ve bilgidir. Peki bu bilginin doğru olduğunu kim söylüyor? Bu bilgiyi Edille-i Şer'iyeye vurursanız malumlar → ilim olur. Yani ilim benim kurcalamadığım şekilde bana tecelli etmez. İlim, malumumu ilim yapar. Yoksa Allah'ın ilmi direk bana verilmez. Sırf Edile-i Şer'iyeye vurduğum bilgiyi ilim yapar. O zaman ilim; maluma tabi olur. Bu ilim genel ilim değil, vahy-i mutlak değil. Bilgimin doğrularıdır. O zaman bilgilerim ilmi aktif ediyor: ilim maluma tabi. Yani hangi ilim bana verilecek? Edille-i Şer'iyyeye hangi bilgimi götürüyorsam, o miktar sana ilim verilecek. O miktar ilmin nereye bağlı? Senin malumatına bağlı. Allah'ın ilmi mutlak, oradan bir parça gelecek sana. Ne kadar gelecek sana? Bilgin kadar. Bilgin malumat.

Vehim, şüphe, cehalet ve bilgi→ karıştır: bu malumat. Bu malumatla Allah'ın mutlak ilmine (sübutî sıfattaki ilme) mesaj gönderiyorsun. Bu malumatımın yanlışlarını, doğrularını ayıklar. Senin malumatın şu kadardı. Şu malumatının önünü arkasını vermiyorum. Sen böyle bir şey taleb ettin. Şu malumatların doğrusu olan bendekini veriyorum. Bu malumatları onaylayan Allah, yani Edille-i Şer'iyye → oluyor ilim. Benim ilim miktarım. Herkesin ilmi farklıdır. Bu ilim, malumum kadar geldi bana.

Sual: Vehbî ilim böyle midir?
Elcevab: Vehbî ilim de böyledir, hepsi. İlim; maluma tabi oldu.

Sual: Malumumuzun onaylandığı nisbette ilim oluyor?
Elcevab: Aynen. Taleb ettiğiniz kadar cevap vardır. O cevap → ilimdir, onaylanmış ilim. Eu şehir sularının idarecisi! Sana şehrin suyunu gönderdim. Kalsiyum bu kadar, kükürt bu kadar vs var diyor. Ek olarak bir de pekmezin içinde şunlar var, balın içinde şunlar var diye bilgi geliyor mu? Gelmiyor. Allah'ın ilminde hepsi var. O bütünlük içinde bana gelen miktar, gönderdiğim malum dosyası kadardır. O zaman Allah'ın ilmin bütünlüğünden bana gelen miktar niye o kadar geliyor? Çünkü o ilim bu maluma tabi. Gelen cevap gönderilen soruya bağlı. Soru malumdur, cevap ilimdir.

Sual: İlim mahiyet midir, hakikat mıdır?
Elcevab: Eğer vücud, kainat diyorsan hakikattir. Bizdeki malum oluyor. Ama Allah onayladı, Edille-i Şer'iyyeden geçtiyse, ilim hakikattir. Allah'taki mahiyettir. Eğer sendeki bilgi (mesela namazda üç defa kaşınmak namazı bozar mı) zan ise; malumdur. Ama sonra ilmihal böyle diyor dersen; ilimdir. İlim; hakikattir artık. Suret-hakikat-mahiyet. En kesif; surettir. Hakikat; esmadır. Mahiyet; sıfattır. Ahiret → hakikattir. Dünya → suretidir. Eğer bunu fark edersen, eğer suretten ölürsen, yani dünyada hakikatı yaşarsan, ölmeden önce ölmüş oluyorsun. Eğer seni hakikatten surete atarsa; kabre giriyorsun. Surette kalıp, hakikata geçirmeyen her şey sana kabir oluyor. Araba sana kabir oluyor, kadın kabir oluyor, para kabir oluyor, makam kabir oluyor, dinî cemaatin senin kabrin oluyor. Yeni bir şey öğrenenlere mani olan cemaat → senin kabrindir. O cemaat "*geleneğimiz budur*" vs derse, sen bu çeşitliliklerden mahrum kalırsın. Çünkü bir evin ihtiyaçları bir dükkandan alınmaz. Eğer senin hakikaten istidadın var, meylin var ama başka sebepten alamayacak hale gelmişsen, sen ölmüşsün, kabirdesin, surettesin. **Surette kalmak → kabirdir**. **Hakikata geçmek → ölmeden önce ölmektir**. "*Mutu kable ente mutu"* (Hadis-i Şerif). Eğer kabirden korkuyorsan, dünyadaki kabrin suretinden çık. Esma yoluyla müsemmayı bulursan, hakikat olur, kabir endişesi kalmaz. **Gayesi Cennet olanın Cehennem endişesi olur**. Cehennem endişesi kimde olurmuş? Cenneti gaye edinende. **Rıza-yı İlahîyi gaye edinende Cehennem endişesi olmadığı gibi Cennet de gaye olmaktan çıkar**. **Kim bu dünya hayatını esas yapmışsa, ölüm onun kâbusu olur**. **Kim Rıza-yı İlahîyi esas yapsa, bu dünyada suretten hakikata geçer**. O zaman kabirden çıkmıştır. O insanlara ne deniliyor Şualar 121'de? **İnsanî berzahtırlar**. 15.Şua'da da Peygamberimiz için "*âlem-i gaybı âlem-i şehadete taşıdı*" diyor.

Nokta-i Nazar: Zandan çıkarsan "nun" kapısından içeriye gireceksin.

Aynen, harika. Kur'an harflerinin her birinin bir tabiatı vardır: toprak, hava, su, nur. Zan harflerinin tabiatını merak ettim: "zı ve nun" Allah zanda niye bu harfleri kullandı? Ona bile baktım. Üstad "*nun harfiyle girdim*" diyor. Zannını ilme dönüştürünce, "nun" harfiyle (nun mütekellim-i maal-gayrdır) o aleme gittim diyor.

Sual: İlim hakikat ise, sureti bilgi mi malumat mı?
Elcevab: Sureti malumattır. Altı bilgidir. Vehmi, şüpheyi, cehaleti ve bilgiyi bir tencere koy, karıştır, dondur, bu paketin adı. → malumat. Üstad "*malumatını çıkart*" diyor. Hangisini çıkartacaksın? Onu da şerh ediyor. Şerh ve izah sizin vazifeniz diyor. Şualar 268: "*Her bir ayetin müteaddid manaları vardır. Hem her bir mana küllîdir. Her asırda efradı bulunur.*" Bu nedenle doğrusu bulunana kadar bu söylediklerim doğrudur.

İlahlık hüsn-ü zannın ifratından çıkıyor. "*Birbirinizi ilah edinmeyiniz.*" Cemaatını, abisini, hocasını Edille-i Şer'iyyeye rağmen hala ilah yapıyor. Sebebi: hüsn-ü zannın ifrat mertebesi. Yani sebeblere tesir-i hakikî verip ilahlaştırdıklarımız. Bu şeytandandır. Her şeyin ifratı şeytandandır. Her şeyin tefriti nefistendir. Maddî nefs-i emmare ve manevî nefs-i emmare. Hüsn-ü zannın tefriti; kendini ölçü yapmaktır. Pergel insandır. Kendisini merkeze koyuyor. "*Ben*". Hüsn-ü zannın tefriti çok önemli. Kalbsiz dimağ bunda olur.

Sual: O nasıl oluyor? Dimağ, kalbin içinde değil mi zaten?
Elcevab: Yani kalbden alakayı kesmiş. Gelen Kur'an boğazdan aşağı inmez diyor Hadiste ve Kur'an'da. Vicdanı tefessüh etmiş. Münafığın özelliği: vicdansızdır, kalbsizdir, itikadsızdır. Kalbsiz dimağda kafa müstakil. Hüsn-ü zannın vasatı; seni putlardan (ifrat) ve kendini ilahlaştırmaktan (tefrit) kurtarır. İfrat; harici ilahlaştırır. Tefriti; kendini ilahlaştırır.

Nokta-i Nazar: Biri ene, biri tabiat.

Aynen, çok güzel. İfratı → tabiat. Tefriti → ene.

Sual: Zan hangi esmaya bakıyor?
Elcevab: Rab esmasına.

Nokta-i Nazar: (Murat Dursun) Su-i zan Bari ismine, Hüsn-ü zan Musavvir ismine bakıyor. Bari; tek tek güzelliklerdir. Sureti belirliyor. Musavvir; tek tek güzelliklerin cem'i. Sîreti belirliyor.

Sual: Musavvir ve Bari ne demek?
Elcevab: Musavvir mesela senin bütünsel halin. Bari ise gözün, kulağın, ayağın vs.

Eskide çiçeğe bakıp Mülevvin "*renklendiren"* diyorduk. Bana zevk vermiyordu. Aslında Mülevvin; onu renklendirdiğini farkındalıkla renklenen zat. Bu renklenmekle oluyor. Yani oradaki renklenmeyi fark ederek renklenirsen (kalb renkleniyor) → Mülevvin oluyor. Bari şu: Mevcudatın hepsine tek tek kendisine uygun hakk-ı hayatı vermiş. Hepsi tek tek güzel. Bunların cem'ini düşün. Bütünsele getirdin → Musavvir. Tek tek güzellikler → Bari.

Sual: Su-i zanna Bari niye bakıyor?

Elcevab: Su-i zannın vasatına bakıyor. Su-i zan surete baktığı için. Su-i zannın geneline bakmıyor. Su-i zannın ifrat-tefriti → Bari esmanın ifrat-tefriti. Hüsn-ü zan "*niyeti bu değildir, böyle kasd etmemiştir*" gibi düşüncelerle zaten hüsn-ü zan oluyor. Su-i zan zahire bakıyor. Zahir aldatır. Zahire has olan bütün esma buraya girer.

Nokta-i Nazar: Tesbihatta "*Subhaneke Ya Bari tealeyte Ya Musavvir*…"

Hüsn-ü zannın vasatı: Şeriat dairesinde muhakeme ve muvazeneyi bırakmamak. Dinde "*Edille-i Şer'iyye*"dir. Nurculukta "*Edille-i Nuriye*"dir. Edille-i Nuriye; Muhakemat 49 da: "*Lübbü bulmayan, kışır ile meşgul olur. Hakikatı tanımayan hayalata sapar. Sırat-ı müstakimi göremeyen, ifrat ve tefrite düşer. Muvazenesiz ve mizansız olan çok aldanır, aldatır.*" Edille-i Şer'iyyeyi ve Edille-i Nuriyeyi ölçü yaparsan, hüsn-ü zannın vasata gelir. Ne harici putlaştırırsın, ne de kendini. Hüsn-ü zannın vasatı; suret ve sîreti, mülk ve melekûtu cem edip göstermeye vesile olur.

Sual: Edille-i Şer'iyye ile bakmak, mülk ve melekûta bakmaya mı vesile oluyor?
Elcevab: Aynen.

"*Muhakemat-ı Kur'aniyenin mizanlariyle, Sünnet-i Seniyyenin terazileriyle amal ve hatıratını tart. Daima Kur'an'ı ve Sünneti rehber yap*" (13.Lema). Bu seni vasata taşıyor.

Sual: Suret; sîret, sıfat, ahlak değil miydi?
Elcevab: Evet.

Sual: Niçin o zaman tek suret ve sîret kaldı? Ahlak ve sıfat kalktı?
Elcevab: Zandan (ortadaki sistemden) ahlak hüsn-ü zan olarak katkı sağladı. Nazar da mana-yı harfiyle katkı yaptı. Niyet de hüsn-ü niyet ile hüsn-ü zanna katkı yaptı. Hüsn-ü zanna katkı yapan bunları cem ettik, bir torbaya koyduk. Korkunç bir sistem çıktı→ hüsn-ü zan. Ama bu da kontrol edilmesi lazım. Eğer bu hüsn-ü zannın direksiyonuna şeytan binerse, ifrata taşır. Nefis binerse, tefrite taşır. Ortada kalırsa, ki ahlak; bu üçünün (zan, nazar, niyet) cem'idir. Hüsn-ü zan tek bir şey değildir. Zannımızın müsbetidir ama onu etkileyen ahlaktır, hüsn-ü ahlak olarak gözüküyor. Ahlak; sistemdir, vasıtadır. Hüsn-ü ahlak ise; faildir. Ahlak bizde nasıl gözükür? Hüsn-ü ahlak olarak. Nazar nasıl gözükür? Mana-yı harfî. Niyet nasıl gözükür? Hüsn-ü niyet gözükür. Koy bunları tencereye → hüsn-ü zan. Bu sistem ifrat ve tefrite düşmesin diye Şeriat geliyor, tutuyor. Tutunca vasatta kalıyor.

Cehalet; bilinmeyenden başlar. Bilinmeyeni bildiğin anda cehaletin kalkıyor. Bilmediğini bildiğin anda ilim başlıyor. Emr-i nisbî ve emr-i itibarîyi konuşmuştuk. Emr-i nisbî; dış dünya. Adam şüpheli, yani hakikaten doğru değil yaptığı iş. Adam işini savunuyor ama biz emr-i itibarimizi aktif etmeyeceğiz, o da şüpheli. Eğer adamın emr-i nisbîsi bozuk ise, Peygamber asm'ın parmağından akan suyu görünce "*bu göz boyamasıdır, sihirdir*" diyor. Vakaya sihir diyor, olamaz diyor.

Nokta-i Nazar: Bu durumda emr-i nisbî kesin oluyor, hakikat oluyor. Şöyle olabilir: Biri sana bu adam hakkında bir şey demiş. Sende şüphe oldu. Gittin adamın yanına, baktın ki doğruymuş. Kesinleşti. İtibarda da vardı zaten. İkisi birleşince inkar oldu.

O zaman bunu realitede değil de fikirlerde kullanalım.

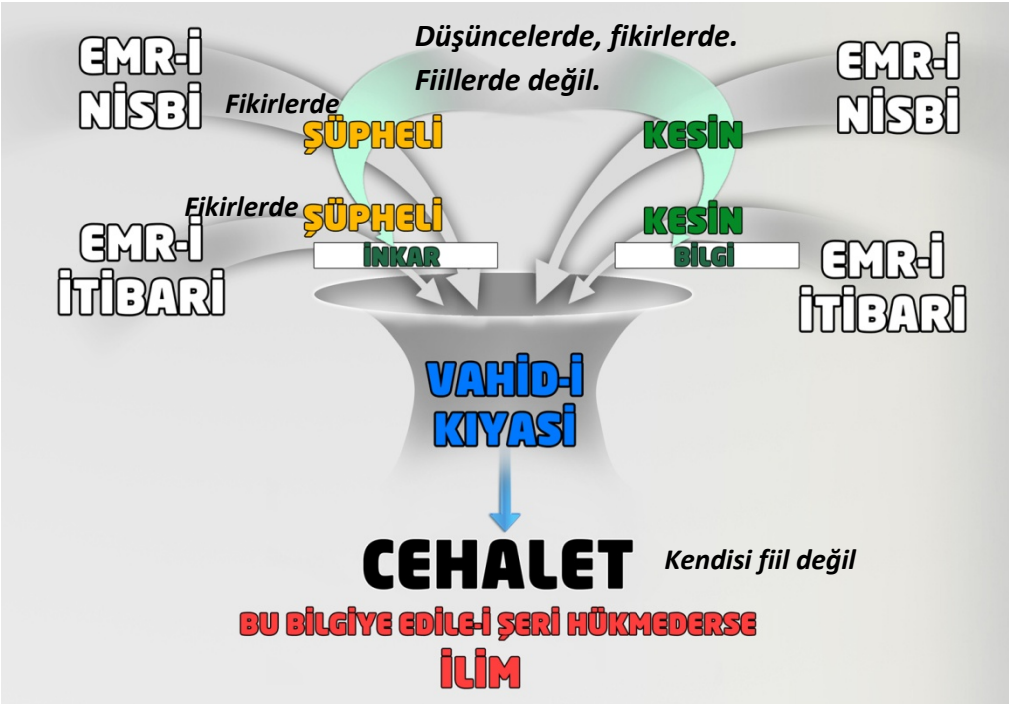

Sual: Peygamber asm'ın elinden su akması şüphe değil kesindir?
Elcevab: Hayır, kesin olmaz. Şöyle diyeyim: Bir gün Peygamber asm Hz Ali ile beraberken Ebu Cehil iki grubla geliyor. Peygambere asm "*Madem peygambersin, şu ağacı o zaman çağır yanımıza gelsin.*" diyor. Peygamberimiz asm biraz tereddüd ediyor. Cebrail as geliyor: "*Allah'ın selamı var. Dediğini yap, Allah yapacak diyor.*" Peygamberimiz asm "*Ben Allah'ın izniyle yaparım ama sen yine iman etmezsin.*" dedi. Daha başlamadan önce Ebu Cehil bir grubu ağaca götürdü ve sarılın dedi. Diğer gruba da "*Muhammedin önünü kapatın*" dedi, sur gibi. "*Hadi, çağır gelsin*" dedi. Ağaç gelirken adamlar da ağaçla beraber sürüklenerek gitmişler. Sur olan adamlara çarpacak şekilde yanaşıyorlar. Sonra Ebu Cehil adamları değiştiriyor ve "*Hadi şimdi söyle yerine gitsin*" diyor. Ağaç tekrar yerine gidiyor. Yetmedi. Bu sefer "*Ya Muhammed! Ağaca söyle, yarısı gelsin, yarısı orda kalsın.*" dedi. Ağacı adamlar tutmasına rağmen yarısı kopuyor ve ağaç yürüyor. Adamları da beraberinde sürüklüyor. Emr-i nisbî %100 doğru ama onun aleminde değil işte. Nisbeti bozuk. Realite doğru, nisbeti bozuk. Bu sefer "*Yapıştır*" diyor. Peygamberimiz asm yapıştırıyor. Bak, realite doğru, nisbet doğru. Kesin iken onun dünyasında değil. Onun dünyasında sihir olması için göz boyaması olması lazım. Ama adamlar ağacı tutarak bunu ortadan kaldırdı. Adamlar ağaçla beraber sürüklendikleri için sihir olamaz. Ama adamın o kadar sistemi bozulmuş ki, emr-i nisbîsi de emr-i itibarîsi de sistemden çıkmış.

Nokta-i Nazar: Gördüğünün de olmadığını, nisbîsininde olmadığına inanıyor.

Aynen. Öyle inanıyor, hâlâ. Mesela Peygamberimizi asm tuzağa düşürmek için kendi kazdığı kuyuya kendisi düşüyor. Sonra ip uzatıyorlar, ip yetişmiyor. Sorun aslında ipte değil, kuyu derin. Bu kadar mucize gördüğü halde hâlâ inkar ettiği için Ebu Cehil denildi ona. Cahillerin babası. Anladı ki sorun ipte değil. "*Çabuk fırtına gelmeden Muhammed'e söyleyin, bana yine merhamet etsin*" dedi. İşte bu adamın nisbeti de bitmiş, itibarisi de bitmiş, dumura uğramış. Yani ulvî özelliklerini kaybetmiş. O da şüphe olmuş, o da şüphe olmuş. Bu, inkarı doğurdu. İnkar budur. Onun için inkar zordur. Çünkü inkar edebilmesi için emr-i nisbî de, emr-i itibarî de yok olması lazım. Bu daha çok fikirlerde çalışıyor, fiillerde değil. Fiili inkar ediyor ama önceden inkar etmişti zaten. **Üstün olmamaksızın üstün tutma veya düşük olanı üstün tutma → inadın işidir**. Eşyalar kendi tabiatından birbirinden üstün olamazlar. Emr-i nisbînin ve emr-i itibarînin şüpheli olması itikad boyutudur ve inkara bakar. İçsel aleminin itikad ve düşünce boyutudur, fiil değil. Fiillerde değil, düşüncelerde şüphe. Bu nedenle fiilden örnek verdim ki fikirlere geçelim. Emr-i nisbî ve emr-i itibari fikirlerde, düşüncelerde ikisi de kesin olunca, bilgi oluyor. Cehalet zaten fiil değil ki. O vehimdir. Hastayım deyince fiile dönüşüyor, hakikaten vücud kalkamıyor.

Sual: Emr-i nisbî şüpheli değil iken ahlak, nazar, niyeti şeytan işlettiği için mi şüphe, vesvese oluyor?
Elcevab: Evet. Az önce bana şeytan nasıl geldi? "*Sen ne kadar çok şey biliyorsun*" dedi. İhsan-ı İlahîyeyi bozuyor yani. Mana-yı harfîden mana-yı ismiye dönüştürmeye çalıştı. Nasıl girdiyse bu ortama hayret ediyorum. Yakaladın yakaladın. Bazen bir dürtü, bazen bir his, bazen bir meyil, bazen de bir ses duyarsın. "*İlim onu tardeder.*" İlim onu sokmaz demiyor, tardeder.

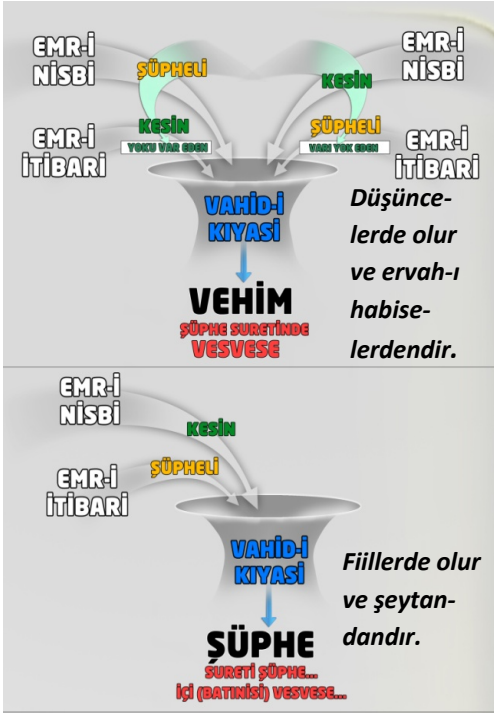

Sual: Vehimde bir taraf olunca diğer taraf olmuyor mu?
Elcevab: Yer yer bir tarafını yaşarsın (yoku var eder), yer yer de diğer tarafı yaşarsın (varı yok eder).

Sual: Peki yer yer yaşadığımız sağ taraf (yani varı yok eden taraf) ile şüphe arasındaki fark nedir?
Elcevab: Vehimde şüphe yok. Bu tamamen düşünce boyutudur. Şüphe ise; fiillerde olur ve şeytandandır. Vehim ise; ervah-ı habiselerdendir.

Sual: Yoku var eden vehim, varı yok eden vesvese demiştik. Şimdi niye böyle oldu?
Elcevab: Vesvese kalbdedir. Vesvesede şüpheyi kalbe atar. Bu fiillerde olur.

Mesela abdesti olana "*abdestsizsin*" der. Diyorsa, abdestin var demektir. Bir de imanı olana "*imansızsın*" der. Vesvese fiilin düşmanıdır. Varı yok eder. Kesin olan emr-i nisbîyi emr-i itibarîde yok eder. Vesvesenin özelliği → fiilîdir, itikadî değil. Fiile ve realiteye bakar. Abdeste ve imana. En çok bunlarda olduğu için bunları örnek olarak veriyorum. İkisi de realitedir ve mahluktur. Onu ortadan kaldırır.

Sual: İmana fiil diyebilir miyiz?
Elcevab: Mahluktur, enerjidir, realitedir. Mahluk olana musallat olur. Ama vehimde ise; mahluk olması şart değil. İtibarîlere musallat olur.

Kalbe attı şüpheyi. "*İmanın yok*" dedi. O da yemedi. O zaman dimağa gider. Dimağın en dış çemberinden girmeye çalışır. Tahayyül, tasavvur, taakkul, tasdik, iz'an, iltizam, itikad. Vehim nerde? Tasavvurda. Vehim de burada, zan da burada. Buraya vesvesesini atıyor şeytan. Vesvese burada vehime dönüşür. Nasıl dönüşür? Tahayyül; her şeyin şekillendiği sistem zannediyoruz.

→ Tahayyül
→ Tasavvur
→ Taakkul

Tahayyül; gelen manaları şekillendirendir biliyorduk. Tahayyülün başka bir özelliği var. Tahayyül; hayal değildir. Hayal; tahayyülün içindeki bir sıfattır. Tahayyül; sistemdir. Nasıl düzeliyoruz, nasıl bozuluyoruz? Sirayet de burada oluyor. Bakın, çok ilginç. Benim ağzımdan bir kelam geliyor ve hemen dimağa giriyor. İski'ye suyu gönderdik. Kalsiyum, magnezyum, kükürt ne kadar? İşte tahayyül; gelen kelamı resme dönüştürüyor, içinden hisleri ayırıyor, fikirleri ayırıyor, latifeleri ayırıyor. Böyle bir sistem bu. Mikrofonla ezan okuduk. Kablodan giden ezan mı? Hayır, enerji. Kablodan resim mi gidiyor? Hayır, enerji gidiyor. Word dosyası mı gidiyor? Hayır, enerji gidiyor. Bu kablodan geçenleri; resim ise resimlere, fikir ise fikirlere, his ise hislere, duygu ise duyguya, mana ise manaya ayırıyor. Bunu tahayyül yapıyor. Gelen kelimeyi şekillendirme vazifesini tahayyülün içindeki hayal yapıyor.

Kalbe vesvese geldi, yemedi. Dimağda tahayyüle attı. Oradan fikre, hisse, şekle, manaya, duyguya ayırdı. Oradan fikir olanları tasavvurdaki vehmi aktif ediyor. Ondan birbirine benziyor ama tasavvurdaki vehmi aktif eden vesvesesiz, şeytansız olabiliyor, hariç sebeb olabiliyor, nefs-i emmare sebeb olabiliyor ama bir tarafı da şeytandan kaynaklanıyor. Risalede "*şeytan kalbe şüpheyi atar, kalb kabul etmese, şüpheden şetme döner*" diyor. Yukarıya atar. Vehim iki yönle çalışıyor. Bir nefs-i emmareyle (hem kendi hem ervah-ı habise ile) çalışıyor. Bir yönü de var ki, aşağıdan gelen veri tabanıyla da çalışabiliyor. Onun için varı yok ediyor. Şeytan da vara musallat olmuyor mu? O da vehmin yok etmeye çalışan yönüdür.

Sual: Vehmin bu yönüne nasıl örnek olabilir? Şüphede imana yani fiile oluyordu, vehimde örneği nasıl olur?
Elcevab: Mesela abdestin olduğu kesin ama bir gün önceki veya iki saat önceki abdest bozmanı gösteriyor. O malzemeleri gösteriyor. Olabilir diyor. Veya daha acımasızı şu: "*fazla mal göz çıkarır mı?*" diyor. Oysa tahrimen mekruhtur. Yani abdest aldın mı? Hiç kullanmadan bir daha alırsan tahrimen mekruhtur. Namazda kullanmadın, Kur'an okumadın. Hiç kullanmadın. Niye bir daha, bir daha alıyorsun.

Sual: "*Nur üstüne nurdur*" deniliyor?
Elcevab: Nur üstüne nur adamı zehirler.

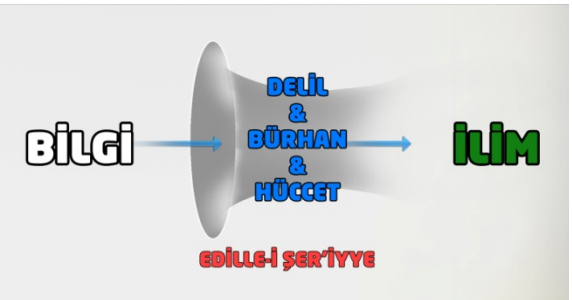

Bilginin içinde delil, bürhan, hüccet var. Delil akla, bürhan kalbe, hüccet ruha bakıyor. Delil için misal: ateş yakar veya su 100℃ de kaynar. Bürhan: ateşin yakması, suyun kaynaması Allah'tandır dersen, bürhan oluyor. Hüccet: Ekser ümmet bunu kabul edince hüccet oluyor.

Hüccet-ül İslam İmam-ı Gazalî insanlarca ittifak edilmiş bir adam manasında değil. 300 bin ve ziyadesiyle hadisin ravisini, metnini, an'anesini bilene hüccet denilir. 100 bin bilene Hafız derler. Ateş ve su örneği avamî misal oldu. Dindeki misali: 100 bin hadis bilene → delil, 200 bin bilene bürhan, 300 bin ve ziyadesini bilene hüccet denir. Bizden de örnek verelim: Delil, bizdeki bilgilerdir. Bürhan; kalbimizin onayladığıdır. Hüccet; millete takdim ettiğimiz ve milletin onayladığı. O konuda imtiyazlıyız. Bilginin içi budur.

Sual: İlmelyakîn, aynelyakîn, hakkalyakîn de denilir mi?
Elcevab: Aynen, olur. İstediğinizi sokabilirsiniz. Yeter ki, şu üçünün bütünselliği → bilgidir. Bilgi girdi. Bu bilgi; delil süzgecinden, bürhan süzgecinden, hüccet süzgecinden geçerken Edille-i Şer'iyye sisteminin imbiklerinden geçince → ilim çıkar. Akıl, kalb, ruhun imtizacından çıkan, Edille-i Şer'iyyenin, yani Kur'an'ın mizanlarıyla, Sünnet-i Seniyyenin terazileriyle amal ve hatıratını tart, daima Kur'an ve Sünneti rehber yapıp çıkan şey → ilim olur. Bir yerden bu sistemin içine bilgi giriyor. Delil, bürhan, hüccet imbikleri oluşturuyor, Edille-i Şer'iyye sisteminden süzülüp ilim olarak geliyor.

22.10.2016/Afyon kampı

ZAN-12

Dün zan sisteminden bahsettik: zan sisteminin içeriği, etkilenen tarafları, etkilediği taraflar. Zannı etkileyen ahlak, niyet, nazar.

Ahlak zannı nasıl etkiler? Ahlakın zannı nasıl etkilediğini bilmek için ahlakı bilmek lazım. Biz toplumda ahlakın eylemsel halini biliyoruz. Ahlak denilince, dürüst olan, sahtekârlık yapmayan, sözünde duran vs anlıyoruz. Bu, ahlakın suretidir. Yani bizim şimdiye kadar anladığımız ahlak anlayışı ahlakın suretidir. Ahlakın bir de hakikatı var. Her şeyde olduğu gibi sureti, hakikatı ve mahiyeti var. Suret → alem-i şehadet. Hakikat → esma. Mahiyet → sıfat. Ahlakın sureti; davranışlardır. Bu ahlak değildir, ahlakın suretidir. Bir de ahlakın hakikatı var, bir de mahiyeti var, yazılımı. Ahlakın hüsn-ü ahlak, su-i ahlak ve ahlak olarak üçe ayrılıyor. Ahlak → sistem.

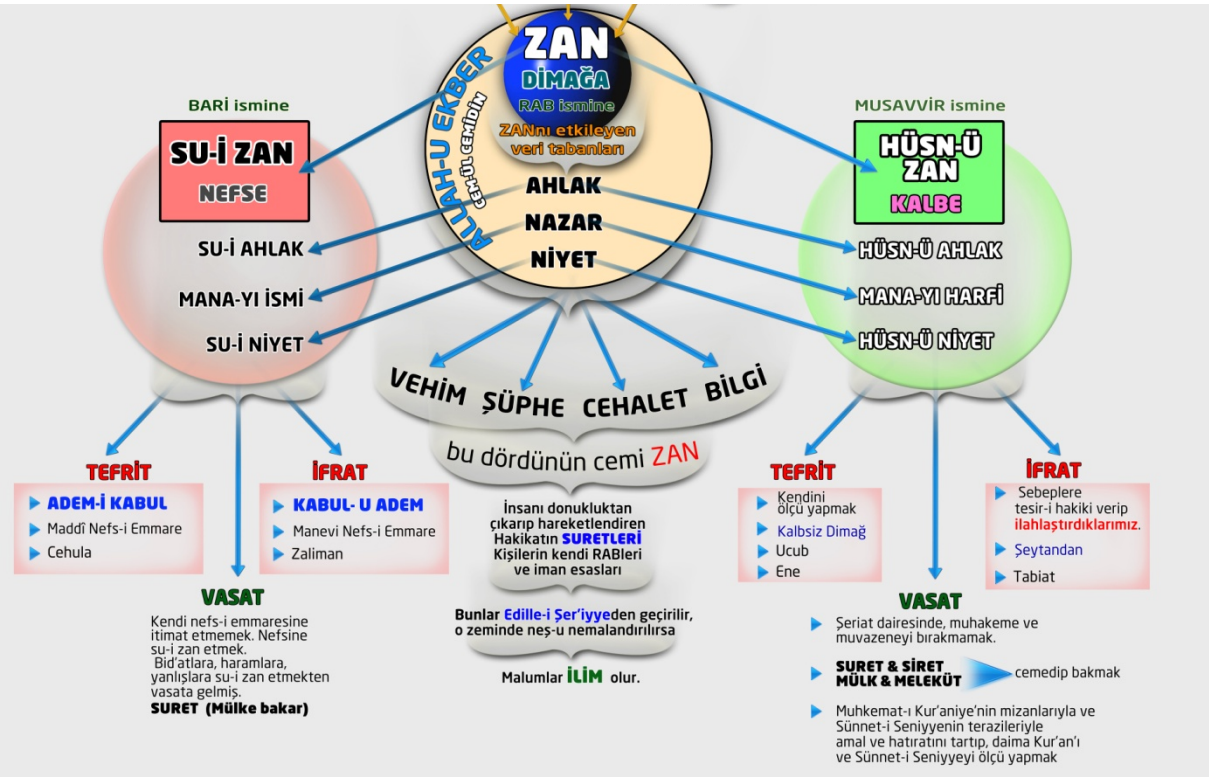

Sistem demek; sıfır gibi. Sıfır; bütün sayıları belirlediği için kendisinin bir belirlenişi yoktur. Korkunç bir kavşaktır. Sıfırı ilk bulan Arablardır. İlim dünyasına böylelikle harika bir katkı olmuştur. Sıfır çok önemlidir. Sayıyı çıkarmış. Bu ahlak sistemi hüsn-ü ahlak ve su-i ahlak diye ikiye ayrılıyor. Peki bu zannı nasıl etkiliyor? Su-i ahlak, su-i zan tarafındadır. Hüsn-ü ahlak, hüsn-ü zan tarafındadır.

AHLÂK

- ***Güzel ahlakın esasları*** *olan Şualar 227: "ihlas, samimiyet, fazilet, hamiyet, fedakârlık, rıza-yı İlahî, sevab-ı uhrevî".*

Güzel ahlak kafirde yoktur. Kafirde ahlak vardır. Ahlak; dimağa aittir, dimağa ait bir veri. Hüsn-ü ahlak; kalbe ait bir özelliktir. Kalbi hatmedilmiş olan kişide güzel ahlak yoktur ama ahlak vardır. Mesela tartıyı yanlış yapmaz, sözünde durur vs gibi şeyler → ahlaktır. Kafirde bu vardır. Bazı Müslümanlarda yoktur, çünkü temelden sarsılmıştır, mürted olmuştur. Bunu nasıl bu kadar rahat söyleyebiliyorum? Mesela hakkı batıl, batılı hak görse bile işi bitiyor, haberi de yok. Nasıl anlarız gittiğini? İşte böyle tezahürleri var. Hüsn-ü zan, hüsn-ü ahlak, hüsn-ü niyet; kalbe ait özellik, sistemdir. Her şeyin hüsnü kalbdedir. Su-i zan, su-i ahlak, mana-yı ismî, su-i niyet → nefse ait özelliklerdir.

Sual: Bunlar da zan gibi bir sistem mi?
Elcevab: Evet, hepsi sistemdir. Mesela şimdi güzel ahlakın sistemini anlatıyoruz. Güzel ahlakın sistemi, yazılımı şu: *"ihlas, samimiyet, fazilet, hamiyet, fedakârlık, rıza-yı İlahî, sevab-ı uhrevî".*

Nokta-i Nazar: Peygamberimiz asm "*Ben güzel ahlakı tamamlamak için geldim*" diyor. Ahlak için değil, ahlak zaten var. Güzel ahlak için gelmiş.

Ahlak; hulukların cem'idir, huylardır. Eğer ahlak denilince davranış olan sureti hatırımıza gelirse, meseleyi kavrayamayız. Kainat insan-ı ekberdir. İnsan da kainat-ı suğradır. Kainatta olan her şey bizde de vardır. Melekler ve şeytan var. Can (cinlerin cem'i), dan, han, man, tan, test var. Her birisinden bin tane var, yani altı bin nev. Bunların hepsi insanda var. Kainattaki Cebrail, Mikail, Cennet, Cehennem vs var. Bizde melekler → melekelerimizdir. **Melekeler; sistemin adıd**ır. Sen ona sahip olursan, maliklerindir, sendeki malikiyetlerin. **Kainattaki meleğin bizdeki karşılığı → latifelerdir, yani melekelerimizdir, maliklerimizdir**. Dolayısıyla melek; sistemin adıdır.

- ***Su-i ahlakın esasları*** *ise; "garaz, menfaat, sahtekârlık, hodgamlık, tasannu, riya, rüşvet, aldatmak".*

Hodgamlık: tek kendini görüyor, tek kendini dert ediniyor. Süfyaniyet mi var, Deccaliyet mi var, dava mı, insanların imanı mı gitmiş, insanların namazı mı gitmiş, hiç umurunda değil.

Rüşvet: Bir şartla cevaz verilmiş rüşvete. Hakkın olan ve meşru olan ve başka bir şahsın, bir ferdin hukukunu istismar etmeden, zulme uğramışsın, zalimden zulmünden kurtulmak için verilen rüşvet değildir. Haram olan rüşvet şu: Hakkın olmayan devletin bir hazinesini, bir malı, hakkın olmayan başkasının bir mülkünü zimmetine geçirmek için uygulanan fâsık bir yolu açmaktır. Devletin veya şahsın hakkın olmayan bir şeyi hak edinmek noktasında yöntemsiz yöntemdir.

Sual: Su-i ahlakın esasları şeytanın sıfatı gibi duruyor?

Elcevab: Şeytanı böyle bir şahıs, haricimizde bir adam düşünürsek, çok nakıs olur ve aldanmış oluruz. Şeytanı size göstereyim: Her duygunun ifratı şeytandır. Mesela öfke; donmuş şeytandır.

Sual: Onun donmuş olduğuna nasıl intikal edeceğiz?
Elcevab: Çünkü her şeyin ifratı şeytandandır. Tefriti nefistendir. Mesela hüsn-ü zannın ifratı; başkasını, hocasını, abisini, şeyhini ilahlaştırır. Tefriti ise; kendini putlaştırır. Vasatı ise; hakikata tabi olmaktan ortaya çıkan fıtrat-ı asliye. Vazife-i fıtrat, eylemsel çıkmış. Ama 20.Sözde "*hilkatin en yüksek neticesi, fıtratın en yüksek gayesi*" deniliyor. Bir tanesi sistem, bir tanesi de eylemsel sahası, yani vasatı. Lügatta ikisi aynı gibi izah edilmiş.

Cin olmayan insan yoktur. Allah Resulü "*Her insanla bir cin doğar.*" diyor. Bu cin; kafir. Bu, bizim nefs-i emaremiz. Şehvetimizi o aktif ediyor. Sigarayı o içittiriyor. O şeytan bunu aktif ediyor. Allah Resulü "*Benim şeytanım iman etti*" diyor. Allah'a iman etmeyen şeytan Peygambere iman eder mi? Allah'a itaat etmeyen şeytan Peygambere itaat eder mi? Etmez. Demek ki bu başka bir şeytan. Burada şeytandan kasıt, kendisiyle beraber yaratılan cin. Bu iman edince artık nefs-i levvame oluyor, nefs-i mutmaine oluyor, vs. Nefs-i emmare sistemini bu aktif ediyor. Her şeyin ifratı donmuş şeytandır. Bendeki garip garip düşünceler, garip garip arzular tabiatımdan gelmiyor ki. Kadınlarda daha çok oluyor. Bunun en büyük sebebi; dirayet eksikliğidir. Bu kadınlara göre eksiklik değildir. Yaptığı işe göre kocasına tabi olsun diye. Sen çocuk emziremiyorsun diye bu sende eksiklik olmadığı gibi, onda da yükseklik değil. Sende dirayetin fazla olması, kuvvetin ve cesaretin fazla olması üstünlük değildir, onda da eksiklik değil. Çünkü vazifen değil. Onun da vazifesi değil. Kocasına tabi olabilmesi için, dirayet eksikliği var. Tabi olacak. Hizmet eden bir kadın, hanım, bacımız bir abisi olmadan önde gidemez, gitmemeli. Bir sürü tahribat yapar. Eğer önünde erkek yokken giden kadının özelliği dinde → naşizedir. Erkeklik inkişaf ediyor.

Sual: Her insan beraber cin mi şeytan mı doğar?
Elcevab: Cin doğar. Şeytan zaten var. Şeytan bizden önce vardı. Cin de var ama *"Vema halektu cinne vel inse inneliye'budun"*. Cinlerin Müslüman ve kafiri vardır.

Sual: Lümme-i şeytaniye cin mi şeytan mı?
Elcevab: Lümme-i şeytaniye şeytanındır, cinle alakası yoktur.

Sual: Her insanla beraber bir cin doğar. O zaman bu cin bizde olması gereken bir şey?
Elcevab: Evet. Bu senin nefsindir. Bildiğimiz malum şeytan, Allah'a karşı kafa tutan değil bu. Kafa tutan çift cinsiyetlidir. Hem dişilik var, hem erkeklik var. Kendine kendini döller, kendisi doğurur. Şeytan öyle çoğalır. Onun için fıtrî olmayan bir yaklaşım lanetlenmiş, çünkü şeytanın özelliği o. Cinler öyle değil. Cinlerin erkeği de var, kadını da var. Hanımları, kızları çok güzeldir, gözükmemiş kadar güzeldir. Evlenmemiş cinlere peri denilir. Ama cinlerin erkekleri kadar çirkin bir şey yoktur, simsiyahtır kafiri.

Müslüman cinlerin erkekleri beyazdır. Şeytan çift cinsiyetlidir. Kendisinden kendisine yapar. Kendi kendine döllenir, hamile kalır, doğurur.

Sual: Kafir cinler siyah, mü'min cinler beyaz dediniz. Bunlar enerji değil mi?
Elcevab: Evet.

Sual: Enerjiye nasıl renk verdi?
Elcevab: İman. İman; nurdur.

Sual: Bizim zanlarımız mı renk veriyor?
Elcevab: Zanla alakası yok. Sokakta namaz kılanla kılmayan belli değil mi? Namaz kılanların içine gir, beş vakit namaz kıl, teheccüde kalkanın nuruna kimse yetişemez. Güzelleşmek istiyorsan, teheccüde kalk. Nuranî olursun.

Sual: Erkek ve kadının bir araya gelmesinden doğan cin ile şeytanın kendi kendine döllemesi ile oluşan şeytan arasındaki fark nedir? Ona şeytan mı cin mi diyeceğiz?
Elcevab: Cinlerin kafiri de var, Müslümanı da var. Bazıları bilmeden, bilmediği için yanlış konuşuyorlar. Cinler; iblistir diyor. Cinler; iblislik yapar ama iblis değildir. Şeytanın bir tane Müslümanı yoktur. Ama cinlerin var. *"Vema halektu cinne vel inse inneliye'budun".* Madem cinler şeytandır, nasıl müslümanı oluyor ve cin suresi var?! Evde dahi namaz kılsanız, (Müslüman cinler mutlaka Müslümanı arıyor) arkanız namaz kılan cinlerle dolar. Her evde. Kafirler nerededir evinizde? Tuvalet ve banyodadır. O yüzden orda sümkürülmez, özel atıklar (tırnak, tükürük vs) tuvalete atılmaz, dünyevî-uhrevî kasten bir şey düşünülmez, fazla durulmaz. Banyo yaptığın yerde bevledilmez.

Sual: Benim nefsimin şahs-ı manevîsi benim şeytanım mı?
Elcevab: Evet.

- ***Ahlak**: Dimağa bağlı duygu ve hislerin, dimağdakilerin ifrat ve tefritten azade vasatta kalarak ve 1.niyetle alınan ve kabiliyet diye görünen davranışlar bütünlüğüdür.*

İki tane niyet var: 1.niyet ve 2.niyet. 1.ihlas var ve 2.ihlas var. Birisi kalbde. Hüsn-ü ahlak, hüsn-ü zan, hüsn-ü niyet, mana-yı harfî → bunlar hep kalbde. Su-i zan, su-i ahlak, su-i niyet ve mana-yı ismî → nefiste. Ahlak, nazar, niyet ve zan → dimağda.

İstidad ile kabiliyet arasındaki fark şu: Herkes doktor olma istidadındadır ama doktor kabiliyetinde değildir. Herkes pilot olma istidadındadır ama pilot kabiliyetinde değildir.

Nokta-i Nazar: Başka bir misal: Herkesin bilgisayarına Photoshop programı yüklenebilir ama herkes Photoshop kullanma kabiliyetinde değildir.

Yukardaki tanımlanan ahlak kafirde de var. Bazıları diyor: "*Kafirler de sözünde duruyor, sahte mal yapmıyor. Ama Müslümana bak..*" Kafirde ahlak var ama hüsn-ü ahlak yok.

- *Ahlak; ruha ekilenlerin cem'idir. Huyların cem'idir. Huy, tabiat.*
- *Güzel ahlak insana güzel fikirler verir. Güzel fikirler her şeyin güzel cihetlerini gösterir. Bu da hüsn-ü zannı doğurur.*

Ahlakın hepsini anlatmıyorum. Ahlakın zandaki etkisinden bahsediyorum.
Nokta-i Nazar: Hüsn-ü ahlak sadece hüsn-ü ahlak olan kişide hüsn-ü zannı doğurmuyor. Aynı zamanda karşıdakilerin de hüsn-ü zannını doğuruyor.

Aynen. Ekiyor yani. Şimdi sizin de dimağlarınız bu derslerle iksirleniyor. Kalbi ise mayalıyor. Kalblerimiz birbirimizi mayalıyor şu an. Dimağımız birbirimizin dimağını iksirliyor. Bunların cem'i → sirayet. Bu dersi videoda izleyen kişi sadece malumat sahibi olur, buradaki sirayet onda olmaz. Günde kırk defa yakazaten Celaleddin-i Suyutî Peygamber asm'ı temessülen ayık iken, gözü açık iken gördüğü halde Sahabe değil! Ama bir defa gören Sahabe olmuş. Çünkü insibağ ve in'ikas var, insanlarda ve Peygamberlerde. Yani şu an birbirimizi dimağımızla dimağımızı, kalbimizle kalbimizi iksirleyip mayalıyoruz. Dilimle konuşuyorsam, sizin dilinize gelecek. O kadar. Etkilenmezsiniz o zaman bu dersten. Dimağımdan söylüyorsam, dimağınızı iksirleyecek. İçimden, kalbimden söylüyorsam, kalbinizi mayalayacak. **Maya; kalbîdir. İksir; aklîdir. İhtiyar; aklîdir. İrade; kalbîdir. Zulmet; kalbîdir. Karanlık; aklîdir**.

Sual: Kabiliyet ile ahlak arasındaki fark nedir?
Elcevab: Kabiliyet; sistemdir. Şerri de var, hayrı da var.

Sual: O zaman kabiliyetin vasatı ahlak mı?
Elcevab: Evet. Şimdi su-i ahlakın ve güzel ahlakın zeminlerini okuyunca göreceğiz zaten.

- *Suretperestlik sukut-u ruha sebeb olduğundan su-i ahlakın zemini olmuştur.*

Sual: Haber seyretmek, suretperestlik midir?
Elcevab: Evet. Suretperestliği gelişir. Üstad buna şöyle bir misal veriyor. Daha kendini kalbini, kendini ruhunu, kendi dimağını idare etmekten aciz olan bir ruhun, böyle bir benliğin, kendisini bırakıyor, Suriye'yi, Amerika'yı idare etme teşebbüsüne geçiyor. Bu kendinden bir kaçıştır. Bu bir sukuttur, bir çökmektir, çöküştür, sistemi bozmaktır. Günahtan bahsetmiyorum. Sistem çöküyor. Sistemin çökmesi dindeki adı →aklını dağıtır manevî bir divane olur, kalbini dağıtır manevî bir dinsiz olur. Bunu "*Bir kişinin imanının kurtulması için Cehennemde yanmaya razıyım. Zira bedenim yanarken, gönlüm gül gülistan olur*" diyen zat diyor. Ama hiç umurumuzda olmuyor. Sonra da bir sürü yansımaları oluyor. Mesela ailelere yansıyor. Karısından şikayet ediyor. Senin kadın kimdir biliyor musun? Senin hevan donmuş, karşına çıkmış Havva olmuş, Ayşe

olmuş, Fatma olmuş. O senin karşıtındır. Boşuna bağırıp çağırma. O senin hevanın donmuş halidir. Ona kızma. Onun aslı, batını sende.

Sual: Benim cinimin sureti mi?
Elcevab: Hayır, o itham ağırdır. Nefs-i emmare değil ki kadın. Heva; nefis değildir, heves değil. Ben manevî nefs-i emmarede biliyordum ama değilmiş. Heva dersini yapmıştık. **Maddî nefs-i emmare**; dünyadaki hazlar ve lezzetlerin, lezzet ve menfaatlerin cem'inin hulasası olan bedendir. Eylemsel itibariyle; uçkurluk ve midede gözüküyor. **Manevî nefs-i emmare**; his, heves, tabiat, asab, damar, kör hissiyat. **Heva** ise; seni bütünlüğe getiren, ifrat ve tefritten seni vasata taşıyan, karşılığın olabilen ama karşıtın olan. O donmuş, yaratılmış. Kalbine, aklına bir meyil geliyor, "*ben bunu sevdim*" diyor. Oysa aslını buldun.

- *Suretperestliğin sukut-u ruha sebeb olmasının sebebi: Hissiyat-ı insaniyeyi sarstığı ve tahrib ettiği için.*

Nokta-i Nazar: Suretperestlik için 8.Sözde "*gördüğünü ayn-ı hakikat telakki etti*" diyor. Yani suretperestlik; surete bakmak, surete mübtela olmak gibi değil de, mana-yı ismiyle bakmaktır.

Aynen. Sureti; hakikat ve mahiyet zannetmek.

Sual: Büyük zatların fotoğraf çektirmemesi suretperestlikten mi kaynaklanıyor?
Elcevab: Doğru, çünkü büyük zatların çekilmiş resmine baktığın zaman "*Bediüzzaman bu mu?*" dersin. Ruhu gözükmüyor ki. Hakikatı gözüküyor mu? "*Aa, Resulullah buymuş mu*" diyecekler bu sefer. Çünkü surete mübtela olduğumuz için, mahiyet ve hakikatı surette görmek istiyoruz. Allah Resulünün surette nasıl tanımlayacak?

Sual: Tarikatta niye şeyhlerin resmine müsaade ediyorlar?
Elcevab: Çünkü basit olduğumuz için. Suret → Hakikat → Mahiyet. Peygamber asm'ın mahiyeti! Surete baktığı zaman çarşı pazarda at mübayenesinde bir zatı görünce "*bu mu Muhammed*" der. Oysa mi'raçta buraka, refrefe ve oradan da Cebrail'i arkasında bırakıp ta Kab-ı Kavseyn'e, imkan ve vücub ortasında ehadiyet-i zatiyeye mazhar olan bir zatın şahsiyet-i maneviyesini o suret nasıl temsil eder? Ama biz onu orda görmek isteriz. Ondan haram olmuş. Biz de birbirimiz örtmüyor muyuz? Bir asabi oluyorsun, bir bağırıyorsun. "*Bu mu o adam ya*" diyoruz, koyuyoruz hemen kenara. Oysa beşeriyetimiz var, ubudiyetimiz var, vazifedarlığımız var. Şu andaki makam ben değilim. Ne güzellikler gözüküyorsa Risale-i Nur'undur. Eksikler, süfliler bana aittir. Birazdan aşağı ineceğim ve kitap okuyacağım, cevşen okuyacağım, namaz kılacağım. Bu da benim ubudiyetim. Bir de sizinle çay içeceğim, yemek yiyeceğim, seyahat edeceğim. Bu da benim beşeriyetim. Bunları birbiriyle karıştırırsan, istifade edemezsin. Onun için herkesle seyahat etmeyin, herkesle yemek yemeğin, herkesle ticaret yapmayın. Siz suretinize hapsedecek ve sizden istifade etmeyecek. Peygamberi suretine indirgeyecektik resimle. Hissiyat-ı insaniye; surete mübteladır. Resulullah asm

hakkında hissiyatımız var. Resmini görünce, hissiyat-ı insaniye tahrib olur. Temeli gider, gözüken hissiyatımız olur.

Sual: Sukut-u ruha nasıl sebeb oluyor?
Elcevab: Ruhun yazılımı ortadan kalkıyor, çöküyor, bitiyor.

- *Hikmet ve hakikatla meşgul olmak hüsn-ü zanna vesiledir.*

Sual: Nurculuk da hüsn-ü zanna vesiledir diyebilir miyiz?
Elcevab: Evet, diyebiliriz.

Nokta-i Nazar: Biraz önce anlattığınız gibi hikmet oluyor. Mesela üç şahsiyeti karıştırmamak → hüsn-ü zannına vesile oluyor. Bu hâletiyle diğerini yan yana koyma, yoksa istifade edemezsin.

Aynen, harika. Güzel bir katılım oldu. Mesela surette bir şer gördün. Vardır bunda bir hayır, der ve rahatlar. Arkasını seyretmek; hikmettir. Hakikatla meşgul olmak, hüsn-ü zanna sebebdir.

- *Kadınlarda su-i ahlakın zemini → cesaret ve sehavetin ifratı su-i ahlaklarına vesiledir.*

Bekârda 2/3 erkeklik var, 1/3 çocukluk var. Bekârların özelliği bu. Üstad diyor. Benim de bazı kusurlarımı 1/3 e vereceksiniz. Bekâr kızda 2/3 kadınlık var, 1/3 erkeklik var. Namusunu korusun diye. Bekâr kız evlenince 3/3 kadın oluyor, çünkü namusunu artık erkek koruyor. Erkek de evlenince 1/3 çocukluğu kadınıdır. Yani ilk aldığı çocuk, kadınıdır. Çocuk gibi büyütecek onu. Karısına çocuk gibi davranacak. Senin gibi adam olsaydı, sana zaten hanımlık yapamaz. O zaman çocuk gibi nazik yetişmeye muhtaç olduğu için, o 1/3 çocukluğu ona geçiyor ve adam 3/3 erkek oluyor. Bir erkeğin ilk çocuğu evlendiği kadındır. Manen böyle bakacak. Yani onunla inatlaşmayacak. "*Bana böyle dedin, ne biçim insansın*" deyip, kapıyı vurup, evden çıkmayacak. Kadınlarda cesaret normal olmalı ama sehavet, cömertlik su-i ahlaka sebebdir. Her şeyi verirse, namusunu da verir. Cesareti de namusunu korumak için verilmişti. Bunu sonra erkeğine kafa tutmaya kullanır. Evlendiği zaman cesareti bitmesi lazım. Çünkü artık namusunu korumaya kadının ihtiyacı yok, kocası koruyacak.

Su-i ahlak ve güzel ahlakın zeminleri*:*

- ***Su-i ahlakın zemini:***
  - *Tezellül*
  - *Tekebbür*
  - *Hısset*
  - *Sefillik*
  - *Bahillik*
  - *Tamahkârlık*
  - *Hırs*

  } *dolayısıyla su-i zannın zemini, su-i zannı besleyenler.*

- *Hile, yanlış ve yalan*

- ***Güzel ahlakın zemini:***
  - *Emniyet*
  - *Sadakat*
  - *İktisad*
  - *Tevazu*
  - *Vakar*
  - *İhlas*
  - *Samimiyet*
- ***Su-i ahlakın zemini*** *(su-i zannın zemini), su-i ahlaka insan nasıl itilir veya hangi sistemimiz aktif olursa su-i ahlak olur veya hangi davranışımız su-i ahlaktandır:*
  1. *Kizb-hile-dalkavukluk*
  2. *Haram yemek*
  3. *Kadınların hâyâsızlıkları*
  4. *İsraf*
  5. *Ye'is*
  6. *Garaz, hased, kusurları araştırmak*
  7. *Menfaat, rekabet*
  8. *Sahtekârlık*
  9. *Hodgamlık*
  10. *Tasannu'*
  11. *Riya-tabasbus-temellük-hased*
  12. *Rüşvet ve aldatmak*
  13. *Metanetin ve sadakatın kaybolması*
  14. *Laubalilik*
  15. *Hürmet ve merhametin kalkması*
  16. *İstibdad & Cehalet &Zaruret & İhtilaf*
  17. *Gurur & Kibir & Tul-i emel*
  18. *Ben merkezli düşünmek*
  19. *Nokta-i istinad ve nokta-i istimdadını kaybetmek*
  20. *Heves, damar, asab, tabiat, hissiyat→ halitasından çıkan manevî nefs-i emmare*
  21. *Her şeyin ifrat-tefrit mertebesinde olmak*
  22. *Kışır ile meşgul olmak*
  23. *Korkaklık*
  24. *Ağraz & nifak*
  25. *Zekatın terki, faize ihtimam*
  26. *Gafletle nefsini unutur*
  27. *Mahiyetindeki aczi, fakrı, kusurunu görmek istemez*
  28. *Çabuk bozulur et ve kemikten olduğunu düşünmez*
  29. *Kendini ebedî tahayyül eder gibi dünyaya saldırır*
  30. *Hırs, tama, şiddetli alaka ve muhabbetle dünyaya atılır*
  31. *Her lezzetli ve menfaatli şeylere bağlanır*
  32. *Hâlıkını unutur*

33. Netice-i hayatını ve hayat-u uhreviyesini düşünmez.

Sual: Deminkilerinden farkı ne?
Elcevab: Üstad bir yerde tafsil etmiş, bir yerde icmal etmiş, remz etmiş. Burada hepsini bir araya topladım.

Sual: Deminkileri de buraya yazdınız mı?
Elcevab: Evet.

Sual: Yani bunlar geneli mi?
Elcevab: Evet, öyle zannediyorum.

3.madde: Mesela tesettürsüzlük su-i ahlaka sebeb veriyor.

Sual: Hâyâsızlık kadınlara mı geçerli?
Elcevab: Hayır. Hâyâ; insana güzeldir. Kadına güzel değildir. Kadına daha güzeldir. Erkeğe cesaret çok güzeldir, kadına cesaret güzel değildir. Cömertlik kadında kötü ahlaktır, erkekte güzel ahlaktır. Yerini değiştirirsen, kadın erkek, erkek kadın olur. Hevesat-ı nefsaniye cihetiyle erkekler kadınlaşırsa, otomatik olarak kadın erkek olur, erkek gibi olur. Senin evde kadının erkek gibi davranıyorsa, erkek gibi çarşı pazarda, erkek gibi muamele ediyorsa, suç senindir. Hissiyat-ı nefsaniye cihetiyle sen kadınlaştığın için, o da erkekleşmek zorunda kaldı. Çünkü senin hevandı.

Sual: Erkeğin su-i ahlakı kadının hâyâsını nasıl etkiliyor?
Elcevab: Hissiyat-ı nefsaniye cihetiyle artık kadına sen hep cinsellikle bakar, öyle bir imaj, öyle bir kanaat verirsen hanımına, yani "*beni sırf bunun için tutuyor, bana bunun için bakıyor*" der. Oysa Üstad cinselliği hiç almıyor. Kalbine mukabil kalbdir, diyor. Kalb; bambaşka bir şeydir. Kadınınız, eşiniz Allah'ın takdiri ve Allah'ın emanetidir. Cinselliğiniz değildir.

33 tane madde var. 33÷2 olursa su-i ahlak sahibiyim diyebilirsin. %51 bu ahlaklar olmaması lazım.

Sual: Bunlar derece derece hepsi vardır?
Elcevab: Hepsi var deme. Hepsini %50 aşağısında var de. Mesela ye'is %50 den az var de. Mesela sahtekârlık sende yok, seni tanıyorum. Mesela polis veya memur kendisi rüşvet istiyor. Bu su-i ahlaktır, rezil adam. Alana-verene lanet olsun demiş din. Her veren değil. Rüşvetin tanımlamasını yaptım. Kendi anlayışımla değil, Hukuk-u İslamiye'den aklımda kaldığı kadar.

Sual: Haram yemek maddesine domuz eti yemek de giriyor mu?
Elcevab: Evet, bir sürü detay var ama biz burada hulasa yaptık.

15.madde: Kadından erkeğe hürmet, erkekten kadına merhamet.

Nokta-i Nazar: Üstad 16.madde olan "*İstibdad & Cehalet &Zaruret & İhtilafı"* geri kalmışlığın sebebi olarak sayıyor. Aldatmak da münafıklığın zemini. Yani hepsinin toplamı su-i ahlakın zemini olmuş.

Aynen. Geri kalmışlığın sebebi su-i ahlakın zeminidir. Mesela kavganın zemini israf. Kavga etmemek için Nurcular bir araya gelince şu üç Risaleyi okusun diyor Üstad. İkisi kafama yatıyor, bir tanesi yatmıyor. İhlas, Hucumat-ı Sitte ve İktisad. İktisadın ne alakası var? **İsraf; fıtratını, aslını inkar etmektir**. Üstad Külliyatta "*şunlar şunlar su-i ahlaktır*" diye yazmamış ki. Çalışarak çıkartacaksın.

23.madde: Korkaklık, yani korkulmayacak şeyden korkmak.

Güzel ahlakın zemini *(Hüsn-ü zannın zemini):*

1. *Sıdk*
2. *Helal yemek*
3. *Ciddiyet*
4. *İktisad*
5. *Ümit*
6. *Fazilet*
7. *Hamiyet*
8. *Fedakârlık*
9. *Rıza-yı İlahî*
10. *Sevab-ı uhrevî*
11. *Tevazu & Mahviyet*
12. *Nokta-i istinad ve Nokta-i istimdada dayanmak*
13. *Lüb ile meşgul olmak*
14. *İzzet-i nefis- haysiyet- şeref- vakar*

Su-i ahlakın zıddı da hüsn-ü ahlaktır diyebiliriz ama bu saydıklarımı Üstad kullanmış diye bu kadar yazdım.

- ***Ahlak****: Dimağdakilerin ve dimağa bağlı duygu ve hislerin ifrat ve tefrit mertebelerinden azade kalarak vasat mertebesini tercih etmedeki, birinci niyetle alınan ve kabiliyet diye gözüken davranışlar bütünlüğüdür. Bu kafirde de olabilir.*
- ***Güzel ahlak ise****; Kalbî, vicdanî, ruhî duyguların, hislerin ve latifelerin ifrat ve tefrit mertebelerinden azade kalarak, vasatı irade ile tercih edip ki, ikinci niyetle alınan, istidadların ortaya çıkmasını gösteren latife-i insaniye sıfatı diye isimlendirilen... Bu Müslümanda olur.*

Demek ki hüsn-ü ahlak; Latife-i insaniyede vardır. Latife-i insaniye; kalbin içerisinde. Güzel ahlak onun içindedir ve ikinci niyet de ordadır.

Sual: "*Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak*". Acaba o manaya mı erişince latife-i insaniye aktif oluyor?
Elcevab: Evet.

Eğer bizden sorulsa: Latife-i insaniye mi daha kaliteli, Latife-i Rabbaniye mi? Latife-i insaniyedir, çünkü latife-i Rabbaniye Allah'ı müşahede ediyor.

Nokta-i Nazar: Latife-i Rabbaniye ile sen Allah'ı müşahede diyorsun, Latife-i insaniye (penceresi ile) ile Allah seni seyrediyor. Allah sana (kalbine) nazar ediyor.

Çok harika. Şahs-ı manevîden neler çıkıyor! Bu cümle çünkü akıl işi değil. Olamaz. Mübalağa etmiyorum. İkinci niyet kafirde yoktur, güzel ahlak yok. Güzel ahlak; latife-i insaniyede.

Sual: Hüsn-ü zan da mı orda?
Elcevab: Evet, harika. Hüsn-ü zan da kalbde, latife-i insaniyede.

Nokta-i Nazar: Hüsn-ü zan itikadın tereşşuhudur. Emirdağ Lahikası 1 de geçiyor.

Harika. Onu mutlaka almışımdır.

İman-ı bil-ahiret insanda ne kadar hâkim olursa:
→ *Zannı,*
→ *Şefkati,*
→ *Muhabbeti,*
→ *Münasebeti,*
→ *Karabeti,*
→ *Hürmeti,*
→ *İhlası,*
→ *Kusurlara bakışı*
} *kıblesine, istikametine koyar.*

İman-ı bil-ahiret mesela bir evde hâkim olursa ne olur? *Zanlarımızı kıblesine, istikametine koyar. Şefkatimizi kıblesine, istikametine koyar. Muhabbetimizi kıblesine, istikametine koyar. Münasebetimizi kıblesine, istikametine koyar.* Yani mesela cinsellikten çıkartır, kalbe taşır sizi. *Karabeti kıblesine, istikametine koyar.* Karı-kocadırlar ama temelde Müslüman kardeştirler. Müslüman Müslümana zulmetmez. Temelde Müslümandırlar. Karabet bu. *Hürmeti kıblesine, istikametine koyar. İhlası kıblesine, istikametine koyar. Kusurlara bakışını kıblesine, istikametine koyar.*

Şahsî ve umumî hukukları ayırt edemeyen zanlarını kontrol edemez! *Zan zemindir. Bu zeminde hüsn-ü zan ve su-i zan diye ayrılır.*

Şahsî hukuk ile umumî hukuku ayırt edemeyen işyerinde, ailesinde, çoluk-çocuğunda içsel aleminde dengeyi oturtamaz. Kızılmaması gerektiği yerde kızar, kızılması

gerekene de sabreder. Bu alt-üst olur. Hukuklar pay-u mal olur. Çünkü şahsî hukuk, bana bakan hukuktur. Bir de dershaneciliğin bir hukuku var. İkinci ailede sana bakan bir eksikliği var. Bu şahsî hukuktur. Onu bulmak adına despotluk yapmak, kargaşa haline getirip savaş meydanına getirmek, umumî hukuka tecavüzdür. Çoluk çocuğun şahs-ı manevîsine, evladlarımızın psikolojisine, ruhsal yapısına korkunç cinayettir. Şahsî hukukumu koruyayım derken umumî hukuka tecavüzdür.

Nokta-i Nazar: Buna örnek olarak Şefkat tokatlarında 15 tane farklı şefkat tokatları var. Ne yaparsan parana gelir, ne yaparsan ailene gelir, ne yaparsan hizmete gelir, ne yaparsan okumana gelir. Birinci şefkat tokatında Üstad kendisini örnek vermiş. Ben şahsî hukuk ile umumî hukuku karıştırdım. Karıştırınca tokat yedim. Ben ders-i Kur'an ile meşgul olurken vesvese ile hükumet bana karışmadı. Ama ne zaman ki kendimi düşündüm, aman halklar gelmesin, evradımı, ezkarımı okuyayım; o zaman tokat yedim.

Evet. Şunu söyleyeyim: Allah şahsî kusurlara o kadar bakmıyor. Ama umumî hukuku da affetmiyor. Sıkıntınız varsa, umumî hukuku kontrol edin.

Nokta-i Nazar: Eğer hukukları ayıramıyorsan, Edille-i Şer'iyyeye uyarsın. O zaman senin zannın olmuyor.

Zan niçin hüsn-ü zan, su-i zan oluyor? Şahsî ve umumî hukuku ayırt edemezseniz, zannınız su-i zanna döner. Ayırt ederseniz, hüsn-ü zanna döner.

Nokta-i Nazar: Mesela Allah-u Teala Hasan abinin şahsî kemâlâtı o kadar fazla değil ama neden onun üzerinden manevî feyizleri gönderiyor diye Allah'a isyan etmemem lazım, karıştırmamam lazım.

Evet, çünkü hoparlörden insan konuşuyor, insan konuşmasıdır ama insan hoparlör değil. Telefon insan gibi konuşur ama telefon insan değil. Biz hepimiz hoparlörüz ama O değiliz. Bu ağızla konuşuyor. "*Yürüyen ayağı, gören gözü*..." hadis misali.

Sual: Hangi özellik hoparlör olmaya vesile oluyor?
Elcevab: Adam gibi hoparlör olursa, hoparlör olur. Her şey denilir. Hatırınıza ne geliyorsa hepsi doğrudur.

Sual: Yani sadakat mı, ihlas mı vs?

Nokta-i Nazar: Hz Davud hoparlör ya. Üç tane şeyden dolayı Allah onun sesine kuvvet verdi diyor.

Elcevab: Eyleme dönüştüreyim. Kastamonu Lahikası 96: ihlas, sadakat, takva, hizmet, içtinab-ı kebair derecesi nisbetinde hoparlör olur. Onun üzerinden Allah konuşur. Allah, herkesin ağzıyla konuşmaz. Allah, herkesin gözüyle göstermez. Allah, herkesin aklıyla

herkese göstermez. Allah, herkesin kalbiyle sevdirtmez, sevmez. Allah, bazılarının sevgisiyle Risale-i Nuru sevdirtir, aklıyla düşündürür, gözüyle gösterir, fedakârlığıyla fedakârlığı öğretir sana. Çünkü Allah şefkatini anne ile yapıyor. Çocuğun altını alan Allah'tır. Anne ile aldırıyor. Emziren, yaptıran Allah'tır. Tavuğa yirmi bir gün yemeyip yedirten ama yirmi bir gün sonra o tavuğun o şefkatini çekip, tanesini yavrudan alan aynı tavuk. Allah, hikmet sahibidir. Abes iş yapmaz. Herkesi hoparlör kullanmaz. Taassub, bağnaz, geçimsiz, "*bizden değil*", "*bizim cemaat değil*", ayrıştıran, iten, kalkan, kendisini esas alan, herkesi basit, kendi cemaatini üstün gören. Böyle bir tipten Allah başkalarını hidayete götürmez. Bunun kendisine faydası yok. Ama cemaatin için diyebilirsin. Nur cemaati hakikaten müceddidliktir. Ama benim grubum, benim meşrebim her grubdan üstündür demek su-i ahlaktır.

- *Kendini tanıma nisbetinde zanlarını kontrol edersin.*
- ***Unutma!*** *1.niyet → akla bakar*
  2.niyet → vicdana bakar } *Zan; bunların bütünlüğünden şekil alır.*

- *1.ahlak → akla bakar. Gavurda da olur.*
  2.güzel ahlak → vicdana, kalbe ve ruha bakar.

2.ahlak; güzel ahlaktır.

- *Kafirde de hem ahlak hem de ihlas var. Sadakat da var. Fakat kafirde ne güzel ahlak var... ne de samimi, istikametli ihlas var... ne de istikametli sadakatları var (!)*

İhlas kafirde de vardır ama sırr-ı ihlas kafirde yoktur. Mesela uhuvvette eylemini yapayım: "*Hoş geldiniz, hoş geldiniz. Nasılsın kardeşim? Çoktandır görmedik.*" Ama içinden "*Başı devrilsin, nerden de geldi.*" der. Uhuvvet var ama sırr-ı uhuvvet yok.

Bu tespitler Şualar 567'den çıkartıldı. Tafsilatı 15.defter 209.sf da geçiyor.

- *Sırat-ı müstakim → istikamettir.*
  İstikamet de → hüsn-ü zandadır
  Hüsn-ü zan da → dünyanı cennete çevirendir.

Çünkü: ***Hidayet***

  - *Ruhun cennetidir (İş:60)*
  - *Buraktır*
  - *Büyük bir nimettir*
  - *Vicdanî bir lezzettir*

- *İstikametli de hüsn-ü zan olur.*

Sual: Sırat-ı müstakim "ihdina"da mıdır?
Elcevab: Evet, aynen.

Sual: Bu, hüsn-ü zannın vasatıdır mı demek lazım?
Elcevab: Hüsn-ü zannın da ifrat, tefrit ve vasatı var. Hüsn-ü zan dediğimizde vasat anlayacaksın. Hüsn-ü zannın tefriti şer, ifratı da şer. Hüsn-ü zannın tefriti; kendini

putlaştırmaktır. Hüsn-ü zannın ifratı; şeyhini, abisini, yani harici ilahlaştırmaktır. Putlaştırmak; kendisini. İlahlaştırmak; karşıyı. Karşıyı putlaştırmak değildir. **Hüsn-ü zannın vasatı ise → kulluktur, yani acz, fakr, noksan, kusurunu deruhte etmektir ve kemalini kemalsizlikte görmekten kaynaklanan âyinedarlıktır**.

- *Korkaklığın zemini → su-i zandır.*
  (Yani: Korkulmaması gerekenden korkmak)

Yani:

Su-i zan ←	***Zan***	→ ***Hüsn-ü zan***
(Sünnet-i Seniyyeye muhalefet yaşamaktan)	*(Zemin, sistem, fıtrat, istidad) Vasattır, her şey olmaya kabildir.*	*(Sünnet-i Seniyyeye inkıyad ve itaat etmekten)*

Bir soruya binaen: Niye bazı insanları hizmet-i imaniye cemaati içinde çıkartıp, onun üzerinde Risale-i Nurun hakikatlarından istifade ettiriyor bize, onunla gösteriyor.

Sual: Yani herkes söyleyebilir ama karşı tarafta temessül etmesi lazım zihninde. Tesir önemli yani. Ben de bağırıyorum ama dağ niye bana cevap vermiyor? Mesela hz Davud'a cevap veriyor da bana niye cevap vermiyor gibi.
Elcevab: (Sözler 259) Davud as'ın en büyük özelliği; konuştuğunu dağ aynen naklediyordu. "*Cenab-ı Hak, Hazret-i Davud Aleyhisselam'ın tesbihatına öyle bir kuvvet ve yüksek bir ses, hoş bir eda vermiştir ki: Dağları vecde getirip birer muazzam fonoğraf misillü ve birer insan gibi bir serzâkirin etrafında ufkî halka tutup; bir daire olarak tesbihat ediyorlardı. Acaba bu mümkün müdür, hakikat mıdır?*" Davud as'a 1-bir kuvvet 2-yüksek bir ses 3-hoş bir eda vermiş. Bunu merak ettim, çalıştım ve unutmamak için not aldım:

"Bir kuvvet": Kalbdeki hissiyat ve latifelerin tevhid sırrının yüksek seviyesini ihlas ile yakalanması ve o latife anahtarıyla eşyanın müekkel melaike seviyesini yakalamak ve fıtratın sadasını fıtratın müekkelle tekrar etmesi ki; bunu Lem'alar 159 da ihlas için "en büyük bir kuvvet" olduğunu söyler. En büyük kuvvet; Allah'tır. Allah'ın kuvvetini celb edebilme hâletini yakalamaktır.

Nokta-i Nazar: Bu "*bir kuvvet*"in açılımıdır. Kuvvet böyle oluyor. Sesine Allah böyle kuvvet veriyor.

"Yüksek bir ses": *Fıtratın sesi olduğunu… bu mana yakalanırsa bu sesin kainatı kucakladığını Lem'alar 152 son paragraf. Yoksa sadanın yüksek olması bir şey ifade etmiyor.*
"Hoş bir eda": *Dağların, taşların müekkel melaikelerinin gıdası olmasıdır. Ervah-ı tayyibe, revayih-i tayyibelerden gıda alırlar, bu manaya bakıyor.*

Zannı etkileyen ahlak, niyet ve nazar. Ahlak, zannı nasıl etkiler konusunu okuduk. Sistem itibariyle ahlak dediğimiz şey; dimağdadır. Hüsn-ü ahlak; kalbdeki latife-i insaniyededir. Şimdi "niyet"i okuyoruz.

Niyet, zannı nasıl etkiliyor?

NİYET: (15.dft 128.sf dan)

- *Fikirleri ve hisleri parçalanmış insanın fikirlerini hisleriyle bütünsele getirendir; hüsn-ü zan.*

Fikirler ayrı hava vuruyor, hisleri ayrı. Parçalanmış. Onu bütüne getiren hüsn-ü zan.

Sual: Fikir ve hisleri nedir?
Elcevab: Aklınız kalbinizle çatıştığı zaman, kalbinizi tercih edin diyor Peygamber asm. Mesela evde bağırdın, çağırdın. Bazı makul sebeblerin var. Aklen tamam. Evden ayrıldığın zaman yanmıyor mu vicdanın? Ama akılla yaptın, ağzı kullandın. Aklınla kalbin çatıştı. O kızmana sebeb olan fikrini, düşüncelerin bu kadar yapmana gerek yoktu. Bunu sana söyleyen kalbdeki his; vicdan. O zaman dimağdaki fikirlerini istikametine, kıblesine koyan kalbde bulunan vicdan, vicdanda bulunan hislerdir. Vicdandaki hissi aktif eden → kalbin içinde bulunan latife-i insaniye ve latife-i insaniyede bulunan hüsn-ü zandır.

- *Sana yapılan muamelelerin zeminidir; zan. Yani: Zannına göre muamele görüyorsun. Hüsn-ü zan edersen, öyle muamele görürsün. Sen su-i zan ederken, sana güzel muamele edilir mi?*

Ceza, amel cinsindendir. Sana yansıyandır. Kişi, kişiye aynadır. Sana niçin yapıldı? Senin zannına göre karşıki taraf aktif oluyor. Karşıki bir şey yaptıysa, zannını düzelt. Onu düzeltmeye kalkma. **Zan; dimağda salgılamış olunan dalga boyutudur**. Biz onu görmüyoruz. Mahluktur, vücud-u haricîsi vardır. Gönderdiğimiz zan dalga boyutuyla sen aktif ediyorsun. O da öyle muamele ediyor. Sen su-i zan ederken, sana güzel muamele eder mi? Mesela eve gelirken "*yine kavga edeceğiz, ne yaparsam yapayım, yaranamayacağım*" diye zannedersen, kesinlikle kavga edeceksin. Çünkü sen, dalga gönderdin. Bu zan, zan değildir. Zannı zannedersen, zan zanlıktan çıkar. Şüpheden şüphe edersen, hakikat olur. Vesveseden vesvese edersen, lakaydlığı atar, tehavünü def'eder, ciddiyete vesiledir, teyakkuza sebebdir ve terakkiye vasıtadır. Kavga eden kadın değil. Kadın aynasındaki zanlarındır.

- *Zanlarımızın olmadığı şeylerde hep iyilik ve mukabele görürüz.*

Çünkü bir mesaj göndermedin.

Mesela hüsn-ü zan ettin de yaratılmış değilsin. Senin zanların yaratılmadan önce zanların yoktur. Zannettiğin için zanlar verilmemiş.

Biz yaratılmadan önce zanlarımız olmadığı için Allah dünya sistemini çok güzel hazırladı bana. Cennet gibi bir dünyayı sağladı. Yaratılmadan önce sen hüsn-ü zan mı etmiştin? Hayır. Zannettiğin için zanlar verilmemiş. Olayları yönetesin diye verilmiş. Yani seni donukluktan çıkarır.

Nokta-i Nazar: Ben zannımla Rabbime karşı zanlarımı gönderiyorum. Rabbim de Rububiyetiyle bana terbiyelerini yolluyor.

Allah'ın Rububiyetini sen değiştiriyorsun derken bazıları yanlış anlıyor. Allah'ın Rububiyetini insan değiştiremez. Rububiyetin drrrrrrt nihayetsiz mertebesi var. Bir tecellisini öteki tecellisine değiştiriyor. Değiştirmek değil → tecelli farklılığı oluyor. Rububiyetini değiştirmek; rububiyetin kendisini değil, rububiyetin meratibini değiştirmek. Mesela Rabbim. Üstad "*Rabbim → nev'imin Rabbi → mahlukatın Rabbi → bütün şecere-i hilkatin Rabbi*" diyor. Rabbinde terakki edersen → nev'inin Rabbini görüyorsun. Allah Rububiyetini değiştiriyor. Bu Rububiyetini değiştiren sensin. Allah'ın Rububiyetini değil, o rububiyet meratibinden bir meratibi seçiyorsun.

Sual: Resul-i Ekrem asm Hz Ali için sıcak ve soğuktan elem çekmesin diye dua ediyor. Ve bu dua ile onun zanlarını kaldırdı, diyor. O dua zannını nasıl etkiledi?
Elcevab: Sözler 468: "*Demek dua ve tevekkül, meyelan-ı hayra büyük bir kuvvet verdiği gibi; istiğfar ve tövbe dahi, meyelan-ı şerri keser, tecavüzatını kırar.*" Çünkü dua; sırr-ı ubudiyettir, ruhtaki latifelerin uyandırılışıdır. Namaz; ubudiyettir. Dua; o namazın ruhudur, sırr-ı ubudiyettir, sırrıdır. Dua, el kaldırmak değildir. O suretidir. Allah'ı fikredip, hissedip, massedip, zevk etmektir.

- *Zanları etkileyen → Neseb ve*
  → Nesil

Sual: Ahlak; nazar ve niyetin içinde niye yok? Yoksa niyetin içinde midir?
Elcevab: Niyet ve ahlak ayrı birimlerdir, içinde değil.

Sual: Zannı etkileyen ahlak, nazar ve niyet idi? Neseb ve nesil şemada yok?
Elcevab: Neseb ve nesil; niyetin içinde, niyetini etkiliyor, değiştiriyor. Zannı etkiliyen ahlakı az önce okuduk. Şimdi zannı etkileyen niyeti okuyoruz. Nesil ve nesebin niyetini etkiliyor, niyetini değiştirebiliyor.

- *Rububiyet ile ihtiyarî ve iradeli hayatımız arasındaki berzahtır; zan.*
- *Hüsn-ü zan → aynanın parlak yüzüne*
  Su-i zan ise → aynanın siyah yüzüne } *bakar.*

Veya bunu dürbüne uygulayalım: Dürbünün düzüne bakarsan (hüsn-ü zan), uzağı yakın eder. Su-i zan, yani dürbünün tersiyle, yakını uzak eder.

- *Fiillerimizle hakikatlarımız arasında berzahtır; zanlarımız.*

- *Gözün zahirdeki suretleri alemimize değiştirerek alandır; zannımız. Zahirde görünenleri içsel alemimize değiştirerek dönüştürendir; zan.*

Mesela göz fotoğrafı çekti. Aynısını biz görmüyoruz içerde. Göz; şekli elektrik dalgaya dönüştürüyor. Biz oraya bakarken görüyoruz ama orayı gördüğümüzü zannediyoruz. Elmaya veya çiçeğe bakarken, orayı seyrettiğimizi zannediyoruz. Bu da zan. Oysa o şeklin elektriksel boyutuna değiştirilmiş kapkaranlık, sessiz kafanın içerisinde seyrediyoruz. O zaman ruh; kafadakini görüyor. Göz; aynadır. Göz; kalbin aynasıdır. O zaman biz eşyanın kendisiyle hiç muhatab olmamışız, olamayız da. Suretiyle muhatabız. Hiçbir zaman eşyanın cismaniyetini görmemişiz. Bu da zandır. Ne zaman suretten hakikata geçersek, o zaman eşyanın cismaniyetine muhatab oluruz. Cismaniyetine henüz muhatab değiliz. Beden-i misalîleri var bizde.

- *Herkesin hususî dünyasını farklı kılandır; zan.*

Aklı devre dışı yapmak çözüm değildir, sıhhat değildir. Aklı istikametine, kıblesine koymak gerek. İlaç; aklı devre dışı yapıyor. Başka çare bilemedikleri için. Aklı kıblesine koyan nedir? Maneviyattır, kalbi çalıştırmaktır. Çünkü kalbsiz akıl; ifrat ve tefrittedir. Kalb ile olan akıl; kıblesindedir. Öyle bir şeye gelecek ki bu asır, öyle çıkmaza, psikoloji girdaba girecek ki fazla değil, katlanarak gidiyor. Din; ekmek gibi zaruret olacaktır. Din; din olduğu için değil, psikolojinin ilacı olduğu için ele alınacaktır, ihtiyaç hissedilecektir. Mecbur olacaklar, çünkü Allah şöyle diyor: "Feseyekulunallah" SE; istikbal sıfatıdır. "*Ben size gelecekte Allah söylettireceğim.*" Çarnaçar.

- *Tasavvurlarımızı hislere dönüştürenlerdendir; zanlarımız.*
  Zanlarımız → tasavvurlarımızı
  Tasavvurlarımız da → hislerimizi } *aktif edenlerdendir; zanlarımız.*

Dışarıdan resimler tahayyülle geldi. Vicdanda irade, zihin, his, latife-i rabbaniye var. Tasavvurlarımızı vicdandaki hisse dönüştürme şekli; zanlarımızdır, zanlarımız yapıyor. Zanlarımız tasavvurlarımızı, tasavvurlarımız da hislerimizi aktif edenlerdendir; zanlarımız.

Sual: Tasavvur; gördüğümüz, duyduğumuz mudur?
Elcevab: Hayır. Dimağda yedi mertebe var. En dış mertebe tahayyüldür. İkinci mertebe tasavvurdur. Üçüncüsü; taakkuldur. Mesela biz şöyle biliyorduk: tahayyül dediğimiz zaman dış dünyayı içimize şekillendiren biliyorduk. Tahayyül denilince; şekil hatırlıyoruz. Tahayyül; hayal değildir. Tahayyül; bir sistemdir. İçindeki bir sıfat; hayaldir. Dış dünya ile muhatab olduğumuz zaman, mesela kelam ile. Benim ağzımdan kelam çıkıyor. Bu ilk önce dimağımızın tahayyülüne girer. Tahayyülüme girdiği zaman bu kelamı sentezler. Hıfzısıha su girdi. Teknisyene "*burada kalsiyum, kükürt, magnezyum, tuz vs nedir*" diyoruz. Bize tahlil et, ayrıştır. Dimağa gelen suret, kelam, dokunma (kadının eline dokundun, duvara dokundun, çocuğa dokundun, paraya dokundun vs) içeriye, tahayyüle girer. Tahayyül bunu, o dokunmadan, o kelamdan fikriyat, fikir bölümünü ayrıştırır. O kelamın içerisindeki fikri, o kelamın içerisindeki hissi, o kelamın içerisindeki tasavvuru, o kelamın içerisindeki latifeleri, o kelamın içerisindeki

zanlarımızı. Hepsini ayrıştırır. "*Bu görüntüde bir zan var, burada ard niyet var, adam doğru konuşuyor ama gözleri sarmadı beni, engerek yılanı gibi sarıyor, bakışına göre iyi niyetli değildi*" vs bunları tahayyülün ayrıştırmasıyla biliyoruz. Tahayyül bunları ayrıştırdıktan sonra tasavvura gereken malzemeyi tasavvur birimine gönderir.

Nokta-i Nazar: Mesela televizyonda adamın içi gülüyor ama yalandan ağlıyor. Adam gerçekten ağlıyor ama yalandan ağladığını bildiğimiz için öyle davranıyoruz.

Evet, içerde değiştiriyor. "*Tasavvurlarımızı hislere dönüştürenlerdendir; zanlarımız."* Yani giren bilgi, kelam, dokunma, görüntü, ses, koku, yenilen helal-haram, mesela yenilen pirincin kendisi değil, pirince yüklenilen yani çaldım veya helal, bulunduğun mekan → tahayyülümüze girer. Tahayyülümüzde tasavvur bölümü ayrıştırılır. Yukarıdaki bölüm olan tasavvura aktarılır. Tasavvur da vicdandaki hissin içerisine katar. Tasavvurlarımızdan his arasındaki, tasavvuru hisse dönüştüren bir format, bir sistem gerekiyor. Bu zandır.

Sual: İçerdekilerin birbirine yaslanması mı oluyor?
Elcevab: Birbirine dönüştürülüyor, yaslanmak değil.

Sual: Hakka âyinedarlığımız mı oluyor?
Elcevab: Evet, aynen. Hakka âyinedarlık ama senin Hakkın.

- *Dışarıdan gelenleri değişik şekle ve boyaya sokan depodur; zanlarımız. Sanki şekil veren marangoz. Rengini değiştiren boyacı gibidir zanlarımız.*

Nokta-i Nazar: Tahayyülü kullanıyor.

Evet. Niyet ile ne alakası var? Niyeti okuduk. Niyet zannı hangi yönüyle etkiliyor? Temelinde niyet. Üzerindeki sistem olan zannı nasıl değiştiriyormuş bak! *Dışarıdan gelenleri değişik şekle ve boyaya sokan depodur; zanlarımız.*

Sual: Gördüklerimiz, hissettiklerimiz hepsi zan mı?
Elcevab: Değil.

Sual: Yani gerçek cismanî bir dünya var, bir de benim…
Elcevab: Bu dünya, ahiret ve alem-i gaybın suretidir. Bu dünyaya ve cismanî hayata muhatab olamıyoruz biz, muhatab değiliz. Bu dünya ahiretin sureti ise, senin gördüğün gibi basit değil. Basit ve sade gözükmesinin sebebi basit oluşumuzdandır. Sığır dünyayı ot ve su görür. Başka bir şey görmez. Çocuk, her şeyi oyuncak görür. Bekâr kız her bekâr erkeği her gördüğünde kendisine eş olabilir mi diye ister istemez böyle düşünüyormuş. Bizim zanlarımız; ahiretin üstünü örten o surettir. **Tenteneli perde → zandır.** Şu gördüğümüz dünya ahiretin sureti ise, alem-i gaybın sureti ise, bizim gördüğümüz kadar basit değildir. Basit gözükmesinin sebebi basit oluşumuzdandır. Oysa muhteşemdir. Buna misal: Hayatımızdan daha değerli bir şeyimiz yoktur.

Hayatımızı anlamlandıran, hayatımıza hayat veren →imandır. Hayatın hayatıdır; iman. Hayatımıza hayatımızdan daha değerli bir gaye gösterirsek, hayat anlamını bulur ve yaşamak heyecan verir. Hayatımızdan daha değerli bir şeyimiz yoktur. Hayatımıza hayatımızdan daha basit şeyleri gaye yaparsak, hayat anlamını yitirir, intihar seçenek olur. Bu hakikata, yani **ahiretin üzerindeki sureti yırtmak → zandan sıyrılmakla mümkündür**. Biz, hakikî dünyada yaşamıyoruz. **Zanlarımızda yaşıyoruz!** Balondayız. Şu anda hakikî yoktur. Hiçbirimiz bu varlığın, bu tenteneli perdenin cismaniyetiyle muhatab olamamışız.

Nokta-i Nazar: Tül perdenin boşlukları → hüsn-ü zan. İplikle dolu kısmı → su-i zan. Perde ise → zan. Perdeyi kaldır → vahiy.

Güzel. Eyleme dönüştürdün.

Nokta-i Nazar: Herkesin tenteneli perdesi o zaman farklı.

Sual: Tül perdenin boşluklarından bakınca hakikatı görüyoruz ya, hüsn-ü zan ettiğimden değil, perdeyi kaldırdığımdan Cenab-ı Hakkın Rububiyetini görüyorum?
Elcevab: Perdeyi kaldırmak da hüsn-ü zandır. Şu mevcudat perdedir. Bunu bilmek zannı, hüsn-ü zanna dönüştürüyor. Bu budur demek; mana-yı ismîdir. Mana-yı ismî; su-i zandır. Eşya bir şey değil, eşya mübahtır, zandır ama çiçeğe çiçek için bakarsan → mana-yı ismî. Bu, su-i zan. Allah'ın Rububiyetini itham etmektir. Çünkü çiçek çiçek değildir. Ötelerin dilidir. Buradan oraya bakış penceresidir. Zansız iman olmaz. **Zanlarımız; imanın suretidir**. Hüsn-ü zan da itikadın tereşşuhudur (Em I-267 de sarih). Bir insanın imanı nasıldır? Zanlarına göredir. "*Ene inde zanni abdibi. "Ben kulumun zannına göreyim*" diyor Rabbimiz. Allah zannımıza göre olursa, ahiret hayda hayda zannımıza göre olur.

Sual: İmanın mahiyeti nedir?
Elcevab: İmanın sureti, hakikatı ve mahiyeti var. İmanın sureti → zanlarımız. İmanın hakikatı → esma-i hünsadaki inkişafatımız. İmanın mahiyeti ise → mahluk değildir, Allah'ın nurudur. İşarat-ül İ'caz 42: "*Cenab-ı Hakk'ın istediği kulunun kalbine, cüz'-i ihtiyarının sarfından sonra ilka ettiği bir nurdur*." Bu mahluk değil. İmanın Allah'a bakan tarafı mahluk değil.

Sual: O zaman zan da kalkıyor, zan değil artık?
Elcevab: Evet, aynen. Zanlarımız yalnız surete ait.

Nokta-i Nazar: Zan tasavvurda dedik. Hüsn-ü zan itikadda. Tasavvurdaki zan hüsn-ü zan değil. Hüsn-ü zanna ulaşmak için taakkulu kullanıp tefekkür edip itikad seviyesine çıkmak gerek. Yani dimağda hüsn-ü zan itikadda.

Aynen.

Sual: Az önce Latife-i insaniyede dedik. O başka bir boyutu mu?
Elcevab: Hayır. Mesela üniversite diplomasının içinde ortaokul ve lise diploması da var. Alt seviyedeki bir şey üstü etkilemez, gidip değiştiremez. Ama üst altı etkiler ve istediklerini alır oradan. Latife-i insaniye cemdir. Latife-i insaniyemizi oluşturan dipteki sistemdir. Latife-i insaniyenin altında vicdan ve dimağ var. Oradan alacağını alıyor. Yani Latife-i insaniyemizi; dimağımız ve vicdanımız oluşturuyor. Şöyle diyeyim:

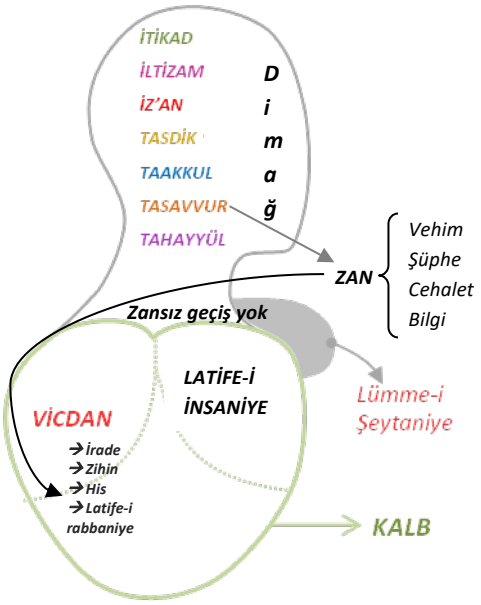

Tasavvurdaki zan orda durabilir mi? Üst birimlere gidip etkileyemez. Yukarısı üniversite diploması olduğu için kalbin içerisinde dimağ. Dimağın meratibleri de tek tek → için içi oldu. Latife-i insaniye daha camidir, için içini de kapsar. Dolayısıyla Latife-i insaniye alt zeminlerden besleniyor. Ama tasavvurumuz direk Latife-i insaniyeden beslenemez. Latife-i insaniye üniversite mezunu. Dimağın meratibleri ise ilkokul, ortaokul vs. Zanlarımız tahayyüle geldi. Tahayyüle gözden, kulaktan geldi. Tahayyül sistemdir, içindeki hayal bir birimdir, sıfattır. Tahayyül kendisine gelen resimleri, hakikatları, suretleri sentezler, ayrıştırır.

Bu fikirdir der, bu histir der, bu latifedir der, vs. Bunlar ayrıştıktan sonra tahayyül ille tasavvura vermiyor, tasavvur olmadan da taakkule malzemesini verebiliyor. Tahayyül sentezlediği, ayrıştırdığı maddeden öyle bir malzeme var ki, tasdikle alakalı. Hiç tasavvura uğramadan tasdike de verebiliyor. Tahayyülde öyle bir malzeme var ki, hiç tasavvura uğramadan direk iz'ana veriyor. Tahayyül bir malzemeyi getirip iltizama veriyor. Ve tahayyül bir de itikada getiriyor. Her birim birbirlerine böyle çalışıyor. İlle o ondan, bu bundan değil. Bunlar (dimağın meratibleri) sistemdir.

Sual: Tasavvur zanları oluşturuyor. Tasavvurun malzemesiyle mi zanlar şekilleniyor?
Elcevab: Zanlarla tasavvur oluşmuyor. Tasavvur; sistem. Bu binada ister bu dersleri anlatalım, ister dinsizliği anlatalım. Burası sistemdir. Buranın atmosferi içerdeki kullanılan şeye göre değişiyor. Tasavvur bir sistemdir. Tahayyül de bir sistemdir. Tasavvurun içinde zan var, vehim var, vs. Mesela akıl ne kafirdir ne Müslümandır. Akıl; âlettir. Tasavvur bir sistemdir ama zan da bir sistemdir. İçindeki içi. Biz tasavvur sistemi içerisindeki bir sistem olan zannı derslerle, kitap okuyarak, neseble, örf, an'ane, niyet, ahlak vs ile hüsn-ü zanna veya su-i zanna dönüştürüyoruz. Tasavvurdaki zan sisteminden vicdandaki his'e akıtılıyor.

Sual: Tasavvur ile His arasında çalışan bir sistem gibi zan?
Elcevab: Aynen. Vicdan ile dimağ arasındaki geçişi zan sistemi ile oluyor. Zansız geçiş yok. Zan; vehim, şüphe, cehalet, bilgi sistemin cem'idir.

Nokta-i Nazar: Vicdandaki his'e giden su-i zannın veya hüsn-ü zannın vasatı değil. His'e giden su-i zannın ve hüsn-ü zannın ifrat ve tefrit modları. Vasat modları his'i etkiliyor ama bu aşamada değil.

Zannın vasatı dimağda. Hiçbir zaman zan ortada kalamaz. Zan denilince → vehim, şüphe, cehalet ve bilginin komplesini diyeceksiniz. Dimağa gelenler vicdana inerken zannımıza göre şekilleniyor.

Sual: Dimağ; kalbin bir birimi mi?
Elcevab: Elbette. Kalbin mazhar-ı hissiyatı → vicdan. Ma'kes-i efkarı → dimağ. Yani kalbsiz düşünemezsin. Dimağ, kalbden kopuk bir sistem değil, sistem içerisindeki bir sistemdir.

Sual: O zaman tezadlık olmuyor mu? Vehim; aklîdir ya?
Elcevab: Vehim; aklîdir demedik ki. Vehim; tasavvurdadır. Aklî değil. Akıl; taakkulda.

Sual: Vehim aklîdir, vesvese kalbîdir diyorduk ya?
Elcevab: Aklîdir derken vehim; dimağa aittir. Vesvese ise Lümme-i şeytaniyeye ait. Lümme-i şeytaniye; kalbe yakın bir sistemdir. Bunun kullandığı silah → vesvese. Lümme-i şeytaniye bir sistemdir. Faili iblistir. Vesveseyi alır, kalbe atar. Kalb kabul etmese, şetme döner. Kalbin kabul etmeyip dışarıya attığını iblis alır, dimağdaki tahayyüle atar.

Sual: Kalbin hangi birimine atar?
Elcevab: Kalbe atar diyor. Ortaya atıyor. Kalbde sır var, hafi var, ahfa var, latife-i insaniye var. Hangisi alacak? Kalb kabul etmedi. Buradan alıp vesveseyi tahayyüle atar. Tahayyüle dışarıdan gelen resim içerde resim midir? Hayır, enerjidir. Dışardan gelen resmi, senden gelen sesi benim dimağım senin sesinden nesebini, soyunu, kültürünü vs tahlil ediyor. Bu adam bu soruyu niçin sordu? Kalbe vesvese atmıştı. Oradan alıp tasavvura atınca, tasavvurun içinde vesvese yok. Vesvese formatı değişiyor, vehme inkılab ediyor. Yani su içtim. Dışarda su, içerde su yok, enerji. Vesvese, kalbde vesvese. Tasavvurda o vesvese vehme dönüşüyor. Tahayyülde şetme dönüşüyor.

Sual: Dimağdaki zan suretidir. Bunun hakikatı da olması lazım. Hakikatı vicdandaki zihin midir?
Elcevab: Bu çok ciddi bir iddia. Bilmiyorum.

- *Kendi başına bırakılmayacak kadar tehlikelidir; zan. Eğitilmesi gerekiyor.*

Sırtlan gibidir.

Sual: Sırtlanda nasıl bir özellik var?
Elcevab: Sırtlan, düşmanını haya yerinden yer. Zanlar da bizi daha çok uçkurluğumuzdan sonra midemizden yakalar. Zanlar onlarla daha çok aktif olur. Her

bir hissin ifrat, tefrit ve vasatı var. İfrat; sırtlan gibidir. Zannın da ifratı sırtlan gibidir. Karşıyı yer. Zannın tefriti; kendini yiyen sırtlan gibidir. Kendi lezzeti için mutlu bir aileyi, temiz bir insanı istismar eder. Ruhunu çökertir, öldürür, tecavüz eder vs. Sırtlan, haya yerinden parçalıyor. Canlı canlı öldürüyor.

- *Haddini ve hududunu bilmeyenlerde zan zemininden, su-i zanna dönüşür.*

Haddini bilmeyen, hududunda kalamaz. Haddini ve hududunu bilmeyenlerde zan zemindir, su-i zanna dönüşür. Su-i zanna nasıl dönüşürmüş? Haddini bilmemekle. Bir insan haddini, hududunu nasıl bilmez? Mana-yı ismî ile mana-yı harfîyi ayırt edemez, şahsî ve umumî hukuku bilemez, dünyanın hakikatını keşfedemez, dünyanın suretine takılıp kalmış, diplerde olan modellerde olur.

- *Zannı nefis kullanırsa → su-i zanna*
  ruh kullanırsa → hüsn-ü zanna } *dönüşür.*

- *Zan; kontrolsüz çıkabilen hisler değildir. Zan; tasavvurlarımızdadır.*

Zan; his değildir!

Sual: Hisler kontrolsüz mü çıkıyor?
Elcevab: Mesela bahçede bir kabak gördün. Bir his geldi, hoşuna gitti. Bunu alayım dedin. Senin mi ki ama bu? Veya "*bu kadın ne kadar güzel ya*" gibi bir his değil zan. Zan; daha kontrollü bir sistemdir. Yoksa mesuliyet olmazdı.

- *Zannın hem geçmişi, hem geleceği vardır. Geçmişe de geçip yargılayabiliyoruz.*

"*Sen var ya sen, iki sene önce bana şurda böyle dedin." "Niye bana su-i zan ediyorsun. Ben orda onu derken bunun için dedim.*" Böyle geçmişe gidip kesin bilinmeyen şeyleri yargılar tekrar. **Zan öyle bir şey ki; toprağı altın, altını toprak yapar**.

- *Kimlik ve kişiliğinin alt veri tabanıdır; zan.*

Sual: Bunu niyet yapıyor değil mi?
Elcevab: Niyet sistemini okuyoruz. Şu anda okuduğumuz her şey niyetteki zan veya zan niyeti etkilediği zaman, zannımız ne olur. Niyetimiz zanna veri gönderince, zannımız bunlar olur. Niyetimiz zan birimine veri gönderiyor. Zannımız ne oluyor? İşte bu okuduklarımız oluyor. Bunlar olmasına sebeb alt veri niyet.

- *Sanki niyet; kalbî. Zan ise; dimağa aittir.*
- *Ya Allah beni yakarsa su-i zannında faidesi var. Yani ibadete ciddi sarılmaya sebeb olur.*

Sual: Allah'a su-i zandan kaçınılması gerekiyordu?
Elcevab: Eğer ibadete sevk ederse, o Allah'a su-i zan değil, hüsn-ü zanna sebebiyet verir. Allah'ı hep Celal sıfatıyla düşünürse, yani "*Allah beni cehenneme atarsa, benim imanımı alırsa…*" gibi. Cemalsiz düşünmek. **Cemalsiz Celal → çökertir**. Celalsiz

Cemal → ucb ve firavunlaştırır adamı. Kur'an'da "*Allah'ın rahmetine güvendirip size günah işlettirmesin?*" deniliyor. **Celal'siz Cemal; günah işlettirir**. Cemalsiz Celal da; Allah'a su-i zan eder, korkunç çökertir. **İkisini cem edersek → Kemal olur**.

- *Hüsn-ü zan öyle bir iksirdir ki, dünyanı Cennete kalb eder.*

Sual: Hüsn-ü zan iksir midir maya mıdır?
Elcevab: İksirdir, çünkü yukarıyı değiştiriyor. Aslında maya ile beraber. Dimağda olduğu için; iksirdir. Bu dimağdaki tezahürü.

- *Ölü hâletleri diriltir → hüsn-ü zan.*
  Diri hâletleri de öldürendir → su-i zan.
- *Bulunduğu dar konuma manevra yapma imkanını verendir; zan. Senin dar zaman ve mekanının kanatlarını açandır; zan. Zan; manevra sahandır.*
- *Su-i zanna zekiler yatkındırlar.*
  Hüsn-ü zanna daha çok akıllılar yatkındırlar.
- *Zannını 1.niyetle kontrol altına alırsın.*
  1.niyet; dimağdaki itikadın hulasa-i camiasındandır.
  2.niyet ise; vicdanın hulasa-i camiasıdır.

Sual: "*Hüsn-ü zan itikadın tereşşuhudur*" diye Risalede geçen cümleyi 1.niyet mi izah etmiş oldu?
Elcevab: Evet, aynen.

- *İnsanı hem zengin kılan, hem de var olan nimeti kaybettirendir; zan.*
- *Zannın en fenası; kişi kendisine su-i zan etmesidir.*
- *Zan; farkındalık kazandırıp, cüz'î nazarını küllî kılandır.*
- *Zan; sıfır gibi. Zatında (sisteminde) bir manası yok iken, manaları zatında gösterendir. Nasıl ki -3, -2, -1, $\underbrace{0}_{zan}$, 1, 2, 3,*

-3, -2, -1 diyebilmek için sıfır, yani zan lazım. Çünkü her şeyi gösteren bir şey olmaması lazım. +1, +2, +3'e dönüştürme bir berzahıdır, bir koridorudur, altı yol kavşağıdır; zan.

- *Bir şey ne kadar nimet ise, o aynı zamanda o kadar nıkmettir. İşte zan; bunların kavşağıdır. Bu sana hem kendine hem de kainata manevra yapma imkanını tanır. Bilkuvveleri bilfiile dönüştürme malzemeleri deposudur; zan.*

Nimeti nıkmete, nıkmeti nimete dönüştürendir; zan. Kavşaktır. Otobanda ilerlerken her yerde geri dönemezsiniz, kavşakta dönersiniz.

- *Kimlik ve kişiliğinin oluşumunda malzeme deposudur; zan.*
- *Ervah-ı Aliyelerin ve ervah-ı habiselerin cirit attıkları zemindir; zan.*
- *Geçmişine zanla bakarsan tövbeye, kul olmana ve ibadete sevk eder. Geleceğine de zanla bakarsan → Allah'ın rahmetini } olma hâletlerini sana giydirir; zan.*

→ *Allah'tan ümitli*

- *Zannın hem geçmişi hem geleceği vardır.*
- *Zan; geçmişine ve geleceğine vücud rengini verir.*
- *Aklın zannını, zannın da aklını etkiliyor.*
- *Zannı düzelt denilebiliyorsa, demek eğitilebilendir.*

Eğitilmeyecek bir şeye Allah teklif-i malayutak yapmazdı. Zan hakkında âyet ve hadisleri Zan 10.derste işledik. Allah "*zannınızı düzeltin*" diyorsa, eğitilebilen bir şeydir, sabit değildir.

- *İnsanın kalitesini gösteren göstergedir; zan.*
- *Tasavvur olmadan zan yoktur. Delinin, çocuğun, hayvanların zannı yok. Yani su-i zannı yoktur.*

Bunların zannı yoktur derken imtihan seviyesinde, mesuliyet seviyesinde yok. Bil-kuvve his seviyesinde küçük zanları vardır. Annesi ikide bir ihtiyacını gidermese, altını almasa, zamanında yemeği verilmese, annesine karşı soğuk durur ama imtihan seviyesine çıkamaz. Bu nedenle delinin, hayvanın, çocuğun imtihan seviyesinde zannı yoktur. Ondan dolayı çocuk yalana kanar. Zannı olmadığı için. Yani çocuğun zannı vardır, su-i zannı yoktur. Bizde su-i zan olduğu için, adamın su-i zannını anlarız.

- *Kur'an'ı dinleyip hükmüne ram olup itaat eden → hüsn-ü zan sahibi olur.*

Hüsn-ü zan sahibi nasıl olurum? Kur'an'ı dinleyip hükmüne ram olup itaat edersem.

- *Emr-i nisbî ve*
  Emr-i itibarîden } *beslenir.*
- ***Kin ve adavet***
  Tarafgirlik
  İnad
  Hased } *den beslenirse, su-i zan olur.*
- *Vicdandan beslenirse ki,* ***ibadet, marifet, muhabbet, lezzet-i ruhanî***

  Bu zeminden beslenirse, hüsn-ü zan olur.

Yani eğer zan vicdandan beslenirse, zan → hüsn-ü zan olur.

- *Hüsn-ü zan; sana tahammül gücünü verir.*
  Su-i zan ise; sana sabır bırakmaz.
- *Bir insana iman-ı bilahiret hükmederse → hem hüsn-ü zan eder.*
  İman-ı bilahiret ne kadar zayıf ise → buna da su-i zan hükmeder.

Bir insanda su-i zan veya hüsn-ü zan durup dururken aktif olmaz. Ahiret inancımıza göre zanlar hüsn-ü zanna veya su-i zanna dönüşür.

- *Bir insan umumî hukuku ayırt ettikten sonra beşeriyetindekileri:*
  - *Sabretme*
  - *Hazmetme*
  - *Affetme*
  - *Pişman olma*
  - *Tevekkül*
  - *Hakikata sarılma*
  - *Dostlarının kıymetini bilme*
  - *Sıla-yı rahimi kesmeme*
  - *Allah'tan cc razı olma*

  } *gibi hâletlerin doğmasına sebebdir; hüsn-ü zan.*

- *Zan; her çeşit yazı ve şekilleri gösteren harfler arasındaki ara boşluğunu gösteren beyaz sahife gibidir.*

Zan; söylenilenlerin dışında söylenmek istenenlerin menfîsini veya müsbetini çıkarmaktır. Çünkü Kur'an ve Risale-i Nurda veya sende söylenilenlerden daha çoktur söylemek istedikleri. Bunlar nerde? Söylenenlerin içerisinde. Onlar da harflerin dışında boşluklardadır.

- *Aklın devre dışı olmadan su-i zan olmaz. Şeytan, aklı başından aldıktan sonra inkarı ona yutturur (15.Söz). Onun için Cenab-ı Hak cc devamlı akla vurgu yapıyor.*

"Aklınız yok mu, düşünmüyor musunuz, ne kadar az düşünüyorlar, ne kadar az düşünüyorsunuz" gibi ayetlerle.

- *Su-i zannı aktif edenler*
  - → *tarafgirlik*
  - → *inad (yani hakkı kabul etmemek)*
  - → *hased*

Fıkıhta:

***Farz**: Sabit oluşu ve anlama delaleti kesin olan bir delile dayalı bulunan Allah cc Resulünün emirlerini ifade eder. Sübutu ve delaleti kesin olan bir delille sabit olan bir hükmü ifade eder.*

***Zan**: Vacibin karşıtı olarak kullanılmıştır. Vacibi inkar eden, dinden çıkmaz. Fakat sapıklıkta kalır. Farzı inkar eden, dinden çıkar.* Mesela Kurban vacibdir. Kurbanı inkar eden dinden çıkmaz.

Farz, ikiye ayrılır:

1-Hem inanmayı hem de amel etmeyi gerektiren farz: namaz, oruç, hac, zekat emri gibi.

2-Sadece amel bakımından farz. Bu ise, zannı bir delille sabit olan farzdır. Kurban kesmek zann-ı galible çıkmıştır. Namazda fatihayı, oturuşlarda tahiyyatı okumak zann-ı galible çıkartılmıştır.

İşte bu sonuçların dayandığı delili anlama delaletinde "zan" bulunduğu için… Yani delalet ediyor. İstersen su-i zan yani "*delalet etmiyor*", hüsn-ü zan yani "*delalet ediyor*" diyebilme zenginliği vermiş. Mesela Şafi mezhebinde Kurban kesmek sünnettir, Hanefi

mezhebinde vacibdir. Buradan bu çıkartılmıştır. Bu zatlar zann-ı galible tesbit etmişler. *Bunlara "vacib" yerine" zann-ı farz" terimi de kullanmışlar.*

- *Zan dimağdadır.*
  Hüsn-ü zan ise kalbdedir.
- *Psikolojik sorunlularda zan çok aktiftir. Zanlarına hâkim olanın psikolojik sorunları o nisbette yok olur.*
- *Zan şuurlu ve şuursuz olarak doğuştan başlar.*
- *Her bir bilgi zanla beraberdir. Adeta ilmin zıddı olan adem gibi. Buna en çarpıcı delil Kehf suresindeki Musa as ile Hızır as arasındaki maceradır. Bu manada zan; gelen bilginin ilme dönüşmesi için ona her türlü farklı manalarla sorgulamak, imbiklerden geçirmek için zan zemini kurulmuştur. Zan olmadan alınan ilime → taassub, zanlardan geçip alınana da → tahkikî ilim denir.*

Mesela size gelen bir kelamı her türlü farklı manalarla sorguluyorsunuz. "*Bununla ne demek istedi, beni mi kasd etti vs*" türlü türlü farklı farklı manalarla sorgulattırıyorsunuz kelamımı.

- *Hüsn-ü zan ile su-i zannı ayırt eden → Sünnet-i Seniyyedir.*

Mesela Allah Resulü gece hanımıyla giderken, Sahabelerle karşılaşıyor. Sokak karanlık, lamba yok. Sahabelerle konuştuktan sonra hanımı Ayşe'ye "*burda dur*" deyip tekrar o sahabelerin yanına koşuyor ve "*Ey Ashabım! Bu benim helalim olan Ebu Bekir'in kızı Ayşe'dir.*" diyor. "*Estağfirullah Ya Resullah! Sana su-i zan mı edecektik?*" Allah Resulü asm cevaben: "*Müslümanın şe'ni odur ki, su-i zan etmez ama su-i zanna da vesile olmaz.*"
Bana su-i zan etti diyorsun. O zaman su-i zanna vesile olmayacaktın.

- *Aynı zamanda zan; içeriye giren malzemelere vesile olmuş fakat giren malzemelerle alakası olmayan, yani manaların üretilmesine, neşv-ü nemalanmasına zemin oluyor; zan.*
- *Musa as bile Hızır as'a su-i zan etti. Niye suçsuz yere öldürüyorsun, dedi.*

Hızır as sonra içerisini anlatınca, hüsn-ü zanna dönüştü.

- *Zan laboratuvarına, zeminine malzeme girer. Buradan yeni bir şey yapılmak istendi. Bu bilgiyi ilme, hüsn-ü zanna dönüştürmeye yardım edenlerden → niyet, nazar, mana-yı ismî, mana-yı harfî, dua, ahlak, örf, adet, gelenek ve görenek.*

Bunlar zan laboratuvarından hüsn-ü zan çıkması için yardımcı malzeme ve sistemlerdir.

- *Tam bu arada ilmin dirayeti ile hüsn-ü zanna dönüştürür.*
- *Mana-yı harfîyle bakarsa kişi → hüsn-ü zannı ortaya çıkar.*
  Mana-yı ismiyle bakarsa kişi → su-i zannı gelişir.

Zannın evveli, ahiri, zahiri, batını*;*

- ***Zannın evveli**: ahlak, niyet, mana-yı ismî, mana-yı harfî, örf, adet, gelenek ve görenek.*
  ***Zannın ahiri**: içsel alem.*
  ***Zannın zahirîsi**: Sünnet-i Seniyyede yaşantısı, fiiliyatıdır.*
  ***Zannın batınısı**: dimağdaki emr-i nisbî ve emr-i itibarîleridir.*

- ***Zannın evveli;** öyle bir sandukça, program → **Sikke-i tevhide bakar**. Tohumlar, çekirdekler, köklerdir.*
  ***Zannın ahirisi;** bir tarifname ve nümune → **Hatem-i vahdete bakar**. Meyvelere, hububat ve sebzevatlar.*
  ***Zannın zahirîsi;** öyle bir musanna hulle ve münakkaş libas → **Mühr-ü ehadiyete bakar**. Birbiri üstüne giydirilmiş hulleler ve libaslar.*
  ***Zannın batınısı;** öyle bir fabrika ve tezgâhtır → **Turra-i vahdaniyete bakar**. Fabrikalar, kaynayan kazanlar, yemekler pişiren rabbanî matbahlar.*

- *Çocukların zanları olmadığından herkese hükmediyorlar.*

Karşıya hükmetmek için zannına hükmetmen lazım. Anne-babasına hükmeden çocuk nasıl hükmediyor? Çocuk istediklerini ard niyetle istemediğinden oluyor. Yani çocukların anne-babalarına hükmetmelerinin sebebi su-i zanları olmadığındandır.

- *Zanlarına hâkim olan zamana da hâkim olur. Çocukların bize hükmetmelerinin en büyük sebebi zanlarına hükmettikleri için.*

Zanna hükmedince, hüsn-ü zanna sebeb oluyor.

- Tefekkür anında şeytan giremiyor insana. O zaman tefekkür; içinde şeytan olmayandır.

Tefekkür; huzurdur. Huzurda tefekkür var. Tefekkürde şeytan yoktur. Şeytan olan yerde tefekkür yoktur. Tefekkür olan yerde şeytan yoktur.

- *İçinde şeytan varsa tefekkür, tefekkürlükten çıkar. Hem tefekkürün kendisi akıldır, akıldadır. Şeytan varsa tefekkürde, o zaman tefekkür tefekkürlükten çıkar, düşünmeye döner.*

Düşünme ile tefekkür arasındaki fark; düşüncede şeytan vardır, tefekkürde şeytan yoktur.

Sual: Kur'an'da "*akletmez misiniz*" tefekkür oluyor o zaman?
Elcevab: Evet.

Şualar 33: "**İsm-i Evvel** ile işaret edildiği gibi: Her bir meyvedar ağacın menşe-i aslîsi olan çekirdek

- öyle bir sandukçadır ki, o ağacın

→ programını ve
→ fihristesini ve
→ planını… ve

- öyle bir tezgâhtır ki, onun

→ cihazatını ve
→ levazımatını ve
→ teşkilatını..ve
- öyle bir makinedir ki, onun ibtidadaki

→ incecik vâridatını ve
→ latifane masarifini ve
→ tanzimatını

taşıyor."

→ ***Sikke-i tevhid.***

"**İsm-i Batın** ile işaret edildiği gibi: Her ağacın içinde işleyen → tezgâh,
→ öyle fabrikadır ki,
→o ağacın bütün →ecza ve →a'zasını } teşkil ve tedvir ve tedbirini } gayet hassas mizanla ölçtüğü gibi,
→bütün ayrı ayrı azalarına lazım olan maddeleri ve rızıkları,

gayet mükemmel bir intizam altında

→sevk ve
→taksim ve } ile beraber
→tevzi

akılları hayret içinde bırakan
→ şimşek çakmak gibi bir sür'at ve
→ saat kurmak gibi bir suhulet ve
→ bir orduya "Arş!" demek gibi bir birlik ve beraberlik ile

o harika fabrika işliyor."

→ ***Turra-i vahdaniyet.***

Zannın evvel, ahir, zahir ve batınısını anlattık. Sikke-i tevhidi açtık. Turra-i vahdaniyeti açtık.
Ahiri; bir tarifname ve nümunedir dedik. Hatem-i vahdete bakar. Hatem-i vahdet nedir? Tafsiline bak. Zahiri; öyle musanna bir hulle ve münakkaş bir libastır dedik. Mühr-ü ehadiyete bakar. Mühr-ü ehadiyet nedir? Tafsiline bak.

23.10.2016/Afyon kampı

ZAN-13

Zan niçin önemli? Zannı zannetmediğimiz için zanlıktan çıktı, kayboldu. Oysa "*Ene inde zanni abdibi. "Ben kulumun zannına göreyim, zannı üzereyim, zannı gibiyim, zannı gibi tecelli ediyorum.*" Burada gayem şu: Doğru ve yanlış düşünce ve fiillerimizi kontrol edebilmek için yaşadığımız dünyayı (yani beden hali), burada bulunan dostlarımızı, düşmanlarımızı daha iyi yakından tanımak lazım.

***Zan**: Doğru ve yanlış düşüncelerimizin ve fikirlerimizin kökeni... hem düşmanların hem dostlarınla amansız mücadelede olacaksın, hem de onları ve mekanı tanımayacaksın? Burası ise; beden, cisim ve cismaniyettir.*

Hani bir Hadis-i Kudsî'de bil-mana: "*Rabbini tanımak için kendini tanı*. Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu." Cenab-ı Hak peygamberine söylettiriyor: "*Beni tanımak istiyorsan, kendini tanı*." Rabbini tanımak istiyor. O zaman kendini tanı diyor! Çok tuhaf. Tabi ki ahirete yakînin olması için bunda da kendini tanıma nisbetinde yakînin olur. Allah cc: "*Beni tanımak mı istiyorsun?*" Evet. "*Kendini tanı*." Ahiret o zaman haydi haydi kendini tanımakla olur. Ahireti tanımak istiyoruz, üstünü açmak istiyoruz, uğraşıp da didiniyoruz. Ahiret, Allah'a göre ikinci sırada. Allah'ı bile tanımak için bir yere gitmeye gerek yok. Kendini tanımanın üzerine kurulmuş Rabbini tanımak. Şimdiye kadar benim yaptığım hata şuydu: bir yerlere gidip ahiretin üstünü açmak istiyordum. Meğer bu yanlış yöntemmiş.

Allah'ın cc ve diğer iman esaslarının üstlerindeki örtü → zanlarımızdır. Şualar 104 de: "*Elazametu izari vel kibriyauridai. Azamet ve Kibriya benim üzerime lüzumlu perdedir*." Azamet ve Kibriya Allah'ı örtmüş. Herkesin bir örtüsü var. Bizim de örtümüz hasedimiz veya kibrimiz veya vs. Hani deriz ya: "Y*a bırak onu ya, o hasedçinin birisi*." Oysa başka güzel sıfatları var ama bazı çirkin sıfatları onları örtmüş. Herkesin bir örtüsü var. Allah'ı örten iki tane örtü var. Allah'ın gözükmemesi, Allah'tan değil, sorun bizdendir. Zanlarımız perde olmuş.

Ötelere sordum: **"Ahiret nerede? Rabbim, sen nerdesin?"** Ahiretin üstünü açmak istiyorum. Senelerden beri uğraşıyorum. Bugün şahs-ı manevî cevap verdi: "*Bunu kim soruyor?*" Soruya soruyla cevap verdiler. Devam etti: **"*Ahireti kim arıyor ise, onda*."** Onda olmasaydı, bu soruyu sormazdı. Hayvanların böyle bir sorusu yok.

Sual: Herkesin ahireti kendinde mi?
Elcevab: Evet. Rabbi de kendinde. Ahireti kim arıyor ise → onda, kendisinde.

"Çıkart kendini aradan, zahir olsun Yaradan." Tekerlemesi âlimler arasında meşhurdur. 1-İnsan Şecere-i hilkatin çekirdeğidir. Çekirdekte her şey var zaten. İnsan; şecere-i hilkatin, 18 bin alemin hulasasıdır. Onda Cennet-Cehennem de var zaten. Çekirdekte ağacın her şeyi olduğu gibi. *Yeter ki sana giydirilenlerden sıyrıl, çıkart onları.*

2-Suret nerde ise, hakikat da ordadır. Dünya surettir, ahiret hakikattır. *Buz nerede ise, odun nerede ise, su da, nur da ordadır.*
3-Senelerce ahiretin üstünü açmak için uğraştım. Meğer onu ben örtmüşüm. Açmak isteyen örtmüş! Meğer kapalı değilmiş o.

Sual: Açmak istemediğinde örtmüş, açmak istediğinde açmış?
Elcevab: Fark ettiğin zaman oluyor. Mesela vesveseden nasıl kurtulurum? Vesveseden kurtulmanın en kesin yolu → vesveseden vesvese etmektir. Şüpheden nasıl kurtulursun? Şüpheden şüphe edersen, şüpheden kurtulursun. Mantık şu: Yok, limon yok. Limonun yokluğu yok oldu diyorum. Yok, yok oldu. Ne demek? Var demek! Limonun yokluğu yok oldu demek, limon var demektir. Yok yok olursa, var olur.

- **Şüpheden şüphe edersen → isbat olur.**
- **Vesveseden vesvese edersen → hakikat olur.**
- **Zannı zannedersen → hakikata geçersin.**

4-Vücudumda bir sürü enerji paketleri var. Spor yaparak üstlerini açtığın gibi… ortaya çıkan enerjiyle iş yaptığım gibi, inanın çok da rahatlıyorum.
Bir sürü enerji paketleri var: kuru fasulyenin paketleri var, ekmeğin paketleri var. Spor yaparak o enerji paketlerinin üstlerini açıyorsun. Ama işkembende duruyor. Yağ deposunda, dokularda duruyor. Spor yaparak üstlerini açtım.
5-Hem nükleer enerji atomun, maddenin neresinde ise; Cehennem de dünya atomunun orasındadır. Cehenneme göre dünya atomdur.
6-Hem nasıl ki öfke, hased sıfatların ortaya çıktığında farklı şahsiyetin, karakterlerin ortaya çıktığı gibi; aslında bunlar sana giydirilmişti. İnsan asabî olunca, kendisi bile kendisini tanımıyor. Sonra "*Allah Allah bunları ben mi dedim*" diyor. Nasıl çıktı? Bunlar sana örtülmüş. O asabîlik de örtülmüş, hased de örtülmüş. Üzerimizdeki battaniyeler bunlar. Ahiret nerde? **Elcevab:** Onu kim arıyor? Onda! Arayanda! Aramayanda yok! Örten; zandır.

Zannın içerisinde: bilgi, cehalet, şüphe, vehim var. Zan; sıfır gibidir. Sıfır; kendisinin sayısal bir değeri yoktur ama bütün sayıları tanımlar. -3, -2, -1, **0**, +1, +2, +3 Sıfırı kaldırırsanız +1,+2 vs ve -1,-2 vs yoktur. Hiçbir değeri yoktur, bütün değerler onunla bilinir. Her şeyi tanımlar, kendisi hiçbir şeyle tanımlanamaz. Zan da; her şey bundadır, o hiçbir şey değildir. Zan böyle bir sistemdir. Bunları işlemiştik ama "*Eltekrarul ahsen..*" Zan; dimağdadır. Zannın iki yönü var: su-i zan ve hüsn-ü zan. Zannı etkileyen; ahlak, niyet ve nazar. Zannın, ahlakın, niyetin ve nazarın iki yönü var. Bir yönünde: Su-izan, su-i ahlak, su-i niyet, mana-yı ismî. Bunların ifrat, tefrit ve vasatı var. Diğer yönde: Hüsn-ü zan, hüsn-ü ahlak, hüsn-ü niyet ve mana-yı harfî. Bunların da ifrat, tefrit ve vasat modu var. Su-i zan da çok büyük bir nimet. İfrat ve tefrit mertebeleri zarar ise de, vasatı nimettir. Çünkü kafire, bid'ata, yanlışa su-i zan etmeseniz, Müslüman kalamazsınız. Zaten gıybet burada (su-i zannın vasatında) caiz. "*Kızım, oğlum. Şu komşumuzun kızı var ya, oğlu var ya…*" diye çocuklarını ikaz etmek, sonra fâsık-ı mütecahiri alenen göstermek, hizmette ise; umumî hukuka bilerek tecavüz edeni,

yanlış yapanı serişte etmek vazifemizdir. Bu su-i zannın vasatıdır, kemalâttır. Su-i zannın vasatı umumî hukukta vazifedir. Demesen sorarlar. İslam hukukunda şöyle geçiyor: "*Âlime niye demedin diye sorulmadıkça, avama niçin yapmadın diye sorulmayacak.*"

Hüsn-ü zan iyidir ama karşıyı putlaştırıyor, yani aşırı muhabbet. "*Hocam, ağam, abim, şeyhim*" diye önünde kıyam eder gibi eğiliyor. Oysa kıyam Allah'a yapılır. Hüsn-ü zannın tefritinde de kendini putlaştırır. "*Ene Rabbuküm ala. Ben sizin daha güzel Rab değil miyim?*" Vasatı ise → "*Kur'anın mizanlariyle, Sünnet-i Seniyyenin terazileriyle amal ve hatıratını tart. Daima Kur'an'ı ve Sünneti rehber yap.*" → bundan ortaya çıkan mükemmel istikamet. Beş vakit namazda "*İhdinas sıratal müstakim*" okuduğumuz gibi.

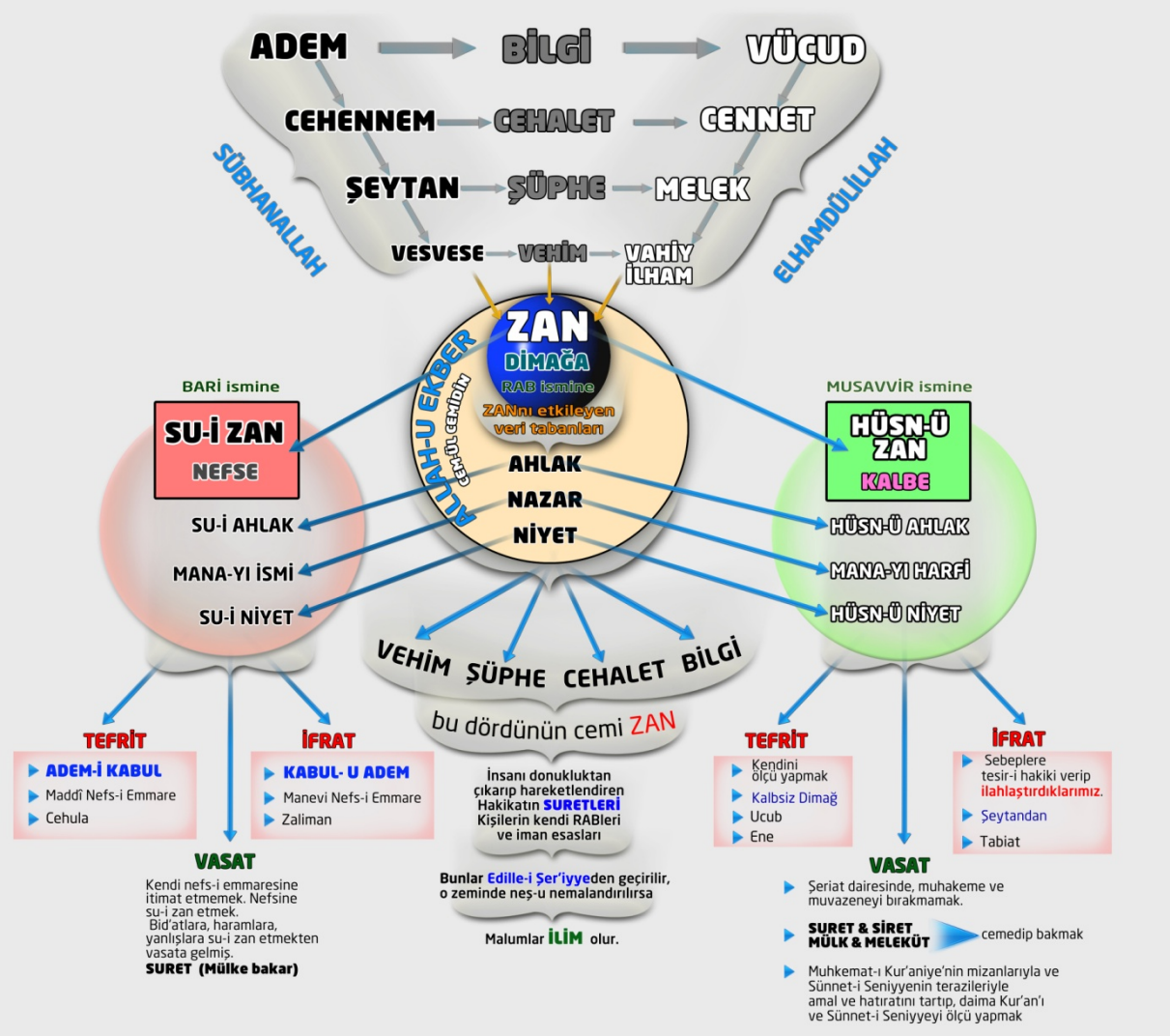

Zannın içerisinde vehim, şüphe, cehalet ve bilgi var. Bu zan üç yerde iş yapıyor: nefiste su-i zan, kalbde hüsn-ü zan, dimağda zan. Nefiste nefs-i mutmaine, nefs-i levvame, nefs-i mülhime vs var. Altı tane nefis hayır, bir tanesi şerdir (nefs-i emmare). Su-i zannın ifrat ve tefriti zarar, vasatı nimettir demiştik. Bizim için şu an önemli olan dimağdaki zan. Bu zannı karpuz gibi yarın. İçinde vehim, şüphe, cehalet ve bilgi var.

Şüphe nedir?

***Şüphe**: Taakkul ile tasdik arasında berzahtır. Günahlardan çıkar. Günahlardan yaralar çıkar. Yaralardan hasıl olan vehim ve şüpheler. Vesveseler... (Lem'alar 9) Tasavvur aktif ediyor. Taakkule malzeme veriyor. Şüphe olmadan isbat ve ilimi bulmak zor olur. Merak herkeste olmuyor ama şüphe herkeste çalışıyor. Şüphe edilen kişiyi tanımamaktan geliyor. Şüphe kendisi inkâr.*

Şeytanın Kur'an'da adı iblis. İşletim sistemi; şeytan. Adamın adı Azazil. Şeytanı size göstereyim: Kendi benliğini çıkartan. Mesela öfke. Öfke anında sen, sen değilsin. O enerji, seni aslından çıkaran şey, o şey → şeytan. Seni hakikatinden suretine atan her şey → şeytandır, su-i zandır. Kendi benliğinden çıktığı öfke anında şeytanlaşmış insandır. O anda şeytan. Şeytan ile bloke oldu ki, şeytanî iş yapıyor.

Sual: Zıddında da melekleşiyor mu?
Elcevab: Evet, melekleşiyorsun. Maliklerin ortaya çıkıyor, melaike oluyorsun. "*Melek gibi adam*" diyoruz. Her şey varmış bizde meğerse. "*Ne ararsın Şam, Buhara'da, hakikatı kendinde ara!"* Şeytanı hariçte aradık. Biz o anda şeytanız, insî şeytan. O anda melek oluyoruz.

Sual: Kontrolü şeytana mı vermiş oluyorum?
Elcevab: Şeytan ve biz. Değil öyle. O öfke enerjisinin ta kendisi şeytandır.

Şüphe nerden çıkıyor? İşlediğimiz günahlar → enerjiye dönüşüyor. Yediğimiz ekmek enerjiye dönüştüğü gibi. Gözümüzden, kulağımızdan, burnumuzdan, dilimizden, elimizden yani mekan itibariyle şer alıyorsak, onun adı şeytan oluyor. Hayır alıyorsak, melek oluyor.

Sual: İman ve Kur'ana gelen şeyi bloke edip "*Dur! Bu doğru mu, hakikat mı?*" diye sorgulamak mı şüphe?
Elcevab: O değil. Şüphe ikiye ayrılıyor: ifratı ve tefriti. Şüphe aslında sistemdir. Nereye kadar şüphedir? Bir şeyin ihtimali %1 olursa, vehimdir. %2-50 arası olma ihtimaline şüphe denir. %50-90 zandır. %90 bir şeyin ihtimali varsa, zann-ı galib. %100 olursa, bilgi olur. Bu bilgiyi Edille-i Şer'iyyeden (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) geçirirsek, ilim olur.

- **Vehim** → % 1 ihtimale
- **Şübhe** →% 2-50 ihtimale
- **Zan** → % 50-90 ihtimale
- **Zann-ı Galib** → % 90 ihtimale
- **Bilgi** → % 100 senin doğruların

Bu bütünlük bilgisini Edille-i Şer'iyyeden geçirirsen → ilim olur.

Şüphe nerden geliyor? İşlediğimiz günah → donmuş enerji paketidir (ekmek gibi düşün). Mesela şarap, donmuş enerji paketidir. Patladığı zaman, şeytana inkılab ediyor. Domuz eti, donmuş enerji paketidir. Domuzun hücresi patladığı zaman, domuzun karakteri ortaya çıkıyor enerji olarak. Vuruyorsun, kırıyorsun, bağırıyorsun. Sonra kendin yaptıklarına, söylediklerine şaşırıyorsun. Kimdi o? Sen değildin! Sana giydirilen bir paketti, aktif oldu. O asabî olma enerjisi. Mesela su içtik, ekmek yedik → enerji oluyor. Peygamber asm ne güzel diyor: "*Büyük hayvanın sütünü, küçük hayvanın etini yiyin*." Üstad "*İnsanın mizacını dört şey etkiler: zaman, zemin, libas, taam*" diyor. İnsanın yediği şeyle mizacı müteessir olur. Şeytanı hariçte aramayın lütfen! Mesela içtiği içkinin hücresi, yediği domuzun hücresi enerjiye inkılab edecek. O enerji işte şeytandır. O artık domuzluk yaptırıyor ona, domuzluk sıfatları gözüküyor, namusunu kıskanmıyor, dikkat etmiyor, Allah'tan utanmıyor. Milletin yanında çırıl çıplak girebiliyor. Sen niye giremiyorsun? İşte o yediği enerji paketin sıfatıyla yapıyor. Mübah ve helal şeyler de meleklere dönüşüyor. Meleklerimiz, yani malik olduğumuz latifeler aktif oluyor, ekmek enerjisi mübarek oluyor.

İşlediğimiz günahlar bizde vesvese ve şüphe olarak gözüküyor. Vesvesen var ama hala televizyonun karşısındasın, hala videoların karşısındasın. Kurtulmak isteğinde samimi değilsin! Oradan sana doluyor, pil doluyor. İster istemez onu yapacaksın, çünkü cereyan doldu. O cereyanın karşısında duramazsınız. Dozeri tutarsan, seni beraberinde çeker. Her gün videonun, internetin karşısındasın ama iyi adam da olmak istiyorsun, huzurlu ve mutlu olmak istiyorsun? Öyle olsaydı ben yapardım. Çünkü içeriye enerjiyi dolduruyorsun, dolduruyorsun. Ondan sonra onların karşısına niyetlerini çıkarıyorsun. "*Benim niyetim iyi*." Yesinler senin niyetini. Niyet yetmez, gücün yetmez. Dozer bu çünkü. İçeriye ne soktunsa, o oluyorsun. İmam-ı Rabbanî Hz "*bir şeyden kurtulmak istiyorsanız, ilk önce çevreni değiştireceksin*" diyor. Bunun daha ilerisi yok. Bu kötü ahlakı nerden kaptınsa, orayı terk edeceksin. Çevreni değiştireceksin.

"Merak ilmin hocasıdır." *Merak herkeste olmuyor ama şüphe herkeste oluyor.* Çünkü günah var. Çocuklarda şüphe yoktur. Ateş yakmaz diye hiç şüphesi olmadığı için elini sokar. Büyüdükçe şüpheleri, zanları gelişiyor. Şüphe; kişiyi tanımamaktan geliyor. Nerden şüphe ettin? Tanımıyoruz. Tanımadığın şey sana şüphe olarak geliyor. Bir sebebi de o. "*Acaba…*" getiriyor.

- *Aklı hareketsizlikten kurtarır, hareketlendirir; şüphe.*
- *Şüphenin ifratı → günahlardan. Bu da şeytandan.*
- *Şüphe kalkarsa → tasdik olur.*
- *Şeytanı unutma hali → ifrattır.*

Şüpheyi ifrata taşıyor. Mesela "*Sen bunu öyle mi yapmak istedin? Ben senden şüpheleniyorum*." Eğer bendeki şeytan bana yaptırabilir ihtimali olursa, senden o kadar şüphelenmem. Şeytanı unutma hali, şüpheyi ifrata taşır. Çünkü her şeyin ifratı şeytandandır.

Sual: Şüphe kalkarsa, tasdik oluyor ya. Şüphe %50 idi. O zaman tasdik sanki %50 den sonra başlıyor gibi oldu?
Elcevab: Doğru.

- *Şeytanı tanırsan → vasattır.*

Vasat, nimet olur. Sana zarar vermeden hakikatların anlaşılması için sorgulama metoduna döner. Mesela "İnsan niye 60 sene yaşıyor?" Şüphe etse böyle, bu sefer ilime dönüşüyor.

- *Şüpheden şüphelenmiyor → tefrit.*
- *Karşısına ahkamları koymamak ve şeytanı unutmak → ifrat.*
- *Karşısına ahkamları koyup Edille-i Şer'iyye ile bakmak ve şeytanı tanımak → vasat. Dimağı aktif eder.*
- *İstibdadı → hürriyet zanneden…*
- *Avam iken → havas zanneder kendini…*

Mesela sigara, kahve, tv, maç vs gibi istemediğin bir ahlak düşün. İstemediğin halde yapıyorsan, sen işgal altındasın. Buna hürriyet denmiş. İstediğini yapmak hürriyet zannedilmiş. Oysa istibdad-ı şeytanî, esaret-i hayvaniye → hürriyet namı verilmiş. Sana rağmen yapıyorsun. Yapmak istemiyorsun ama yapmak zorundasın gibi. O nisbette köleyiz. Köleleştirilmişiz. Bedensel dayatmalara mahkum olmuşuz. Yapma da göreyim. Girme de internete göreyim.

Sual: Özgürlük yok mu?
Elcevab: Yok. Özgür olduğunu zannediyorsun. Oysa o giren kimdir? Sen değilsin ki.

- *"Din ile hayat → kabil-i tefrik olduğunu zannedenler felakete sebebdirler."*

Her şeyin bir alternatifi var. Allah'ın ve dinin alternatifi yok. Soğuğun alternatifi var, sıcağın var, karanlığın var, küfrün var. Her şeyin bir zıddı var. Allah'ın zıddı yok. Alternatifi de yoktur.

Zan; Edille-i Şer'iyye ve Risale-i Nur'un lahikalarıyla kontrol edilmezse… *(S:716)*
Edille-i Şer'iyye: Kitap, Sünnet, İcma, Kıyas. Ehl-i Sünnet vel Cemaatin düşüncelerini, fiillerini, hislerini doğru olup olmadığını, hangi davranış doğrudur, hangi davranış yanlıştır, bunların ölçülerini bize gösteren bir sistemdir; Edille-i Şer'iyye. Mesela orucu kasten açtın, namazı kasten bozdun vs gibi durumları çözen ölçülere Edille-i Şer'iyye deniliyor. Şer'i → sistem, şablon, anahtar. Bunu biz bilmiyoruz. Sonra Risale-i Nur'un Lahikaları. Eğer biz hayatımızı Risale-i Nur'un Lahikalarına göre tanzim etmezsek, ne olur?

→ *Sabit ölçüleri olmayacağından devamlı kaygan ve değişen zeminde yürümek zorunda kalırlar.*

Tereddütten kurtulamazsın. İkide bir hislerimiz değişiyor, fikirlerimiz değişiyor, duygularımız değişiyor. Niçin değişiyor? Çünkü ölçümüz yok. Acaba Edille-i Şer'iyyeyi ve Risale-i Nur'u, Kur'an'ı, Sünneti, İcma, Kıyası ölçü yapsaydı, Müslüman ölçüsünü

sabit tutsaydı, insanı putlaştırmasaydı, insana tapmasaydı, abimin bir bildiği vardır bu yanlışta demeseydi, yanlışımız bana gösterseydi, edebine, terbiyesine uyarak bana gösterseydi: "*Abi, lahikalara göre yanlış yapıyorsun, buraya şuraya göre yanlış yapıyorsun.*"

→ *Her yeni zanlarını ve öncekisinin devamını vehmedip korkunç yanlışlar birbiri ardı sıra gelmeye başlar.*

O onu tetikler, o onu tetikler, yani küçük bir şey deme. Bütün günahlar masum başlar, merakla başlar. Bir taneye gücün yetmediyse, ikincisine gücün yetmez, çünkü güçlendi. Taş yuvarlanırken hızlandığı gibi. Plaja gireyim mi girmeyeyim mi? Gücün yetebilir. Eğer girmemeye gücün yetmiyorsa, ki girdin, bakmamaya asla gücün yetmeyecektir. Youtube'a gireyim mi girmeyeyim mi diye gücün yetmiyorsa, girdikten sonra bakmamaya gücün yetmeyecektir.

→ *Kararsız, kaygan, ölçüsüz, muvazenesiz ve muhakemesizlikten, her zaman her yöne dönebilen şeylerin toplandığı düşünceler ve hayaller bütünlüğüdür. Bu noktadan bu tipler; kararsız ve karamsar hâletlere sahip olurlar. Ve hususî dünyaları; vahşet, dehşet ve kimsesizliklerle doludurlar.*

Niçin insan karamsardır? Niçin ümidini keser? Niçin "*bittik*" der? Bir Hadis bil-mana: "*Tamam bittik diyenler → bitenlerdir.*" Bu insanlar helak oldu, bitti diyen kendisi bittiği için söylüyormuş. İşte eğer Edille-i Şer'iyye ve Risale-i Nur ölçüsü olmasa, insan böyle oluyor.

- *"Ey uykuda iken kendini ayık zanneden" (Mes.N: 126)*
  - *Zan öyle bir şeydir ki → uykuyu ayık → ayıkı uykuya* } *dönüştürdüğü gibi…*

  Öyle kimyahanedir ki; → toprağı altın → altını toprak } *yapar.*

- *"Hem insanın → hodgamlık ve → zahirperestliğiyle beraber, → her şeyi kendine bakan yüzüyle muhakeme ettiğinden pek çok mahz-ı edeb olan şeyleri, hilaf-ı edeb zanneder." (S:232)*

Hodgam; sadece kendisi için gamlanan. Zahirperest; ilim gelmeyince zahire göre hükmeder. Zahir ise aldatır. Bu insan pergel insan. Aile hayatını zehire çeviren, cehenneme dönüştüren bu sıfattır. Kendini merkeze koymuş. Hanımın, çocuğun: o da insandır. Hanımın bu dersi dinledi mi? Yok. Bu dersten gelen fazilet ve kemalât senin sözlerine, davranışlarına yansıyacak. Bu davranışı ondan da beklemek zulüm değil mi? O böyle bir dersi dinlemedi ki ondan bu davranışı bekliyorsun. Yani kendine yakışır kişi arama. Sen sana en büyük baş belasısın. Başkasının da nefsi var. Senin istediğin gibi nasıl olacak? Sen istediğin gibi misin kendine? Kendinle kavgalı değil misin? Her

şeyi kendine bakan yüzüyle muhakeme ediyor. Bu evin belası. Mesela birbirimize su-i zanlar da öyle oluyor. Senin nazarında o kelam, o davranış şöyle anlaşılıyor. Onun dünyasında öyle yok. İnciri bilirsiniz. Bildiğimiz yemiş. Gidin Hatay'a, "*bu incir kaç para*" deyin, bakalım ne yapıyorlar! Hurma mesela. Arabistan'a gidin ve "*bu hurma kaç para*" deyin, tepsiyi kafana geçirir. Kelamlara, tabirlere toplumda yükledikleri örften örfe, kültürden kültüre değişiyor. Onlar incire başka mana veriyormuş. Ne diyecekmişiz? Yemiş. Yani ben merkezli yaşamaktan çıkmamız lazım. Evdeki cehennemin sebebi bu.

- *Kendini merkeze koymuş. Küçük dünyasını umumî dünya zannetmiş. Umumî sistemin işlevinden, gayesinden haberi yok. Yalnız kendine bakan tarafıyla düşünüyor, fark ediyor ve yorumluyor.*
- *Bir de aynada, zahirde, vitrinde görünene göre düşünüyor, fikir üretiyor, ahkamlar koyup çıkarıyor.*
- ***İşte bu iki sıfatları bir araya gelince içsel zanları aktif oluyor.***

Siyasette başta bu. Figürlere bakıyor. Artistlere bakıyor. Tiyatrodaki artistlere bakıyor. 1: tiyatroda oynayanlar var. 2: o tiyatroyu yazanlar var. 3: yazanlara yaz diyenler var. Siyasette de hepsi figür, malzeme, vitrin adamlar. Arkasında olanlar var. Arkasında olanları oluşturanlar var. Onları anlamasan zahirle sen perişan olursun. Ondandır ki diyor Üstad, kendi dimağını, kalbini, ruhunu yönetmekten aciz insanlar kalkarlar şu devleti, bu devleti yönetmeyi düşünürler. Asl-ı vazifesini unuttuğu için, işgal altına giriyor. Çünkü bu sefer zındık zihniyetler oturuyor.

- *"Bir mü'minin hakkında iyi düşünceler besleyip de yanılmak, kötü zanda bulunup da isabet etmekten daha hayırlıdır." (İmam-ı Gazalî r.a.)*

Hüsn-ü zanda isabet etmemek, su-i zanda isabet etmekten daha hayırlıdır.

Dertlerimizden çıkmak ne kadar zor değil mi? Allah için hiç zorluk yok. Peki Allah niye yapmıyor? Musibet zannediyoruz, halbuki musibet değil. Musibet; musibet değil. Dertler bana derman imiş. O dert zannettiğin şey kalkarsa, dermanın kalkıyor. Seni ayakta tutan odur.

Sual: İnsan kendi zannına düşebilir mi? Mesela birisi hakkında yaptı, sonra kendisi onu yaşadı.
Elcevab: Hadis var bil-mana: "Diğer bir Müslümana yaptığı su-i zannı kendisi yaşamadıkça ölmez."

- *"günahlardan gelen → yaralar ve*
  yaralardan hasıl olan → vesveseler"
  vesveselerden kuvvet bulursa → zanna dönüşür.

Vesvese kalbin etrafında. Mesela şeytan, "*abdestin yok, imanın yok*" diyor. "*İmanın yok*" dedi, kalb kabul etmedi. Dimağa gönderiyor. "*Ya hakikaten imanım gitmişse?*" Bu sefer vehim aktif oluyor. Vehim; dimağda. Vehim kuvvet bulursa → zanna dönüşür.

Allah'a su-i zan ediyoruz. "*Allah imanımı aldı*!" Allah almadı imanını. Niye su-i zan ediyorsun? Allah imanını aldığını nerden biliyorsun? Serseri şeytan söylüyor. Yani farkındalık olması lazım. Şu beden denilen memlekette 18 bin tane karakter yaşıyor. Hepsi farklı farklı. Temelde üçe indir: benim nefsim, benim ruhum, ben diyen ben. Bu üçe indiremezsen vesveseden kurtulma şansın yok. Hastalıklarda da öyle.

- *Şeytan vesveseyi kalbe atar.*
  İnsanın → hodgam olması ve → zahirperestliği ile } *vesvesesi zanna dönüşür. Sonra şeytanın sözünü kendi kalbinin sözü zanneder.*

- *"İşte telkinat-ı şeytaniyenin eseri olan şu zanlardan ürkerek…" (S:277)*
  - *Zanlar → telkinat-ı şeytaniyedendir. Nasıl ki bir insan bir insanı nasıl telkinatla ikna veya hipnoz ederse, şeytan da aynen böyle ısrarla telkinatta bulunuyor. Şeytanın en büyük özelliği; ısrarla, usanmadan, ümidi kesmeden telkinatta bulunuyor.*

Zel-zel-e. Aslında bir şeyin tekrarı demek. Saat gibi. Tık-tık-tık. Aynı şeyi tekrar etmenin adıdır zelzele. Ves-ves-e. O da tekrardır. Şeytan tık tık hiç üşenmiyor. "*Namazın olmadı, namazın olmadı, namazın olmadı*" → tık-tık tık. Şeytan bana da diyor namazda: "*Abdestin yok*." Ben de ona: "*Olsun, ben zaten abdestsiz kılıyorum*." diyorum. Hiç meşgul olmuyorum. "*Belki*…" beklisi yok. Bakıyor ki ben ondan daha serseriyim, gidiyor. Bir delil, bir emare, bir burhan, bir ipucundan çıkmayan bir işaretin hiçbir değeri yok, onu hiç kâle almam. Veya "*aç, aç, bak o videoya, bir şey olmaz ya*" diye telkinat yapar şeytan. Senden hiç ümidini kesmiyor. Bizim kâle almadığımız bir adam, bizden hiçbir zaman ümidini kesmiyor. En büyük ümidi → senin aileni dağıtmak, boşamak. Sana içki içirmek değil. Sana zina yaptırmak değil. Şeytanın en büyük hedefi seni hanımından boşamak. Su yumuşaktır, kaya sert. Ama kayaya su vura vura kayayı oyuyor. Sebebi → telkin.

- *Zan → Şeytan ilk önce vesveseyi kalbe atar. Kalb kabul etmezse, yukarıya dimağa atar. İlk önce tahayyüle sonra tasavvura kadar tesir edebilir. Eğer vesvese kabul görürse, tasavvurda zanna dönüşür.*

Mesela "*imanın yok*" diye vesvese kalbe geldi, kalb kabul etmedi. Yukarıya dimağa geldi ve "*ya gitmişse*" dedi. Bir sürü delillerim var, diyorsun. Bir kere namazdayım. Namazda olmak, imanın delilidir, bitti. Evde yatsı namazını hiç tek başına kılmıyor musun? Sabahı kılmıyor musun? Sabah ve yatsıyı münafıklar tek iken kılmaz. Sabah ve yatsıyı kılıyor musun tek iken? Bu imanın alametidir. Eğer "*hakikaten olabilir mi ya*" dersen o düşünce zanna dönüşür. Allah'a zannediyorsun. "*Allah imanımı aldı*" diye su-i zan ediyorsun. Allah imanını almaz. Allah kötü düşünceleri, vesveseleri, vehimleri verir mi bir Müslümana? O zaman vesvese ve vehimler → Allah ve meleklerinden kaynaklanmıyor. **Allah ve melekleri vesvese ve vehimleri, zanları üretmez sana**.

Sual: Ama Kur'an'da "*yaprak bile O'ndan habersiz kıpırdamaz*" diyor?

Elcevab: İşte o sistemi aktif ediyor, o da bir esma. Tabii ki kıpırdamaz. Şeytan ne yapıyor? Zanlar veriyor. O da mühlet veriyor. "*Git bakalım*" diyor. Çünkü şeytanın vücudunda 1-makasıd-ı hayriye-i külliye ve 2-kemalât-ı insaniye var. Şeytan niçin yaratılmış, niye musallat olmuş sana? Kafire musallat olmuyor! Risalede "*ehl-i imana musallat olur*" diyor. Niye insanlığa demiyor? İnsana değil, ehl-i imana musallat olur diyor. Çünkü şeytanın vücudunda 1-makasıd-ı hayriye-i külliye ve 2-kemalât-ı insaniye var. Makasıd-ı hayriye-i külliye ne demek? Küllî hayırlı maksadlar. Çekirdeğe toprak musallat olmasa, su çekirdeği çürütür. Mesela yüz tane çekirdeği toprağa attık diyor Üstad. 90'ı çürüdü, 10 tanesi ağaç oldu. 90'ı çürüdü, diğerleri de çürür zannıyla toprağa koymasak…. oysa bir tane ağaç çıksa, 90 tane çekirdeğin telef olmasını karşılar. O zaman insanı insanlık makamına çıkarıyor.

- *Vesveseyi kalbe atar. Akıl kabul etmezse… Dimağın tahayyülüne atar… Tahayyül etkilenirse… Dimağın ikinci mertebesi olan tasavvurun "tevehhüm" sıfatına atar.*

  Tevehhüm → tasavvurun içinde.
  Tevehhüm etkilenirse → tasavvuru etkiler.
  Dimağın ikinci mertebesi olan tasavvur etkilenirse, o vesvese burada zanna dönüşür.

Dimağı soğan kabuğu gibi düşünün. En dışında tahayyül. Sonra içeriye doğru tasavvur, taakkul, tasdik, iz'an, iltizam, itikad. Zan; tasavvurda. Tevehhüm; vehim, düşünceler.

Bu anlattıkların sizsiniz. Gazete gibi okumayın. Bir bilgi vermiyorum. Kendinizi keşfetmeye, bu beden denilen vatanda dostunuzu, düşmanınızı tanıyıp kime, nasıl mücadele edeceğinizi öğreniyorsunuz. Yoksa hap içeceksin. **Bu ders → sensin!** Bir bilgi aktarımı değil, kendini keşfediyorsun! Bilsen de bilmesen de olur cinsinden değil. Zanlar duman ediyor. Zanlarımızdan dolayı kalb krizi geçiriyoruz. Zanlarımızdan dolayı aile hayatımız sarsılıyor. Zanlarımızdan dolayı Allah'a su-i zan ediyoruz. Zanlarımızdan dolayı ölüm ödümüzü patlatıyor. Kâbushaneye dönmüş kabir. Oysa dünya zindanından cennet bahçelerine geçiş olan bir şeyden ödümüz patlıyor.

Vesveseyi kalbe attı: abdestin yok, imanın yok. Kalb kabul etmedi, dimağa attı. Dimağda tahayyül şekillendirdi. Sonra tasavvur düşünceye dönüştürdü. Düşünce şeytanı kabul ederse, "*hakikaten doğru mu acaba, bir abdest alsam mı*" zanna dönüşür. Kâle aldığın → zanna dönüşür. Aldığımız doğru bilgileri uygulamazsak → zan ve vesveseye dönüşür. İmam-ı Azam diyor ki: "*Ağızdan gireni kontrol edemeyen, bu alınanın hangi yolla çıkacağını da kontrol edemez.*" Çünkü geleni kontrol edemediğin zaman, o hangi yolla çıkacaksa, o yolları kontrol edemezsin. Mesela helal yemeği fazla yersen nedir? Haramdır. Doyduktan sonra yemeğe devam etmek. Ya bir de bu yemek haramsa! Kontrol edemezsin…

Sual: Vesveseyi kalb kabul etmeyince şeytan dimağa atıyor dedik. Kalb kabul ederse ne oluyor?
Elcevab: O zaman zaten merkezi işgal etti.

Sual: Eylemde nasıl oluyor?
Elcevab: Mesela bir adam leylimley, hiç doğru bilgi yok. Saldım çayıra, Mevlam kayıra yaşamış. Bir tek mübarek gecelerde Allah'ı hatırlıyor, kayınvalidesi 1985 de hacca gitmiş diye takvalı Müslüman sayıyor kendini. Böyle bir tip düşün. Şimdi bunda vesvese dimağa çıkmaz ona. Kalbde direk giriyor adama. Onda artık hak batıl, batıl hak oluyor.

Sual: Dimağ; bekçi-i iman ya?
Elcevab: Dimağı tarumar edince, bekçi kalmıyor ki. Vesveseyi kalbe attı. Senin kalbin kabul etmez. Kâle almıyoruz ki biz. Mesela senin içinden bana karşı su-i zan çıksa; bu adam bunu takip ediyor bununla. Ama sen "*dur*" diyerek karşısına alternatif çıkartıyorsun. Çünkü daha önceden bu adam hakkında tasavvurun var.

Sual: Şimdi o dimağıma mı gitti o zaman?
Elcevab: Evet. Çünkü kalb kabul etmedi. Dimağa gitti bu sefer. Çünkü kalbin itti. Akla gittiğine delil şu: gelen zanna mukabil fikirler üretmeye başlar. Bu, kalbin kabul etmediğini gösteriyor. Kalbin sıkılması, kabul etmediğini gösteriyor.

Sual: Adam yolda giderken yerdeki cüzdanı hiç düşünmeden aldı, kendine helal bildi, gitti. Direk kalb yuttu mu bunu?
Elcevab: Dimağ yok. Dimağsız kalb. Hutbe-i Şamiye 77: "*İnsanın fiiliyatı, kalbin ve hissin temayülatından çıkar.*" Mesela namaz bilgisi var ama namaz bilgisi hisse dönüşmedi. His; vicdanda. Kalb denilen sistem; aküdür. Sağlam olursa, namaz marşı hemen çalışır. Eğer kalb zayıf bir akü ise; zor çalışıyor marş, nerdeyse itecekler arabayı. Öyle bir akü ki, bitmiş ama sıfır değil. Bunda namaz bilgisi var: İmam Hatip mezunudur, Hafızdır fakat o namaz bilgisi hisse dönüşmemiş. Bunun namazı olmaz. Kılamaz. Rahatsız bile olmaz. Mesela siz, ezan okuduktan sonra vakit geçtikçe rahatsız olursunuz. Hele yatsı namazında! Namaz vakti gelip de, namazı geçirdiği halde, kılmamaktan hiç rahatsız olmuyorsa, olmuyordur. Namaz vakti geldi, ezan okundu, rahatsız oluyorsan → iman vardır demek. Amel; imandan bir cüz değildir. Dört mezhepte bu birdir. Ahmed İbn-i Hanbel her şeyde ittifak, namazda hariç dedi. Ahmed İbn-i Hanbel Hanbeli mezhebine göre hem Hadis-i Şerif, hem de Hadis-i Kudsî koyuyor: "*Namaz → imanın alametidir.*" Namaz var → iman var. Namaz yok → iman yok.

Nokta-i Nazar: Vesvesenin dimağa gelmesi imanına delildir, çünkü kalb kabul etmedi.

- *Zan; dimağı bloke eder.*

Bu dersten gayem: Düşüncelerimizi, hislerimizi, fiillerimizi kontrol edebilmek adına bu beden sisteminde dostlarımızı, düşmanlarımızı tanımak. Burada kimler var, kim ne yapmak istiyor! Düşmanımızla mücadele etmek istiyoruz ama düşmanı tanımıyoruz.

Mesela vehmi bilmiyoruz. Bugün insanoğlunu inim inim inleten, psikoloji hastalıkların sebebi -mesela birinde duygu kontrolsüzlüğü var diye hap içiyor, diğeri davranış bozukluğu var diye hap içiyor, diğeri de uyku bozukluğu var diye hap içiyor- işletim sistemi olan tasavvurunu tanımıyor. Bize sıkıntı gelmiyor mu sanki? Ya kontrol ediliyorsun, o seni kontrol ediyor. Veya sen onu kontrol ediyorsun. **Kontrol edemediğin her düşünce → seni kontrol ediyor demektir**. Hâkim değilsen, mahkumsun. Ortası yok. Tanımadığın her şey → seni kontrol ediyor. Vesvese Risalesinde "*Tanısan, gider*" diyor. Tanımasan, gelir. Bu derslerle, bu mevzularla uğraşıyoruz, çünkü hâkimiyeti almak istiyoruz. Sizin de hâkim olmanızı istiyorum. Dimağımıza hâkim olursak, at gibi kullanırız.

Şimdi hatırıma gelen bir Hadis: Allah Resulü gece hanımıyla giderken, Sahabelerle karşılaşıyor. Sokak karanlık, lamba yok. Sahabelerle konuştuktan sonra hanımı Ayşe'ye "*burada dur*" deyip tekrar o sahabelerin yanına koşuyor ve "*Ey Ashabım! Bu benim helalim olan Ebu Bekir'in kızı Ayşe'dir.*" diyor. "*Estağfirullah Ya Resullah! Sana su-i zan mı edecektik?*" Allah Resulü asm cevaben: **"*Müslümanın şe'ni odur ki, su-i zan etmez ama su-i zanna da vesile olmaz.*"** Sahabe böyle düşünür mü? Düşünür, çünkü Sahabede de şeytan denilen işletim sistemi hala var ama kontrol altında.
***Zaruretler olmadıkça*, su-i zanna vesile olmamak lazım**.

Şeytan bile Allah'tan ümidini kesmedi. Ne halde olursanız olun, nereye düşerseniz düşün, Allah'tan ümidinizi kesmeyin. Kur'an-ı Kerim'de mealen: "*Allah'tan ancak kafirler ümidini keser.*"

29.10.2016
Zeytinburnu/İstanbul

ZAN-14

Konumuz; kişinin bu dünyadaki hem Cennetini hem Cehennemini oluşturan sistem, zemin → Zan. Nedir ki, buhrana giriyoruz? Nedir ki bazen bulutun arkasına uçuyoruz? Bazen de mağmanın dibine iniyoruz. Zan, Kur'an'da bayağı geçiyor. Mesela "*Zannın azından da çoğundan da kaçının*" diyor Allah. Ama o da olmasa, insan yaşayamaz. İnsanı hayvanlardan ayıran en büyük özelliklerden bir tanesi de zan. Hayvanlarda zan yoktur. İnsanda var bu sistem.

Zan *(lügat):*

- *Kişiyi örten örtüsü.*
- *Umumî zannettiği hususî dünyası.*
- *Dimağımızdaki tasavvurlarımız, düşüncelerimiz.*
- *Zanlar berzahtır.*
- *Zannın ifratı → su-i zandır. Tefriti → zihnen hiçbir şeyle meşgul olmamak.*
- *Zan; kurguladığımız dünya.*
- *70 bin perde; zandır.*

Yani kişiler arasındaki ilişkiyi derecelendiren; zandır. Allah hakkındaki düşüncelerimiz; zandır. Zansız olan tek yegane Allah'tır. Peygamberin asm dahi zannı vardı. Mi'raca gittiği zaman gördüğü hadiseyi, dünyada öyle iman etti ki, gözü yalanlamadı, kalbi şaşırmadı. A, Allah Allah, bu nedir? demedi. Tabi canım, böyle olması lazımdı tarzında öyle bir yakîniyeti vardı ki, gördüğü ile yakîniyeti, imanı aynı. Şaşırmadı, yanılmadı. Yetmiş bin perde, yani bizim eşyayı örten halimiz, ahireti örten halimiz. Ahireti zanlarımız örtüyor. Allah'ı yorumlayan; zanlarımızdır.

- *Hidayet → hicabın kalkması. Hicaba; zan deniliyor.*

Ne zaman kalkar? Risale-i Nur'un hizmeti iki ana temadan gider. Bir tanesi raydır, diğeri trendir. İman hizmeti: Sözler, Mektubat, Lem'alar, Şualar. Bunlar tren. Raylar ise o trenin nereye gideceğini, yönü ne olacağını, nerelerden geçeceğini, güzergâhını belirler. Raylar da Lahikalardır. Bu Lahikalara yapışan → istikametli olur. "*İhdinas sıratal müstakim.*" İstikametli olan → hidayettedir. Hidayet → ruhun cennetidir. Toparlıyorum:

- **Risale-i Nur'a sadakati olan → istikametlidir.**
- **İstikametli olan → hidayettedir.**
- **Hidayette olan → ruhun cennetindedir**.

İlmiyle dalalete gidenlerle tarih doludur. En başta Karun'dur mesela. Bel'am bin Bâûrâ'dır mesela. Ebu Cehil'dir mesela. Adı aslında Ömer-ül Hişam'dır ama o kadar mucizeler gördü ki, Ebu Cehil denmiş, cahillerin babası.

- *Namus; zandır.*

Anlayışımız, bizi biz yapan.

- *Zanlarımız; Allah-u Ehad zeminimizi oluşturuyor.*

Yani Allah anlayışımızı. Hani "düşündüm, hatırıma geldi" diyorsun ya, onu hangi zeminde değiştiriyorsun? Zannımızı etkileyen: anne-babamızın nikâhı, anne-babamızın bize yedirdiği helal-haram, anne-babamızın bize verdiği eğitim, örf ve anane, aldığımız kültür. Bunlar, zanlarımızı oluşturuyor. Zan acayip bir şey. Kötü düşünürsün, olur dünyan cehennem. Allah hakkında su-i zan edersin, olur dünyan cehennem. Kabir ve ölüm korkusunu zanlarımız oluşturuyor. Oysa ölüm, Üstadımızın dediği gibi, gözüktüğü gibi değildir. **Ölüm korkusu nedir?** Geçmiş günahlarımızın korkusudur. Geçmiş günahları bir araya gelirse, insanda ölüm korkusu gözükür. Niçin bazıları düğün gecesi demiş ölüm gecesine? **Peki Allah korkusu nedir?** Allah'ı kaybetmekten hasıl olan havftır. Korku değil, havf. Allah'ı kaybetmek zannından geliyor. Ölüm korkusu; geçmiş günahların sorumluluklarından gelen haldır. Çünkü eğer insanın geçmişi güzel olursa, geçirmiş olduğu hayata kavuşmak ister. Mesela ben geçmişimden korkmuyorum. Onunla yüzleşmekten korkmuyorum. Ümitle yaşattırıyor beni. Doğru yaşarsanız, birkaç yıl sonra dünyada bile meyvesini alırsınız. Dünyada en lezzetli şey ne biliyor musunuz? Allah ile ve ahiret ile ümitli yaşamaktır. Bundan daha ileri ben hiçbir şey bilmiyorum.

- *Musa as bile hakikatteki durumu bilmediği için Hızır as'a su-i zan edip "niçin öldürdün" dedi.*

Kur'an'da geçiyor. Hakikat-ı hali bilmeyince, hemen zanna geçti. Niçin öldürdün, dedi. Oysa güzel bir şey yapmıştı.

- *İlmin içinde zan var. Mahluk olan ilimde.*
- *Zandan da zannetmen lazım. Vesveseden vesvese, vehminden de vehmetmen lazım.*

Mesela vesveseden kurtulmanın yolu nedir? Vesveseden kurtulmanın yolu, kurtulmaya çalışmamaktır. Çünkü olmayan bir şeyi taleb ediyorsun. Olmayan kara kediyi karanlık odada aramak ne ise, vesvesenin gitmesini istemek de böyle bir şeydir. Yaban arılarına benzer? Uğraştıkça musallat eder sana. Odundan dumanı çıkartabilir misiniz? Çıkartırsanız odun olur mu? İnsandan da şeytanı çıkartamazsınız. Vesveseden kurtulmanın yolu → kurtulmaya çalışmamaktır. Zannı da zannedersek → zannın şerrinden kurtuluruz. Vesveseden vesvese etmek ne demek? Namazından, imanından vesvese ediyorsun. Vesveseden niye vesvese etmiyorsun? Şüpheleniyorsun. Şüpheden niye şüphe etmiyorsun?

- *Korkuların, endişelerin zeminidir; zan. Havfta; zan yoktur.*
- *Zan kuyusuna düşmemek, cehenneme dönüşmemesi için → kendini unutmayacaksın. Âfâka dalmayacaksın. Umumî dünyanın bir derece sabitliğine bakıp kendi hususî dünyanın da onun gibi yavaş aktığını zannedip karıştırmayacaksın.*

- *Ehl-i gaflet ve ehl-i dalaletin zahiri tantanalı, suni zinetlerine bakıp, aldanıp taklit etmeyeceksin.*
- *Umumî dünyaya tecelli eden esmaların bil-kuvve sende de cereyan ettiğini unutmayacaksın.*

Yani ağaçta ne varsa, çekirdekte de aynısı var. Allah'ın dışında on sekiz bin alemin aynısı sende de var. Bunu unutmayacaksın.

- *Kendine sahiplenirsen, umumî dünyayı da sahiplenmek zorunda kalacağını unutmayacaksın. Kendine ne kadar sahiplenip vücud rengini verirsen, o nisbette umumî dünyaya da sahiplenip vücud vermeye mecbur olacağını unutmayacaksın.*

Umumî dünya, hususi dünya: Umumî dünya derken mesela otuz senelik İçerenköy hiç değişmemiş, bazı yerleri. Ama ben değişmişim. Yani o değişmedi, ben de değişmedim, zannetmeyeceksin. Bu milletin %90'ının umumî dünyadan haberi yok, kendi hususî dünyasını umumî dünya zannediyor. Kurgulamış bir küçük dünya, onun içinde yaşıyor. Biz de çoğunlukla öyleyiz. Mesela sokakta kendi kendine konuşup gülene rastlarsın. Kendi kendine yaşıyor. Veya telefonda veya oturmuş masaya, bir dünya var. Mesela ömrünü doktorluğa vermiş, okumuş, akşama kadar hastalarla meşgul. Zanlarımızı ve bizim küçük hususî dünyamızı hayal ettiklerimiz ve düşündüklerimiz oluşturuyor. **Umumî dünyaya nasıl geçeriz?** Vahye ne kadar muhatab olursak. Vahiy; umumî dünyadan bahsediyor. Bu sözü dışarıya atmayın. Ben de bazen kendi dünyamı umumî dünya zannediyorum. Her şey belli, her şeyi biliyorum, ihata etmişim, her şey yerli yerinde. Hayır, senin gördüğün gibi değil burası. Benim gördüğüm gibi değil burası. İnan değil. Allah böyle görmüyor. Büyükler böyle görmüyor. Okuyanlar böyle görmüyor. Kendini keşfedenler böyle görmüyor. Mesela adam ağaca bakıyor, mobilya hatırlıyor. Ağaca bakıyor, bu kış odun çıkar diyor. İyi bir kereste olur, diyor. Başka bir adam bakıyor, çocuklara güzel bir salıncak olur, diyor. Bir adam da bakıyor, Allah'ı tefsir ediyor, diyor. Allah'ı çözüyor onunla, Allah'ı tanıyor. Farkı görüyor musun?

- *Dertlerin, kendine vücud rengi verme nisbetinde olduğunu unutmayacaksın.*

Dertlerin mi var? Kendine vücud rengi verdiğin için oluyor. Sahiplenmeyeceksin. Sen, senin değilsin. O Allah'ındır. Biz kullanıyoruz. Ev sahibi gibi otururs an bedende, çıkması zor olur. Kiracı gibi otururs an, çıkması kolay olur. Yani bu hayatına beka vermeyeceksin.

- *Alem içinde alemini açmaktır; zan.*

Yani bu alem içinde kendi hususî dünyanı açmaktır, perdesini açmak.

- *Mevcud olanı farklı yapandır; zan.*

Yani herkesi farklı yapan; zandır. Herkes niye farklı? Sen-ben niye farklıyız? Sebebi → zan. Yani kendini ve mevcudatı yorumlamak. Hatta Cenab-ı Hak bil-mana Hadis-i Kudsî'de: "*Beni tanımak mı istiyorsunuz? İlk önce kendinizi tanıyın*". **Allah'ı tanımanın miktarı ve seviyesi ve kalitesi → kendini tanımanın miktarı ve kalitesine bağlıdır.**

Sen kendini tanımasan, tanıman gerekeni nasıl tanıyacaksın? Biz kendimizi tanımıyoruz. Allah, bizim için nedir? Bunun cevabı: "*Sen sana nesin?*" Kendisiyle barışık olmayan bir insan düşünün. Kendisiyle kavgalı, kendisini sevmiyor. Seninle nasıl barışık olacak? Kendisini sevmiyor, kendisi kendisiyle huzursuz, başı kendi başıyla belada. En büyük bela aklı olmuş. Düşünceleri cehenneme dönüştürmüş. Böyle iki tane sakat, iki tane sorunlu kişinin evlenmesiyle huzur mu olur? Kendini idare etmekten aciz, seni mi idare edecek? Düzelir diye maceraya yelken açmayın sakın evlilikte.

- *Maziyi istikbal, istikbali mazi yapabilendir; zan.*

Geçmişini şimdi yaşattıran → zandır. Hz Ali ra: "*Ahiretin üstü açılsa, yakîniyetim ziyadeleşmez.*" Zannını kaldırmış. *Çıkart kendini aradan, zâhir olsun Yaradan!* Bu zandır.

- *Halde hem maziyi hem istikbali, fikir, his ve hâletlerini yaşattıran; zandır.*

Üç zamanı aynı anda yaşarsın. Mesela içinde doğan bir tatlı hal olur bir derste, bir sohbette, namazda. Huzur olur. Zanlar ne kadar kalkarsa, çöken koyu sis kalkar ve o kadar önümüzü görürüz. O sis; zanlarımızdır. Başımızın belası, başımızdır. Düşüncemizin belası, düşüncelerimizdir. Zandan zannedersek, vesveseden vesvese edersek, şüpheden şüphe edersek → şerrinden kurtulur, hayrına nail oluruz. Dertler bana derman imiş!

Zan olmasaydı, insanın fikirleri, düşünceleri, hisleri sabit olurdu:

- *İnsanın donuk olan fikirlerini, hislerini, duygularını ve latifelerini kanatlarını açan, insana bu vesile ile zenginlik katan, farklı düşünme ve hissetme duygularına ve letafetlenmesine veya kasavetlenmesine sebeb. Aynı zamanda malzeme ve zemin olmaktır; zan.*

İnsanın donuk fikirleri var. Donuk şu: mutfak-tuvalet-yatak-iş veya okul. Fikri bu kadar. İşin aynı, evin aynı, mutfakta doldur, tuvalette boşalt. Hep aynı şeyi yapıyor. Donuk fikir budur. Fikirlerini, hislerini, duygularını, latifelerini donukluktan çıkartan, ufuk açan, hazır zamanın dışında düşünme, Allah ve ahireti düşünmeye sebeb olan; zanlardır. Sana zenginlik katan; zandır. Zan olmasaydı, ilim olmazdı, çünkü araştırma yapılmazdı. Şüphe olmasaydı, heyecan olmazdı, araştırma olmazdı, deliller olmazdı. Deliller araştırılmazdı. Zan olmasaydı, insanın fikirleri, düşünceleri, hisleri sabit olurdu! Mutfak-tuvalet-yatak-iş → seni buradan çıkartan zanlardır. "*Şuraya gideyim, bir sene sonra şurada olmam lazım*" gibi zanlar insanı aktif ediyor. Yani **dünyada iken ahireti sana düşündüren; zanlardır**. Çünkü insanın en büyük sorunu kabirdir. Kabir çözülmedikçe, insanoğlunda huzur yoktur dünyada. Kabir çözülmedikçe, kabir izah edilmedikçe, şu kefen ve mezarlık izah edilmedikçe aleminde → huzur yoktur. Ne yaparsan yap. Kabrin yaşı da yok. 13 yaşında kanser olmuş çocuğu gömmüşüm. Ölümün yaşı yokmuş. Ölümden korkma, günahlarından kork. Ölüm korkusu, geçmiş günahlardır. Namerdim bugün ölüm gelirse, yok dersem. Nasıl diyebiliyorum? Elhamdülillah, rezillikleriyle beraber hayatımda din ve dava vardı. Allah'ın davasını samimi dava edinmiştim. Verdiğim sözden dönmedim. Namazımı kıldım, orucumu

tuttum. Risale-i Nur'umu ve Kur'an'ımı okudum. İnsanların imanı kurtulması için gayret ettim. Şimdi de onun ekmeğini yiyorum. Bugün ölüm gelse, terhis olacağıma inanıyorum. Dedim ya dersin başında: en mutlu insan, özeneceğiniz insan, Allah ile ve ahiret ile ümitli yaşayan insandır. Onlar ölmeden ölmüşler ve Cennete gitmeden Cennete girmişler. "*Fedhuli fi ibadi vedhuli cenneti.*" Cennete gireceksin demiyor. **Gir** Cennetime diyor. Hazır zaman kullanıyor. İman; insanın hususî Cennetidir. Şu anda lezzet yok mu sizde? Bir huzur yok mu? İşte bu. Bunun yedi katını düşün, beş katını düşün. Şu hâletin üç katı olsa, ölümden çekinir misin? Ölüm; terhistir, tebdil-i mekandır, tahvil-i vücuddur, ıtlak-ı vücuddur. Hizmetten, mükafata dönmektir. Asl-ı vatana uçmaktır. Rabbine kavuşmaktır. Allah'tan uzak yaşamadık ki, kavuşmaktan korkalım. Allah'tan uzak yaşamayınca, kavuşmaktan niye korkacaksın? **Zaten ayrılmadın ki, kavuşasın**. Doğru yaşamak lazım. Doğru yaşamak için doğru insanlarla, doğru yerde, doğru iş yapacağız. Allah aşkına, şu asırda nerde oturuyorsunuz? Böyle bir yerde, İçerenköyde, dünya ve ahiretinizin huzuruna vesile olacak dersanedesiniz, biliyor musunuz? Mehdiyetin limanı, karargâhı. Ne kadar şükretsek azdır. Allah Resulü "*İlim meclisi Cennet bahçelerinden bir bahçedir*" diyor. Cennet bahçelerinde vefat edeni Allah'ın rahmeti cehenneme atar mı? İlim meclislerine cennet bahçeleri diyor. Buna sebebiyet veriyor. Bunun kıymetini bilmek lazım ki, Allah elimizden almasın.

- *Dünyayı ahiretin üstünde tutmaya diretendir; zan.*

Dünya için "*ahiretin üzerinde tenteneli perdedir*" diyor. Bu tenteneli perde; zandır. Zan kalkınca, sanki orayı yaşıyorsun. Zanlar azaldıkça, Allah ve ahiret hakkında (beni kesecek, cehenneme atacak gibi Allah'ı Cumhuriyet savcısı gibi düşünmesen, rahmet-i İlahiyenin celbine sebeb olacak işlerde, yerlerde olunca, Allah hakkında Peygamberimiz asm dediği gibi "*nihayetsiz hüsn-ü zan*" edince, Allah ile ve ahiret ile ümitli olursun. Niye "*Allah beni cehenneme koyacak*" vs böyle düşünüyorsun? Ne zorun var? Allah beni inşallah affedecek, bana "*kulum*" diyecek. Diyeceğine delilim, seni buraya koymuş. Allah hakkında böyle hüsn-ü zan edeceksin. Allah hakkında hüsn-ü zan edince, bu hâletin değişiyor. Şu andaki hâlet (müjde vereyim size) buralı değil! Burada orayı yaşıyorsun. Çünkü bu huzur ne baklavadan geçer ne de etten geçer. Yani şu andaki huzurun yemekten, gezmekten gelmez. Özür dilerim, affınıza sığınıyorum, şu andaki huzur cinselliğe de benzemez. Hazır olmadıkça Zat-ı Zülcelal sende bu huzur olmazdı. Ne demek biliyor musunuz şu andaki huzur? Burada orayı yaşıyorsun. Yaşatıyor Allah. Bir müjde daha vereyim: Allah ahiretin üzerini kabirle, kefenle, mezarlıkla kapatmasaydı, ahiretin güzelliklerini insanoğlu görseydi, çabuk geçeyim diye bir tane insan kalmazdı, intihar ederdi. Zira bir kıza kavuşamamak, bir fabrikayı batırmaktan hasıl olan elemden kurtulmak için… bir kız için intihar eden insan, hurileri görse ne yapardı? Allah'a nihayetsiz hüsn-ü zan edin ama Cenab-ı hak şuna da dikkat edin diyor Kur'an'ında: Şeytan sizi aldatıp da, Allah'ın rahmetini kendisine uydurmasın. Yani namaz yok, niyaz yok, Allah'ın rahmeti var. Olmaz!

Dünya, senin ve benim zannettiğimiz gibi değil. Burası koridordur, kavşaktır, tenteneli perdedir. Ders okudukça, kitap okudukça, geldikçe, tefekkür ettikçe → o tenteneli perde kalkıyor. Çoğu zaman ben bu dünyaya alışamadım. Ve ahiret noktasında burası

çok keyiflidir. Yoksa vallahi ahiretsiz dünyada bir an bile yaşamak cehenneme döndürür. Allahsız ve ahiretsiz Allah'ım beni bir an yaşatmasın! Sizi de yaşatmasın. Cehennemin ta kendisidir. Ahiret için, dava için, İslam için yaşamak lezzet veriyor. Ölmek de keyif veriyor ki, Allah şehid ediyor. Dünyayı ahiretten üstün tutan; zandır. Ahireti dünyadan üstün tutan; hüsn-ü zandır. Su-i zan ettiren; şeytandır. Belki bazılarınızın içinden şöyle geçiyordur: Ne anlatıyor ya, bol keseden atıyor. Bunu işte şeytan söylettiriyor. İşte bu su-i zandır.

- *Aynı zamanda ahiretin üstünde tenteneli perde olan da; zandır.*
- *Soğuk, dar, karanlık ve kimsesiz olan bu dünya hayatının üstüne seni çıkaran veya şu yaşanan dünyayı sana cehenneme çeviren; zandır.*

Üstad kabrin dört sıfatını söylüyor: soğuk, dar, karanlık ve yalnız. Dünya da böyledir. Eğer seni anlayan veya hâletine merhem olacak, gördüğün zaman seni rahatlatan, konuştuğun zaman sana ufuk açan dostun yoksa, bu dünya cehenneme döner. Gördüğün zaman seni rahatlatan, konuştuğun zaman seni ferahlatan → o senin Cennetin gibidir. **Sohbet-i ihvan, tilavet-i Kur'an, münacat-ı Rahman**. Allah Resulü de sıkılırdı. Nasıl çözerdi? Sıkıntılar çeşitlidir, mesela hastalık sıkıntısı ayrı, ihanet sıkıntısı ayrı. Namazı geç kılmanın sıkıntısı ayrı. Allah Resulü bir sıkıntının çeşidini namaz kılarak mukabele ederdi. Başka bir sıkıntıya Kur'an okurdu. Başka bir sıkıntısına hanımıyla sohbet ederdi. Başka bir sıkıntına Ebu Bekir Sıddık ra ile sohbet ederdi. Başka bir sıkıntısına vakti olmadığı halde Bilal-ı Habeşi'ye ezan okuturdu. "*Bir ezan oku da rahatlat bizi*" derdi. Başka bir sıkıntısına sahabesine Kur'an okuturdu. "*Estağfurullah ya Resulullah. Kur'an size geldi.*" dediği zaman "*Evet ama ben de başkasından dinlemeyi severim*" dermiş. Biz de bunlardan bir tanesine sığınacağız inşallah.

Şeytan vesvesesiyle namaza giriyor ama dua anında giremiyor. Dua yapabiliyorsan, şeytan yoktur. Onun için sırr-ı ubudiyettir. Huzurlu bir duada, münacatta şeytan yok. Huzurlu değilsen zaten yapamıyorsun, elinle vs meşgul oluyorsun ve "*hoca bitirse de çekip gitsem*" diyorsun.

- *Has iken amm zannedilmiş. Burada umumî bir hayatı kendi hususî hayatıyla aynı zannetmiş.*
- *İnsan düşünürken ilk önce tahayyül eder, hayal eder, sonra tasavvur eder, sonra düşünür. Alt depolar (yani geçmiş kültürü ve bilgileriyle) üstün işlemesi için malzeme yetiştiriyor.*

Aldığımız kültür, anne-baba, örf vs mesela çoğumuz böyle batıl ve hurafelerle büyümüşüz. Babaannelerimiz, dedelerimiz cin hikayeleri, hortlak masalları, mezarlıları anlattılar. Bunlar alemimizde malzeme oldu. Bunlar zanna dönüşmüş.

- *Zan; kendi hevasını tanrı edineninde zan ve su-i zan hâkim olur.*

Cenab-ı Hak diyor ki: "*Menittehaze ilahehu hevahu.*" Yani heva-i nefsini ilah edineni birbirinizi ilah edinmeyin vs gibi → bunlar hep zanlarımız.

- *Aklı hareketsizlikten kurtarır. Hareketlendiren şüphedir. Şüphenin ifratı günahlardan ve bu da şeytandandır.*

Her şeyin ifratı şeytandandır. Tefriti ya nefistendir veya cinlerdendir veya ervah-ı habiselerdir. Seyrettiklerimiz ve dinlediklerimiz vs ervah-ı habiseleri oluşturuyor.

- *Şüphe kalkarsa, tasdik olur.*
- *Şeytanı unutma hali → ifrattır. Şeytanı tanısan, vasat gelirsin.*
- *Şüpheden şüphelendirmeyen şeytandır.*

Şüpheden şüphelenirse, vasat olur. Vesveseden vesvese ederse, vasat olur. Bazen ben vesvese niye gelmiyor diye vesvese ediyorum. Bazen abdestim var mı yok mu bilmeyince vesvese gelmesini bekliyorum. Eğer vesvese gelse "*abdestin yok*" diye, abdest almadan gidip namaz kılacağım. Çünkü vesvese abdestimin olduğuna delildir. Vesvese; şeytan tasdikli abdestin var demektir. Vesvese gelmeyince abdest alıyorum. Şeytan seni çok ciddiye alıyor. Seni meslek edinmiş. Şeytan sana bir şey yapamıyorsa, ya karınla, ya çocuğunla yapıyor, ya sokaktaki köpeği musallat ediyor veya arabayla giderken biri artistlik yapıp makaslama yapıyor "*çık ulan*" diyorsa, bil ki şeytan yaptırıyor. Sana direk bir şey yapamadığı için. Onlar şeytanın sopasıdır. Onun için hanımına kızmayacaksın. Zavallıyı musallat ediyor sana. Boşluğuna gelmiş. Sen de o yapıyor zannediyorsun. Sana şeytan bir şey yapamayınca, onunla bir şey yapmaya çalışıyor. Bazen de Allah şeytanı bize musallat ediyor, müsaade ediyor. Hakkettiğimiz için.

- *Karşısına ahkamları koymamak ve şeytanı unutmak → ifrat. Karşısına ahkamları koyup, Edille-i Şer'iyye ile bakmak ve şeytanı tanımak → vasat.*

Zannın cem'i → aile ve çevreden elde ediliyor. Bize giydirilen elbisedir. Kâh babaannemiz giydirdi elbise, kâh toplum, kültür, örf, anane, gelenek bize elbise giydirmiş. Bu ne demek? Bizi hususî dünyaya soktular. Biz acaba kendi dünyamızı mı yaşıyoruz, yoksa bize biçilen dünyayı mı yaşıyoruz? Tek şartla kurtulabilirsiniz bundan: aklımızı Kur'an'a ne kadar tabi edersek, o kadar bize biçilmiş dünyadan çıkarız ve biz bizi yaşarız. Mesela "*ne derler diye*" yaşayan, kendisini yaşamıyor. Ne derler diye araba alıyor. Çoğu üniversiteyi ne derler diye okuyor. Ne derler diye giyiniyor hanımlar. Ne derler diye koltuk alıyoruz. Ne derler diye yaşamak → başkasını yaşamaktır. Kurtulmanın tek çaresi, yani kendimizi yaşamanın yolu: aklımızı Kur'an'a tabi etmek.

Bunu nasıl yapacağız? Asrın imamı bana göre Risale-i Nur'dur. Kimsenin imamına dokunmam, haşa. Herkesin dünyasında bir müceddid var, bir cemaati var. Oraya teslim olsun. Teslim olmak kadar büyük nimet yoktur. Çevremde o kadar felsefe öğretmeni, kafayı esas yapan, zekasıyla aklı bozan var ki, haddi belli değil. Bunlar varken, teslim olabiliyor musun? Davana kanaat edebiliyor musun? Risale-i Nur'un düsturlarını yapamasan bile "tamam" diye emin olabiliyor musun? Doğru budur, diyebiliyor musun? Gözünü kapatıp, orda denileni kabul edip, uygulayabiliyor musun? İşte o zaman Kur'an'a tabisin. Zanlarından kurtuldun.

23.03.2017 İçerenköy /İstanbul

ZAN-15

İnsanın dünyasını ve ahiretini Cennete ve Cehenneme dönüştüren → zan. Zannı bilmediğin zaman, zannından zannetmeyince→ gerçek zannediyorsun. Biri sordu: "*Vesveseden nasıl kurtulacağım?*" Dedim: Vesveseden kurtulmanın en güzel yolu → kurtulmaya çalışmamaktır. Şüpheden kurtulmanın yolu → şüpheden şüphe etmektir. Zannı zanna sokarsan → zandan çıkarsın.

Zan lügatı*:*

- *Kişiyi örten örtüsü.*
- *Umumî zannettiği hususî dünyası.*
- *Dimağımızdaki tasavvurlarımız, düşüncelerimiz.*
- *Zanlar berzahtır.*
- *Zannın ifratı → su-i zandır. Tefriti → zihnen hiçbir şeyle meşgul olmamak.*

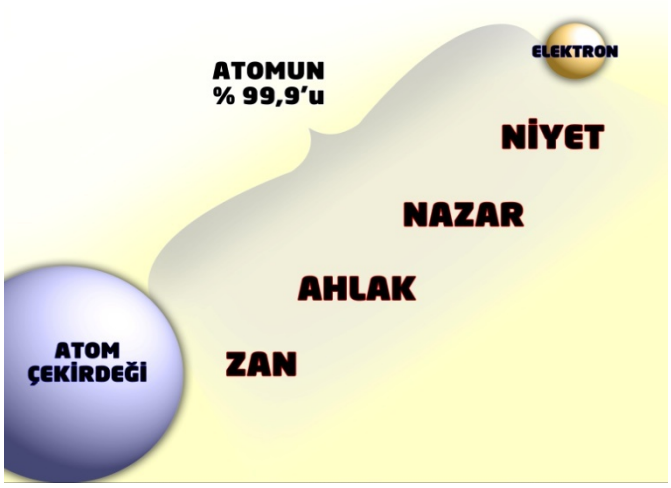

Atomun çekirdeğine en yakın geçen elektron var. Proton ve elektron diye hepimiz mektepte öğrendik. Proton ile elektron arasında boşluk olduğunu öğrendik. Hatta o boşluğun ne kadar büyük olduğunu şöyle tanımlıyor: Proton misket büyüklüğünde ve İstanbul'da olsa, ona en yakın geçen elektron Mekke'den geçiyor. O kadar boş. Bizde ise bu boşluk yoktur. İçinde zan, yani zannın verileri, yani maddesel tezahürleri, maddesel yansımaları var. Mesela kötü bir haber mideye vuruyor. Can sıkıntısı sivilce çıkartıyor. Düşünce ama vücudun dışında bir şey değil. Hemen bedene dönüşüyor. Düşünce ile sivilce çıkıyor, hastalık çıkıyor, hatta kanserin sebebidir deniliyor. Zanlarımız, ahlakımız (örf, anane, kültür, eğitim) → bunlar ruhta ama maddede nasıl ve nerde bulunuyor? Ruh bizde nerde diyoruz ya. Ruh nerde? Buzun neresinde su varsa, duman ve nur odunun neresinde ise → ruh da bedenin orasındadır. Ruh, cennetten üstündür. Cennet ve Cehennem de dünyanın orasındadır. Ruh bedenin neresinde ise, cennet ve cehennem de dünyanın orasındadır. Bunlar gelecekte inşallah ilmî kaide olacak. Ahiret nerde? Şu anda ahireti yaşıyorsun da, farkında değilsin. Bırakın da ahireti ahirette bekleyenler ahirete gitsin. Siz, ahireti burada yaşayın. "*Fedhuli fi ibadi vedhuli cenneti.*" Cennete gideceksin demiyor. Gir! diyor. Gir! Burada. Cennettesin.

Niyet, nazar, ahlak ve zan → proton ile elektron arasındadır. Uygulaması: Mesela çalıştın ve alnının teriyle kazandığın para ile, helal para ile gittin pirinç aldın. O pirinci çocuğuna yedirdin. Veya çaldın, çırptın, çocuğuna yedirdin. Çıkar aheste aheste. Ne

alakası var? Pirincin kilosu mu değişti, boyası mı değişti, rengi mi değişti? Nesi değişti ki çocuğun karakterini değiştiriyor? Adamın çalma meyli, zannı, düşüncesi, bilgisi, ilmi vs o hâlet, o düşünce (hani sıkıntı mideye, maddeye vurduğu gibi), çalma düşüncesi → proton ile elektron arasına giriyor. Hemen maddeye sirayet ediyor. Çalmaya meyletme hâleti daha pirinci çalmadan o hâlet hemen proton ile elektron arasına giriyor. Çünkü o hâlet çıktı ve bir yerde duracak. Pirincin içine giriyor. Pirinci tuttum, aldım → pirince sirayet ediyor. Âyet-i Kerimede "*tırnağınıza, kemiğinize ve dişinize kadar yerleşir Dabbet-ül Arz*" diyor. Pirincin içine böyle giriyor. O pirinçte adamın hırsızlığı var, çocuğu da hırsız oluyor. Besmelesiz çocuk dünyaya gelirse, şeytan o çocuğa ortak oluyor. "*Ya Resulullah! Çocuğumuza şeytan ortak olup olmadığını nasıl anlarız? Hanımım helalim.*" diyor. Allah Resulü: "*O çocukta şefkat ve merhamet az olur, haya az olur.*" Hayasızlığından ve şefkatsizliğinden anlarsın!

Zan o kadar acayip bir şey ki, aile hayatınızı dumura uğratıyor. Oturuyorken, iyiyken, maziye taşıyor. Zannın iki yönü var: hem mazisi var, hem istikbali var. Allah'tan da zannediyoruz. Resulullah asm demiş: "*Ölmeden önce Allah'a cc nihayetsiz hüsn-ü zan edin.*" Hep "*Allah beni yakar, bana ceza verir*" diyorsun. Allah, zannına göre muamele eder.

Dimağımızdaki tahayyülde; şekillendirdiklerimiz, seyrettiğimiz videolar ve bizim hayal ettiklerimiz var. Düşündüklerimiz de hep dimağımızdaki tasavvurda. Aklettiklerimiz taakkulda. İlimlerimiz tasdikte. Kalbî hayatımız iz'anda. İltizamda İslamiyet'imiz. İtikad da imanımızla alakalı. Bizim meselemiz şu an tasavvurda. Zan; tasavvurumuzun içinde.

Bir şeyi kontrol etmek istiyorsunuz, hâkim olmak istiyorsunuz ama tanımıyorsunuz. Arabayı sürmek istiyorsun ama bilmiyorsun. Arabaya nasıl hâkim olacaksın? Zannın var, vehmin var, vesvesen var. Vesveseyi nasıl kontrol edeceksin? Nedir bu vesvese? Tanımıyorsun. İlk önce kendini tanıman lazım. Sonra donanımlarını da tanırsın. Bu budur, bu da budur dersin o zaman. Şimdi inşallah zannı da tanıyıp hatta iyi ki varmış diyeceğiz. İnsanı donukluktan çıkartıyor. Zan olmasa, insan donuk olur. Ama eğitilmesi gereken bir köpektir, hatta sırtlandır. Sırtlan; boğazından öldürmez, hep haya yerinden kapar. Zanlar daha çok oradan kapıyor. Sırtlan gibi köpeğin köpeği. Ama eğitirsen senden lakaydlığı atar, ciddiyetine vesile olur, tehavünü def'eder, teyakkuza sebebdir, taharriye daidir. Şeytan vesveseyi aktif ediyor, vesvese de zannı aktif ediyor. Şeytan vesveseyi atınca ilk vehmi oynatır kafada. Vehim; varı yok eden düşüncelerdir. Vehimden sonra şüpheyi oynatıyor. Üçüncü olarak da zannı oynatıyor. Bu üçüne ne kadar muvaffak olursa, zann-ı galib olur.

Kafamızda yedi mertebe var. Bir mertebesi tasavvur. Orda bütün düşünceler, her şey var. İstanbul Belediye çöplüğü gibi. Şeytan → vesvese → vehim → şüphe → zan. Vehmin değeri %1'dir. Üstad ve bir alim Haliç'ten sandalla Eyüb'e gideceklermiş. Alim sandaldan korkuyormuş.
Üstad niçin korktuğunu sorunca "*Belki batarız*" demiş alim.
Üstad: "*Burada kaç tane sandal var?*"
Alim: "*Bin tane*."
Üstad: "*Sene kaç gündür?"*
Alim: "*360 gün*."
Üstad: "*Senede kaç tane sandal batar*?"
Üstad: "*Bazen bir tane bazen da hiç*."
Üstad: "*Senede bir tane battığını kabul edelim. 1000 tane sandal içinde bizim bineceğimiz bu sandalın batma ihtimali kaç?*"
Alim: "*360 binde bir ihtimal*."
Üstad: "*360 binde bir ihtimalden korkan insan değildir*."

Vesvese; var'ı yok eder, kalbdedir. İmanlıya "*imanın yok*" der. Abdesti olana "*abdestin yok*" der. Vehim ise; yok'u var eden düşüncelerdir. "*Sen böyle baktın*." "*Sen bunu demek istedin*." Vehmin ihtimali %1 dir. %1 ihtimale değer mi verilir? Şüphenin de dimağdaki değeri %2-50 dir. Zannın ihtimali %50 dir. %90 olursa, zann-ı galib olur.

- *Zan; kişinin kendisine dönüktür.*

Yani kendisine ilk önce zannetmeyen, başkasına zannedemez. Kendisini sevmeyen, başkasını sevemez. Kendisiyle barışık olmayan, başkasıyla barışık olamaz. Birisi sorunluysa, kendisiyle sorunlu. Sana dalaşıyor, zavallı olduğu için. Sana yapmıyor. Seni insan olarak görmüyor. Seni obje olarak, malzeme olarak görüyor. Mesela kedi için muhabbet kuşu ile balık kafası aynı. Sığır için gül ile ot aynıdır. Böyle sorunlu olanlar için ha araba, ha sen. Sana yapmıyor. Kendisiyle sorunlu, kendisiyle kavgalı. Seninle kavgalı olmaması beklenir mi? Sıkıntılı insan, sıkıntı yapar. Ne yapacağız peki? Mukabele mi edeceğiz? Zavallı olduğunu anladık. Kendisini sevmiyor, kendisiyle

barışık değil, kısmen intiharı düşünmüş. Seninle barışmayı düşünür mü? Üstad "*Aczi gösteren gururun ile, za'fı gösteren kibrin ile kendini halka mudhike yaptın*." diyor. Aciz adam; gururlu olur. Belediye başkanı copla simitçi kovalar mı? Hayır, çünkü buna ihtiyacı yok. Aciz olan acizliğini kapatmak ister. Zayıf olduğu için de kibirlidir. Kibirli adamlar zayıftır. Zayıflığını kapatmak içindir. Güçlü olanlar kibre ihtiyaç duymazlar. Güçlüler buna tenezzül etmezler, çünkü zaten güçlüdürler. Belediye başkanı kendisini halka göstermek için copla simitçi kovalamak ihtiyacı olmaz. Kâmil insan; kendisiyle barışıktır, doyumludur, uyumludur. Mesela bizim meslekte onu bunu tenkid eden, onu bunu eleştiren, kendine yatırım yapmıyor, meşgul olmuyor, kitap okumuyor, tefekkür etmiyor → içindeki o kaosu, eksikliği "*öyle oturdun, böyle konuştun, böyle yaptın, şöyle ders yaptın, böyle gittin*" diyerek giderir. İşi bu. Kimileri üretir, kimileri ürettiğini tenkid eder. Üretken değildir. Üretmeyenler tenkid etmek zorundadırlar. Kimileri ömrünü üretmeyle geçirir. Kimileri de onu arkasından tenkid etmekle ömrünü geçirir. Allah ona şifa versin.

- *Zan; kişinin kendisine dönüktür. Yani içsel aleminde sistemin adıdır.*

O kadar mükemmel sistem ki. Bak, zan olmasa, sende vehim olmaz, sende şüphe olmaz. Bunlar sana ne kazandırıyor? Ciddi oluyorsun, lakaydlığı atıyorsun, tehavünü def'eder, taharriye daidir. Bunları ortaya çıkarıyor.

Zannı vasata getiren; Şefkat, Muhabbet, Şevk, Sevk, Lezzet, Memnuniyet, İftihar. Bu tesbit yeni. Şimdiye kadar hep bir şeyler dedik. Böyle yaparsan, şöyle yaparsan, zan vasata gelir diye ama yine vasata gelmiyordu. Ne yaparsam yapayım, getiremiyorum. "*Öyle baktın, böyle gittin*" vs hanımına, eşine ve kendine: "*Ben adam değilim, benden bir şey olmaz, ben zaten böyleyim, beni böyle kabul et*." Allah sana kendini böyle kabul et demiyor. "*Vel kaziminel gayze afinaninnas. Gayzınızı yutun, insanları affedin*." Allah sana "*değiş*" diyor. Sen ise "*ben değişemem*" diyorsun. Değişemeseydin Allah "*değiş*" der miydi? Demezdi. Kendine zulmediyorsun, kendine ihanet ediyorsun, kendine yanlışlık yapıyorsun. Çünkü zandasın. Zan → Şuunat-ı zatiye ile ortadan kalkıyor! Yani zan, vasata geliyor. **Şefkatsiz** insan zandadır, **muhabbetsiz** insan zandadır. **Sevk**; yani bir yere çekiliyorum, itiliyorum. **Şevk**; coşuyorum. Birisi beni çekmiyor ama patlıyorum. **Lezzet**; içsel alem. Mesela baklava yediniz veya (affedersiniz) cinsellikte şak diye gidiyor. İman lezzeti ise, çık burdan, bir hafta devam ediyor. Bu dersi tekrar aktif etmek istiyor musun? Tefekkürle yeniliyorsun. **Memnuniyet** de; Allah'tan memnun olmak, yani Allah'ı şikayet etme. Sana verdiği, tayin ettiği hayata memnun ol. Allah ile kavga etme. İnsanlar Allah ile kavgalı. Allah'ın rububiyetini tenkid ediyor. Allah'ın kainattaki icraatını tenkid ediyor. Senin işin, vazifeni yapmak. Allah'ın işine karışma. **İftihar** edebilmek; hem Allah'ınla iftihar edebilmek, hem de kendinle. Kendini de mükafatlandır. Şefkatli insanın zannı vasattadır.

- *İnsanın zanlarını ortadan kaldırma sırası bunlardır.*

Bir insanın iftiharı giderse, zan biraz oynar. En son zannı ortadan kaldıran, aktif eden, dehşetli sırtlan yapan → şefkat azlığıdır. Şefkatsiz kadın yuvayı, çocuğu terk edip facebook'ta, şurda burda tanıştığı adama kaçan. Veya alçak adam karısının maaşıyla

sefahete girip, evi terk edip, eve geldiği zaman zulmeden aşağılık çukur insan şefkatsiz olduğu için zanlarına gömülmüştür. Bunlar zandadırlar. En son zan şefkatte kalkar. Mesela çocuğu ne yaparsa yapsın, zan yoktur. Çünkü anne şefkatidir. Çocuk ne yaparsa yapsın, babada zan yoktur, çünkü baba muhabbetidir. Sokaktaki çocuklara bir sürü zan yaparsın, bağırırsın ama kendi çocuğun on katını yapsa o kadar tepki göstermezsin. Sokaktaki çocuklara muhabbetin az olduğu için. Şefkatli insanlar aynı zamanda çok asabî olurlar. Asabî oldukları için şefkatli olurlar, çünkü yaptığı tahribatı tamir etsin diye. Allah onlara şefkati fazla verir. Şefkatli insanlardan bir şey istediğiniz zaman çok alırsınız. Yere bakan yürek yakan, sabırlı ve sessiz insanlarda pek merhamet olmaz. Tahrib etmiyor ki, tamir etme özelliği olsun.

Sual: Zansız bilen tek Allah'tır ya. Şuunat-ı zatiye ile zansıza mı ulaşıyoruz?
Elcevab: Evet. Peygamber bile zansız değil. Ahirette bile zan var. Yani mertebelendiriyor. Zan öyle bir şey ki, dünyanı cehenneme çeviren, intihar ettiren o. Ben sana su-i zan edeyim. Sen ne olursan ol, cehennemimin sebebisin. Sevdim mi seni? Cennetim oluyor. Merkezde Allah'ı koyarsak: Allah'ı bir sevdin mi, artık ona doyulmazmış. Ne aşa, ne işe, ne eşe benziyor. Allah aşkı, Allah lezzeti ile meczub oluyorlar. Nasıl oluyorlar öyle? Bazıları ortada diye seviyoruz. Bazıları ortada değil ama seviyoruz. Mesela enaniyeti seviyoruz ama ortada değil. Enaniyet ortada mı? Gurur ortada mı? Allah da böyle bir şey. Allah'tan bunların yalnız farkı şu: Sevdikçe sarmalıyor seni. Öyle seni seviyor ki, artık Allah'ın bu sevgisine nail olunca, Allah'ı kaybetmek korkusu başlıyor ve cehennem yok oluyor. Cehennem korkusu ortadan kalkıyor. Allah sevgisi az oldukça cehennem korkusu çok oluyor.

Allah'ı kaybetmek korkusu enededir. Ademe düşmekten ruh korkar. Cehenneme düşmekten kalb korkar. Ölüm korkusu nefistedir. Psikoloji sorunlardan korkan dimağdır.

İman kalbdedir. İmanı kaybetmekten korkan kalb ve cehenneme düşmekten korkan vicdan. Ölümden korkan nefis bırak korksun. Niye kendine sahipleniyorsun? Bütün psikolojik sorunların sebebi şu: her şeyiyle benim diyor. Sen sensin, ben de benim. Kendinde hiçbir farklılık görmüyor, hep kendisi zannediyor. İşte bu, belayı buldu. İçinden geçenleri ben zannediyorsan, işte bela bu. İçimden geçen benden farklı değil diyor. Böyle dediğin anda bela bu. Odunda duman yok mu, nur da yok mu? Su da hidrojen ve oksijen, yani bir yakıcı, diğeri yanıcı madde yok mu? Zıdlar yok mu? İçinizden geçenlere benimdir dersen, bu dünyada yaşayamazsın. Nefis ölümden korkuyor, sen de ölümden korkan sensin zannediyorsun. Nefis korkuyor, niye sana yutturdu?

Nefis istiyor, ben istiyorum diyorsun. Yatmak isteyen o, çok yemek yemek isteyen o, cinselliği isteyen o. Hep o adam. Sen de "*ben istiyorum*" diyorsun. Karıştırma.

Sual: Allah'ı kaybetmek korkusu ile Cehennem korkusu arasındaki fark nedir?
Elcevab: Allah'ı kaybetmek korkusu cehenneme girme korkusuna benzemez. Cehennem korkusu hiçbir şey değil ki. Çünkü cehennem taşeron şirkettir. Cehennemin cehennemi var. Cehennem ademe çalışıyor. Ademde ateş yok. Azab yok. Ne olduğunu bilmiyoruz ama çok iyi biliyoruz ki cehennem ademe çalışıyor. Ondan da beterdir Allah'ı kaybetmek. Allah'ı kaybetme korkusu değil de havftır. Allah'ı kaybetmek cehenneme benzemiyor.

Nurcuların Cenneti → Cennetin Sahibini bulmaktır; Rıza-yı İlahî. Nurcuların Cehennemi → Cehennemin Sahibi olan Allah'ı kaybetmektir. Cehennemin cehennemi bu. Cehennem vücud dairesinde. Onun üstünde daha iki-üç tane makam var.

Zannı en iyi kontrol edebilen şefkattir, sonra muhabbet. Muhabbet; bu kainatın bir sebeb-i vücududur. Eğer muhabbetin varsa birine, onun yüz kusuru da olsa gözükmez.

Eğer muhabbetin yoksa, sevmeme sebeblerin bahanedir. Ben seni sevmemeye karar verdim mi? Yüz tane sebeb bulurum. Ben seni sevmeye karar verdim mi? Kusurların bana misk-i amberdir. Ben eşini, çocuğunu, dava arkadaşını, hizmet ehlini kasd ediyorum.

- *Kişi Allah var der, başkası yok der. Birinin birine varlığını hissettirdiği gibi, yokluğunu da ona hissettiren yine Allah'tır cc. Var olduğu halde onun zannına göre yokmuş gibi hissettiren yine Allah'tır.*

Sen yok zannediyorsun diye Allah da sana yok gibi hissettiriyor. "*Ene inde zanni abdibi.*"

Sual: O adam bitti mi şimdi?
Elcevab: Yok, bitmedi. Ölene kadar dönme şansı var.

Sual: Allah sonsuz olduğu için cezası da sonsuz oluyor değil mi?
Elcevab: Evet. Bazıları soruyor: 60 senelik hayata Allah niye sonsuz ceza veriyor? 60 sene ceza çeksin. İşarat-ül İcazda buna yedi tane cevabı var. Ben iki tanesini anlatacağım: 1.Allah sonsuzdur. Reddedilen ve kabul edilen Allah mı? Kabul edilen Allah ne ise, ona göre mükafattır. Sonsuz olan Allah'ı reddetmenin cezası sonsuz cehennemdir, yani sonsuz reddedilmektir. Sonsuzu kabul etmenin bedeli de sonsuz kabul edilmektir. Kabul etmenin bedeli → kabul edilmektir. 2.Allah'ı kabul edip reddeden ruhtur. Ruh; zaman ve mekanın arkasındadır. Reddeden ve kabul eden ruh olduğu için, ruha göre mükafat ve ceza verilir. Ruh sonsuz olduğu için mükafatı da cezası da sonsuzdur.

- *Allah'ın cezasından korkmak → korku*
  Allah'ı kaybetmekten korkmak ise → havf.
- *İçinde ümit olan korkuya → havf denilir.*
  İçinde ümit olmayan korku → korkudur.

İçinde ümit varsa, o korku havftır. Korkuyoruz ama çok ümitliyiz. Dünyada cenneti söyleyeyim size, zan arkası. Bir insan Allah'ından ve ahiretinden ümitli ise, o insan "*Fedhuli fi ibadi vedhuli cenneti.*" İmam-ı Rabbanî Hz: "*Avamın beklediği Cenneti havas burada yaşar.*" Kabri gördüğünüz ve korktuğunuz anda hemen kafanızı kaldırın ve Rahmet-i İlahiyeyi düşünün. İmansız ne demektir, imansız buraya girmek ne demektir, ben imansız gidersem ne olur vs gibi şeyler sakın düşünmeyesiniz. Psikolojinizi çökertir. O girdabtır. Dünyada Allah ve ahiret ile ümitli misin? Cennettesin. **Korku; Allah'sız düşünmektir**.

- *Vesveseden vesvese edersen, vesveseden kurtulursun.*
  Şüpheden şüphe edersen, şüpheden kurtulursun.
  Zanlarından zan edersen, zanlardan kurtulursun.

Vesvese gelince niye "*bu vesvesedir*" demiyorsun vesveseye? Bu vesvesedir de. Vesvese imana ve amele gelir. Gavura vesvese gitmez. Gavura "*senin imanın yok ha*" der mi? Derse, gider iman eder! "*İmansızlık ne kadar kötü ya*" derse, gider iman eder! Gavura rahatlık verir. Namaz kılmayanlar gece rahattır. Ne zaman namaza başlarlar, işte o zaman ilk hafta hep kötü kötü rüyalar görürler. Şeytan bu rüyaları gösteriyor ki, namazdan vazgeçsin. Namaza başlayınca güzel rüyalar görmezsiniz.

- *Zan; kişinin kendisine dönüktür. Yani içsel aleminde sistemin adıdır. Bu harice çıkarsa ya hüsn-ü zandır ya da su-i zan olarak dışarıya çıkar.*

Dimağda yedi mertebe var: tahayyül, tasavvur, taakkul, tasdik, iz'an, iltizam ve itikad. Felsefe bu yedi mertebenin komplesine akıl diyor. Üstad "*onların ilim zannettikeri malumdur*" diyor. İlim değildir o. Tasavvurdaki düşüncedeki bilgilere ilim diyorlar. Oysa ilim tasdiktedir (bak yukardaki şemaya). Tahayyül ve tasavvur; kişinin hususî dünyasıdır. Milletin %90'ı tahayyül ve tasavvurunda, yani hayalinde ve düşüncelerinde yaşıyorlar, umumî dünya zannediyorlar. Umumî dünya nedir? Taakkul, tasdik, iz'an ve iltizam. Vahiy; taakkule teklif ediliyor. Umumî dünya; vahye muhatab olandır. Milletin %90'ı bu umumî dünyadan haberi yok. Umumî dünyaya peki nasıl girilir? Kafamızı ne kadar vahye muhatab edersek, vahyi tabi olursak, Peygamberin sünnetine, Kur'an'a tabi olursak, yani Edille-i Şer'iyeye, o zaman umumî dünyayı yaşarız. Hususî dünyasında yaşayan babası veya amcası veya dayısı veya kardeşi gömülüyor, mezarlıkta "*maç kaç kaç*" diyor. Akrabası gömülüyor, hiç etkilenmiyor. Ölümden daha ileri ders var mı? Ama niçin etkilenmiyor? Ölüm var demekle ölüyü görmek aynı mı? Niçin etkilenmiyor? Çünkü hususî dünyasında yaşıyor. Hususî dünyasında, hayalinde ve düşüncesinde ölüm yok. Ölene hastır, bizimle ne alakası var diyor. Ölüm endişesi; umumî dünyayı yaşayanlarda olur. Sefihlerde ölüm endişesi yok, etkilenme yok. Etkilenen taraf (taakkul, tasdik, iz'an, iltizam, itikad) iptal olmuş. Dişçi müdahale edince niye ağrı hissetmiyor? Çünkü uyuşturulmuş. İşte tahayyül ve tasavvurun dışındaki diğer meratibler uyuşturulmuş dimağda. Umumî dünyadan haberi olmayan, vahye muhatab olmayan, vahyi yaşamayan, ki siz farkındasınız. Çünkü buradasınız. Niye buradasın? Allah var diyorsun. Ahiret var diyorsun. Ben kimim? Nerden geldim? Nereye gidiyorum? Vazifem nedir? Bunlara cevap arama adına buradasın. O zaman umumî dünyayı yaşıyorsun. Umumî derken → Allah'ın dünyasındasın. Allah'tan kopuk olan mezarlıkla alakası olur mu?

Tahayyül ve tasavvurumuz içerisinde zan oluşuyor. Nasıl oluşuyor? Tasavvurumuzda temelde iki tane birim var: **emr-i nisbî ve emr-i itibarî**. Emr-i nisbî şu: büyük bina, küçük bina. Beyaz, gri. Soğuk, sıcak. Sert, yumuşak. Gibi dış dünya malzemelerini kıyasla bilmektir. Sığırda bu yoktur. Çamlıca tepesine bir gülü koyduk. Bir de otu koyduk. "*Öküzcüğüm, şu güle bak*" desek, onun için ottan farkı var mı? Dış dünyayı kıyaslayıp alma özelliği → emr-i nisbî. Bu insana mahsustur. Kıyasla içeriye aldıklarımız içerde aynı gördüklerimiz gibi değil. Aldıklarımızı keseriz, biçeriz. Mesela arsaya bakarken binayı görüyoruz hayalimizde. Bir çocuğun hedefi yoksa, ders çalışamaz. Okul, anlamını yitirir, çünkü hedef yok. O hedef hayaldir. Dışardan

aldığımız malzemeleri içerde kesiyoruz, biçiyoruz, boyuyoruz, kaynak yapıyoruz, atıyoruz, şekillendiriyoruz. Bu sistemin adı da → emr-i itibarî. Alınanları içerde birbirine kıyas ederek yeni birimler yapıyor. Alınanların dışında kendim de imal ediyorum. İşte zan sistemi; bu iki sistemden çıkıyor. "*Güzel gören güzel düşünür. Güzel düşünen hayatından lezzet alır.*" Davud as: "*Kemoşta, Kematoşta, İyanoşta.*" → Doğru düşünmeli, doğru konuşmalı, doğru yapmalı. İmam-ı Rabbanî: "*Doğru yerde, doğru insanlarla, doğru zamanda, doğru iş yapın.*" Risale-i Nurca: "*Derslere git, Risale-i Nur oku.*" O zaman zanların vasata geliyor.

Emr-i nisbî ve emr-i itibarî; zanlarımızı inşa ediyor dedik.

- *Zan; cehaletle olmaz. Malzemeleri kullanır. Ya malumatlarını ya da ilmini kullanır. Bu da zanların zeminini oluşturur. O zaman Zan → tasavvurdadır. (S:704)*

Senin hakkında bir bilgim olmadan sana zan yapamam. Bir geçmişimiz olması lazım.

- *İnsana verilen her şey eğitilmeli ve eğitilebilir. Zan da eğitilmeye muhtaç.*

Köpek ve at eğitildiği gibi; şehvet eğitilir, öfke eğitilir. Eğitilmeyen bir şey yok. Doğuştan eğitilmiş bir şey yok. Mesela öfkene hâkim olmak için şunu sor kendine: Bu zat benim mukaddesatıma mı yoksa benim şahsiyetime mi saldırıyor? Şahsiyetine saldırıyorsa, bırak gitsin. Mukaddesatına saldırıyorsa, "*oraya terk et*" diyor. Veya "*Allah'ın zalim sopası işte, bununla beni dövüyor*" de, öyle bak. Kader Risalesinde geçtiği gibi. Sen hırsızlık yapmadın ama seni tutukladılar ve hırsızlıkla suçlayarak hapse attılar. Senin gizli katlin, ihanetlerin var. Onları o hâkim bilmiyor. Beşerin zalim eliyle, çünkü yapmadığın bir şeyle suçladı ama Allah'ça bilinen yaptıkların var. Böyle bakarsan, kontrol ediyorsun.

- *Eğitilmeyen her his, fikir veya duygu sırtlan gibi, vahşi canavarlar gibi, kişi kendi kendini yer bitirir.*

Değirmende bir sabit taş var, bir de hareket eden taş var. Boş dönerse, taş taşı yer. Buğday veya mısır atarsan, üçe ayırır. Büyük parçaları en uzağa atar. Ortaya un atar. Dibine düşenler de nişastadır. Onlarla çocuklara mama yapar anneler. Sabit taş tahayyüldür desek, hareketli taş da tasavvurlarımızdır desek; kendi kendini yiyor insan, vesvese yapıyor. İçine bir tane ilim at. Bir derse gel, bir tane dersi at. Veya kitap oku, kitabı at içine. Üç tane şey atar: ilmelyakîn, aynelyakîn, hakkalyakîn. Kendi kendini yemesinin sebebi, kendi kendine kaldı. Derse gitmedi, kitap okumadı. Gurur, yaptı, kibir yaptı. Ne oldu? Hem undan mahrum oldun, hem de taş taşı yedi, bitirdi. Dimağımızda yedi tane taş var. Hepsi bir yönde, birbiri içinde dönüyor. Her taştan farklı ses gelir. Tıpta psikolojik hastalıkların temeli yedi adettir. Türevlerini saymazsan. Dimağdaki meratiblerin ifrat ve tefritleri var. Yani 14 tane türevi var psikolojik hastalıkların. Ehli saydı. Aslında her bir mertebenin üç tane modu var: ifrat, tefrit, vasat. Vasat sünnet olduğu için, hastalık değildir. Onun için onu saymadım. Mesela işini o kadar putlaştırmış ki, namazı unutturuyor. Bu ifrattır. Hiç işe gitmiyor, hiç umurunda değil, kayınpederden geçiniyor. Bu da tefrit. Vasat ise; vazifeni yap, vazife-i İlahiyeye karışma. Okul da öyle. Putlaştırma, rızkın kaynağı görme ama meşgul ol. Hiç hedefi

yoksa, hayali yok: tefritte. Hayali ve tasavvuru tefritte olan ne okula gider, ne işe gider. Eğer eğitemezsen hayalini, eğer eğitemezsen düşünceni→ sırtlan gibi alttan kapar. Sırtlanlar aşağıdan kapar. Köpekler boğazdan kapar. Sırtlan gibi yer vallahi. Çok acımasızdır.

- *Kontrol edilemeyen seni kontrol ediyor demektir*.

Kontrol edemedin mi bir şeyi? O seni kontrol ediyor.

- *Dolayısıyla zannını eğitmesen, kontrol edemezsen sırtlan gibi yer bitirir seni. Eğer kontrol eder eğitebilirsen sana binek olur*.

Zan eğitilirse, burak olur.

Sual: Refref'e nasıl geçeriz?
Elcevab: O, daha üst mertebelerde.

- *Zan; hem geçmişe, hem de istikbale taşır. Zannın hem maziye hem istikbale geçebilir, oralarda tasavvur edebilir bir sistemdir*.

Mesela geçersin 20 sene önceki köye. On sene sonraya da geçersin. Zannın altında ahlak, niyet ve nazar var. Mesela Allah'ı inkar etmeye niyet edince, hiçbir açık delil onun için delil değildir. Allah'a iman etmeye niyet edince, fazla delile gerek yok. Birkaç tane ipucu bulunca, tamamdır onun için.

- *Zan; insanın vehminin mazi ve müstakbele kanatlarını açtırır. Hatta zan; Allah cc hakkında çok ciddi işlevi var. Allah'a cc hem sonsuz hüsn-ü zan eder, hem de su-i zan eder, ye'se duçar olur, istikameti de kaybeder*.

Ye'se duçar olmuş, çünkü Allah'a su-i zan etti. Zannı bozuk olanın istikameti de bozuk oluyor. Zan perişan ediyor. Karı-kocayı berbat ediyor. Lütfen bir zan ettiğinizde, o kişiyi karşınıza alın ve "*Ben bu hareketinden, bu sözünden bu çıkarımı yaptım. Doğru mu?*" diye sorun. Çünkü Muhakemat'a göre: çıkarımlarımın, anladıklarımın doğru olup olmadığını anlamak için, menfî ise, sor. Yoksa mes'ud bir aileyi yıkıyor. Yıkıyor ciddi bir dostu. Berbat ediyor. Kendini berbat ediyor. Onun için zan haram olmuş. Zan; haramdır. Kur'an-ı Kerimde: "*Zannın azı da çoğu da haramdır*."

Sual: Ben genelde zanlarımda yanılıyorum. Bu bilmediğimden mi, cehaletimden mi? Mesela siz burada oturacaksınız zannettim. Bu nedenle ben buraya oturdum ama siz o tarafa geçtiniz.
Elcevab: Zannın ifratı, tefrit, ve vasatı var. Eğer zannın faturası çıkmışsa, zannın ifratı şeytandandır. Tefriti nefs-i emmaredendir. Dünya ve ahirette bedeli çıktı mı? Yok. O zaman yanılma yok daha. Zan; Allah hakkında ve bir Müslüman hakkında su-i zan etmek, kötüye yorumlamaktır. Oysa o onu kastetmedi. Mesela bir çocuk aynı hareketi yapar bir şey demez. Büyük adam yapınca, kavga olur. Deli biri de sana küfretse, gülersin, kâle almazsın. Demek ki zan; kişiden kişiye değişiyor. Zannı nasıl vasata getireceğiz? 1-şefkat 2-muhabbet 3-sevk 4-şevk 5-lezzet 6-memnuniyet 7- iftihar ile. Veya bu tür derslere katıla katıla, tefekkür ede ede, tefekkür ederken not alarak.

Kendini tanıma nisbetinde vasata gelir. Mesela biri diyor: "*Abi, ben hiç iyi değilim*." Tamam da, hangi iyi tarafın var ki, kötü olduğunu anladı? İnsanın bir iyi tarafı yoksa, kötü olduğunu nasıl anlar? İyi tarafı yok, hakikaten kötü ise o delidir. Çünkü deliler, kendilerini iyi zanneder. İyiler, kendilerini eksik zanneder. Akıl hastanesine gidin. Bir tanesi bile demez ki "*ben iyi değilim*". Ben sordum doktora: "*Sinir hastası mı akıl hastası mı nasıl ayırt ediyorsunuz?*" Dedi ki: "*Eğer ben hastayım, iyi olmak için ne yapabilirim diye benimle meşveret ediyorsa, o sinir hastasıdır, onu çıkartıyoruz*." Eğer hasta ama hastalığını bilmiyor. Piyasada o kadar Bakırköylülük var ki. Allah'a su-i zan edince ye'is olur. Ye'is; mani-i herkemaldir.

- *Zan aynı zamanda istikametine zemin ve vesile olabilir.*
- *Zan sistemi, zemini istikamet için çok büyük bir vazifesi var.*

Zan sistemi, insanın istikamette olması için çok önemlidir. Neye benzer? Kedinin bıyıklarını kesersen, düz gidemez, yamuk-yumuk gider. İnsanı istikamete koyan; hüsn-ü zandır. Su-i zan; devre dışı yapıyor.

07.04.2020
Zeytinburnu/İstanbul